

JÓKAI MÓR

ÖSSZES MŰVEI

NEMZETI KIADÁS

C. KÖTET

A JÓKAI-JUBILEUM ÉS A NEMZETI DISZKIADÁS TÖRTÉNETE

BUDAPEST

RÉVAI TESTVÉREK KIADÁSA

1898

A

JÓKAI-JUBILEUM

ÉS

A NEMZETI DISZKIADÁS TÖRTÉNETE

8 - OCT. 2019

AZ ELŐFIZETŐK NEVSORÁVAL

ÉS A SZÁZ KÖTET RÉSZLETES TARTALOMJEGYZÉKÉVEL, VALAMINT
JÓKAI ÖSSZES IRÁSAINAK BIBLIOGRAPHIÁJÁVAL

EMLEK

SZENTKATOLNAI BIRÓ JÓZSEF

KEDVES SÓGOROMTÓL

CSIKTAPLÓCZAI LÁZÁR LÁSZLÓ

BUDAPEST

15 JUN. 1973

RÉVAI TESTVÉREK TULAJDONA

ERRŐL A SZÁZADIK KÖTETRŐL.

Dicsőség a magyar nemzetnek, hogy Jókai Mór összes műveinek száz kötetes könyvtára elkészült, együtt van. Páratlan és merész vállalkozás volt, a melyhez egy Jókai népszerűsége kellett, hogy ötven éves írói munkásság ilyen emlékoszlopban glorifikáltassék. Azon a nevezetes január hatodikán, a mely a Jókai-jubileum ünnepségeinek legfényesebb napja volt, ezekkel a szavakkal fordult Eötvös Loránd báró, lelke az egész mozgalomnak, Jókai felé: «Te büszke önérzettel mondhatod, hogy kiadód ez egyszer maga a nemzet». Nem oly régi a történet, hogy ne emlékezzék még reá az egész nemzet, de a világtörténelemben még új és példa nélkül álló: mikép jubilálta meg Magyarország élő legnagyobb poétáját.

Ünnep volt az, banket és dinom-dánom nélkül, a szeretet és a hála ünnepe, a melyben egyforma nagy volt ünneplő és ünnepelt. Néhány hónap elég volt arra, hogy a magyar társadalom minden osztálya összetegyé filléréit e nagy vállalkozás czéljaira, a melyet öt év alatt igéretükhöz képest a kiadók ezzel a kötettel le is bonyolítottak. Csak ép a záróköbe kell még beleilleszteni — mint a hogy monumentális paloták zárókövébe szokás — egy pár históriai aktát arról a kiválasztott poétáról, a kinek megadatott, hogy már életében lásson egy darab halhatatlanságot s arról a műről, a melyet büszkén mondhat az egész nemzet a magáénak.

Jókai jubileumának s ennek a száz kötetes nemzeti ki-

adásnak a története kell hogy históriai okmányként kiegészítő része legyen a nagy vállalatnak, a minővel sehol a földön poéta és nemzet nem dicsekedhetik. Jókai lángesze, termékenysége, szíve, hazafisága és költészete kellett hozzá egyrészt; a magyar nemzet rajongó, ifjonti hevülése, ideális, tiszta költészet-imádata kellett hozzá másrészről. És ez a két világ találkozott a jubileum esztendejében és e találkozás gyümölcse a száz kötetes Jókai. A hogy az Ezeregy éj meséi közt az ezeregyedik a legesodálatosabb, mely keretével szolgált valamennyinek: úgy rajzolódott lelkünkbe Jókai legendás világába illő tündérmesének az a felejthetetlen ünnep, a mely bázisul szolgált a Jókai-kötetek piramidjához.

Ez a századik kötet legyen magyarázója a kilenczvenkilencznek. Tiszteljük meg vele a magyar közönséget, a mely határt nem ismerő áldozatkészséggel sietett oltárt emelni legkedveltebb mesemondójának és szolgáljuk vele a történetet, a mely századok múlva is példakép fogja emlegetni e ritka jubileumot. Dicsőség a költőnek és dicsőség nemzetének!

M. E.

A SZÁZ KÖTETES JÓKAI-KIADÁSRÓL.

Az ezernyolczszáz nyolczvannegyedik esztendőben me-
rült fel először az idea, hogy Jókai Mór ötvenéves írói
jubileumát az egész ország megülje. Komócsy József szá-
mította ki ezt a nevezetes dátumot s az írók és művészek
köre hozzá is látott már az ünnep tervezetének kidolgozá-
sához. De Jókai a lapokhoz intézett levelében élénken til-
takozott a korai jubileum ellen s írói működésének kez-
detéül az 1843-ik évet jelölte meg, a mikor is a Magyar
Tudományos Akadémia *Zsidó ju* ezimű pályaművét dicsé-
rettel tüntette ki. Így hat az 1893-ik esztendővel mult
csak el az a félszázad, a melyet Jókai annyi dicsőséggel
tolla és hazája szolgálatában töltött.

De már ezt az évszámot megjegyezte magának mindenki.
Általános lelkesedés volt visszhangja annak a levélnek, a
melyet megint csak a jó *Komócsy József* 1893 márczius
harmadikán a lapokban közzétett s a mely ekkép szólt:

Ebben az évben lesz ötven éve, hogy hazánk koszorus
nagy költője: Jókai Mór első irodalmi munkájával a közön-
ség előtt megjelent. A rendkívüli szellem e csodálatos pályá-
futása, mely fényével nemcsak hazánkat, hanem az összes
művelt világot betöltötte: arra ösztönöz minket, hogy a ki
annyi kincset adott nekünk egy félszázadon át, azt mi tisz-
teletünk és szeretetünk kincseivel vegyük körül. Rendez-
zünk *nemzeti ünnepet* a légnagyobb író tiszteletére! Nem
politikáról van itt szó, hanem egyik legnagyobb nemzeti
büszkeségünk megünnepléséről, az egész nemzet hálájának

nyilvánításáról egy nagy szellem iránt. Jókai Mór, a lángeszű költő, a nemzet vigasztalója, reményeinek ébresztője, a nemzeti géniusz édes gyermeke: a miénk, a kicsinyeké és nagyoké egyaránt. Kell tehát, hogy őt mindannyian ünnepeljük az ő csodával határos munkájának jubiláris évfordulóján! Az ünneplés megbeszélésére van szerencsém önöket meghívni, az új városháza társalgótermébe, márczius 4-én délután 4 órára.

Márczius negyedikén a lipótutezai városház tanácskozótermében együtt volt a magyar szellemi arisztokrácia. Az értekezlet, a melyen *Szász Károly* elnökölt, egyhangulag elfogadta a jubileum eszméjét s elhatározta, hogy az ünnepet 1893 őszén rendezi. Kiküldött továbbá a kebeléből egy 25 tagú végrehajtó bizottságot *Falk Miksa* elnöklete alatt, a mely ismét öt tagját bízta meg a részletes programjavaslat készítésével. Ez az öt tag Gerlóczy Károly, Emich Gusztáv, György Aladár, Komócsy József és Rákosi Jenő volt.

Márczius tizedikén tanácskozott először a programkészítő bizottság, a mely ekkép tervezte az ünnepet:

1. A nemzet alapítványt tesz, melynek kamatait Jókai kapja életefogytaig.

2. Felépül a jubileum napjára a *Költők háza*, elsőbben is a Jókai-ereklyék számára.

3. A bizottság kiad egy *Jókai-albumot*, a jubiléusra vonatkozó adatokkal, költeményekkel és rajzokkal.

4. Megjelenik az ünnep ötletéből fényképgyűjtemény azokról a vidékekről, a hol Jókai élt.

5. Népszerű füzetekben a bizottság kiadja Jókai több munkáját és életrajzát.

6. A jubileum napját irodalmi ülés és körmenet teszi emlékezetessé. A körmenetben résztvevő nők virágot szórnak a költő lába elé. Az ünnep-estén díszelőadás lesz a színházakban, a Vigadóban pedig Jókai regényalakjait mutatják be legjobb művészeink tableauokban.

Ez volt az első konkrét tervezet; a végrehajtó bizottság

el is fogadta azzal az indítvánnyal együtt, hogy egy ötszáz tagból álló nagybizottság vezesse ezután az országos mozgalmat.

Április kilencedikén alakult meg az ünneprendező nagybizottság s az választotta meg a tisztikart ekképen:

Védnök:

József főherczeg Ő császári és királyi Fensége.

Diszelnökök:

Vaszary Kolos, Vay Miklós báró.

Elnök:

Eötvös Loránd báró.

Alfelnökök:

Andrássy Tivadar gróf,	Horváth Gyula,
Apponyi Albert gróf,	Kenedi Géza,
Benczur Gyula,	Kisfaludy Árpád dr.,
Berzeviczy Albert,	Köhner Zsigmond,
Brázay Kálmán,	Komócsy József,
Dr. Breznay Béla,	Dr. König Gyula,
Bubics Zsigmond,	Mikszáth Kálmán,
Bélavári Burchard Konrád,	Nikolics Feodor báró,
Emich Gusztáv,	Pallavicini Ede örgróf,
Csávolszky Lajos,	Rákosi Jenő,
Eszterházy Miklós gróf,	Ráth Károly főpolgármester,
Falk Miksa dr.,	Szász Károly,
Gajári Ödön,	Thaly Kálmán,
Gerlóczy Károly,	Thék Endre,
Hock János,	Dr. Wagner Géza,
Hoffmann Alfréd,	Zichy Géza gróf.

Főtítkár:

Dr. Beöthy Zsolt.

Titkárok

Amtmann Géza,
 Benedek Elek,
 Dr. Buday József,
 Endrődi Sándor,
 Fekete József,
 Gabányi Árpád,
 György Aladár,
 Havass Rezső dr.,
 Kiss József,
 Kozma Andor,

Molnár Antal,
 Rákosi Viktor,
 Révai Mór,
 Stettka Gyula,
 Szemere Attila,
 Dr. Szmrecsányi Miklós,
 Szana Tamás,
 Várady Antal,
 Vargha Gyula,
 Zala György.

Pénztárnok :

Heltai Ferencz dr.,

Vandnay Károly.

A nagybizottság tagjainak neve sora ez :

Abafi Lajos
 Abonyi Árpád
 Ábrányi Emil
 id. Ábrányi Kornél
 ifj. Ábrányi Kornél
 Adler Móríc
 Adler Zsigmond dr.
 Aebly Adolf
 Ágay Adolf dr.
 Ágoston József
 Alkér Gusztáv
 Ambrus Zoltán
 Andaházy László
 Andrassy Aladár gróf
 Andrassy Gyula gróf
 Andrassy Tivadar gróf
 Apjonyi Albert gróf
 Arany László
 Aranyossy Miksa
 Árkay Sándor

Asbóth Emil
 Atzél Béla báró
 Bachát Dániel
 Badics Ferencz dr.
 Baintner Imre
 Balázs Mór
 Bánffy Dezső báró
 Bánóczy József dr.
 Barabás Miklós
 Barozen János
 Bartay Ede
 Bartalus István
 Baross Károly
 Bartók Lajos
 Batthyány Lajos gróf
 Báthory Nándor
 Baumann Antal
 Baumann József
 Bayer József
 Beck Dénes

Beck Nándor
 Benezur Gyula
 Benedek Elek
 Benedikovics Károly
 Beniczky Ferencz
 Benkő Kálmán
 Beöthy Ákos
 Beöthy Zsolt dr.
 Bethlen András gróf
 Bethlen Gábor gróf
 Berczik Árpád
 Beresényi Béla
 Berecz Antal
 Berger Márk
 Bernát Béla dr.
 Berzeviczy Albert
 Bitta Dezső dr.
 Bittó István
 Bobula János
 Bodnár Zsigmond

Bogisich Mihály	Dóczy Lajos	Geller József
Böhm Károly	Dolinay Gyula	Gergelyi Jakab
Bolgár Ferencz	Dömötör Gedeon	Gerlóczy Károly
Boucza Miklós	Dömötör Géza	Gerlóczy Zsigmond dr.
Bossányi László	Dunszt István	Gerő Lajos dr.
Brám Miksa	Ehrlich Gusztáv	Ghyecz Gyéza dr.
Brázay Kálmán	Emich Gusztáv	Gogon Gergely
Breznay Béla dr.	Endrődi Sándor	Gold Zsigmond
Brill Samuel L.	Engel Pál	Goldberg Rafael dr.
Bródy Zsigmond	Entz Géza dr.	Goldberger Samuel
Brückler Mihály	Enyedy Lukács	Goldzieher Ignác dr.
Brüll Ármin	Eötvös Károly	Gombár Tivadar dr.
Brüll Lipót	Eötvös Loránd báró	Gööz József dr.
Bubala György	Erdélyi Sándor	Gracza György
Bubics Zsigmond	Erkel Ferencz	Gregersen György
Buday József dr.	Erney József	Gromon Dezső
Burchard Konr. bélavári	Erődi Béla dr.	Grosz Sándor dr.
Busbach Péter	Eszterházy Miklós gróf	Grötschel Imre
Chorin Ferencz dr.	Evva Lajos	Gschwindt György
Corzán Avendano G. dr.	Falk Miksa dr.	Gundel János
Csáky Albin gróf	Falk Zsigmond	Gyertyánfy István
Császár Jenő	Fajér Miklós	György Aladár
Császka György dr.	Fejerváry Géza báró	Györy Elek
Csávolszky Lajos	Fekete József	Gyulay Béla dr.
Csekonicz Endre gróf	Fekete József	Gyulányi Adolf
Cselka Nándor	Fekete József	Haberhauer János
Csendics Gyula	Fényvessy Adolf	Hafner József
Csepreghy János	Fényvessy Ferencz	Hahóthy Sándor
Cséry Lajos	Ferenchich Vilmos	Hajnal Adolf
Csiky Kálmán dr.	Ferenczy József	Halász Gyula
Csizik Károly	Fetter György	Harkányi Frigyes
Csorba Ferencz dr.	Fettich Ferencz	Hatala Péter
Czigler Győző	Fillinger Károly	Havass Rezső dr.
Czimmermann Antal	Filotás Géza	Havass Sándor
Czölder János dr.	Fodor József dr.	Hegedüs Károly
Dalmady Győző	Földváry Mihály	Hegedüs Sándor
Dániel Ernő	Forgó István csongrádi	Heinrich Gusztáv
Darányi Ignác dr.	Forster Gyula	Heinrich István
Dégen Gusztáv dr.	Freiszleder Nándor	Helfy Ignác
Dégen Titusz	Freyberger Pál	Heltai Ferencz dr.
Degré Alajos	Friedmann Bernát dr.	Herczegh Ferencz
Del'Medico Ágoston	Fritz Péter	Hevesi Ödön
Derzsi Károly	Fusz Ferencz	Hevesy József
Dessewffy Aurél gróf	Gabányi Árpád	Hieronymy Károly
Deutsch Gyula	Gajári Ódön	Hindy Attila
Deutsch József	Gál István	Hindy Kálmán
Deutsch Sándor	Gallner József	Hódossy Imre
Devecis Gyula	Garay Antal	Hoffer Károly

Hoffmann Alfréd	Kétly Károly dr.	Lengyel Sándor
Hollán Ernő	Kétly László	Létay Péter
Horánszky Nándor	Khuen-Héderváry K. gr.	Lévay Henrik
Horn Ede	Kirschboffer Károly	Lipovesevics Laurusz
Hortoványi Antal	Kisfaludy Árpád dr.	Lipthay Béla báró
Horváth Boldizsár	Kiss Béla	Lipthay Sándor
Horváth Gyula	Kiss József dr.	Lóczy Lajos
Horváth János	Kiss József	Lollok Lénárd
Horváth Sándor	Klamarik János	Lotz Károly
Hoser Viktor	Kléh István	Luezenbacher Pál
Hunyady László gróf	Klein Gyula dr.	Ludvig Endre dr.
Hümpfner Ferencz	Kleiner Ármin	Ludvig Gyula
Hüttl Tivadar	Kochmeister Frigyes b.	Lukács Antal
Hüvös József	Kohner Zsigmond	Lukács Béla
Ilyés Bálint	Kokesch Sándor	Lukács Gyula
Inczédy László	Kölber Alajos	Lung György
Iritsek Ferencz	Kölber Fülöp ifj.	Lutter János
Irmeý Ferencz	Kollár Lajos dr.	Madary Gábor
Jalics Kálmán	Koltay Virgil dr.	Magyarevics Jeremiás
Jancsó Benedek dr.	Komócsy József	Marezali Henrik
Jankovics István	König Gyula	Margitay Dezső
Janky Károly	Könyves Károly	Margitay Tihamér
Jármay Tamás	Köpecsy Sándor dr.	Márkus József
Jellinek Henrik	Koranyi Frigyes dr.	Markusovszky Lajos
Jeny József	Kornfeld Zsigmond	Marton Alajos
Jeszenszky Danó	Kosztics Simon	Matuska Alajos
Josika Sámuel báró	Kozlók János	Matuska Péter dr.
Josipovich Imre	Kozma Andor	Mátyus Arisztid dr.
Jungfer Gyula	Kozma Gyula	Mauritz Rezső
Jurány Vilmos	Krajtsik Ferencz dr.	Mayer József
Jurmann János	Kronberger Lipót	Mechwart András
Kaas Ivor báró	Kulesár Ernő	Mendl István
Kafka Károly	Kugler József	Mérő János
Káldy Gyula	Kullmann Lajos	Mészáros Sámuel
ifj. Kálmán Rudolf	Kun Gyula	Mezey Mór
Kamermayer Károly	Kurtz Vilmos	Mezey Péter
Kanovich Béla Mór	Kvassay Ede	Mihalkovics Géza dr.
Kármán Lajos	Lád Károly	Mihalovics Antal
Károlyi Sándor gróf	Lakits Vendel	Mihalovics Ödön
Károlyi Tibor gróf	Lampl Hugó	Mikszáth Kálmán
Kaschnitz Gyula	Lánczy Leo	Moldoványi Sándor
Kauser János	Láng Lajos	Molnár Antal
Kauser József	László Mihály dr.	Morzsányi Károly dr.
Kecskeméthy István dr.	Lavotta Lajos	Mudrony Soma
Keglevich István gróf	Lechner Lajos	Müller Kálmán dr.
Keleti Gusztáv	Lederer Abrahám	Murányi Ármin dr.
Kemény János báró	Légrády Károly	Nagy Dezső dr.
Kenedi Géza dr.	Lengyel Béla dr.	Nagy Lajos dr.

Nagy Lajos tokaji	Ráth György	Schweiger Márton
Nagy Miklós	Ráth Károly, főpolgárm.	Spanberger Alajos
Natter Ferencz	Ráth Károly	Staub Ferencz
Neményi Ambrus dr.	Ráth Mór	Steiger Gyula
Német Titusz	Ráth Péter	Steindl Imre
Névy László	Rátsch Sándor	Stephany Lajos
Ney Béla	Reichart N. János	Stettka Gyula
Nikolits Feodor báró	Reiszig Ede	Stieber Vinceze
Nikolits Sándor	Rémi Róbert	Stramer Kamilló
Nyíry Lajos dr.	Révai Mór	Strobl Alajos
Oeti Ferencz	Richter Ferencz	Szabó Endre
Oldal János	Rieger György	Szabó János gelléri
Órley Lajos dr.	Rohonczy Gedeon	Szabó József
Ormay Mór	Roller Mátyás	Szabó M. Ferencz
Országh Sándor dr.	Romeiser József	Szabó Miklós nárai
Ötvös (Silberstein) A. dr.	Roskovics Ignác	Szalay Imre
Ott Adám dr.	Rostaházy Kálmán	Szalay Károly
Palágyi Menyhért	Rotter Lajos	Szana Tamás
Pálffy Albert	Rötzer Ferencz	Szapáry Géza gróf
Pallavicini Ede ögrgróf	Rozsánth Vilmos	Szapáry Gyula gróf
Papp Endre	Rózsavölgyi Gyula	Szapáry István gróf
Pártos Gyula	Richter Ferencz	Szarvas Gábor
Pauer Imre	Rudnay Béla	Szász Károly
Paulay Ede	Rupp Imre	Szautner Zsigmond
Pázmándy Dénes	Rupp Zsigmond	Szavoszt Alfonz
Péchy Tamás	Sáthya Lajos	Széchen Antal gróf
Pekár Imre	Sebastiani János	Széchényi Béla gróf
Pertik Ottó dr.	Sebők Zsigmond	Székely Bertalan
Péterfy Jenő	Senyei Ferencz	Székely Ferencz
Péterfy Sándor	Sigray Pál	Szelestey Géza
Plosz Sándor dr.	Sik Sándor dr.	Szell Kálmán
Podmaniczky Frigy. b.	Simon Jakab	Szemere Attila
Pollák József	Sipos Antal	Szende Antal
Popper J. István	Sretvizer Lajos	Szentgyörgyi Imre
Porszász Gyula	Scheich Károly	Szigethy József
Posa Ferencz	Schiffer Ferencz	Szilágyi Dezső dr.
Posch Gyula	Schiller György	Szilágyi Sándor
Pucher József	Schlick Béla	Szili Kálmán
Pulszky Ferencz	Schmidt Albin	id. Szinnyei József
Pulszky Károly	Schmidt Gyula	Szlávy József
Priezel János	Schneider Alajos	Szmrecsányi Miklós dr.
Rác Károly dr.	Schober Albert	Szokoly Gyula
Radó Antal dr.	Scholtz Gusztáv	Szombathelyi Győző
Radocza János	Schön Vilmos	Szontágh Pál gömöri
Rajner Kálmán	Schossberger Zsigm. b.	Szontágh Pál nógrádi
Rákosi Jenő	Schrantz János	Sztojanovics István
Rákosi Viktor	Schreker Izidor	Tabódy József
Rakovszky István	Schwartzter Ottó dr.	Takács Lajos dr.

Tanos Imre	Tóth Lőrincz	Vikár Béla
Tanos Sándor	Trajtler Károly	Viola Imre
Tatay Adolf dr.	Türr István	Vörös Kálmán
Tátray József	Ugron Gábor	Vukovary Albert
Teleki Géza gróf	Uhl Sándor	Wagner Géza dr.
Telepy Károly	Ullmann M. G.	Wagner Jenő dr.
Teleszky István dr.	Unger Alajos dr.	Walser Jakab
Tenczer Pál	Ungermann Lipót	Wehner Gyula
Thaly Emil	Vadnay Károly	Weinberger Alajos
Thaly Kálmán	Vajda János	Weinmann Fülöp
Than Károly	Vajdafy Emil	Weisz Bertold
Thék Endre	Vajdafy Ernő	Wekerle Sándor dr.
Thewrewk Emil P.	Vajdafy Gusztáv	Wenkheim Frigyes gróf
Thuróczy Adolf	Válya Miklós	Wessely Alajos
Tisza István	Vámbéry Ármin	Wolf György
Tisza Kálmán	Vámosy Mihály	Wolkenberg Gyula
Tisza Lajos gróf	Váradai Antal	Zala György
Tolnay Ákos	Várady István	Zboray Béla
Tolnay Lajos	Vargha Gyula	Zichy Antal
Tolnay Lajos dr.	Vaszary Kólos	Zichy Géza gróf
Torkos László	Vay Miklós báró	Zichy Jenő gróf
Török György	Végh János	Zierer Károly
Török József	Vérédy Károly dr.	Zitterbarth Károly
Tóth József	Vezinger Károly	Zuber József
Tóth László dr.	Vidéky János	

A nagybizottság elfogadta a programmot s kivitelét rábízta az alapítványi, az irodalmi, a képzőművészeti, a művészeti és a pénzügyi bizottságokra.

A nyári hónapok elteltek a tanácskozással. A bizottságok meghányták-vetették a programmot, a mely ebben az első formájában még mindig nem ígérkezett annak a nagy időkre szóló, maradandó becsű irodalmi eseménynek, a melylyé később alakult. Közben a művelt magyar közvélemény nagy lelkesedéssel fogadta a jubileum híret. Mozgalom indult meg országszerte mindenütt, hogy a közönség Jókai iránt valamely eklatáns formában fejezze ki szeretetét és háláját. *Budapest* székesfőváros márczius 22-én diszpolgárává választotta meg Jókait; példáját követte csaknem minden magyar város. Arról is szó volt, hogy az ország valamennyi vármegyéjében külön jubiláris ünnepet rendeznek, de mivel Jókai az első pünkösdkor

Szegeden rendezett ily ünnepélyre nem fogadta el a meghívást: a megyék és testületek a budapesti ünnepben való részvételre határozták el magukat.

Jókainak a szegedi ünnep rendezőségéhez irt levelét érdekes dokumentumként mi is megörökítjük, mert annak a hangulatnak a kifejezője, a melyben a nagy író a saját jubileumát várta. A lemondó levél, a mely *Kemény Nándorné* asszonyhoz, a szegedi ünnep főrendezőjéhez volt intézve, így szól:

«Nyilt levél Kemény Nándornéhoz.

Mélyen tisztelt barátném!

Kegyednek leányomhoz írt becses leveléből, de ma már a hírlapokból is értesültem, hogy Szeged városában egy, az én emlékezetemnek szánt ünnepélyhez készülnek jövő pünkösd napra. És hogy arra engemet is írt fognak szólítani, hogy személyesen részt vegyek benne.

Bizonyára hálás érzéssel fogadom mind azt a jóságot, melylyel engem, s hennem a magyar nemzeti irodalmat, a magyar és idegen közönség megtisztel, s különösen Szeged elismerése rám nézve nagybecsű, mely városhoz annyi nevezetes eseménynek emléke vonz régi és közelmúlt időkből. E megtisztelést, mely bárkit büszkévé tehet, én alázatos fővel fogadom. De megjelenésemet a május 21-iki ünnepélyre nem ígérhetem.

Beteg voltam, most sem vagyok jól. Egy év alatt háromszor estem bele az influenzába, még pedig annak a legveszedelmesebb (tüdőbajos) fajtájába mind három esetben.

Istenen kívül, csak orvosom és a hozzám tartozók gondos ápolásának köszönhetem, hogy el nem mentem vele oda, a hol semmi sem fáj többé. S ez a baj visszatér. Egy meghülés, egy felhevülés, egy étrendi kilépés visszahozza. Utóhatásától most sem tudok megszabadulni.

Idegess lettem, álmos vagyok s nem tudok aludni, éhes vagyok és nem tudok enni. Mindig fájom. Mindentől félek. Nem merek a szabadba kimenni. Egy év alatt három hónapot töltöttem szobaáristomban. (Pedig nem is danoltam semmi nótát.)

A jó barátaim, ott a vidéken, minderről nem tudnak semmit; mert ez alatt is mindenféle bohóságot olvasnak tőlem a lapokban. Azt gondolják: vigan vagyok. De hiszen az írás az egyedüli módszer, a mivel a bajom ellen küzdök. Úgy, hogy az orvosom, mikor reggel meglátogat, azt kérdi tőlem legelőbb, hogy tudok-e már dolgozni.

A mint az idő egy kicsit felmelegszik, el kell mennem valahova tengerpartra. Mennék már most is, de félek az utazástól: akár hajón, akár vasuton. Talán ahhoz összeszedem még magamat valahogy a nyáron, hogy ősszel dolognak állhassak.

Nagy sorom lesz. Októberben lesz az ötven éves írói jubileumom.

Ebben a hónapban hirdette ki a magyar tudományos akadémia a legelső munkám («Zsidó fiu» cz. dráma) fölötti elismerő bírálatát.

Ettől a naptól számítom írói pályafutásomat.

Az ötvenedik évforduló napját (hiszem, hogy szép nap lesz, de nehéz nap lesz) valahogy csak keresztül élem.

Hanem a ki azt hiszi, hogy ezután a nap után kezdődik majd még egy hónapokig tartó dínom-dánom, szakadatlan ünnepség: az ugyan túlbecsüli testi-lelki tehetségeimet.

Az aranylakodalom után nem következnek mézeshetek.

Mikor először keltem egybe muzsámmal: 1843-ban, ugyan keresztül tudtam volna magamat enni-inni a két magyar hazán is: de akkor sehová se hittak; most már hínak, de most már én is öreg legény vagyok, a muzsám is vén matróna már. Jobb nekünk itthon.

Hanem majd magam helyett elküldöm mindenüvé azt a remekül készült mellszobromat, a melyet most végzett be Zala György művészbarátom. Az legalább ott marad emlékül s a lelkem egy darabja is vele.

Kérem Kegyedet, kedves barátném, legyen szives ezt a levelemet a májusra tervezett megtisztelés rendezőivel közölni, s ha jónak találja, a hirlapoknak is átadni.

Legforróbb baráti üdvözetem s az ég minden áldásainak kívánása mellett, Önre és kedves családjára, maradok

igaz hű barátja

Budapest, 1893 ápr. 9.

Jókai Mór.

Nyár derekán merült fel először a terv, hogy a jubilaris ünnepet Jókai Mór összes műveinek egyöntetű szép kiadásával kellene megülni.

Az ideát Révai Mór, az ünneprendező nagybizottság egyik titkára vetette föl, a ki Jókainak már 1880 óta kiadója. Tervét és első lépéseit ő maga ekkép beszéli el egy alkalmi Jókai-Albumban :

«Egy szép napon kimentem Jókaihoz, hogy beavassam tervembe és tőle az engedélyt kikérjem az előmunkálatok, tanulmányok megtételére. Előadtam neki az egész tervet, a keresztülvitel módozatait lehető részletesen — ő nyugodtan meghallgatott, néha elmosolyodott, mikor pedig befejeztem, azzal a lakonikus kérdéssel főzött le :

— Hát megvan maga bolondulva, öcsém? Hiszen az én munkáim több kiadó között örökre le vannak kötve, azok csak nem fognak lemondani Jókaiokról, azután meg hol vesz maga ezer embert Magyarországon, a ki annyi pénzt ad munkáimért, mikor úgy is oly sok példányban el vannak azok terjedve.

És azzal elővette azokat a kimutatásokat, a melyeket kiadói minden évben rendelkezésére bocsátanak a népszerű kiadások kelendőségéről és tételről-tételre kimutatva, hogy minden egyes művéből évenként hány példány kel el — azzal bocsátott el, hogy «ezt a bolond ideát» verjem ki a fejemből.

Ezt a jó tanácsot persze azért kaptam, hogy meg ne fogadjam. És ezt annál kevésbé tettem, mert azok a kimutatások nekem mást mutattak, mint a szerénységében a túlságig menő szerzőnek. És akkor aztán én készítettem összehasonlító kimutatásokat mindenféle műveiről Jókainak és egy legközelebbi alkalommal azokat felmutatva neki, oda allegáltam, hogy most már még inkább hiszem, hogy művei összkiadására nemcsak megvan a talaj a magyar közönségben, de sőt kötelesség is azt közrebocsátani, még pedig ötven éves írói működése fordulópontján és az ő közreműködésével, mert az össze-vissza kuszált kiadói tulajdonjogi kérdéseket az ő segítségével nélkül valóban nem lehetne sikerrel megoldani.

Okoskodásom, úgy látszik, ezuttal már kevésbé tetszett bolondnak és azóta meg-megfontoltuk az ügyet, mely mind-

jobban kidomborodott Jókai előtt is, úgy, hogy az eszmét mindjobban megszerette, és a nehézségek elhárítását nem tekintette oly lehetetlennek.

Most már mindkettőnk titka volt a terv és midőn a «Petőfi-társaság» kezdeményezésére megalakult az a fényes kör, mely Jókai 50 éves írói jubileumának megünneplését határozta el,— elmentem a költőhöz, engedélyét kikérni, hogy tervemet a jubileumra alakult bizottság elébe terjeszthessem. Ez engedélyre annál is inkább szükségem volt, mivel a szerző műveiről csakis ő, illetve kiadója van jogosítva rendelkezni és ily irányú felhatalmazás híján az eszme egyáltalán nem lett volna megpendíthető. — Beleegyezését a terv nyilvánosságra hozatalára készséggel megadta ugyan, de midőn előadtam, hogy a dolgot úgy kontemplálom, hogy a kiadás előfizetés útján legyen biztosítva és hogy ő honoráriumképen az ezer aláíró után befolyó előfizetési összegek felét, azaz 100,000 frtot kapjon, ebbe semmiképen sem akart beleegyezni.

— Ily nagy honorárium nem dukál, ezzel lehetetlenné vána téve a kiadás, ilyen és hasonló ellenvetésekkel akart engemet megczáfolni, míg végre licitálni kezdett lefelé. Hogy neki honoráriumképen elég 50,000 frt, de sőt 40,000 is és ha ez akadály volna a kiadásra nézve, még ennél is kevesebb, ő anyagi hasznot a kiadásból nem óhajt magának és megelégszik azzal, sőt annak örül csak, ha egyáltalán létrejön műveinek összkiadása és azt ő maga rendezheti sajtó alá.

Minden ellenkezés daczára én nem tágitottam, megmagyaráztam, hogy voltaképen joga sincs elhárítani magától a neki természetszerűleg járó írói tiszteletdíjat, hogy ez önzetlenséggel senkit le nem kötelez, sőt hogy ez által az összkiadás létrejövetelét kockáztatja, mert nem volna a magyar nemzethez méltó dolog és a közönség körében rokonszenvre nem számíthatna oly actio, mely a költő anyagi érdekei rovására akarná a mindnyájunk által óhajtott czélt, az összkiadás létesítését elérni.

Nagynehezen meggyőzve a költőt, végre megengedte, hogy az akkor alakult jubileumi bizottság előtt tervemet előadhassam.»

A terv röviden ez volt: Jókai összes kiadói saját érdekeik lelető megóvása mellett átengedik a tulajdonukban levő

munkákat a nemzeti díszkiadás számára. Jókai Mór ötven esztendő alatt 324 kötetet adott ki, vagyis körülbelül 3500 nyomtatott ívet irt 70.816,464 betűvel. Ezt a mesés kincset a jubileumi bizottság 100 kötetben adja ki, kötetenként átlag husz ívvel, tehát összesen kétezer ívvel. A nemzeti kiadásra a bizottság előfizetést hirdet 200 forintjával. Ezer aláíró tehát már lehetségessé teszi, hogy a kiadás jövedelméből Jókai Mórnak nemzeti tiszteletdíjképen *százezer forintot* lehessen átadni.

A nagybizottság, mivel ez az új terv a régi programm megváltoztatását jelentette, október tizenegyedikén újra összeült. Itt került tárgyalásra a következő határozati javaslat, a melyet báró Eötvös Loránd terjesztett a bizottság elé:

Határozza el a bizottság, hogy Jókai ötven éves írói jubileuma alkalmából összes műveinek díszes kiadását fogja létrehozni, ezzel remélvén egyrészt az ünneplendőnek a leg-tisztább örömet szerezni, másrészt az ő, nemzetünk javára kifejtett nagy tevékenységének maradandó emléket állítani. A díszkiadás egyes példányának árát 200 frtban állapítván meg, forduljon a bizottság hazánk lelkes testületeihez és egyesekhez előjegyzések végett, úgy, hogy azoknak alapján az ünnevelt szerzőnek mintegy a nemzet tiszteletdíjaul 100,000 frtot ajánlhasson fel.

E határozat értelmében a bizottság: 1. Felkéri szerzőt, adja ahhoz beleegyezését. 2. A kiadás rendezésével az irodalmi bizottságot, a szerződések megkötésével az elnökséget bizza meg. 3. A kiadás technikai kivitelére a Révai Testvérek kiadó czéget szólítja fel, köszönetét fejezván ki már eddig ez irányban tett fáradozásaiért.

A bizottság jóváhagyólag veszi tudomásul a végrehajtó és képzőművészeti bizottság azon intézkedését, mely szerint hazai művészeinket egy, az ünnepletre és műveire emlékeztető lapokból álló album létesítésére szólította fel, annak elkészítését teljesen a képzőművészeti bizottságra bizza.

Az ünnep rendezésével a művészeti bizottságot bizza meg, s különösen felkéri Budapest székesfőváros törvényhatósá-

gát, hogy, mint az ünnep helyén a háznak ura, e bizottságot tekintélyével támogassa.

Az ünnepnek és a művészek albumának költségeit a nagybizottság maga fogja fedezni.

Végül felszólítja a bizottság mindazon testületeket és hatóságokat, melyek országszerte már is ünneplik és még ünnepelni fogják Jókait, hogy legalább kiküldötteik képében vegyenek részt a jan. 6-iki budapesti ünnepen, elhozva magukkal tiszteletük emlékét.

A nagybizottság elfogadta e javaslatot az ünnep programjának végleges tervezetével együtt, mely kihagyta a régiből mindazokat a külsőségeket és demonstratív jellegű tüntetéseket, a melyeknek állandó értékük nincs. Az ünnep napjául 1894 január hatodikát tűzte ki. A diszkidás ügyének rendezésére az irodalmi bizottság még aznap összeült és a maga kebeléből szűkebb körű végrehajtó bizottságot küldött ki, a melynek tagjai lettek: báró Eötvös Loránd, mint elnök, Beöthy Zsolt, mint főtítkár, továbbá Komócsy József, Rakosi Jenő, György Aladár, Horváth Gyula, Hock János, Thaly Kálmán, Kenedi Géza és Révai Mór.

Azontúl ez a végrehajtó bizottság intézte a kiadás összes ügyeit, szerződött Jókai valamennyi kiadójával, megállapította a száz kötetes nagy munka programját s felkérte Jókait, hogy adja felhatalmazását a kiadáshoz. Báró Eötvös Loránd levelére Jókai így válaszolt:

Méltóságos báró úr!

A legőszintébb örömmel vettem méltóságod nagybecsű levelét, a melyben arról értesít, hogy jó barátaim méltóságod elnöklete alatt számomra ötven éves írói pályám végén azon kitüntetést szándékoznak megszerezni, hogy összes műveimet egy egységes összkiadásban a hazai közönség kezébe juttassák. Életemnek legfőbb vágyát látom ez intézkedésben teljesülni: a minő élő írónak még alig adatott meg, s hogy ez létre jöhessen, ahhoz nemcsak szerzői bele-

egyezősemmel járulok. de az egész vállalat megszerkesztését, rendezését, szakszerű beosztását s irodalomtörténeti jegyzetekkel és felvilágosító korrajzokkal ellátását vállalom magamra.

Fogadja méltóságod és a rendező-bizottság legőszintébb hálám kifejezését azért a gyöngéd és eszményi gondolkodásért, hogy ez évfordulóját irodalmi pályafutásomnak, külszínben kérkedő szertartások helyett, a miknek fénye az én lelkemet nem melegíti, ily komoly s mind a nemzetre, mind reám, de különösen az általam követett irodalmi irányra nézve megtisztelő módon kívánja megünnepelni.

Óhajtanám megérni e vágyam teljesülését s Istentől erőt és időt kérek hozzá.

Fogadja méltóságod hálám legőszintébb kifejezését s adja át a mélyen tisztelt bizottságnak legforróbb köszönetemet.

Áldja meg az ég!

Jókai Mór.

Ezzel egyidejűleg Jókai ép ily megleghangú levelet írt a száz kötet kiadásával megbízott Révai Testvérekhez s benne elvállalta az összes kiadás sajtó alá rendezését. A kiadókhoz intézett levél így szól:

Tisztelt kiadó urak!

Legnagyobb hálával köszönöm kegyeteknek azon buzgalmat és szeretetét, melylyel összes műveimnek egységes kiadását létrehozni igyekeztek.

A magyar nemzet iránt, melynek minden osztálya legnagyobb áldozatkészséggel egyesült e vállalat sikerének biztosításában, hálám hódolattá erősödik.

Viszonzásul ígérem, hogy ezen összes kiadást úgy fogom rendezni, hogy az hibáktól menten, szigorú önbírálat után, illő jegyzetekkel, jusson a közönség kezébe.

Isten áldása legyen önökkel

igaz hívük

Jókai Mór.

Arról, hogy maga Jókai miképp tervezte e kiadást, ime még egy okmány, az Eötvös báróhoz intézett levele:

Méltóságos báró Eötvös Loránt úrnak!

Mélyen tisztelt Barátom!

Áldom a sorsot, hogy megengedte érnem, s hálásan köszönöm jó barátainak, kik lehetővé tették, hogy munkáimnak összes kiadását magam szerkeszthessem meg. Máskülönbén csak halálom után ötven esztendő múlva lehetne összes műveimből egységes kiadást rendezni. Az alatt pedig rég feledékenységbe megy az a kor, a melynek eszmeköre műveimnek magyarázója.

Azontúl is ilyen nagy halmaz munkában a hiba is sok. Azt senkinek sincs joga kügázítani: egyedül magának a szerzőnek. Én magam helyreigazíthatom a nagyobb hibákat, tévedéseket, kirostálhatom a vadócztot: a mit kivülem senki más nem tehetne, az irodalmi egyéniség meghamisítása nélkül.

Munkáimat három korszakra fogom felosztani, melyekben összefoglaltatnak az odatartozó regények, novellák, színművek és aphoristicus iratok. Megelőzi ezeket mindig egy korrajz, mely úgy az irodalmi, mint a társadalmi és általános viszonyokat ismertetni törekszik. A nagyobb műveknél felvilágosító előszó. Azután jegyzetek: végül az általam bevezetett szavak és kifejezések igazolása.

Az első korszak czíme alatt összeállított műveim körülbelül a következők lesznek:

Regények: Erdély aranykora. — Török világ Magyarországon. — Kétszarvú ember. — Janicsárok végnapjai. — Fehér Rózsa. — Magyar nábob. — Kárpáthy Zoltán. — Régi jó táblabirák. — Szomorú idők. — Elátkozott család. — Szegény gazdagok. — Felfordult világ. — Új földesúr. — Politikai divatok. — Mire megvénülünk. — Szerelem bolondjai. — Oceania. — Legvitézebb huszár. — Hétköznapiak.

Elbeszélések: Vadon virágai. — Népvilág. — Árnyképek. — Délvirágok. — Csataképek. — Bujdosó naplója. —

Tarka élet. — Hangok a vihar után. — Véres könyv. — Regék. — Erdélyi képek. — Magyar előidőkből. — Megölt ország. — Magyar Decameron.

Színművek: Zsidó fiú. — Dalma. — Manlius Sinister. — Kálmán király. — Szigetvári vértanúk. — Dózsa György. — Széchy Mária.

Aphoristicus iratok: A magyar nép élceze. — Nagy tüdő. — Kakas Márton tolltaraja. — Tallérossy Zebulon. — Politikus czizmadia, s egyéb közlemények 1843-tól 1860-ig. Petőfi és a francia romantikusok befolyása irataimra.

A második korszak összesíti az 1861-től az újabb alkotmányos korszakig írott műveimet.

Regények: A köszívű ember fiai. — Még is mozog a föld. — Fekete gyémántok. — Szerelem bolondjai. — Arany ember. — Jövő század regénye. — Enyim, tied, övè. — Az élet komédiásai. — Szép Mikhál. — Egy az Isten. — Névtelen vár. — Szabadság a hó alatt. — Rab Ráby. — Asszonyt kísér. — Pater Péter. — Véres kenyér. — Szegénység útja. — Egy ember a ki mindent tud. — Lunatikus. — Az északi pólusig. — Hirhedett kalandor. — Asszonyi hajsza.

Elbeszélések: Szélesend alatt. — Milyenek a nők? — Milyenek a férfiak? — Varradóra. — Föld felett és víz alatt. — Az életből elvesve. — Görög tűz. — Targalyak.

Színművek: Arany ember. — Fekete gyémántok. — Keresd a szived. — Szép Mikhál. — Milton.

Aphoristicus művek: Emlékeim. — Magyarhon szépségei. — Költemények. — Prologok. — Balladák.

A harmadik korszakban foglaltatnak:

Regények: A kik kétszer hálnak meg. — A ma. — Egy játékos, a ki nyer. — Szeretve mind a vérpadig. — Bálványos vár. — Minden poklokon keresztül. — Damokosok. — Lőcsei fehér asszony. — Kis királyok. — Lélekidomár. — Tengerszemű hölgy. — Rákóczy fia. — Fráter György. — Czigánybáró. — A pénz betegségei. — Három márvány fej. — Afanázia. — Gazdag szegények. — Nincsen ördög. — Két Trenk. — Trenk Frigyes. — Fekete vér. — A Kráó. — Sárga rózsa. — Tégy jót. — Koronás gyermekek.

Elbeszélések: Herczeg és Fra Diavolo. — Apja fia. —

Észak honából. — Mesék. — Kassári Dániel. — Kétszer kettő négy. — Napraforgók. — És az újabbak.

Színművek: Jószívú ember. — Aradi hősnök. — Bolondok grófja. — Világszép leányok. — Thespis kordéja. — Hős Pálffy.

Aphoristicus iratok: Életemből. — Utazás egy sírdomb körül. — Jocus és Momus. — Humoros tárczák.

Végül egy nagyobb regényes tanulmány, melyen több év óta dolgozom, tárgya, a honfoglalás korszakából véve: címe «Levente». Ez még most csak töredékekben létezik.

★

Ha helyesnek találod Te, mélyen tisztelt barátom, és az irodalmi bizottság ezt a tervezetemet, akkor kérlek, közöljétek ezt a tisztelt közönséggel.

Köszönetet mondva eddigi buzgó fáradozásaitokért, s azért a jóakaratóért, melynek bizouyságaival elhalmoztatok, maradok

holtig igaz híved

Jókai Mór.

Ezzel a nagy feladat ki volt tűzve czélul. Hogy elérhető legyen: országos akezióra volt szükség. Megindítója a mozgalomnak *Rákosi Jenő* classikus szépségű *Felhívása* volt, a mely a nagy bizottság tisztikarának autogrammos aláírásával ezer és ezer példányban vitte szét a jubileum e nevezetes fordulatanak hírét az országban. A felhívás ezekkel a lelkesítő szavakkal fordult Jókai tisztelőihez:

Ország szerint tudva van, hogy a nemzet koszorús írója, Jókai Mór, ötven éves írói pályájának öröm-ünnepét készülni megülni. Ezen ünnep országos lesz és nemzeti, és mint egy illatos bokréta lesz odatűzve a közelgő 1894. esztendő homlokára, mert ez év *januárius 6-ika* lesz a napja. És mind amaz ünneplésnek, melyet a működő bizottság e napra tervez, úgyszólván édes és értékes magva lesz az a maradandó emlék, melynek érdekében e sorokkal fordulunk Jókai Mór tisztelőihez, mely elnevezés alá méltán foglalható a nemzet színe-java, rang-, rend- és osztálybeli különbség nélkül.

Egy gondolat kapta meg legjobban mind az elméket, a melyek ez ünnep előkészítésében részt vettek, a gondolat: *országos ünnepet űlve emléket is adni e napról és benne egyszer-smind kettős értelmű jutalmat, az ünneplendőnek az ő saját alkotásai révén.*

Megáldott fejére két ágból fenni koszorút: egy ágból, a mely díszíti, és egyből, mely védi és óvja. Egy ág az erkölcsi dísz, egy ág az anyagi jutalom s a kettő ölelkezvén a költő homlokán, hirdesse nemzete háláját s az ő dicsőségét egyben.

Állana pedig ez emlék *összes eddig megírt és ez ünnep lezárásáig megírandó munkáinak nemzeti díszkiadásából.* Az egész Jókai, a mit az ő szelleme ötven év alatt létrehozott, együtt mint impozáns képe egy nagy pályának, szemünk elé állítva ez óriás, e korszakos munkaerő, ez írói hatalmasság, e fenomenális pályafutás, mint a költőnek dicsósége és jutalma.

Maradandó becsü emlék legyen az, a melylyel mi a jubileum napját az irodalom történetébe beiktatjuk. Örök időkre szóló, beszédes mű, a mely a költőről és az ő génuszát megbecsülő nemzetről több dicsósógot fog hirdetni jövő századoknak, mint bármennyi lelkes üdvözlő beszéd, ékes, virágos, ünnepi tósztt. *Úgy óhajtunk, hogy ezáltal az összeg, a melyet vármegyék, városok, egyesületek, testületek más alkalomkor jubileumi bankettre és hálósó czifraságokra fordítanak, hasznos, érdemes emlékeknek szolgáljon alapul.* Ebből a pénzből készüljön el a díszkiadás, a melylyel magunkat ajándékozzuk meg és teljen ki az a tiszteletdíj, a melyet a félszázadon keresztül szünetlenül nekünk dolgozó költőnek még mindig a tartozás érzetével átnyújtunk.

Mert a kiadás árának a fele fedezze a kiadás költségét, *fele pedig legyen a költőnek a nemzettől veendő tiszteletdíja.*

Ezer aláírásra van szükség, hogy e kiadás létrejöhessen; az előfizetési ár 200 frt és így 100,000 frt lesz a tiszteletdíj.

Nem kételkedhetünk abban, hogy a mikor Jókai Mór műveiről van szó, lesz az országban ezer ember, testület, hatóság, a ki ezt a nemzeti díszkiadást megszerezve, hozzájárul a költő jubileumának méltó megünnepléséhez.

Erre az aláírásra, erre a szép, nagy és hálás cselekedetre hívjuk fel Jókai Mór tisztelőinek fényes táborát.

Nem arra szólítunk henneteket, ó magyarok, hogy ajándékot,

hogy alamizsnát adjatok annak, a ki a ti szolgálatotokban szerzett halhatatlanságot; ezt már megtettétek ti is másokkal, megtették más nemzetek is. Hanem szólítunk arra, szólítjuk a magyar értelmiség virágát arra, hogy ketten egymást fölmagasztaljátok: a költő kezetekbe tévén egy nagy élet nagy munkáját, ti pedig a költő kezébe érette az elismerést.

A ki ifjúságunkat bűbajos szavával megaranyozta; a ki lelünkét táplálta reménytelen időkben; a ki örömünk, a ki gyönyörünk, a ki vigaszunk volt életünk minden szakában; a ki áldásunk volt, megtöltvén a szellem, az erkölcs, a hit, a föl-emelkedés, a hazafiság kincseivel a mi szívünk tárait: gyertek mind, öregek, ifjak, urak, polgárok, hódoljunk neki mi viszont, aranyozzuk meg élete alkonyatát szeretetünk, lelkesedésünk örök ifjúságával.

Aldjuk a gondviselést, hogy nekünk adta Jókai Mórt, a ki a magyar faj minden fényességével, a nagy talentumok minden varázsával, nemzete büszkeségével, idegen népek irigységének méltó tárgya; egy félszázad ragyogványa a magyar irodalomban, nyelvünk felvirágzásának egyik forrása, a kinek mesélő ajakán három nemzedék csügg elandalodva, elbűvölve.

Irodalomtörténetünk csonka az ő neve nélkül, műveltségünk csonka az ő művei nélkül, dicsőségünk csonka az ő hire nélkül.

Mely magyar könyves-ház, mely magyar asztal nem üres az ő összes munkáinak e nemzeti díszkiadása, az ő jubileuma e kedves emléke nélkül?

A kinek a házában már van Jókai-ja — ha részben, ha egészben — az juttassa azt, a mije van, a nálánál szegényebbnek és siessen hozzánk, hogy biztosítsa magának az örömnepi kiadást.

És nem csak egyházi főméltóságok, nem csak főurak, nem csak egyesek, kiket a sors vagy szorgalom a bőség áldásaihoz juttatott, bármely renden legyenek is, hanem ti városok, közhatalóságok, testületek és vállalatok: mind halljátok meg e szózatunkat és siessetek aláírástokkal lehetővé tenni és biztosítani e lelkes vállalkozást, juttatván törvényhatósági, városi, egyesületi, intézeti, iskolai könyvtáraknak ebből a szép és nemes emlékből egy-egy példányt, hogy mindenütt legyen fogható jel és szózat hirdetője a léleknek, mely mindnyájunk-

ban lakozik. Hadd mondják el később is, kezökbe vevén a nemzeti díszkiadás egy-egy példányát, késő ivadékok:

Az a nemzedék tudta a kötelességét és teljesítette is azok iránt, a kik eredményesen szolgálták a nemzet dicsőségét.

Erre a feladatra hívjuk el a nemzet fiait, és hogy nem hiába hívjuk: a fényes eredmény meg fogja mutatni.

Előbb is a sajtót kellett megnyerni a propagandára. November negyedikén gyűlésre jöttek össze a fővárosi hírlapok képviselői és a mikor báró Eötvös Loránd lelkes szavakban az ujságírók támogatását kérte: mint egy ember állott fel valamennyi, hogy Jókai dicsőségéhez a maga részéről hozzájárulhasson. A kibocsátott felhívást a legmelegebb szavakkal ajánlotta kivétel nélkül minden magyar ujság olvasóinak s mind máig a sajtó maradt legbuzgóbb terjesztője a kiadásnak.

A mozgalmat páratlan lelkesedéssel fogadta a közönség. A felhívás kibocsátásának napjától kezdve előbb 8—10 s azután 10—15, néha husz előfizető jelentkezett naponként: úgy hogy Jókai tiszteletdíja már november végén biztosítottnak látszott.

A nagy bizottság védnöke *József* főherczeg volt az első, a ki a jubilaris száz kötetre előfizetett, ezzel az itt következő levéllel adván tudtára báró Eötvös Lorándnak azt is, hogy szívvel-lélekkel a mozgalomé:

Méltóságos uram!

A Jókai-jubileum bizottságának hozzám intézett felszólítását legbensőbb örömmel fogadtam és mint a magyar irodalom dicső előharczosának, jubiláns hazai költőnknek igaz barátja, a megindult mozgalom védnökségét legszívesebben fogadom el. Egyúttal kérem méltóságodat engem azon előfizetők sorába följegyeztetni, a kik Jókai páratlan műveinek díszkiadását óhajtják birni és mellékelve származtatok át három példányra 600 forintot. Kedves emlékek ezen munkák régmúlt időkből, midőn távol földön olvasásukban otthon érzém magamat.

Fogadja méltóságod benső ragaszkodásom kifejezését, mely-
lyel maradok váltig

Alesuthon, 1893. okt. hó 20-án,

őszinte tisztelője

József főherczeg s. k.

Pár nap mulva november hetedikén az első diszpéldányt Erzsébet királyné rendelte meg. Ugyancsak az amatőr-kiadásból rendelt meg egy példányt magánkönyvtára szá-
mára Ő Felsege a *király* is. Legnagyobb megrendelések voltak: a közoktatásügyi miniszteré (100 példány) és a székes fővárosé (25 példány).

Az eredmény felülmulta a legnagyobb várakozást, de egyszersmind másra is figyelmessé tette a bizottságot. Az ország minden részéből, s a társadalom minden osztályá-
ból százsámra érkeztek a levelek úgy a jubileum rende-
zőihez, mint a lapok szerkesztősegeihez, hogy Jókai összes műveinek kiadása ne legyen a kiváltságos osztály privilégiuma, hanem könnyen törleszthető havi részletfizetések mellett kerüljön a nagy közönség kezébe is, mert ebből az irodalmi ünnepből ki akarja venni részét minden művelt tagja a magyar társadalomnak. Jókai Mór az egész nemzeté, műveiben szegények és gazdagok egyaránt gyönyörűséget találnak: fogyatékos volna tehát az ünnep, ha csak a társadalomnak dúsgazdag tagjai szerezhetnék meg a költészet e kincstárát. Egyhangú véleménye volt az egész nemzetnek, hogy a bizottság az előfizetés módozatait megkönnyítve, lehetővé tegye mindenkinek a jubileumban való részvételt.

A végrehajtó bizottság, a mikor az első négyszáz aláírás beérkezte után nagy felelőséggel járó vállalkozását félig-meddig biztosítottak láttá: örömmel és teljes készséggel állapította meg november 25-iki ülésében az előfizetés módozatait akkép, hogy a munka évi ötven forintos törlesztéssel a közönség tágabb köreire nézve is hozzáférhetővé váljék. Az erre vonatkozó felhívást újra 15,000 példányban küldötte szét a bizottság.

Az aláírások ezután még nagyobb számmal érkeztek. A begyűlt összegek kezelésével a bizottság a «Belvárosi Takarékpénztár Részvény-társaság»-ot bízta meg és a Jókai irói tiszteletdíján felül befolyó összegek kiutaltványozási jogát olyformán biztosította magának, hogy a kiadók mindenkor csak tíz-tíz kötetnek nyomdai elkészülte és az aláíróknak történt szétküldése után vehetik fel az előállítási költségek ezimén rájuk eső részt. A számadásokat és a pontos és szabályszerű megjelenés ellenőrzését egy háromtagú ellenőrző-bizottság végezte, melynek tagjai az irodalmi bizottság részéről annak elnöke: dr. *Falk Miksa*, a pénzügyi bizottság részéről: *Brázay Kálmán* és Jókai érdekei szempontjából: *Hegedüs Sándor*. E bizottság feladata volt az egész vállalat vitelét gondozni és mindmáig ellenőrizni.

A legtöbb napilap állandóan közölte az előfizetők és megrendelők névsorát, valamint általában külön rovatot nyitott a Jókai ünnepre. Valóban szükség is volt ily külön rovatra a nemzeti közérzület kifejezésekép, mert november és december hónapokban nem volt egyetlen nap sem, melyen az országnak valamely vidékén ne foglalkoztak volna a jubileummal. Csaknem minden törvényhatóság, tömérdek egyes község, számos társulat és egyesület foglalkozott a kérdéssel, mikép vegyenek részt az ünnepben, nem egy helyen társas mulatságokat, gyűléseket, sőt sorsolásokat is rendeztek, hogy azok jövedelmeiből Jókai műveit megrendeljék.

Jóval a hivatalos ünnep előtt tehát már megünnepelte a nemzet Jókait úgy, a hogy csak nagy nemzet ünnepelheti meg nagy költőjét. A világtörténelemben nincs példa hasonló vállalkozásra, a melynek sikere: az egész magyar nemzet dicsősége.

A kiadást ígéretükhöz képest bonyolították le a vállalat végrehajtásával megbízott kiadók. Minden évben kétszer jelent meg egy tíz kötetből álló sorozat a kiadásból, a melynek végső revízióját maga Jókai végezte,

majd egy új előhanggal, majd több érdekes kor- és irodalomtörténeti jegyzettel gyarapítva a monumentális kiadás értékét.

Mint azóta mindenki meggyőződött, e vállalat nemcsak a magyar társadalom áldozatkészségének emlékezetes szimboluma, hanem egyszersmind bámulatraméltó eredménye a nyomdaiparnak, a mely talán most birkozott meg először ilyen óriási munka kiállításának technikájával. Száz húsz ives kötetnek, vagyis összesen kétezer ívnek kiszedése, kikorrigálása, nyomása és füzése még csak néhány évtizeddel ezelőtt is, tiz-tizenöt emberöltőnek adott volna munkát; míg ma a nyomással megbízott *Franklin-Társulat* egymaga végezte ezt a rengeteg munkát, a melyhez hasonló kevés volt még a világliteratúrában. Még pedig mesébe illő gyorsasággal, mintha a betűk csak úgy maguktól futnának össze sorokká; a sorok oldalokká, az oldalak kötetekké úgy, hogy az 1898-ik esztendő karácsonyára pontosan együtt is van a hatalmas Jókai-könyvtár.

Az időnek, az emberi munkának, a gépek erejének ez a bámulatos kihasználása, becsületére válik a tizenkilencedik század nyomdaiparának. A fizikai erők összessége, a melyet a Jókai-kiadás igénybe vesz, igazán fölülmul minden képzeletet.

Hogy az olvasónak legalább némi fogalma legyen e korszakot jelentő vállalat nagy mechanismusról és arról az erőnyagról, a melyet Jókai Mór összes műveinek jubiláris kiadása megemészt: csak egy pár adatot említünk fel. A Franklin-Társulat műhelyében huszonöt-harmincz ember foglalatostkodott állandóan minden nap nyolcz-tíz órán keresztül a Jókai kötetek technikai elkészítésén. Ki a szedőszekrény mellett, ki a nagy nyomtató gépeket táplálva, ki összehajtogatva a nyomdafestéktől nedves Jókai-íveket: mindmegannyi szerves része az egész munka organizmusának.

Egy teljes Jókai-példányban — értve ez alatt a száz-kötetes jubiláris kiadást — körülbelül 70.000,000 vagyis

hetven millió gömbölyű betücske van, úgy, hogy ha egy ilyen teljes példányt egy betüszedő szedne ki: hetven milliószor kellene néki kezét a szedőszekrény különböző betüket tartalmazó rekeszei felé kinyújtani. Harmincz-harminczöt esztendőbe, vagyis ép egy emberöltőbe kerülne ez a munka, ha egy szedő végezné, alapul véve nyolcz órai munkaidőt és az év háromszázhatvanöt napjából csak kétszáznyolczvan munka-napot számítva. Természetesen most csak a nyers szedésre gondolunk, a melynek kikorrigálása csaknem annyi idejébe kerül a nyomdásznak, mint maga a szedés. Ahhoz, hogy teljesen hibátlanul nyomda alá adja, legalább egy félszázad szükségeltetik.

Bizonyos tehát, hogy egy ember nem győzi ezt a kolosszális munkát, — csak Jókai győzte megírni — de a mint a szedést egy szedő, úgy a nyomást egy gép szintén nem bírná ki, még ha nappal-éjjel szünetlenül dolgoznék is. Egy gépen a nyomás nyolcz évig tartana s ha ilyen primitiv technikával készült volna a jubiláris munka, akkor a kiadás igazán a jövő század regénye lett volna. Azonban ismeretes dolog, hogy a modern kor lázas munkáját hihetetlen módon megkönnyíti az erő és a munka felosztása és a mi más körülmények között egy egész emberéletet lefoglalt, azt ma ugyanazok az emberek idejük és munkájuk kényelmesebb, egymáshoz alkalmazkodó berendezésével néhány év leforgása alatt elvégzik. Így van ez a jubiláris Jókai-kötetekkel is, a melyek gyors egymásutánban kerültek ki a gép alól s bizony a hetven millió betücske száz meg száz munkás kezén fordult meg, a míg végre a hófehér velin papirosra kristály tisztán lenyomódik. A betük, a melyeket a Franklin-Társulat kizárólag a Jókai-kötetek számára öntetett, nem valami hosszú életűek. Mert a mint a sok nyomástól veszíteni kezdtek régi formájukból csak egy árnyalatot is és egy keveset megkoptak, rögtön az öntőműhelyekbe kerültek, a hol új betükké formálódtak. Egy ilyen betücske sorsa tehát valóságos lélekvándorlás volt s nem egy a hetven millió-

ból végezte be rövid pályafutását mint gömbölyű «a», hogy ujjá szülessen a karesúbb «z» formájában.

A jubiláris kiadás papirja, a melyre Jókai gyöngysorai lenyomódnak, szintén rengeteg masszát képvisel. Ha egy teljes Jókai példány forgó papírra nyomódnék, vagyis olyanra, a melyen rotációs gépek az ujságot nyomják, be lehetne teríteni vele egy kilométernyi térséget s egy modern Dido a saját külön metodusa szerint nem egy Karthagót, hanem egy Párist alapíthatna meg belőle. De így szélességében kitergetve is, pompás Jókai szönyeget kapna belőle a fél Andrássy-út.

Bizony az ember nem tudná hamarjában megmondani, hogy az olvasó, a ki pénzeért magához váltotta a száz-kötetes Jókait: mit fizetett meg voltaképpen? Az író munkáját, a szedő szedését, a korrektor korrigálását, a gépek nyomását, vagy — talán még a papirozt sem?

A JUBILEUM ÜNNEPE.

Január hatodika: ebben a dátumban állapotott meg a Jókai-jubileum rendező bizottsága, hogy ez a nap a költő apoteozisa legyen. De az ünnepek úgy a fővárosban, mint a vidéken már jóval a hivatalos ünnepnap előtt megkezdődtek. Küldöttségek tisztelegtek a jubiléumnál, a kiket messze földről hozott az ország szívébe a szeretet és a hála. Testületek pompás emléktárgyakkal és díszlevelekkel vonultak a költő elé, a ki szerető szavakkal köszönte meg a fényes óvációt mindegyikét.

Az ünnep hivatalos programja ez volt:

I.

1894. évi január hó 5-én, pénteken, este, mint a jubileumi ünnepély előestéjén, *díszelőadások*:

a nemzeti színházban az opera és nemzeti színház tagjaival, valamint

a népszínházban.

Mindkét díszelőadásra Jókai meg fog jelenni.

Ezen előadásokra a jegyek a színházi pénztáraknál válthatók.

A jegyekre az előjegyzés módzatait az illető színházi igazgatók teszik közzé.

A rendező-bizottság színházi jegyeket nem közvetít.

II.

1894. évi január hó 6-án, szombaton.

A) *Délelőtt 10 órakor.*

A Jókai-ünnepélyt rendező országos bizottság *diszülése* a székes fővárosi vigadó nagy termében, a következő sorrenddel:

1. Az országos bizottság elnöke, Eötvös Loránd báró, az ülést megnyitja.
2. Küldöttség megyen Jókaiért.
3. Addig, míg a küldöttség a megbízásnak eleget tesz, Komócsy József a jubileum alkalmára írt ódáját elszavalja.
4. Megjelenvén Jókai, őt Eötvös Loránd báró elnök üdvözli és a nemzeti díszkiadás tiszteletdíjáról szóló okiratot átadja.
5. Erre Jókai válaszol.
6. Jókaihoz üdvözlő beszédeket intéznek :
  - a) a kormány,
  - b) az Akadémia, a Kisfaludy-társaság,
  - c) a székes főváros törvényhatósága,
  - d) a megyék és városok küldöttségei nevében egy szónok,
  - e) a magyar hölgyek,
  - f) a Petőfi-társaság,
  - g) a «Magyar hírlapírók nyugdíjintézete»,
  - h) az «Otthon»,
  - i) a magyar művészek,
  - j) az egyetemi ifjuság.
 Mindezek üdvözlő beszédeire Jókai külön-külön válaszol.
7. Az ünnepelt író előtt, a fellívás sorrendjében felvonulva, Jókainak hódolatuk jeléül hozott üdvözlő iratokat, okleveleket, emléktárgyakat stb. külön beszédek mondása nélkül küldöik egyszerű megnevezésével, átnyújtják :
  - a) a megyék és városok küldöttségei,
  - b) az ipartestületek,
  - c) az egyesületek, társulatok, stb.
8. Jókai beszéde.
9. Elnök az ülést berekeszti.
A díszülésre a bizottsági iroda külön meghívókat küld szét.

A) *Este 8 órakor.*

A vigadó összes termeiben *fogadó-estély*, melynek egyedüli célja az, hogy Jókai az egyes küldöttségek tagjait külön is fogadhassa és velük társaloghasson.

Az estélyre a bizottsági iroda külön meghívókat ad ki.

C) *Este 10 órakor.*

A dalműszínházban az egyetemi ifjuság által Jókai Mór tiszteletére rendezett *Opera-bál*, az egyetemi kórház javára.

Január ötödikén délben a hölgyek tisztelegtek Jókainál, mindannyian egy-egy élő virágbokrétát hozva magukkal. A magyar hölgyek ajándéka hatalmas *szőnyeg* volt, a melynek mindegyik koczkáját más-más női kéz szötte vagy himezte. A mikor *Wohl Janka* a küldöttség nevében üdvözlő beszédét elmondta, Jókai válasza ez volt:

Imádott hölgyeim!

Teljes életemben hódolatom tárgya volt a magyar hölgyvilág. A hölgyek szívében támad minden szép és nemës gondolat. Ők nevelnek nagyra minden szép és magasztos eszmét. Ők enyhítik a szenvedést, ők pártolják a költészetet és művészetet, de a magyar hölgyek még azonfölül a hazaszeretetnek is hitbizományosai. Minden hölgy költő és művész a maga családi körében. Nem csoda, ha a költő rajong a magyar nőkért. Vajha a hölgyek kezébe volna letéve a politika is. E nagyszerű emlék, melylyel engem a magyar hölgyek ötven éves írói pályám évfordulóján megajándékoztak, legszebb jutalmam. Minden öltés e szőnyegnek egy gondolat, minden szála egy eszme, mely engem üdvözöl s melynek szavát én megértem. Ezzel meg lett nekem adva, hogy most már nem a földön, hanem az égben járok angyalok között. Legyenek megáldva, a kik e drága remekművet létrehozták. Isten valósítsa meg szívük minden kívánságát.

*

Január ötödikén este a főváros elsőrangú színházaiban díszelőadás volt. Jókai előbb a *nemzeti színház*, utóbb a *népszínház* ünnepén jelent meg: természetes, hogy mindenütt meleg és zajos óváczióval fogadták. A nemzeti színházban Erkel Ferencz ünnepi nyitánya után a *Szigetvári vértanúk* első és negyedik felvonása került színre. Az ünnepi est Jókai apotheozisával végződött. A népszínházban a *Czigánybárót* játszották.

A főváros összes iskoláiban szintén január ötödikén rendeztek Jókai-ünnepet.

*

A *vigadóbeli díszülés*, a melyen egy nemzet mutatta be hódolatát Jókainak, feledhetetlen kép marad mindazok emlékében, a kik szemtanúi voltak. Voltaképp könnyebb lenne azoknak a notabilitásoknak nevét felsorolni, a kik valami külső ok miatt a nemzet hódolatának gyönyörű tableaujából hiányzottak. El lehet mondani, hogy színe-java a magyarnak így talán még soha együtt nem volt, mint ezen a jubiláris ünnepen.

A nagyterem felső részén pálmák és cziprusok közül nézett szembe az ünneplő országgal Zala György Jókai-mellszobra. Az emelvényen foglaltak helyet az ünnep vezéreibei, az ország előkelőségei s a küldöttségek szónokai. A diszmagyarba öltözött megyei deputációkat főispánok, a városiakat polgármesterek vezették. A hölgyek az első sorokat s a páholyokat foglalták el.

Az ünneprendezőket vezére *Eötvös* Loránd báró volt, a nagybizottság elnöke, diszmagyarban; mellette valamennyi elnöktársa. Jobb oldalon állott *Wekerle* miniszterelnök minisztertársaival diszmagyarban; balra *Lobkovitz* hadtestparancsnok egész raj táborokkal. Az ország képviselői közt volt *Bánffy Dezso* báró képviselőházi elnök, a mellette álló képviselők nagy taborában pedig *Apponyi* Albert gróf. Megjelent *Tisza* Kálmán és *Szapáry* Gyula gróf is. A székes főváros óriási küldöttségét *Ráth* Károly főpolgármester, az akadémikusokat *Szász* Károly ref. püspök vezette.

Az emelvény előtt ültek a nagy költő családjának tagjai: *Jókay* Károly, a költő testvérbátyja, a kihez rendkívül hasonlít, özv. *Pethy* Józsefné szül. *Váli* Mária, *Ihász* Lajos és neje, *Jókay* Etelka, *Hegedüs* Sándor és neje, *Jókay* Jolán, továbbá gyermekei Loránt, Sándor és Rózsi, *Hegedüs* István, ifj. *Jókay* Mór és neje *Madarassy* Róza, dr. *Jókay* Géza és neje, továbbá a *Feszty* család tagjai.

Báró *Eötvös* Loránd néhány perczcel tíz óra után ünnepiesen felemelkedett az elnöki székből s a diszgyűlést rövid beszéddel megnyitotta. Ezután küldöttség ment

Jókaiért, miközben *Komócsy* József alkalmi ódát szavalt, mély és osztatlan hatással.

Az óda ekképpen szól :

Van-e méltó szó, a mely őt dicsérje,
A mindig hívet, igazat, nagyot?
Gyöngé a lantnak zengő hurú éreze,
Hangot a dal ha nevéből kapott ;
Ő egy nemzetnek örök dicsősége,
Hozzá hasonlót hosszú századok,
Mik elmúltanak, alig szülnének :
És mégis róla zendül most az ének.

Milliók szive forró dobbanása
Egyetlen hanggá válik e napon,
S a hódolat, melynek még nem volt mássa :
Nagy nevét zengi millió ajakon.
Hozzá sovány a lélek édes vágya,
Midőn őt látja annaz alpon,
Mit oly magasra épített magának,
Hogy arról fénye nemzetere árad !

És ez a nemzet ünnepe néni jött el,
Hogy a lángésznek tartson ünnepet,
Az égi lángnak, mely nincs fedve köddel,
Mely bevilágít hegyet, völgyeket :
És megtelik minden szív szent örömmel,
Hogy látja őt egy félszázad felett,
Ki életében — már is halhatatlan :
Mert az ő fénye ég — kiolthatatlan !

De nem hideg fény ég az ő lelkében,
Mely mint a Sziriusz csak felragyog,
Hideg sugárit hintve szét az éjben,
Mint a hogy szokták ezt a csillagok :
Ő fellobog az istenek tűzében,
Érzései mind teremtő napok :
Érezzük hevét ama sugaraknak,
Melyekből tündérvirágok fakadnak !

Mily pazar kézzel szórja szét virágít
 Romok felett is életet teremt ;
 Lelke még a sírokba is világít,
 Hogy megmutassa, mi van odalent ;
 A fájdalomból boldogságba kábít,
 Megvigasztalja a reménytelent,
 S annak, kit megmart az élet kigyója
 Rézkigyót emel és lesz gyógyítója ! . . .

Oh, volt idő, mikor mély gyászba minden, —
 Halálos volt a sötét nyugalom.
 Véltük : elhagyott már az örök Isten.
 Mi lett az ország ? . . . egy nagy sírhalom.
 Megrendült lelkünk az *ígérő* hitben :
 Már azt sem hittük, hogy *van* fájdalom.
 A próféták is mind elhallgatának
 Bús éjjelén a sötét tetszhalálnak.

S midőn ocsudva ébredezni kezdtünk,
 Érezni — hogy faj! — a bűncseket :
 Megvillant fényes lángesze felettünk,
 Mint az «*Úr lelke a vizek felett*» :
 Szívünk reménye akkor újra feltűnt,
 Hogy jönni fog újra egy napkelet,
 S bár még körülvett minket a nagy éjjel
 De ő virrasztott tündérszép mesével.

A költészetnek istenerejével
 Fölszárítá a véres könnyeket ;
 A nemzet sebét gyöngéden köté el,
 Munkában élt át nappalt, éjeket ;
 Majd könnyezve, majd édes nevetéssel
 Ébresztgeté az új reményeket :
 És megtanított hinni és remélni,
 Hogy újra fog még ez a nemzet élni !

Álmokat látott, miket elbeszélve,
 Lelkünket vitte fényes szárnyain ;
 A szebb jövődőt szötte a regébe :

Mi sejtettük azt az ő álmain.
 Ez volt szivünknek igaz enyhülése,
 Melyről midőn eltűnt a szikla-kin,
 Miként hajdan az Úrnak sírboltjáról,
 Keblünk — éreztük, tetterőre lángol!

Oh nagy, csudálatos az Ég kegyelme,
 Mely nekünk benne egy Váteszt adott!
 Így egyesülve aranysziv, lángelme:
 A nemzetélet mélyeig hatott;
 De véghetetlen fennkölt honszerelme
 Adta kezébe azt a balzsamot:
 Melylyel enyhített, gyógyított, vigasztalt
 S lelkünknek nyújtott megterített asztalt.

És nyújt ma is. Az istenek kelyhéből.
 Táplálja ma is egyre nemzetét.
 És Európa az ő nagy nevetől —
 Ez ünnepen ma hangzik szerteszét.
 Nem vehetik el szívet nemzetétől,
 De megcsudálják lángoló esztét:
 Az örök munka ragyogó lelkének
 Hármóniáján végtelen dics-ének!

Óh hozzatok babért ma a dicsőnek
 Hazám fiai és leányai:
 Mutassátok meg a jövő időnek,
 Hogy mi nektek ma — *Jókai!*
 Századok után évszázadok jönnek,
 Kiről *akkor* is fogják mondani:
 Ő a magyar faj örök dicsősége,
 Ő halhatatlan nemzete szívébe!

Alighogy Komócsy visszakerült helyére, az utolsó tapsok már nem a távozó ódairónak szóltak, hanem az udvarával bevonuló író-fejedelemnek: *Jókai* Mórnak, a ki nehéz fekete-bársony díszmagyarjában a közönség sorai közt könnyű léptekkel haladt fel az elnöki emelvényre.

A miniszterek felálltak helyükről s fejük meghajtásával üdvözölték.

A taps és az éljenzés csillapultával báró *Eötvös* Loránd ezt a gyönyörű beszédet intézte Jókaihoz :

Ünnepelt férfiú ! Tisztelt Barátom !

E fényes gyülekezet nevében kérlek, válj meg néhány órára dolgozó-szobád csendes magányától, lépj ki képzeleted költői világából s foglalj helyet közöttünk, hogy neked félszázados írói munkásságodért köszönetet mondhassunk. Az ezerek, kiket e terem ma befogadni birt, mint százezerek küldöttei vannak itt s egy egész nemzetet képviselnek.

Nézz körül s itt látod a kormány s a törvényhozás vezér-férfiát, hadseregünk daliás alakjait, a főváros, a megyék s városok küldötteit, a tudomány, irodalom és művészet, az ipar és kereskedelem képviselőit, a magyar hölgyeket és a magyar ifjúságot s nézd meg figyelmesebben a jelenlevők arczeit, találsz közöttük nem egy régi ismerőst, nem egy régi jó barátot, kivel valamikor együtt küzdöttél, vagy együtt örültél és szenvedtél. (Zajos tetszés.)

Mindannyian azért jöttünk ide, hogy félszázados írói pályádról emlékezzünk meg (Hosszantartó zajos éljenzés,) s a megemlékezés ez ünnepe örömmünnep lesz, mert nem azzal fogunk foglalkozni, a mi elmúlt, hanem azzal, a mi meglett, (Tetszés) s a mikor a te alkotásaid felé tekintünk, akkor feltáruul előttünk nemzetünk haladása, a melynek a te munkásságod is egy részét teszi. (Hosszantartó zajos éljenzés.)

Úgy vagyunk vele, mint az, a ki fáklyát gyújt azért, hogy a templomnak egy ékességét tekinthesse meg, de a fénynyel megvilágíthatja az egész templomot. Nemzeti tudásunk temploma a lefolyt ötven év alatt sok értékes eszközzel, sok drága ékességgel gazdagodott, de a kincsek között, melyek ma gazdagságát teszik, nincsen egy sem becsesebb, nincs egy sem, mely fenmaradását jobban biztosítaná, mint az az irodalmi kincs, melyet a nehéz, de nagy idők nagy írói összehordtak, mert csak az a nemzet él igazán, mely a maga nyelvén jeles műveket ír s azokat olvasva a maga szellemében halad. (Hosszantartó zajos éljenzés. Taps.)

Te sokat írtál, többet mint íróink bármelyike s minthogy

nem illik hozzád a szemtől szembe való magasztaltatás, engedd meg kimondanom legalább annyit, hogy a magyar-nak legolvasottabb és legnépszerűbb írója lettél! (Zajos tetszés. Éljenzés.)

Nem mesterkélte, hanem egyszerű eszközökkel jutottál te e népszerűséghez. Azt az írókat olvassák sokan, a kit sokan megértene s téged megértett mindenki e hazában, az úri osztály úgy, mint a nép, talán épen azért, mert nyelvedet nem hamisítottad meg soha sem az úrias kifejezések, sem a népies szólásmódok erőltetett keresésével, hanem írtál úgy, a mint a szó tolladba folyt, mindig világosan, mindig magyarul. (Zajos tetszés. Éljenzés.) De van abban, a mit írsz, még valami, a mi olvasóidat magával ragadja s a minek okát bonczoló kés hiába keresi: ez a tollnak az a költői varázsa, a melyet a muza csak keveseknek, csak kedveltjeinek ad. És ez a varázs nem csak ékesség, de hatalom is az író kezében, a melylyel a sokaságot az emelkedésnek vagy a süllyedésnek útjaira vezetheti.

Te azokat, a kik téged követek, mindig az erkölcsi emelkedés ösvényére vezettél s a mikor képzeleted ragyogó világát föltárva szórakoztattad és gyönyörködtetted az olvasóidat, nem vontad el őket soha a kötelességek ridegebb útjáról, hanem inkább fölékesítettél ezt az utat azokkal a magasztos eszményekkel, a melyeket hirdetni szoktál s a melyek nélkül boldogulni ezen a földön nem lehet. (Tetszés.)

Megengedem, hogy a regényeidet olvasva, sok nagyra-vágyó ifjú még nagyra-vágyóbb, nem egy szerelmes leány még szerelmesebb lett, de te a nagyra-vágyással a hazaszeretetet, a szerelemmel a hűséget is megerősítettél a sziveikben. S a mint az ifjú és a leány heves érzelmeit, úgy fokoztad te bizonyára a férfi és nő kebelében is koruknak vágyait s e vágyakkal koruk erényeit.

Igen, te jóra használtad föl tollad hatalmát, hogy oly szépen írsz és hogy olvasóid körét széles e hazában s még annak határain túl is oly nagyra növelted, az a te dicsőség, hogy mindig a szépre és jóra serkentve, sok nemes elhatározásnak, sok jó tettek magvát hintetted el, az a te érdemed. (Zajos tetszés.)

Ennek a te dicsőségednek, ennek a te érdemednek mi a

legszebb szavaknál is maradandóbb emléket akarunk állítani. A köveket hozzá 50 éven át te magad hordtad össze, engedd meg, hogy emlékoszlopot mi építsünk belőlük.

Ez az emlékoszlop összes műveidnek diszes kiadása lesz, száz nagy kötet homlokán neveddel fogja hirdetni jövő nemzedékeknek a te érdemelt dicsőségedet és a mi nagyra-becsülésünket. Az a másfél ezer aláírás, mely vállalkozásunkat biztosítja, társadalmunk minden osztályából gyült össze s te büszke önérettel mondhatod, hogy kiadód ez egyszer maga a nemzet s az a tiszteletdíj is, melyet neked átadni szerencsés leszek, a nemzet tiszteletdíja. (Zajos éljenzés.)

Adja Isten, hogy a mikor e diszes kiadásnak mind a száz kötete már előtted fog sorakozni s te annak két ezer ivét átlapozod, akkor újra érezd mind azt az örömet, melyet neked annak idején e műveidnek alkotása szerzett s jól tudom, hogy ebbe az örömben vegyülni fog valami abból a szeretetből és tiszteletből is, melyvel e hazában mindannyian körülveszünk. (Zajos éljenzés.)

Végeznem kell, tiszteled hosszú sora várja a pillanatot, melyben üdvözölhessen. Nekem most még csak egy, de minden másnál szebb feladat jutott.

A te dicsőségednek és a mi örömünknek hirtelre a legmagasabb helyre, a király trónjához is eljutott, ő felsége apostoli királyunk ez alkalomból kéziratot intézett hozzád, melyben legmagasabb elismerését fejezi ki neked írói tevékenységedért. (Hosszantartó zajos éljenzés.) Fogadd a királyi kegye nyilvánulása alkalmából mindnyájunk szívből eredő szerencsekívánatát. Kérjük a Mindenhatót, tartsa meg nekünk még sokáig tollad fényes ragyogását, nemes szived dobbanását. (Perczekig tartó zajos éljenzés. Taps.)

Eötvös báró felolvasta ezután *Tisza Lajos* gróf, Ő Felsője személye körüli miniszter levelét, a mely a *király* üdvözlését tolmácsolta. A levél szövege ez :

Nagyságos uram !

Ő császári és királyi felsége, apostoli királyunk legkegyelmesebben megbizott azzal, hogy *Jókai Mórnak* írói pályája

ötvenedik évfordulója alkalmából jókívánatait és az irodalom terén szerzett kiváló érdemeiért teljes elismerését kifejezzem.

Kelt Bécsben, január 2-án.

Gróf Tisza Lajos, s. k.

Jókai megindulva mondta a következő választ:

Az a legmagasabb kegy, melylyel felséges urunk, szeretett királyunk, bennem a magyar irodalmat megtiszteli, irodalmi működésemmek legfényesebb jutalma. Hűségem a király iránt, ki nemzetemet erőssé, boldoggá és szabaddá tette, éveimmel együtt öregbedik. Eddig is mindennap imáimba volt foglalva s holtomig ott lesz, hogy a Mindenható tartsa meg sokáig népének igaz édes atyját, a mi szeretett királyunkat, mely imámat a népek millióinak összhangja zengi vissza. Éljen a király!

Jókai állva maradt az emőki asztal előtt és úgy fogadta az egymásután elébe lépő küldöttségek szónokait. Elsőnek gróf *Csáky Albin* kultuszminister emelkedett fel helyéről, hogy néhány meleg szóval köszöntse a magyar kormány nevében a jubiléumot. A minister beszédére Jókai így válaszolt:

Nagyméltóságú miniszter úr, kedves barátom!

Mély hálával fogadom azt az elismerést, melylyel 50 éves írói működésemet méltányoltad. A magyar kultuszminister ajkairól nagy jelentősége van ennek az elismerésnek, mert minálunk a kultúra egyuttal kultusz is. Az üdvözlést a magyar kormánynak hasonlóval viszonyozhatom. Kormányunk egy év alatt végezte ötven év munkáját. Adja Isten, hogy az egész század munkájának befejezésekor is üdvözölhessem a magyar kormányt. Hiszem, hogy ezzel nem kívántam magamnak hosszú életet.

Az *Akadémia* és a *Kisfaludy-Társaság* gratulációját Szász Károly érezes hangja tolmácsolta. Mindkét intézet nevében hálálkodott azért a fényért, a melyet Jókai az Akadémiára, egész irodalmunkra itthon és a művelt kül-

föld előtt árasztott. Jókai ezekkel a szavakkal köszönte meg az üdvözlést:

Mélyen tisztelt barátom!

A Magyar Tudományos Akadémiának általa tolmácsolt üdvözlése befejező stádiuma annak a kegyességnek, melyet velem a Magyar Tudományos Akadémia fokról-fokra emelve éreztetett. Büszke vagyok rá, hogy ennek a magyar szellemi felsőháznak tagja lehetek s ígérem, hogy azt majd ezután megérdemelni is törekszem. Szintúgy fölöttébb megörvendtetett a Kisfaludy Társaság baráti üdvözlése. Ha végigtekintünk azon a hosszú phalanxon, melynek soraiban magam már csaknem a hátvédben állok: előttem és mögöttem csupa fényes alakokat látok. Az elmúltakat tiszteletem tartja emlékbén, a kortársakkal szeretet egyesít s az új nemzedéket büszke reménnyel kísérem. Viruljon, nőjjön magasra a szép szellemek hazai iskolája: a Kisfaludy Társaság!

A főváros deputációját *Ráth* Károly Budapest főpolgármestere vezette a jubiláns elé, átadva neki egyszersmind a díszpolgári oklevelet. Jókai erre így felelt:

Méltóságos főpolgármester úr, kedves barátom!

Hálás örömmel fogadom azon kitüntetést, melylyel engem Budapest fő- és székvárosa díszpolgárává emel. Negyvennyolczban önként vettem fel a polgárcímet s önérzettel telik el szívem, hogy ez a cím ma elsőrendű kitüntetéssé vált: különösen hazánk szive, Budapest részéről.

Negyven év előtt egy regényemben megjósoltam, hogy mivé fog lenni Budapest száz év alatt. A sors fényesen megczáfolta jóslatomat: negyven év alatt túlhaladta Budapest mindazt, a mit költői fantázia optimizmusa száz évre jövendölt.

Nagy része volt e fényes fölemelkedésben királynak, nemzetnek és parlamentnek; de az érdem, a siker oroszlanrésze azon vezérlő alakokat illeti meg, kik e negyven év előtt olyan szerény, oly szegény, oly idegen várost ily fényessé, gazdaggá és nemzetivé alakították át.

Adja Isten, hogy mindég ily erős kezek, ily bölcs szellemek, ily hazafias szívek intézzék hazánk jelképének, Budapestnek közéletét; hogy büszke legyen mindenki, a ki e városban a nevét egy kövel vagy egy jó tettel megörökíthette. Legyen a mi Budapestünkből egykor a magyar nemzet nagyságát hirdető világváros.

A díszpolgári oklevél hosszúkás négyszögű keretbe van illesztve, a mely minden részletében és minden ízében tisztán magyar. *Rauscher* műegyetemi tanár, a kinek rajzai után készült a fényes műtárgy, a renaissance korabeli legszebb művekből vette az eszmét. A keret felső lapját filigrán dísz ékesíti; a négy sarkában egy-egy paizs-szerű gomb ragyog, a melynek közepe gyémántokkal van kirakva. A felső léczen erőteljes domborlatú körzetben a székesfőváros czimere látható, s ennek megfelelőleg az alsó léczen nemtökkel környezett cartoucheban ez a két szám 1843—1893.

Az oldalléczeket közepén *Jókai* arczképei díszítik, az egyik 18 éves saját egykorú festménye után, a másik a mostani korából. Az arczképek domború alapon nyugszanak és lenesenagyságú rubinokkal és egymáshoz sorakozó gyémántszemekkel vannak környezve. A keret eme nyolez főpontja között tizenhat erdélyi filigránba foglalt, lilaszin zománcz medaillon talál helyet és ezek mindegyikének közepén *Jókai* egyik remekművének czime olvasható.

Mindezeket az elfoglalt részeket igazgyöngyök és rubinok díszítik, a melyek összefoglaló szegek gyanánt szerepelnek a díszítésben. Az egész mű tiz font vastagon aranyozott ezüstből készült. Közepében a XVI-ik századbeli miniatürök modorában festett inieziáléval a következő oklevél olvasható:

Mi Budapest székesfőváros közönsége adjuk tudtára mindazoknak, a kiket illet, hogy midőn közügyeink elintézése végett mai napon rendes közgyűlést tartottunk, akkoron törvényhatósági bizottságunknak számos tagja azon indítványt terjesztette elénk, hogy *Jókai Mór* úr, hazánk koszo-

rus költője, irodalmi működésének ötvenedik évfordulója alkalmából, Budapest székesfőváros díszpolgárává választassék.

Ezen indítványt lelkesült örömmel fogadván, ahhoz képest Jókai Mór urat, a hazai irodalom terén szerzett hervadhatlan érdemei méltánylásaul, valamint kiváló nagyrabecsülésünk s osztatlan tiszteletünk jeléül Budapest székesfőváros díszpolgárává egyhangulag megválasztottuk.

Kelt Budapesten, a székesfőváros törvényhatósági bizottságának 1893. évi márczius hó 22-én tartott közgyűléséből.

Ráth Károly s. k. főpolgármester, *Kammermayer Károly* s. k. polgármester, *Gerlóczy Károly* s. k. I. alpolgármester, *Horváth János* s. k. II. alpolgármester, *Kullmann* s. k. főjegyző.

A megyék és városok küldöttei nevében *Földváry Mihály* Pestmegye alispánja köszöntötte Jókait, a ki erre a beszédre így válaszolt:

Nagyságos alispán úr! Kedves barátom!

Magasztos ünnepélyt ül mai nap nemzetünk. Egy ideális alkalomból, a mit egy ötven évig működött magyar író pályájának évfordulója szolgáltat, összesereglik Magyarország szellemi előkelő világa, hogy egy közös ünnepet üljön. A költészet, a hazaszeretet és a szabadság ünnepét. Ez a nagygyülekezet, a melyben együtt képviselve van a magyar nemzetnek minden felekezete, nemzetisége, pártárnyalata, rangfokozata, élő taubizonysága annak, hogy ez a nemzet a legmagasabb eszményben, a haza fentartásában egyetért.

Azok a díszes oklevelek, a melyek egymásra halmoztattak, többet jelentenek, mint egy írónak a megtiszteltetését, ezek a záloglevelei a magyar nemzet egyetértésének, a közös haza iránti szeretetének.

Adja az ég, hogy ez az egyetértés soha se érje végét, találja folytatását a napok végtelenjéig, a honfiak kölcsönös szeretetében.

Engedje Isten, hogy ezért a babérágért, a melyet a magyar nemzet összessége mai nap felém nyújtott, én a béke és testvéri szeretet olajfaágát nyujthassam vissza.

Eljen az egyetértő Magyarország!

Husz-huszonöt asszony vonult fel ezután a közönség éljenzésétől kísérve a podiumra, hogy a magyar hölgyek nevében hálálkodják Jókainak. A hölgybizottság szónoka *Csiky Kálmánné* volt, a kinek beszédét Jókai ezekkel a szavakkal köszönte meg:

Mély tisztelettel hajtom meg fejemet a magyar hölgyek üdvözlő küldöttsége előtt.

Ez a jelenet elveszi tőlem az öregség előjogát s kényszerít ifjúkori hódolatot éreznem életem napplanétája iránt.

Igen is, a hölgyvilág a nemzet napplanétája. Ez az éltető, a világitó, az újjáteremtő. Én láttam a fényét, éreztem a melegét e sugárnak s érezte velem együtt a magyar nemzet.

Más, nagy, hatalmas nemzetek írói tehetik azt, hogy a maguk napjában a napfoltokat keressék, én a napfáklyákat kerestem a mienkben. Más, nagy, hatalmas nemzetek írói, a kiknek létjogát nem fenyegeti semmi vész, tehetik azt, hogy a nőben csak a játszópartot keressék, nekünk magyaroknak, kik szüntelen a létért küzdünk, a nő fegyvertárs, ki jóban-rosszban osztozik velünk.

S nem rakhat a balsors annyi jéghegyet egy nemzetre, hogy azt a nőszívek melege el ne olvassza.

Fényes példa erre hazánk közelmúlt félszázada. Vajha felirhatnám minden magyar szívbe e mondást, vajha oda írhatnám a tíz parancsolat közé:

«Tiszteljed a nőket, hogy sokáig ifjan maradhass e földön.»

Üdv, áldás legyen a magyar nő-világon.

Komócsy József a *Petőfi-Társaság* elnökét üdvözölte Jókaiban, a ki beszédére így felelt:

Szeretett barátom, kedves tagtársaim!

A ti üdvözlésetek családi ünnepélylyé édesíti a mai ünnepet. A *Petőfi-társaság* már rokonaim közé tartozik. Te, kedves elnöktársam, költői szépségű ódádban saját homlokod babérait fűted koszoruvá, hogy azt nekem nyujtsad. Minket a szeretet kapcsol össze s kapcsol azokhoz a nagy ideálokhoz, a melyekért társaságunk vezéresillaga, *Petőfi*, élt és meghalt. Tartsátok meg az irántam való szeretetet ezentul, a hogy én megtartom az irántatok érzettet mindhalálig.

A *hírlapírók nyugdíjintézele* nevében *Molnár Antal* országgyűlési képviselő üdvözölte a költőt. Szavaira *Jókai* így válaszolt:

Szeretett barátaim! Tisztelt pályatársaim! Köszönöm, hogy most is soraitok közé számítottok, a midőn az én szerkesztői állapotom nem egyéb, mint a bolt ezímerén levő vademberé. Hírlapírói működésem csaknem olyan régi keletű, mint költői pályám. Csakhogy a régi időkben lehetett a hírlapírónak még a költészettel is foglalkozni. A hírlapírás akkor egy kis patakoeska volt, a melyen kedélyesen elcsónakáztunk, a merre a hullám vitt s a cenzura eresztett; helylyel-közzel kikötöttünk virágokat szedni, poétázni. Ma azonban a hírlapírodalom egy tenger, a mely gályákat hord s azoknak a szolgálata egész embert követel. A nagy közönségnek nincs tudomása róla, de én látom, minő áldozatokba kerül ez a tenger, hány gazdagon folyó költői érnek kell abban elveszni!

Ha végig nézitek munkáim megjelenési lajstromát, találni fogtok abban két egymásutáni évet, a melyben semmi új költői mű nem jelent meg tőlem. E két évben komolyan hírlapíró voltam. S ha szétnézek a mostani hírlapírói nagyságok között, csaknem ugyanannyi nagy költői tehetséget találok köztük, a kik elcseréltek a lantot a kürttel.

A poézis vesztett, de nyert bennök az élet.

A magyar hírlapírodalmon meglátszik, hogy azt érző szívek, költői szellemek alkotják. A haza köszönettel tartozik nekik azon áldozatért, a melyet a közügynek önmagukban hoztak.

De senki a földön nem tartozik annyi halálával a magyar hírlapíróknak, mint az én ősz fejem.

E mai napnak fénysugarait ti gyujtottátok meg: szívembe zárva maradtok holtomig, kedves pályatársaim.

Az *Otthon* írók és hírlapírók körének nevében *Rákosi Jenő* járult a jubiláns elé. Üdvözlő beszédét *Jókai* ezekkel a szavakkal köszönte meg:

Régi közmondás az, hogy «nehéz valakit úgy megdícsérni, hogy az a megdícsértnek jól essék». Én ebben a ritka élvezetben száz napon át részesültem. Ti készítettétek elő a mai

örömnünet. Igaz, szívből jövő szeretet volt mindaz, a mivel engemet elhalmoztatok. Úgy szóltatok rólam, mint apáról, édes testvérről lehet szólni. Egy visszatetsző hang nem vegyült üdvözlő szavaitok közé.

Fogadjátok soha el nem halványuló hálámat és atyai áldásomat. Én tinektek ezt a szép magyar közönséget hagyom örökségül.

A magyar *művészek* hódolatát *Zala György* tolmácsolta. Üdvözlő szavaira *Jókai* így válaszolt:

Kedves barátom! Tisztelt művésztársak!

Nagy örömömre szolgál, hogy még az a múzsa is eljött írói örömnünetemet felköszönteni, a kihez hűtelen lettem. Festőnek készültem egykor én is. A festő az az Isten ihlette próféta, a kinek a költeményét minden nemzet megérti. Az esetben van a világnyelv. De a magyar festő s a magyar költő nincs egymástól különülve. A magyar költőnek leg-erősebb oldala a festés s a magyar festőnek, szobrásznak és építésznek alkotásaiban végig vonul a költészet ihlete. Ez a közös ihlet tartson bennünket jövőre is össze.

Gyönyörű ajándékokat, a melynek művészi becsét az azokat alkotó szeretet kifejezhetlenné sokszorozza, mint legdrágább ereklyémet fogom őrizni mindenkor. A nemzet elismerése kivívja ragyogó pályátok nehéz küzdelmeit. Viruljon és hirdesse a magyar szellemerőt a magyar szépművészet.

Ekkor vette át *Jókai* a magyar művészek hódolatát.

A magyar művészek *Jókai*-albumában hetven, nagyrészt a *Jókai* regényeihez készült rajz és akvarell van. *Zichy Mihály* a *Véres könyvből* vette tárgyát. A jelenet egy bég halálát ábrázolja. *Benczur Gyula* saját magát rajzolta le, mint mosolygó faunt. *Munkácsy Mihály* elküldte híres képének a *Siralomháznak* első szénrajzvázlatát. *Barabás Miklós* azt a jelenetet örökitette meg, midőn *Jókai Pelőfivel Landerer nyomdája előtt* beszédet tart szakadó esőben. *Keleti Gusztáv* egy hangulatos akvarell tájképet küldött. *Vastagh György* rajza egy betyárt ábrázol, a mint alkonyatkor egy

tanyára leselkedik. *Vágó Pál* szintén egy betyárt küldött. *Baditz Ottó* akvarell tanulmányfőt adott, lágy színekkel dolgozva. *Peske Géza* az *Arany ember*hez rajzolt inicziálét. Képvisele vannak továbbá az albumban: *Tölgyessy Arthur*, *Papp Henrik*, *Knopp Imre*, *Ujváry Ignác*, *Strobl szobrász*, *Roskovics Ignác*, *Margitay Tihamér*, *Mesterházy Kálmán*, *Koroknyay Ottó*, *Kacziány Ödön*, *Telepy Károly*, *Illés Aladár* és *Neogrády*. *Ferraris* ama kép akvarelljét küldte, a melyen *Jókai*, *Tisza Kálmán* és több barátja társaságában tarokkozik. *Nagy Lázár* akvarellje *Bálványos várát* mutatja. A rajzok és akvarellek egyenlő nagyságú kartonokra vannak huzva.

A magyar ifjuság díszmagyarba öltözött küldöttsége lépett ezután az emelvényre. Ennek soraiban voltak a tudomány- és műegyetem, továbbá a bécsi egyetem küldöttei. Szónokuk *Parcsetich László* volt, a kinek beszédére *Jókai* ezeket mondta:

Légy üdvöz, hazám reménye, ifjú Magyarország!

Öt évtized alatt ugyanannyi új nemzedéket láttam magam előtt felsarjadzani. Mert tíz év alatt bizony megvénülünk.

Mind a régi palmaerdő lett az új gesztből.

Te is az fogsz lenni legifjabb nemzedék.

Vedd a munkát komolyan s az életet derülten.

Ne pazarold el, de ne is tagadd meg érzéseidet.

Tanulj a külföld tudományából, de ne utánozd az idegent.

Hagyd el a régiek hibáit; de tartsd meg az ősi erényeket.

Ne «arany fiatalsága», de aczél fiatalságá légy nemzedeknek.

A jövő terhe vállaidon fekszik: légy erős, légy törhetetlen, hogy azt diadalmasan elviselhesd.

Mi egy szabad hazát adunk nektek örökségbe s a túlvilágról is eljövünk számon kérni, hogy tartottátok fenn a magyarok hazáját.

Isten vezéreljen minden pályátokon.

A mikor a tisztelgések véget értek, *Jókai* érezte, hogy szava van még ahhoz a bizottsághoz, a mely jubileumát előkészítette és ahhoz a magyar közönséghez, a mely

hihetetlen rövid idő alatt összeadta élete legfőbb céljához: a nemzeti díszkiadás megvalósításához szükséges száz- ezreket. És azért előbb a bizottság elnöke, majd a nagy- közönség felé fordulva, következő beszédben köszönte meg örömnapját:

Méltóságos elnök uram!

Kedves barátom!

Az a bizottság, melynek elnökeképpen üdvözöltél, keveset beszélt, sokat tett; vele szemben keveset hálálkodom, sokat érzek.

Midőn lelkemből jövő hálámat ti nektek átadnám, enged- jétek meg, hogy néhány szót szóljak dicsőséges nemzetem- hez, melynek színét, virágát látom körüllem összegyűlve: látom azokat is, a kik túl a falakon, túl a látkörön egyetér- tenek s ez órában egyet gondolnak az itt leyökkel.

Ez a mai nemzeti ünnepség nem egy megőszült trónak, nem a nemzet kiszolgált hárczosának jubileuma, de öröm- ünnepe annak az ideálnak, a melyet műveimben fentartani mindenkor törekedtem.

Hiszen Magyarország ezredéves fennállása is egy ideál.

Ideál a haza, ideál a vallás, ideál a szabadság: ez ideá- lokért áldozott vért és verítéket őseink tábora, áldozunk mi kortársainkkal és áldozni fog a jövő nemzedék időtlen időkig.

Ideál a koronás király és a nemzet között való szövetség: az alkotmány, a hűség.

Ideál minálunk a nő: s vele együtt a családi élet.

Ideál a becsület: a min a társadalom s a hitel alapszik.

Ideál a humanizmus: ez az új korszak vezérlő nemtője.

De ideál maga a magyar nép, annak egész élete, lelkülete, eszmejárása.

Tehettem-e én egyebet, mint hogy ennek az ideálnak ad- tam kifejezést, melyet mindenütt magam előtt láttam, ele- venen, igazán, alakokban és tettekben megvalósítva.

A költő tartozik nemzete lelkének kifejezése lenni.

És ha nem találná is az életben az ideált: a költő misz- ziója az, hogy azt keresse, megalkossa, nemzetével meg- ismerlesse.

A költő hivatása meglátni az égő csipkebokorban az Istent és tolmácsolni az égi szót a ráfigyelő nemzet előtt.

A költő megedzheti, a költő elpuhíthatja a nemzetét.

A költő lehet őre a nemzeti és emberi erények frigyládájának, lehet bálvány-papja az érdekek aranyborjújának, a hiú gyönyörök rézkigyójának. Az isteni szikra minden oltárt meggyújtani jó.

Én választottam az oltárok között.

S éltémnek alkonyán megvan az a lelki megnyugvásom, hogy a miért ifjúkoromban lelkesültem, azt vénségemben megvalósulva látom; hogy nem hiában hirdettem a feltámadást.

S nekem Isten különös kegyelméből megadatott, hogy feládatott nemzetemmel tovább is együtt éljek.

S erre nemzetemnek nemcsak éljenkiáltása buzdít, de nagylelkű adományozása is biztat.

A fényes nemzeti jutalomnak nem az anyagi értéke az, a mi lelkemet megragadja. Én eddig is munka után éltem, ezután is munka után fogok élni. Nálam a munkakedv az életmérő. De felmagasztal az a tünemény, hogy a midőn az én írói tollam által hirdetett ideal megörökítése volt a jel-szó: ezrével támadt nemzetem sorából, ki érte áldozni kész volt. Ezek a magyar szellem, a magyar szabadság, a magyar honszeretet halhatlan ezredei. Hódolattal hajlok meg a közönség előtt. Ötven évig azt hittem, hogy egy kis nemzetnek az írója vagyok: ma megtudtam, hogy egy nagy nemzet szolgálja voltam.

Azt a nemzetet, mely nemcsak gyökereit verte a vér-áztatta földbe kitéphetetlenül, de sudarával is felnőtt az örök égbe: azt nem sepri el a századok semmi özönvize többé.

Éljen, viruljon, legyen dicső és szabad az én imádott hazám, nemzetem!

Jókai, a kit sem a beszédek meghallgatása, sem a valamennyire mondott válasz ki nem fárasztott, utolsó beszéde után, a melyet fiatalos hévvel és egyre növekvő lelkesedéssel, az egész teremben érthető hangon mondott el, leült néhány perczre piros bársony karosszékebe s úgy

hallgatta végig mindazoknak a törvényhatóságoknak, városoknak, testületeknek felolvasott névsorát, a melyek magukat az ünnepen képviseltették. Talán nem is volt az egész országban olyan város, testület vagy intézet, a mely ne sietett volna egy levelet füzni abba a babérkoszorúba, a melylyel Jókait a nemzet megkoszorúzta. Azután leszállt az emelvényről és sorba kezét fogott a kormány tagjaival, az irodalom képviselőivel és a politikai élet kimagaslóbb alakjaival, a kik köréje gyültek.

E közben az emelvény asztalai megteltek albumokkal, emléktárgyakkal, képekkel, diszoklevelekkel, feliratokkal, a melyeket a küldöttségek egy-egy tagja adott át a költőnek. Selyem borítékban szerényen meghuzódott a többi között egy igénytelennek látszó ajándék, a mely azonban mégis, legalább földi érték szerint, valamennyivel együttvéve versenyezhet. Ebben volt a *Belvárosi Takarékpénztárnak* az a százezer forintos folyószámla kivonata, a melyet báró Eötvös Loránd a nemzet tiszteletdíjaként, később egy mellékteremben, az ünnepeltnek átnyújtott. A program szerint ugyan a nyilvánosság előtt akarták ünnepélyesen átadni Jókainak az írói honoráriumot, a költő azonban kijelentette, hogy az összeg átvétele a nagy közönség előtt zavarba hozná.

Ime azoknak a küldöttségeknek névsora, a melyek Jókai előtt tisztelegtek:

A) Megyék.

Sauj-Tornamégye: Péchy Zsigmond főispán, gróf Hadik-Barkóczy Endre, Hedry Lőrincz, Horánszky Nándor, gróf Károlyi László, Lakatos Miklós, Péchy Tamás, Vécsey Endre.

Aradmégye: Végh Aurel kir. tan., áll. jószágigazgató és dr. Takácsy Sándor nagybirtokos bizotts. tagok.

Bács-Bodrogmégye: Schmausz Endre alispán vezetése alatt 3 tagú küldöttség.

Baranyamégye: Küldöttség.

Barsmégye: Négy tagú küldöttség.

Békésmégye: Dr. Fábry Sándor főjegyző vezetése alatt Beliczay

István nyug. főispán, Terényi Lajos, Haviár Dániel, Veres József országgy. képvis. és Goist Gyula nagybirtokos várm. biz. tagok.

Bereg megye: Gulácsy Dezső, Uray Imre, Lónyay Géza, Nedeczey János országgy. képvis.

Besztercze-Naszód megye: két tagú küldöttség.

Biharmegye: Három tagú küldöttség.

Csanád megye: Meskó Sándor alispán, Kristóffy József megyei főjegyző, Blaskovics Aladár, P. Eckhardt Oszkár, Szentes Vidor és Dr. Dózsa Sámuel biz. tag.

Csik megye: Tódor József, Mikó Árpád, Győrffy Gyula, Molnár József országgy. képvis., Bochkor Károly egyetemi tanár.

Csongrád megye: Dr. Csató Zsigmond alispán vezetése alatt Rácz László ügyvéd és Tajthy Ferencz jegyző bizottsági tagok.

Fehérmegye: Báró Fiáth Miklós főispán, Sárközy Aurél alispán, Heinrich Lajos főügyész, Kenessey Gyula és Molnár Béla biz. tagok.

Gömör-Kis-Hont megye: Hámos László főispán vezetése alatt Bornemisza László alispán, Gróf Andrássy Géza, Kubinyi Géza, Szentiványi Árpád, Fay Gyula, Bornemisza István és Putnoky Mór országgy. képviselők.

Győr megye: gróf Laszberg Rezső főispán, Lippay Géza alispán dr. Földváry Elemér orsz. képvis., dr. Ziskay Antal főapátság, jogtanácsos és Goda Béla földb. biz. tag.

Hajdú megye: Rásó Gyula kir. tan. alispán vezetése alatt Lukács Dezső, Kiszelák Sándor és Csohány László biz. tagok.

Háromszék megye: Potsa József főispán, Nagy János és Beksics Gusztáv orsz. képvis., Málík József törvh. tag.

Hont megye: Pongrácz Lajos cs. és kir. kamarás, nyug. alispán, Ivánka Zsigmond, ifj. Luczenbacher Pál.

Hunyad megye: Barcsay Kálmán, Pogány Károly, báró Nopcsa Elek, gróf Teleky Árpád, Lázár Árpád, báró Jósika Gábor; üdv. felirat.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok megye: Almásy Géza csász. és kir. kamarás főispán, Okolicsányi István kir. tanácsos, kir. közjegyző, Koncz Menyhért és Dr. Réta Gyula esperesek, Zrumetzky Béla biz. tag.

Kolozs megye: Gyarmathy Miklós, Barcsay Domokos, Sombory Lajos, Dr. Groisz Győző.

Komárom megye: Rudnay Béla főispán, Ghyczy Dénes alispán, Erdélyi Gáspár főjegyző, Pulay Géza, Balogh Kálmán, Konkoly-Thege Béla, Feszty Béla, Feszty Lajos, Horváth Géza, Kun Miklós, Heckenaszt György, Losonezy Ödön, Galba Károly,

Asztalos Aba, Pálffy Elek, Antal Gábor, Pogányi József, Konkoly-Thege Kálmán, Baranyai Géza, gróf Zichy Vladimír, Boncz Ferencz, Bathó Bálint, Szombathely Győző, Ordódy Pál, Ordódy Béla.

Krassó-Szörénymegye: Küldöttség.

Liptómegye: Négy tagú küldöttség.

Máramarosmegye: Fejér Miklós, Urányi Imre, Pogány Sándor országgy. képvis. és K. Jónás Ödön műegyetemi tanár.

Maros-Tordamegye: Gróf Teleky Sámuel, br. Kemény Ákos.

Mosonmegye: ifj. gróf Pálffy-Daun Vilmos főispán vezetése alatt Tóth Imre alispán, Békeffy Jenő főjegyző, Óshegyi József t. főügyész és Sötér Ferencz tb. főszolgabíró.

Nagyküküllőmegye: Somogyi István alispán, dr. Schwicker Henrik, dr. Bauszner Guidó, Schuster József és Guttenau Károly orsz. képvis.

Nógrádmegye: dr. Pulszky Ágost vezetése alatt Balás Antal, Bölöni Ödön, báró Andreánszky Gábor és Sréter Alfréd bizotts. tagok.

Nyitra megye: Hat tagú küldöttség.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Közmegegye: Földvár M. alispán vezetése alatt Bossányi László, Dalmady Győző, Gullner Gyula és Hajós József

Pozsonymegye: Földes Gyula, Kiss Sándor, gróf Pálffy István, dr. Samarjay Károly, dr. Roszival József, Bacszak Pál, Kisfaludy Zsigmond, Dömötör Kálmán, Garbais Ferencz, Prileszky Tádé biz. tagok, Klempa Bertalan alispán, Petőcz Jenő főjegyző, dr. Németh Dezső ügyvezető, dr. Lendvay Benő főorvos, Prikkel Lajos árvaszéki elnök.

Sárosmegye: Bornemissza Ádám, Bornemissza Lajos, Bujanovics Sándor, Fest Lajos és Hódossy Imre országgy. képvis., Szinyei Merse István alispán, dr. Schmidt Gyula árv. elnök, Ghillány József kir. tan., Kubinyi Bertalan birtokos és Duka Róbert nyug. huszárezredes.

Somogy megye: Maár Gyula vezetése alatt Roboz István kir. tan., Dr. Gosztony Mihály, Kucskovics Zoltán, Dr. Andorka Elek és Folly József várm. főügyész biz. tag.

Szabolcs megye: Három tagú küldöttség.

Szatmármegye: Öt tagú küldöttség.

Szolnok-Dobokamegye: Bornemissza K. vezetése alatt Torma Miklós alispán, gróf Korniss Victor, Voith Gergely kir. tan., ifj. Gajzágó László és Veres Dezső.

Temes megye: br. Ambrózy Béla, br. Baich Miklós, Bessenyei Ferencz, Janicsáry Sándor, Kralitz Béla, Pálffy Elemér, Schäffer Dezső, Vargics Imre, gr. Zselénszky Róbert orsz. képvis.

Tolnamegye: Simontsits Béla alispán vezetése alatt Csapó Vilmos es. és kir. kamarás, Br. Jeszenszky Béla, Döry Pál, Kálmán Dezső és Sántha Károly biz. tagok.

Torda-Aranyosmegye: Hat tagú küldöttség.

Ugocsamegye: báró Perényi Zsigmond és Teleszky István orsz. képv.

Ungmegye: Gróf Török József főispán vezetése alatt Bernáth Dezső, Kende Mihály, Gróf Sztáray István és Tomcsányi László országg. képv.

Vasmegye: Öt tagú küldöttség.

Veszprémmegye: Véghely Dezső alispán, Szabó Imre, dr. Fenyvessy Ferencz, Láng Lajos, dr. Ováry Ferencz, Komjáthy Béla, dr. Kemény Pál, dr. Matkovich Tivadar országg. képv., Ihász Lajos m. biz. tag.

Zalamegye: bocsári Svastics Benő főispán vezetése alatt három tagú küldöttség.

Zemplénmegye: Gróf Andrássy Tivadar vezetése alatt gróf Andrássy Sándor, Balogh Géza, Dókus Ernő, Bernáth Béla, dr. Molnár Béla, dr. Nagy Sándor, báró Sennyey István, Bárczy István, zempléni Moscovits Geyza és Szintreásnyai János bizottsági tagok.

Zólyommegye: Zsilinszky Mihály főispán vezetése alatt nemeskéri Kiss Pál, Halassy Gyula, ~~Lohoczky~~ Eged és dr. Radvánszky György orsz. képv.

B) Törvényhatósági joggal felruházott városok.

Arad város: Institoris Kálmán főjegyző, dr. Barabás Béla, Edvi Illés László, Kristyóry János törvh. biz. tag.

Baja szab. kir. város: Dr. Hegedüs Aladár polgármester, Drescher Ede országg. képv. és Erdélyi Gyula főjegyző.

Debreczen szab. kir. város: Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester vezetése alatt Dr. Kola János, Dr. Király Ferencz, Nemes Kálmán és Könyves Tóth Kálmán biz. tagok.

Fiume város: gr. Batthyány Tivadar.

Győr szab. kir. város: Kiss Ferencz főjegyző h. polgármester, Francisics Norbert országg. képv., Dr. Kautz Gusztáv kir. tan. és Szávay Gyula keresk. és iparkamarai titkár.

H.-M.-Vásárhely: Baksa Lajos polg. m. és dr. Endrey Gyula o. gy. képv., dr. Imre József, a Casinó elnöke és dr. Soós István.

Kassa szab. kir. város: Péchy Zsigmond főispán vezetése alatt Münster Tivadar kir. tan. polgármester, Kozora Vincze főjegyző, Loósz József, Tunkó József és Eder Gyula tanácsnokok, Antal

- Emil uradalmi ügyész, Deil Jenő, Demeter Titus, Eder Ödön, Lesskó István, Maléter Vilmos és Sudy K. János biz. tagok.
- Kecskemét* th. város: Lestár Péter kir. tan. polgármester, Horváth Döme nyug. kir. táblai tanácselnök biz. tag. és ifj. Bagi László városi főjegyző.
- Kolozsvár* sz. kir. város: Albach Géza kir. tan. polgármester, dr. Szabó Gyula főjegyző.
- Komárom* sz. kir. város: Rudnay Béla főispán vezetése alatt Beöthy Zsigmond, Tátray József, Tuba János, Pecháta Antal, Csepy Dani, Sárkány Ferencz, Dr. Vásárhelyi Domokos, Ivánfy Géza, Adler Vilmos, Poloni Lajos, Losonczy Lajos, Bese János, Kecskés János és Domány János.
- Maros-Vásárhely* sz. kir. város.
- Nagyvárad* város: Sal Ferencz kir. tan. polgármester vezetése alatt Rádl Ödön és Dr. Berkovics Ferencz biz. tagok.
- Pozsony* város: három tagú küldöttség.
- Selmecz és Bélabánya* sz. kir. város: Farbaky István országgy. képvis.
- Sopron* város: Küldöttség.
- Szabadka* sz. kir. város: Mamusch Lázár polgármester vezetése alatt Vermes Béla és Dr. Antunovits József országgy. képvis.
- Szatmárnémeti*: Boros Bálint biz. tag, Jandrisits János apátplébános biz. tag, Kiss Gedeon főkap. és Pap Géza tanácsos.
- Székesfehérvár*: Haymanek József kir. tan. polgm., Seidel Lajos rendőrfőkapitány, Tóth Arthur biz. tag.
- Temesvár* sz. kir. város: Dr. Telnisz Karoly kir. tan. polgármester vezetése alatt Garul József főjegyző, Rózsa Imre főügyész, Dr. Niamesny Gyula, Vimmer József, Dr. Löwy Mór és Steiner Ferencz trvh. biz. tagok.
- Ujvidék* sz. kir. város: Dr. Flatt Viktor főispán vezetése alatt Petzy Popovits István kir. tan. polgm., Dr. Demetrovits Vladimir főjegyző, Macsvanszky Pál nyug. törvényszéki elnök, Pressburger Gábor ügyvéd és Molnár Hugó ref. lelkész törvh. biz. tagok.
- Zombor* sz. kir. város: Schlagetter Gyula polgármester vezetése alatt Dr. Drakulits Pál országgy. képvis. és Koczkar Zsigmond kir. közjegyző városi biz. tag.

C) Más városok.

- Bihar-Udvari* nagy község: Dr. Fromm Béla vezetése alatt Ötvös Károly főjegyző, Szőke Sámuel főbíró és ifj. Fromm Béla.
- Deés*: Dr. Hankó Ödön kir. tan., Hatfaludi József takarékpénztári vezérigazgató és Róth Károly gyógyszerész városi képvis.

- Eger*: Gronay Sándor polgármester, Kovách Kálmán kir. főmérnök és Wolf Károly ügyvéd.
- Eperjes*: Dr. Schmidt Gyula, Duka Róbert cs. és kir. ny. huszárezredek, Ghillány József kir. tan. képv. tagok és Bujanovics Sándor és Fest Lajos orsz. képv.
- Gyöngyös*: Balogh Gyula polgármester vezetése alatt Hanák Kolos, Rezutsek János és Szabó Béla városi képv.
- Kézdivásárhely város*: Nagy Gábor oszt. tan., Thuróczy Adolf, Benkő Sándor.
- Kis-Kún-Félegyháza*: Dr. Zámbo Géza polgármester, Dr. Holló Lajos országgy. képv. és Ulrich István főjegyző.
- Kis-Ujszállás*: Gaál Kálmán polgármester, Dorogi Lajos esperes lelkész, Mészáros Illyés ügyvéd városi képv.
- Körmöczbánya sz. kir. és főbányaváros*: Lovag Amon Ede jogtudor országgy. képv.
- Makó város*: küldöttség.
- Mármaros-Sziget*: Mandics József vezetése alatt Urányi Imre, Vincz Gyula országgy. képv. és Lator Sándor árvaszéki ülnök.
- Mezőtúr*: Mészáros Endre polgármester és Dr. Ádám Sándor ügyvéd.
- Miskolcz*: Soltész Nagy Kálmán vezetése alatt Diószeghy György főjegyző, Radvány István, Kun Kálmán, Kovács Lajos, Soltész Nagy Albert, Dr. Genest Soma városi képv.
- Nagybánya*: Turman Olivér kir. tan. polgármester, Schönherr Antal rendőrkapitány és Nyíró Sándor városi tisztü ügyész.
- Nagy-Kanizsa*: három tagú küldöttség.
- Nagy-Károly*: Schusztérics Ignác polgármester vezetése alatt Dr. Serly Gusztáv vármegyei főorvos, Ferencz József-rend lovagja, Dr. Adler Adolf ügyvéd és lapszerkesztő, Hain József gymn. igazg.
- Nagy-Körös*: Póka Kálmán polgármester vezetése alatt Ádám László és Bordács Szilárd városi képv.
- Nyíregyháza*: Benes László polgármester.
- Pápa*: Oswald Dániel polgármester, Lamperth Lajos városi főjegyző, Néger Ágoston apát-plébános, Gyurátz Ferencz ev. lelkész, Sült József közjegyző, Láng Lajos és Dr. Fenyvessy Ferencz országgy. képv.
- Torda*: Velits Ödön polgármester vezetése alatt Nesselfeld Miklós városi főjegyző, Gergely Ignác kanonok, Füzy Sándor ev. ref. lelkész, Nagy Olivér vármegyei főjegyző és Gombos László birtokos.
- Túrkeve város*: Kenéz Béla polgm., Tóth János országgy. képv.
- Ungvár város*: Küldöttség.

- Veszprém*: Kováts Imre polgármester vezetése alatt Dr. Bezerédy Victor, Szabó Imre és Dr. Ováry Ferencz városi képv.
- Zenta*: Boromisza János polgármester, Dudás Lajos főjegyző, Ormós Kálmán jegyző és Mikosevics József városi képv.
- Zilah*: Péntek Farkas polgármester, Molnár Lajos, Hochsinger Zsigmond, Bikfalvi Ferencz és Weisz Mór városi képv.

D) Testületek és egyesületek.

(Jelentkezés sorrendje szerint.)

- A Pápai Jókai-Kör*: négy tagú küldöttség.
- Soproni Irodalmi és Művészeti Kör*: Hoffman Pál dr. nyug. egyet. tanár stb. és dr. Berényi Lál főtitkár.
- Kölcsey Egyesület Aradon*: Dr. Mülek Lajos és Dr. Barabás Béla országgy. képv., dr. Lóczy Lajos műegyetemi tanár és dr. Jancsó Benedek gymn. tanár.
- Székesfehérvári Vörösmarty Kör*: Vértessy József ügyvéd a Kör igazgatója, Heltay Jenő titkár és Kováts Pál háznagy.
- A budapesti hentes-ipartestület előjárósága*: Dr. Horváth János iparhatósági biztos, Pórszász Gyula ipartestületi elnök, Tichy József ipart. alelnök, Klemeis József és Troppert János előlj. tagok.
- A budapesti könyvkötők kézművesek stb. ipartestülete*: Dulcz Antal, udv. nyereg- és szíjgyártó, elnök, Gottermayer Nándor könyvkötő, alelnök, Fodor Kálmán dobozgyártó és Molnár Mihály könyvkötő előlj. tagok.
- Budapesti egyesült lakatos stb. ipartestület*: Jungfer Gyula ipartestületi elnök, Kirner József alelnök és Schmellegger Nándor alelnök.
- A budapesti mészáros ipartestület előjárósága*: Dr. Horváth János iparhatósági biztos, Schiller György elnök, Szidon Samu alelnök, Schneider Dávid, Schwertzig Antal, Koch Lipót, Holfer Gyula, Berliner Bódog és Szabó Sandor tagok.
- Magyar Tudományos Akadémia*: Szász Károly másodelnök vezetése alatt Zichy Antal osztályelnök és Szily Kálmán főtitkár.
- Magyarorsz. közp. Fröbel nőegylet*: özv. Rosenzweig-Saphir Sarolta alelnök, Kugler Jánosné pénztárnok, Kauders Hermina ellenőr, dr. Virava József jogtanácsos.
- Országos Magyar Gazdasági Egyesület Budapesten*: Gr. Dessewffy Aurél elnök vezetése alatt gróf Andrássy Aladár és Tolnay Lajos alelnök.
- Magyar Iparművészeti Társulat*: Fischer Ignác, Fittler Kamill, Jungfer Gyula, Thék Endre.

- Országos Kisdédóvó Egyesület* vezetése alatt álló Országos árvalház és Országos kisdédóvónő képző intézet: 5—5 tagú küldöttség.
- Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület Kolozsvártt*: Gróf Bethlen Gábor elnöke alatt Horváth Gyula, gróf Dessewffy Aurél, Szathmáry György és Reményi Antal.
- Magyar Kereskedelmi Csarnok*: harashti Jellinek Henrik elnök, Kuncz Ferencz és Fürst Jakab alelnökök és dr. Schreyer Jakab titkár.
- Luther-Társaság*: Bachát Dániel esperes, Horváth Sándor ev. lelkész, Scholez Gusztáv ev. lelkész, Falvay Antal igazg.
- Magyar Mérnök és Építész-Egylet*: K. Liphay Sándor egyleti elnök, Fábrián János egyleti igazgató, Fittler Kamill egyleti titkár.
- Népnevelők budapesti Egyesülete*: három tagú küldöttség.
- Nemzeti Zenede*: Thaisz Péter, Obadich János, Kókay Lajos.
- Országos Nőképző-Egyesület*: özv. Veres Pálné szül. Beniczky Hermin elnök, özv. gr. Teleki Sándorné alelnök, Rudnay Józsefné másodelnök, Gönczy Béláné választm. tag.
- Az «Otthon» írók és hírlapírók köze, Budapesten*: Rákosi Jenő elnök vezetése alatt négy tagú küldöttség.
- Petőfi-Társaság*: Komócsay József, Szaua Tamás, Jeszenszky Danó, Ábrányi Emil, Kiss József, Margitay Dezső, Palágyi Menyhért.
- Országos Magyar Színész-Egyesület és Nyugdíjintézet*: Kaffka László elnök, Bényei István irodaigazg. és Vedress Gyula titkár.
- Kir. Magy. Természettudományi Társulat*: Szily Kálmán, Högyes Endre elnökök és Lengyel Béla titkár.
- Magyarországi tanítók országos bizottsága*: Lakits Vendel elnök, Szabó László titkár és Minke Béla.
- Országos középiskolai tanáregyesület*: Beöthy Zsolt elnök, Berecz Antal tisztb. elnök, Hofer Károly és Köpesdy Sándor alelnökök és Szerelemhegyi Tivadar főtitkár.
- Az «Országos magy. isr. tanító-egyesület»* elnöksége Budapesten Kornfeld Gyula elnök, Csajági Béla igazgató és Reif Jakab tanár.
- Stefánia özv. Trónörökösne Ő Fensége fővédnöksége alatt álló Fehér-Kereszt-Egyesület Budapesten*: Tabódy József, dr. Chorin Ferencz másodelnökök és dr. Balogh Ignác h. titkár.
- «Gyermek Barát» szűkölködő és gondozás nélküli iskolás gyermekeket gyámolító-egyesület*: Berecz Antal elnök, Hosszú Józsefné, dr. Neumann Árminné, Semler Sándorné és Weisz Ödön titkár.
- A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete*: Hollán Ernőné, Hegedüs Sándorné, gróf Pálffy-Daun Lipótné és Mayer György titkár.

- «*Jó Szív*» *Egyesület*: Tisza Kálmánné, Hollán Ernőné, Gajári Ödön és dr. Hajduska Emil.
- A Magyar-Szent-Korona Országainak Vörös-Kereszt-Egylete.*
- Mária Dorothea-Egyesület*: Tóth József, Hampel Józsefné szül. Pulszky Polyxena, Dorogsághy Dénesné, Radnay Jenőné szül. Vámosy Ilona.
- Pesti izr. Nőegylet*: Bischitz Dávidné elnök, Herzl D. Antalné alelnök, Forrai Gábor titkár.
- Magyar királyi József Műegyetem*: Dr. König Gyula műegyetemi rektor, dr. Ilosvay Lajos a mérnöki szakosztály dékánja, Asbóth Emil a gépészmérnöki szakosztály dékánja és dr. Entz Géza az egyetemes szakosztály dékánja.
- Katonai tudományos és kaszinó-egylet Budapesten*: Rohmann és ehrensteini báró Pfeiffer Károly cs. és kir. altábornagy elnök és nemes Ságódy Szvetics József cs. és kir. vezérőrnagy.
- Budai Polgári Casinó*: Küldöttség.
- II. ker. Polgári Kör*: Beck Adolf, Szabó Lajos és dr. Szabolcsi Izidor.
- Fővárosi III. ker. Társaskör*: Gyulányi Adolf, dr. Tatay Adolf, Szende Antal, Varga Ignác.
- Belvárosi Polgári Kör*: dr. Láng Lajos elnök, Majovszky Vilmos, Tömöry Károly, Grünbaum Miksa, Sacelláry Mihály és Erney Gyula.
- Budapesti V. ker. Polgári Kör*: Hüttl Tivadar elnök, dr. Bródy Samu és dr. Hajós Zsigmond.
- Terézvárosi Casinó*: Pucher József alelnök, dr. Teleki Béla, Havass Károly kir. curiai bíró, Radocza János kir. tan., Tenczer Pál szerkesztő.
- Erzsébetvárosi Kör*: Küldöttség.
- Budapesti VII. ker. külső részének Polgári Köre*: dr. Hlatky József elnök, Szüsz István, Gach Károly.
- Fővárosi VIII. ker. Józsefvárosi Kör*: Küldöttség.
- Ferencvárosi társas Kör*: Hazay Lajos, Kiss E. János és Novák Sándor.
- Budapesti katolikus Kör*: Küldöttség.
- Terézvárosi Polgári Kör*: Küldöttség.
- Budapest hegyvidéki turista egylet* (a svábhegyi közönség nevében): Mérő János elnök, dr. Váradi Antal alelnök, Garay Károly, Krieger György és dr. Eröss Zsigmond.
- Budapesti Ügyvédi Kör*: dr. Bossányi Iván, dr. Burián Béla, Konkoly-Thege József, dr. Márkus Dezső és dr. Stiller Mór.
- Ügyvédjelöltek és joggyakornokok köre*: dr. Bittó Gyula elnök, dr. Tóth István alelnök, dr. Nászai Károly titkár, dr. Majer

József jegyző, Dömötör László és dr. Tóth Jenő választmányi tagok.

Magyar Tisztviselők Országos Egyesülete: Rakovszky István elnök, Lintner Imre és Turóczy Adolf alelnökök.

«*Csak Szorosan*» *Budapesti könyvkereskedő segédek Egylete*: Stokovszky Antal elnök, Wiesner Emil titkár, Weinberg Gyula pénzt. és Glück Soma.

Budai Dalárda: dr. Országh Sándor min. tan. elnök, Rózsavölgyi Gyula f. tanácsnok alelnök és dr. Stockinger László jegyző.

Magyar könyvkereskedők Egylete: Hoffmann Alfréd elnök, Benkő Gyula titkár, Franke Pál pénztáros.

Magyarországi kereskedelmi Utazók Egyesülete Budapesten: Guttmann Ádám elnök, Wollák Soma alelnök és dr. Guttmann Adolf titkár.

«*Eötvös Alap*» *Országos tanítói egyesület*: Péterfy Sándor elnök, Roller Mátyás pénztáros és Luttenberger Agost.

Gyermekvédő-Egyesület: Báró Malcomes Jeromosné, báró Radisevits Tivadarné, Bosányi I., dr. Ottava Ignác.

Liszt Ferencz-Társaság: Fenyvesy Ferencz országgy. képvis. és Szentirmay Elemér elnökök vezetése alatt Köpesdy Sándor, Mészáros Imre, Szendy Arpád, Chován Kálmán, Tomka István.

Magyarországi Hírlapírók Nyugdíjintézete: Falk Miksa dr. elnök, Acsády Ignác, Falk Zsigmond lovag, Gelléri Mór, Molnár Antal és Szatmári Mór.

Kisdednevelők országos egyesülete: dr. Hagara Viktor elnök, Röser Lili, Halász Sarolta, Schneider Jánosné, Schneider János.

Budapesti Szállodások, Vendéglősök és Korcsmárosok: Gundel János elnök, Stadler Károly, Kommer Ferencz, Glück Ferencz.

«*Adria*» *m. kir. tengerhajózási részvénytársaság*: Küldöttség.

«*Szegedi Hölgyek*»: Keméndyné Drucker Irma elnök, özv. Szluha Ágostonné, Babarczy Erzs, Kelemen Istvánné.

Komáromi Casino: Szombathelyi Győző elnök vezetése alatt Pulay Géza törvényszéki elnök, Galba Károly árvaszéki ügyész, Konkoly-Thege Béla törvényszéki bíró.

«*Gizella-Egyesület*» *Bécsben*: Küldöttség.

Tanítóképző intézeti Tanárok Országos Egyesülete: Kozocsa Tivadar alelnök, Thuránszky Irén igazg., Komáromy Lajos, Nagy László.

A galgóczi m. k. áll. polgári fiú- és leányisk. igazg.: Dölle Gyula igazg., Lázár Lajos.

Budapesti IV—X. ker. szücs és sapkás, kalapos, kötélgyártó stb. ipartestület: Novelly Antal alelnök, Schunda V. József elnök, Quentzer Henrik alelnök, Anderlik Ede alelnök.

- Magyar nyelvterjesztő egyesület «Oraviczai Arany-Kör»:* Kruesz Fer. elnök, Flaschner Vilmos titkár, dr. Kőváry S. v. tag.
- Petrozsényi Casino:* Tallatschek Ferencz elnök, bányaigazg. vezetése alatt öt tagú küld.
- Magy. kir. állami polgári leányisk. igazg. Ujpesten:* Küldöttség.
- Fővárosi Szegény Gyermekkert-Egyület:* báró Nikolics Feodorné elnöknő, dr. Grósz Sándor elnök, Schönfeld Julia, Beksits Gusztávné, dr. Schwartz Gyula és Csillag Máté.
- Erdélyrészi Kárpát-Egyesület:* gróf Bethlen Bálint országgyűlési képviselő elnök, gróf Kornis Viktor alelnök és Radnóti Dezső titkár.
- Veszprémmegyei Kör Budapesten:* dr. Eötvös Bálint elnök, dr. Somogyi Lajos alelnök és Cseh Gyula jegyző.
- Az ev. ref. nagykőrösi főgymnasium igazgatósága:* Küldöttség.
- A siketnémák országos segély-egyesülete:* Küldöttség.
- «Lányok Lapja» előfizetői:* dr. Szabóné Illéssy Piroska.
- Erdélyi Múzeum-Egyület:* gróf Eszterházy Kálmán elnök és Finály Henrik titkár.
- Rudolf koronaörökös jótékonyssági egyesület:* Küldöttség.
- Magyar-Óvári m. kir. gazd. Akadémia Kazinczy-Egyület:* Szikszay Elemér elnök.
- Dunántúli ev. reform. egyház Komárom:* Tisza Kálmán, Beöthy Zsigmond és Vály Lajos.
- Pápai ev.-reform. főiskola:* Durányi Ignác és Czita Lajos.
- «Maticza Szrpszka» Újvidék:* Dimitrović Milos elnök, Hadzsics Antal titkár.
- Pozsonyi magyar közművelődési egyesület:* Neiszidler Károly orsz. képvis., Klempa Bertalan alispán, Taller Pál h. polgármester, Molec Dani, dr. Németh Dezső várm. t. főügyész.
- Országos magyar Dalár-Egyesület:* Lung György fõv. tanácsnok elnök, Siposs Antal alelnök, id. Abrányi Kornél, Erney József.
- Magyar Jogászegylet:* Csemegi Károly nyug. kuriai tanácselnök, v. b. t. t., Manoilovich Emil kuriai tanácselnök és dr. Környei Ede.
- Országos magyar képzőművészeti társulat:* gróf Andrassy Tivadar elnök vezetése alatt Barabás Miklós, Harkányi Frigyes alelnökök, Keleti Gusztáv igazg., Benkő Kálmán, Bihari Sándor, dr. Wagner Géza, Zala György, Baditz Ottó, Jendrassik Jenő, Róna József, Szmrecsányi Miklós.
- Magyar történelmi társulat:* Pulszky Ferencz elnök, Szilágyi Sándor titkár.
- Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület:* Lád Károly alelnök, Vankó György titkár, Válya Miklós.

Széchenyi Társulat, Szatmár: Kováts Eduárd kir. tan. igazg. elnök, Jandrisits János apátplébános aligazgató, Kiss Gedeon főkapitány.

IX. ker. községi középkeresk. isk. önképzőköre: Küldöttség.

Kir. József Műgyetemi Olvasó-Kör: Küldöttség.

Brassói magyar Casinó: Küldöttség.

Bécsi magyar egyesület: Küldöttség.

Komáromi ev. ref. egyház: Konkoly-Thege Béla főgondnok, Pulay Géza kir. tvszéki elnök, Tuba János orsz. képv.

első nép- és polgáriskolai tanítók és tanítónők országos egyesülete: Gyertyánffy István kir. tanácsos, áll. pædagogiumi igazg., dr. Kiss Áron, dr. Kovács János, Miklós Gergely és Ugray János áll. pædagogiumi tanárok.

Országos magyar Iskolaegyesület: Tóth József kir. tan. vezetése alatt Rupp Zsigmond, dr. Buday József.

Budapesti Férfi és Nőruhakészítő ipartestület: Török György elnök, Körömy János és Stoll Nándor alelnökök.

A pesti első bölcsőde és a budapesti első gyermekmenhely egyletek: Négy tagú küldöttség.

IX. ker. polgári és keresk. középiskola tanári kara: Fillinger Károly, Ullerich Gyula, Mihály József.

Magyar földrajzi társaság: dr. Erődi Béla kir. tan. elnök, Ghyczy Béla nyug. altábornagy, főrendiházi tag, dr. Havass Rezső.

A felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület: Báró Roszner Ervin, Csipkay Károly, Farbáky István, Libertiny Gusztáv, Majláth István, dr. Pulszky Ágost, báró Révay Gyula, gróf Zay Miklós.

IV. kerületi társaskör: Hahóthy Sándor h. elnök, dr. Eulenberg Salamon és Schwarcz Lajos.

Mátészalkai polgári Casinó: Szalkai Gyula nagybirtokos elnök, dr. Kósa Vilmos ügyvéd, Halasi Lajos.

A «Pécsi Ujság» szerkesztősége: dr. Stein Lajos.

Az «Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képen» igazgatótanácsa: Nagy Miklós.

Budapesti Arany- és Ezüstműves, Ékszerész stb. ipartestület: Zitterbarth Károly elnök, Fleischmann Mihály alelnök, Stephan Nándor pénztáros, Tanyay Géza jegyző.

Magyar Casinó Ujvideken: dr. Perczel János, Zombory László és dr. Stroné Ferencz.

Hódmezővásárhelyi Casinó Egyesület: Küldöttség.

Országos Iparegyesület: Gróf Zichy Jenő, lovag Falk Zsigmond, gömöri Szontagh Pál, Mudrony Soma, Gelléri Mór.

Győri olvasó-egylet: Gróf Laszberg Rezső, Küldöttség.

Pénzügyi tiszviselők Orsz. egyesülete: Küldöttség.

Pesti Lloyd-társulat: Küldöttség.

Társaskör, Szatmár-Németi: Boros Bálint elnök vezetése alatt Jandrisics János apát, Kiss Gedeon főkapitány és Pap Géza közgazg. tan.

«*Concordia*» *Schriftsteller-Verband, Bécs:* Julius Bauer, Edgar Spiegel és dr. Gustav Steinbach.

Magyar Írók segélyegylete: Zichy Antal másodelnök, dr. Ullmann Sándor igazg. bizottsági tag és Vadnay Károly titkár.

Honvéd-egyletek országos egyesülete: Péchy Tamás vezetése alatt.

Zenetanárok országos egyesülete: Küldöttség.

Kereskedőifjak társulata Budapest: Szávost Alfonz elnök, Marton Alajos, Wollák Soma, Benkő Gyula, Patsu Leo, Glosz Béla és Demeter József.

Kárpitos-, gombkötő- és paszományos ipartestület Kozilek János, Krammer Samu, Csermák Károly.

Poliklinika-egyesület: Küldöttség.

Sepsi-Szt.-György városa nevében Turóczy Adolf fővámigazgató.

Sepsi-Szent-Györgyi jótékony nőegylet: küldöttség.

Kertészeti egyesület: Emich Gusztáv vezetése alatt Szelnár Adolf, Mauthner Ödön, Benes János, Hsemann Keresztély.

Január hatodikán este fogadó-estély volt a Vigadóban, a hova csak úgy özönlött a közönség, hogy Jókai Mórral beszélhessen. A míg az ünnepelt költő meg nem érkezett, mindenki nagy érdeklődéssel nézte a Vigadó termeiben kiállított szép albumokat, okleveleket. A selyemnek, bőrnék, fémnek, brokátnak, az olasz és erdélyi specziális zománcozásnak bámulatos izléssel és leleménynyel komplikált produktumai ezek. Egymás mellett hevert az egyszerű irodapapíroson megírt hivatalos jegyzőkönyvi kivonat, a közönséges kartonokba hajtogatott oklevél, a kemény pergamenttekercs és a legnagyobb fényüzéssel czizellált ezüsből, préselt bársonyból kiállított diszalbum.

Hogy csak néhány emléktárgyat említsünk fel a sok közül: A *petrozsényi* kaszinó a Jókai-bányából (az aninószai köszénbányát nevezték el így a Fekete Gyémántok szerzőjének jubileumára) egy köszénréteget hasított ki s abból készített ajándékkal lepte meg a költőt. A fekete

bányatorokban talicskázó munkások csoportozata mellett érdekes pendant Strobl remek bronzirozott szobra, a mely a Feteke Gyémántok hőstét talicskája mellett ábrázolja.

Igen érdekes emléktárgy a bécsi írói és hírlapírói körnek, a *Concordiának* vörös plüskeretbe foglalt felirása. Az arannyal befuttatott aczéllemezen gót betűkkel s a legművésziesebb domború véséssel a következő felírás van megörökítve:

Der Wiener Journalisten- und Schriftsteller-Verein Concordia ernennt hiemit Herrn Moritz Jókai, den hervorragenden ungarischen Poeten, den Stolz seiner Nation, die Zierde der Weltliteratur zu seinem Ehrenmitglied. Wien, am 5. Jänner 1894. Warbanek President, Regierungsrath Winternitz, Edgar Spiegel, Leopold Löbl, Wilhelm Frey, Pribyl, dr. Gustav Kohn.

Az *Athenacum* részvenytársaság remek bronz-szobrot adott Jókainak; Philipp Reklam híres lipcei könyvkiadó-czég pedig csinos kazettben egyforma aranyozott zöldvásznon kötetekben elküldte a czég által kiadott Jókai-fordítások gyűjteményét.

A budapesti szállótulajdonosok és koresmárosok arany-szőlőszemes ezüstkehelylyel lepték meg a jubiláló költőt.

Az *egyetemi ifjúság* aranytollal.

Az «*Adria*» tengeri gőzhajózási társulat albumának mindkét táblája tömör szinaranyból, drága kövekkel kirakva; belül a kezdő lapon a Jókai nevet viselő tengeri gőzhajó.

Kedves ajándék a *Magyar Iskola-egyesület* pompás palatábla-imitációja, a melyen naiv, kusza gyermekbetűkkel van, a krétavonásokat utánozva, bevésve: Jókai Mór úrnak kiváló tisztelettel Budapesten.

Kiválik még a *Budapest Hegyvidéki Turista-Egyesület* által följánlott hangulatos Spányi-féle tájkép, a mely a Svábhegy egyik legérdekesebb részét ábrázolja nagy aranyos keretben.

A speciálítások között nemcsak külső kiállításánál, hanem érdekességénél fogva is megemlítjük a Szerbszka Matica szerb nyelven fogalmazott és nagy luxussal kiállított albumát, a melynek barna disznóbőr kötését vert aranyból készített méhkas disziti. Egyszerűsége révén említjük fel a *Szegedi Nőegyesület* közönséges drappvászonba borított fölírását, a mely azonban mégis többre került valamenynyinél, a mennyiben egy ezer forintos alapítvány oklevelét tartalmazza, a melyet a jubileum alkalmából a jószívű szegedi nők a *Dugonics Irodalmi Társaságnál* kezdő írók javára deponáltak.

A kis Erdély határozottan nagy konkurrensé ebben a kis Jókai-muzeumban az öreg Magyarországnak. Különösen *Sepsi-Szent-György* tett ki magáért. Kaszinójának albuma, a melynek egyszerű bordó plüskötése a legigénytelenebb, művészi nyív tekintetben egyedül áll. Gyárfás Jenő festőművész akvarelljei, a melyek a pergament lapokon Jókai nevezetesebb regényeinek főbb jeleneteit illusztrálják, remekül sikerültek. Kedves a sepsi-szent-györgyi Kisdedóvó Egyesület ajándéka is. Egy bonbonnière ez, a melyet a növendékek az erdélyrészi hegyek legérdekesebb ásványaiból szedtek és bámulatos harmóniával illesztettek össze. Az egyetlen aranybogyós ezüst babékoszorút a sepsi-szent-györgyi *Nőegyesület* adta.

A *Leányok Lapja* olvasói tizenkét személyre való, magyaros stílusban kék-fehér pamutlall himzett asztalkészletet ajánlottak fel. A *Selmeczbányai Óvó-intézet* növendékei a Rózsák Szigete írójának felirással pompás albumot állítottak össze azokból a képekből, a melyekben, mint a mult évben előadott kosztümös darabok előadói szerepeltek. A *győri Tanítóképző-intézet* piros plüsrámás albumán az egyik növendék akvarellben festette meg az intézet házát.

A városok és a megyék feliratai többé-kevésbé egyformák; izléses egyszerűséggel vagy gazdag pompával kiállított albumok. Kiválik közülök *Pozsony*, *Fiumé*, a mely

olasz nyelven van írva és *Székesfehérváré*. Az első izlésességével, a második fényűzésével, a harmadik érdekességével. Az utóbbi préselt maroquin bőrből készült tokban a város szépen czizellált czimerével, s az apró email-diszítéssel tűnik ki.

Bécsből a Concordián kívül még két egyesület küldött üdvözlő feliratot, a *Magyarok Egyesülete*, a melynek kék plüs tokba zárt üdvözlését az elnök, *Neugebauer László* írta alá és a *Gizella Nőegyesület*, a melynek üveg alá zárt albuma igen értékes emléktárgy. A *Történelmi Társulat* diplomája korhű barna bádóg dobozban a régi okiratoknak minden, kiállításban és stilusban való eredetiségét teljesen utánozza a hamisítatlan kutyabőrön. A *Magyar Színész-egyesület* albuma Jókainak a fővárosban előadott összes színműveinek vastag, barna karton papiroson aranyosan nyomott színlapjait foglalja magában.

A közönség órákhosszat bántotta a gyönyörű emléktárgyakat, s alig tudott betelni velük.

Kilencz órakor zajos éljenzés hirdette, hogy Jókai megjött. Mindenki a nagy ajtó felé fordult s e perctől kezdve a költő az emberek sűrű tömegétől körülvéve járkált föl s alá a teremben. Mindenkivel kezét szoritott s mindenkire volt egy nyájas szava. Közben megnézte a kiállított emléktárgyakat s a halomszámra érkezett üdvözlő iratokat. Azután átvette virágait s azonnal rózsánsként kiosztotta a körülötte csoportosult fiatal lányok és menyecskék között.

Onnan a diszbe öltözött operába ment, a hol bál volt tiszteletére. A színpad hátterében emelvényen, délszaki növények között volt felállítva Jókai mellszobra, tőle balra a lady patronessek páholya, jobbra a zenekar. A páholyokban együtt volt az arisztokrácia mesés pompában, míg a nézőtéren és a vele egymagasságra emelt színpadon a politika, az irodalom és a művészet legelőkelőbb alakjai fogták körül a jubilánst.

Ott volt a szó szoros értelmében egész Budapest. A sok

száz előkelő asszonyból csak néhányat: *Beniczkyné* Bajza Lenke, *Wekerle* Sándorné, *Szapáry* Gézáné, *Károlyi* Imréné, *Bethlen* Andrásné, *Aczél* Béláné, *Karácsonyi* Jenőné, *Festelich* Taszilóné, *Hunyady* Imréné s a mágnásvilágon kívül számos művésznő. A bál különben csak éjfél után kezdődhetett meg tánczczal, mikor a hihetetlenül sűrű sorok valamikép ritkulni kezdtek.

*

A Jókaihoz érkezett üdvözlő levelek és táviratok közül felemlítünk egy párat. *Stefánia főhercegnő* a következő kéziratot intézte Jókaihoz:

Kedves Jókai!

Közelgő írói örömnövepe alkalmából legszívesebb üdvözlésnek, azon forró óhajatsommal adok kifejezést, hogy a Mindenható Önt nekünk még számos éven át teljes erőben és változatlan egészségben tartsa meg.

Kérem Önt, legyen meggyőződve a kívánataim őszinteségéről s fogadja egyúttal köszönetemet azon szívességeért, melylyel a védnökségem alatt álló Fehérkereszt-egylet javára tervezett ünnepély díszét, a kiállításba helyezett felolvasás által mindinkább emelni hajlandó.

Őszinte tisztelettel

jóakarója

Stefánia.

A felolvasás anyagi eredménye 1000 forint tiszta jövedelem volt, melyet Jókai még egy 1000 forinittal kiegészítve egy ágy alapítására fordított a Fehér Kereszt egyletnél.

Ferdinánd bolgár fejedelem a következő távirattal ke-reste fel a költőt: «Je vous envoie toutes mes félicitations m'associant, de coeur a l'enthousiasme national.» Le prince de Bulgarie. (Magyarul: Én is szívből járulok hozzá a nemzet lelkesüléséhez, midőn üdvözlétemet küldöm.)

Tisza Lajos gróf, elküldvén a király üzenetét, ezt a levelet írta:

Kedves barátom!

Kiváló öröömre szolgál, hogy legfelsőbb megbizásból nekem jutott a szerencse: ötvenéves írói jubileumod alkalmából Ő Felségének legkegyelmesebb jó kívánatait és az írói pályán kifejtett fényes működésedért való legmagasabb elismerését neked, a mellékelt hivatalos okmányban átadhatni.

Öröömre azonban lehangolólag hat azon körülmény, hogy hivatalos elfoglaltatásom folytán nem lehetek személyesen tanúja és részese a nemzeti ünnepnek.

A tollhoz kell tehát folyamodnom — melyet, sajnos, távolról sem forgatok oly mesterileg, mint te — hogy, halványan bár, kifejezést adjon azon régi barátságnak, őszinte tiszteletnek, melylyel irántad viseltetem.

A magyarok Istene tartson és áldjon meg.

Hived
Tisza Lajos.

Hohenlohe herceg, ő felsége főudvarmestere Bécsből a következő táviratot adta fel:

Kérem fogadja szívesen az én és családom legmelegebb üdvkívánatait szép ünnepe alkalmából, melyet gondolatban önnel együtt ülünk meg.

Üdvözlő táviratok jöttek: Sonnenthal Adolftól, a bécsi burgszínház művésztől, Ebers Györgytől, Ernesto Brelich-től (Fiume), az Arany ember olasz fordítójától, Kállay Béni közös pénzügyminisztertől (Bécs), Zelenka püspöktől (Miskolcz), Jalava finn egyetemi tanártól (Helsingfors) s jóformán Európa minden részéből.

★

Bár egész Magyarország képviselve volt a január hatodikai ünnepen: előtte és utána majdnem minden magyar város szentelt egy napot Jókai dicsőítésére. Nemkülönben

a külföldi magyar egyesületek és társaskörök, a melyek disz-üléssel, vagy a Jókai arczképének leleplezésével ünnepeltek a hazával.

Emlékezetes ünnep volt *Pápán*, a hol a *Jókai-kör* rendezett fényes disz-ülést; *Pozsonyban*, a hol emléktáblát helyeztek el annak a háznak falába, a hol Jókai 1835—1837-ig tanuló éveit töltötte; *Oraviczán*, Jókai választókerületében, a hol az új színházat avatták fel a jubiláns darabjaival; *Temesvárt*, a hol a magyar nyelv terjesztő egyesület Jókai-társasággá alakult át.

*

Egész *Jókai-irodalom* keletkezett az ünneppel kapcsolatosan. A sajtó hónapokon keresztül foglalkozott Jókai-val; az ünnep napján pedig minden magyar lap vezérezikben és tárczában, versben és prózában zengte dicsőségét.

A sajtó megnyilatkozásában azonban nemcsak a lelkesedés és szeretet hangja keltett figyelmet, hanem az a leleményesség és szellem is, a melylyel egy-egy ujság Jókait ünnepelte.

A magyar ujságírói leleményességnek és szellemességnek valóban nem mindennapi példáiban gyönyörködhetett a fővárosi olvasó közönség.

Igy a *Magyar Hírlap* azzal lepte meg olvasóit, hogy Jókai jubileuma alkalmából 160 oldalra terjedő könyv alakjában jelent meg, melynek minden egyes jelentősebb közleménye Jókaira vonatkozott. E közlemények között igen érdekes az az eredeti ötlet, melylyel Jókai tíz híresebb regényének tárgyát fiatal írók novella alakjában kivonatosan megírták.

A *Budapesti Hírlap* is minden közleményében Jókai-val foglalkozott, főlelevenítette Csepreghy Ferencznek Jókaihoz írt versét s azt a szellemes ötletet produkálta, hogy Jókai leghíresebb regényeit reporteri stílusban írta meg,

mint megtörtént eseményeket. A sikerült irodalmi tréfa illusztrálására itt közöljük az «Arany ember» leírását.

AZ ARANYEMBER.

Szenzációs hírt olvasunk a Veszprémi F. Hírlapban, a melynek hitelességéért nem merünk jót állani. Azt írja ugyanis a nevezett újság, hogy Timár Mihály, az aranyember, beleesett a Balaton rianásába és belefult a vízbe. A hír alkalmas arra, hogy a legszélesebb körökben keltsen érdeklődést, mert egy zseniális ember kalandos életpályájának szakadt vele vége. Leveticzi Timár Mihály volt az az egyszerű hajóács, a ki olyan rejtelmes módon gazdagodott meg, hogy csakhamar a legelőkelőbb magyar kereskedők egyike lett. Az elhunytól, a ki a komárommegyei kormánypárt egyik korifeusa volt, ellenzéki körökben valóságos legendákat suttogtak. Azt beszélték, hogy Ali Csorbadsinak, a titokzatosan ellalt török bégnek vagyonából lett urrá. Timár tettei is megerősítették e hitet, később ugyanis feleségül vette Ali Csorbadsi leányát, Timeát, mint mondták, a halott kiengesztelésül. Annál különösebb volt ez akkor, mert Timár állítólag bigamniát követett el. Hír szerint első feleségét a Duna egyik kis szigetén rejtette el, s ez magyarázta meg évenkénti titkos eltűnéseit. De mortuis nil, nisi bene. Nem feszegetjük a halott magánéletét, most egyszerűen azt konstatáljuk, hogy Timár a kereskedelmi téren nagy szolgálatot tett hazájának.

A késő éjjeli órákban a «V. F. Hírlap» e hírére két telegramot kaptunk. Az egyik a «Bud. Corr.» félhivatalos értesítése, a mely a következő:

«Egy vidéki újság nyomán a fővárosi lapok is jelentették, hogy Timár Mihály a Balatonba fult. Mint illetékes oldalról jelenthetjük, ez a hír minden tényleges alapot nélkülöző roszakaratú koholmány. Timár Mihály, a komáromi szabadelvűpárt elnöke, fontos kereskedelmi misszióval keletre utazott. A Balatonból kifogott holttest, mint a rendőrorvosi boncsolás megállapította, egy Krisztyán Tódor nevű csavargóé, a ki betöréses lopásért már többször volt büntetve.»

Ennek a czáfolatnak részben igazat ad belgrádi tudósítónk távirata, a mely így hangzik: A szerb kormány ma adta meg

Ausztria-Magyarországgal egyetértve az engedélyt Timár Mihálynak, hogy az uratlan Senki-szigetén családjával együtt letelepedhessék.

A *Fővárosi Lapok* külön mellékletet adott ki *Jókai* czimmel, melyben Komócsy József, Abonyi Lajos, Zichy Géza gróf, Szász Gerő, Paulay Ede, Helfy Ignác, Gyarmathy Zsigáné s Ábrányi Emil versben és prózában hódolnak Jókai nagysága előtt.

A *Pesti Napló* azonkívül, hogy tárczában és vezércikkben foglalkozott Jókaival, igen érdekes részleteket közölt Jókai politikai szónoklataiból.

A *Pesti Hírlap* Jókairól szóló vezércikkén és tárczáján kívül «Jókai napja» czím alatt igen terjedelmes és tartalmas mellékletet adott, melyben Mikszáth Kálmán és mások Jókai sokoldalú tevékenységét jellemzik.

Érdekes alkalmi füzetet adott ki a jubileumra a *Magyar Szalon*, a melyben irodalmunk minden számottevő tagja elmond reminiszcenciákat, apróságokat az atyamester-ről. Ebből közöljük a *Mikszáth Kálmánét*:

JÓKAI MINT KÉPVISELŐ.

Még csak évek előtt is gyakran lehetett látni a nagy íróat a folyosó valamely csendes részében sétálni, hátra tett s keresztbe font kezekkel. A hátul keresztbe tett kezek a fejtörést jelezték nála. Ez azt jelentette, hogy beszédre készül. Csodálatos regényeinek meséit is ilyen hátra rakott kezekkel gondolta ki.

Jókai mindig egyformán öltözött. Egy sötét, hátul is gombos Ferencz József-kabát van rajta, sötét barna nadrág, tarka nyakendő egy karneol kutyafej tüvel. Másforma ruhát soha senki se látott rajta, kivéve, ha frakkban vagy díszmagyarban van; ő maga sokat változott, a feje pedig épenséggel változik most is (hol kopaszon látjuk, hol dús hajjal), szakálla megderesedett, bajusza vesztett a hetykeségéből, de azért még mindig ruganyos, nyulánk, szinte deli alak, hanem most már évek hosszú

során át nem teszi keresztbe hátul a kezeit, azaz nem tart beszédeket.

Úgy tetszik, mégis asszony a politika. S mire megöregszik az ember, kiokosodik belőle is, ha csak nem olyan szerelmes valaki, mint Tisza Kálmán. Hajdan nemcsak igen gyakran beszélt, kivált a balközépi időkben, hanem a Hon-ban, mint vezércikkíró s az Üstökös-ben felséges humorú Tallérossy Zebulonjával részt vett az aktuális politikai szóharcokban is; most hova-tovább mindinkább elhallgatott. Az Üstökös-sel elenyésztett a jó öreg Zebulon, a ki a maga tót ravaszságával sokszor megmondta az igazat, a Hon-nal pedig végkép eltűnt a politizáló Jókai — teljesen visszatért a muzsákhoz. A Házba eljár ugyan, de beszédet nem tart többé, a tárgyalás menete nem érdekli, korrekurákat csinál a padban, vagy ábrándozva tarkabarka meséket sző az ellenzéki szónokok beszéde alatt, s mikor látja, hogy pártja (az a bizonyos erdő) feláll, ő is fölemelkedik velök gépiesen, s igen sokszor utólag kérdi a szomszédjait:

— Miről is van szó, kérlek?

Néha kimegy a folyosóra (bár nem levén szivaros, nem igen kívánja a folyosót) s éppen csak annyit tud a politikai eseményekből, melyek a kedélyeket momentán foglalkoztatják, a mennyit az ottani trécselésekből elméjében összefogdos.

A közönségben rendkívül szeretik hangoztatni mint egy röpke ragadós szót: «Jókai roszt politikus». Azaz, hogy Jókai ma már nem is politikus. Annyira nem az, hogy a lapok politikai rovatát is csak elvétve olvassa el. Az apró eselszövények, személyi surlódások, klubbeli fondorlatok éppenséggel nem érdeklik. Úgy él ő a politikában, mint egy igazi grand seigneur, a ki cseppet se törődik a háztartással, semmi gondja rá, hogy a szakácsok mit főznek, ő bizony bele nem tekint a konyhába és a fazékba, hanem csak a tálalásnál van, s legfeljebb akkor vág némely ételhez savanyú arczot, de az asztaltársak kedvéért ő is megeszi.

Jókai tehát már nem jár keresztbe tett kezekkel többé a folyosókon; köznapi dolgokról beszélget, leginkább a szőlőművelésről (a legbüszkébb a svábhegyi boraira), fölkeresi a karzaton valamelyik munkatársát, a kinek a regényfolytatást adja át (melyet otthon az ülés előtt megírt), azután a fiatalabb kollégákkal évelődik, a kiknek azonban már csak egy kis részét ismeri.

Egy-egy ötletke, egy aperçu, egy bonmot mindig van a táskájában. Szeretetreméltó, kedves, nyájas, nyílt, barátságos, egyszerű, szerény. Ő az egyetlen ember, a kinek nincsen egyetlen személyes ellensége sem. De hol is szerezte volna?

Arról épen semmi tudomással se látszik birni, hogy ő Magyarország egyik legnagyobb élő embere, ép oly félénk tisztelettel emelkedik fel egy-egy miniszter előtt, a ki kezét jó hozzá fogni, mint egy kéthónapos mameluk; a világért se tudna ülve maradni, ha egy a folyosón átmenő miniszter útközben megszólítja. Ez a felsőbbség iránti tisztelete sok tréfás megjegyzés forrásául szolgál némelykor.

— Ha én neked volnék Móricz bácsi — kötődnek vele — mind a nyolcz miniszternek meg kellene minden reggel kérdeznie tőlem, hogy érzem magam, mit álmodtam?

— Mit érnék vele? — felel — hogy nyolczszor kelljen elbeszélni az álmaimat reggelenként? Egyszer is sok, a míg leírom. Mert én minden éjjel tovább álmodom a munkában lévő regényeimet. Nem szoktam én hába aludni, mint ti.

A parlamentben ma már semmi szerepet se akar vinni. A bizottságok közül egyikben sem vesz részt, csak a delegációkba jár még. Ha valamely csoportnál, a hol beszélgetni megállt, aktuális politikai kérdést feszegetnek, vagy kulisszatitkokat sutognak, szent uccsallással fut odébb: «Apage satanas!»

Boldog, ha az ülésekről a végük előtt szökhethet el, s ilyenkor ravasz körültekintéssel oszon ki, megfigyelve egy olyan szerencsés pillanatot, a mikor a Perczel Béni héja-tekintete másfelé van fordulva.

De a wippnek csodálatos látást adott az isteni végzés. Van annak tán szeme a feje bubján is. Igen gyakran észreveszi a menekülőt.

— Ne méltóztassék bátyám elmenni, mert szavazás lesz.

A mire sóhajtván fordul meg a nagy író s mintha a gondviselés hallatná a maga szavát, néma megadással várja be a gyűlés végét.

— No, hála istennek — sóhajtván, mikor aztán csakugyan véget ér a dolog — s egy komfortáblin siet haza a «gyerekekhez», kik már nehezen várják a «Pápit». (Így nevezi a leánya és veje).

A Pápi azután megebédél otthon, ebéd után rászedi a szemét egy félórára s aztán újra odaül abba a karszékbe az íróasztala mellé, mely megrázkódik, mint a mesebeli csikó s viszi a gazdáját a csillagok, felhők közt azokba a bűvös tartományokba, melyekben olyan jók, olyan bölcsék és olyan elmések az emberek, — de a mint a vén óra elüti az ötöt, egyszerre csökönnyös lesz a csikó és nem akar tovább indítani, a sokszínű csigák és kagylók elkezdének fészkelődni a nagy üvegszekrényben, a kis aczél-eke, mely annyi termő barázdát szánt azon a fehér papiroson, akadozik, a fehér medve, a ki csak külső burkolatjában fekszik ott a padlón, rá-rákacsingat az üveg-szemével, mintha integetne, mintha küldözgetné.

Úgy-úgy. Az ötöt elütötte már. A pajtások most kezdenek gyülekezni a klubban a parthiehoz.

S a mint rajzanak fejében a regénybeli alakjai, a mint jönnek-mennek, látja közöttük ballagni nagy köpenyegében Nedeczky Istvánt is. Valami csodálatos telepátiával megérzi, hogy Sváb Károly a Sugáruton lépéget: épen a Petánovics előtt megy e perczben. A Tisza Kálmán kocsija pedig épen ebben a szent pillanatban robog be a klub udvarára.

Nosza, hamar pontot s Jókai is siet a tarok-parthiehoz. A skiz, az a csodálatos, gonosz, skiz még a muzsáktól is el tudja szakítani!

Üdén, frissen érkeznek a partnerek, az örök csaták vívói. Tegnap fáradtan távoztak, győzve és legyőzve, ma már semmi nyoma a tegnapi ütközetnek, új harcrot folytatni mind készek, semmi gyűröttség sincs egyikén sem.

Ez a legősibb parthie a klubban (melyet különben nem sokára a Ferraris gyönyörű képén látni is fog a közönség). Jókai még meg sem áll a tanácskozó teremben (a konferenciákon csak rendkívüli események idejében szokott megjelenni), a miniszterelnöktől nincs semmi kérnivalója, a kulissza-titkokra nem kíváncsi, siet be gyorsan a szentélybe, a billiárd melletti szoba ismeretes szögletasztalához, hol nagy reményekkel és kedélyes fenyegetésekkel kezdődik meg a két óra hosszaiig tartó megütközés.

— Ma visszaveszem a tíz forintomat.

— Hát az én öt forintom? — szólal fel a másik tegnapi vesztő.

Osztanak, kedélyeskednek, biztatják, szidják egymást.

— Azt hittem urakkal játszom — sóhajt fel Jókai egy-egy rosz vételnél.

— Ném voltál katona — haragítja Tisza, ha az első kártyánál megállapodik.

— Kontrázzuk meg a «ritmus-csinálót» — kedélyeskedik Nedeczky.

Élénk örömszaj tör fel az asztalnál, ha Sváb Károlyt sikerült megbuktatniok.

— Nagy halott van!

A kibiczek egész raja üli körül az asztalt, hol a magyar közélet ilyen kiváló alakjai szórakoznak épen olyan vehemenciával, passzióval, mintha soha egyebet se csináltak volna a világon.

Megérkezvén aztán a «hora legalis» (a fél nyolcz), kimondatnak a tourok, összeszámíttatnak, beváltatnak a blokok s Jókai úgy, a mint jött, észrevétlenül siet el a termeken át a politizáló tömege közt a felső kabúthoz.

De ha útközben elfogják is az ismerősök, nem gyótrik egyházpolitikai eszméikkel, hanem a legaktuálisabb kérdést intézik hozzá:

— Mennyit adtak?

— Megnyúztak, — feleli méltósán s még egyszer megfenyegeti ökleivel a partnereit. — Rablók.

De a mikor ő nyer, diadalittasan dicsekszik kifelé menet:

— Lekaszaboltam szegényeket!

★

Az alkalmi kötetek és albumok közül megemlítjük a *nemzeti kiadás mintakötetét*, a melynek formája, papírja, nyomása ugyanaz volt, a mi a nemzeti díszkiadásé. A kötetet Jókai Mór fénymetszetben sokszorosított arcsképe díszítette, továbbá facsimilében a jubilénsnak Eötvös Loránd báróhoz intézett levele, a melyben felhatalmazza a jubileum rendező nagybizottságot összes műveinek kiadására.

★

A külföldi sajtó is úgy irt Jókairól, mint a hogy csak kiválasztott nagy poétákról irnak. A jubileum ötletéből *Karagyorgyevics* Bozidór herczeg — Tolsztoj fordítója — *Jókai* egy novelláját fordította le szerb nyelvre s adta ki pompás elzevir kiadásban. *Horn* kisasszony a *Nouvelle Revue*be nagyszabású tanulmányt irt az ünnepeltről. Ezenkívül egy kötet *Jókai* fordítást adott ki. *Wangh E.*, a *Szabadság a hó alatt* című regényét fordította angolra.

*

A jubileummal kapcsolatban érték továbbá Jókait a következő kitüntetések:

A *budapesti ügyvédi kamara* Jókait, a ki egykor kis ideig szintén prokátor volt, dísztagjává választotta. Az erről szóló jegyzőkönyvet egy küldöttség adta át a költőnek, a ki *Györy Elek* kamarai elnök üdvözetére így válaszolt:

Kedves Barátaim! Tisztelt Kartársaim! A kitüntetés, melyre önök engem érdemesnek találtak, igazi büszkeséggel tölt el. Már mint gyermek a szülei házában, tanultam az ügyvédi kart, az ügyvédi működést szeretni és tisztelni. Nemcsak én nyertem el az ügyvédi oklevelet, de az édes atyám is, az én drága jó apám, ügyvéd volt, az volt bátyám és az volt sógorom is. Azt, hogy az irodalom terére léptem, mit nem bántam meg soha, szintén egy ügyvédnek köszönöm: principálisomnak, Molnár Józsefnek, a vészbizottság 1849-iki elnökének, ki nem tudta túlélni hazája leveretését. Az ő irodájában használtam fel szabad óráimat irodalmi tevékenységre és a poros akták között mindig találtam magamnak annyi időt, hogy egyetlen szórakozásomnak és mulatságomnak, az irodalomnak is áldozhattam. Molnár volt az, ki első beszéyleimet elolvasta, ki buzdított és bátorított, ki a kiadókhöz beprotégált és ki előfizetőket gyűjtött számomra. Az ő ügyvédi irodájából léptem ki az irodalom birodalmába. Mint író is, úgy, mint önök ügyvédi működésükben, mindig csak az igazságot szolgáltam.

Az önök szíves megemlékezése már azért is jól esik szí-

vemnek, mert jól tudom, hogy a magyar ügyvédi kar a hazai kultúra legkiválóbb előharczósa, a mely nélkül ez a nemzet széjjel hull.

A magyar ügyvédi kar belső fortifikációját képezi a nemzetnek s hogy ez a kar engem ismét kebelébe fogadott, azért én önöknek és megbizóiknak mindig hálával fogok tartozni.

A *Királyi Magyar Tudomány Egyetem* Jókait tiszteletbeli doktorrá avatta. A diplomát róla az egyetemi tanács és az egyetemi ifjak küldöttsége lakásán adta át a jubilánsnak. *Schnierer* Aladár rektor üdvözlő beszéde után a rektor és a jogkari dékán a szokásos doktori kézfogással az ifjuság éljenzése közben doktorrá fogadták Jókait. Az ünnepelt ezekkel a szavakkal hálálkodott :

Nagyságos rektor és dékán urak! Készen voltam a legkomolyabban venni ezt a kitüntetést, mely a legmagasabb tekintélyt adja meg, a mi egy írót boldoggá tehet. Készen voltam arra, hogy a szokásos szertartások közt leteszem az esküt. De önök oly kegyesek, hogy engemet itt, szerény lakásomban tiszteltek meg. Most az illenék, hogy a kandidátusok fehér ruhájába öltözködve, szerényen elhárítsam magantól az érdemeket. De nem teszem, sőt őszintén bevallom, hogy e kitüntetésben lelkem legforróbb vágya teljesült.

A költői pálya nem a közönség szórakoztatása, nem saját magának a célja. A magyar regényírónak célja eszméket megvalósítani és irányeszmét adni a filozófiában, a szépirodalomban, a nemzeti és családi életben. Inne, itt van könyvtáram, melyben a klasszikusokon kívül csakis filozófiai, történelmi és természettudományi művek vannak. Ezek voltak a tanítóim. Életrajzíróim ugyan reám fogták, hogy a francia írókat utánoztam.

Nem utánzok én senkit, mert nem is tudok. A történelemből és filozófiából merítettem azt, a mi poézis. Nagy örömmel szolgál, hogy az Alma-mater fiává fogadtattam. Titulusra soha életemben nem vágyódtam, ha ez a gyöngém lett volna, fényes címek birtoklója lehetnék; de arra igen, hogy doktorrá legyek. A doktori címet büszkén fogom viselni nevem előtt. Fogadják a megtisztelésért mély hálámat.

Az egyetemi társas tagjainak üdvözlése után Jókai az ifjúsághoz intézett pár szót:

Kedves barátaim! Az ifjúság a nép óhajtságának kifejezése. Az öregek feladata létesíteni azt, a mi az óhajtságból teljesíthető. Örvendetes jelenség Magyarországon, hogy a tűzlelkű ifjúságnak és az öregségnek liberális szellemben való megnyilatkozása teljesen fedezi egymást. Vezessék önök Magyarország fiatalságát abban a hazafias szellemben, a melyben egykor mi öregek vezettük őt. Az Isten áldja meg önöket ifju barátaim.

*

A jubileum emlékére Jókai a következő alapítványokat tette: A *Magyar Tudományos Akadémiának* 2000 koronát, a *hirlapírói nyugdíjintézetnek* 2000 koronát, az *írói segélyegyletnek* 2000 koronát, a *Kisfaludy-társaságnak* 2000 koronát, a *Pelótf-társaságnak* 2000 koronát és a *képzőművészeti társaságnak* 2000 koronát, a *Fehér keresztlegylet lelenyázásának* 2000 koronát és a *László gyermekmenhelynek* 1000 koronát, tehát összesen 15,000 koronát.

Itt említjük meg azt is, hogy a jubileum öröme a százkötetes Jókai kiadásával megbizott *Révai Testvérek* 2000 forintot adományoztak a *Hirlapírók Nyugdíjintézetének* és 500 forintot a *Hirlapkiadók Egyesületének*.

*

Ez a története röviden a százkötetes nemzeti kiadásnak és a Jókai jubileumának. Felejthetetlen szép kulturális ünnep és páratlan irodalmi vállalkozás fogja maradandóvá tenni az 1894. esztendőt nemzetünk történetében. Irodalmi esemény még ennyire nem foglalkoztatta ezt az országot soha! Megmozdult az egész magyar társadalom, hogy legnagyobb poétáját ünnepelje s összerakta forintjait és filléreit gazdagja és szegénye, hogy a legnagyobb magyar irodalmi vállalkozás megszülethessék.

Ma is még, a mikor a jubileum ünnepe már a históriáé, a százkötetes Jókai pedig a könyves polczoké: csodálattal és büszkeséggel emlékezünk a nemzeti lelkesedés ama fényes napjaira, mert általuk bizonyosodott be újra, hogy lobbanó hevületünk nagy időkben és nagy dolgokra nem pusztá szalmaláng, hanem hasonlóan a napfényhez, ragyog és termékenyít.

A

JÓKAI-JUBILEUM

ÜDVÖZLETEKNEK,

DÍSZOKLEVELEKNEK ÉS AJÁNDÉKOKNAK

JEGYZÉKE.

Ő felsége legmagasabb elismerése és jó kívánata, aláírásával és miniszteri ellenjegyzéssel, a hivatalos lapban közzétéve.

Ő Felsége, a királyné üdvözlő távirata.

Ő Fensége, Stefánia özvegy trónörökös nő üdvözlő levele.

Ő Fensége, József főherczeg üdvözlő levele.

Ő Felsége, Sándor király által küldött Szent Száva rend nagykeresztje.

Ő Fensége, Coburg Ferdinánd fejedelem üdvözlő távirata.

Gróf Tisza Lajos, Ő Felsége melletti miniszter üdvözlő levele.

Gróf Csáky Albin kultuszminiszter üdvözlő levele.

Báró Vay Miklós, a főrendi ház elnökének üdvözlő levele.

Az országos szabadelvű pártklubból. Br. Podmaniczky Frigyes.

Főváros díszpolgári oklevele.

Rauscher műépítész tervezete szerint Bachruch hazai műékszerész által készített tömör ezüst, gazdagon aranyozott rámban, melynek kivitelében remekül van egyesítve a régi magyar ötvösművészet a renaissance styllel; felül középen a fő- és székváros czimere paizsban a Szent István koronával, alul a vértén 1843–1893. Két oldalon Jókai arczképei email festésben, az egyik 1843-ból való saját festménye után, a másik a mostani arczképe: mindkettő gyémántokkal körül kerítve; a ráma négy

oldalának oszlopain tizenhat filigran és zománcz művű paizson Jókai tizenhat regényének címe bevésve; a négy sarkon négy boglár rózsza gyémántokkal, rubintokkal, smaragdokkal és igazgyöngyökkel ékesítve.

Vármegyék, városok, községek oklevelei és társulatok emlékjándékai.

Magyar hölgyek ajándeka.

A 82 úrhölgy által himzett ugyanannyi négyszögméter nagyságú smyrna-szőnyeg.

Festő-művészek szekrénye, gothicus remekmű.

Schickedanz műépítész terve szerint készítette Fischof. A képek és művészek névsorozata a következő 72 hazai művész rajzaival és festményeivel:

A magyar művészek Jókai Mórnak 1843—1893.

Andráskovics Tamás, «Krasznahorka» vízfestmény.	Frecskay László, tollrajz.
Baditz Ottó, ónrajz.	Horti Pál, ónrajz.
Barabás Miklós, «1848-ból» vízfestmény.	Ipolyi Sándor, ónrajz.
Basch Gyula, «Scynthia» szénrajz.	Istvánffy Gyula, «Jókai liget», tollrajz.
Benczúr Béla, tollrajz.	Jankovics Gyula, tollrajz.
Benczúr Gyula, vöröskréta rajz.	Jendrassik Jenő, vízfestmény.
Bihari Sándor, vízfestmény.	Kacziány Ödön «Alfonzine» szénrajz.
Brandl Gusztáv, «Mikor fésültek ugyan-e nem téptelek» vízfestmény.	Keleti Gusztáv, «Badacsony fellett» vízfestmény.
Brodsky Sándor, olajfestmény.	Klein Miksa, «Timea» ónrajz.
Bruck Miksa, szénrajz.	Knopp Imre, «A tengerszemű hölgy», vöröskréta rajz.
Cserna Károly, gouache.	Kocsi Horváth Jolán, ónrajz.
Déri Kálmán, «Komaasszony tanácsa» vízfestmény.	Koroknyai Ottó, «Czigánybáró», vízfestmény.
Dörre Tivadar, «A két Trenk», gouache.	Kriesch Aladár, vízfestmény.
Dudits Andor, szénrajz.	László Fülöp, ónrajz.
Dux Zsigmond, tollrajz.	Lohr Ferencz, «Az aranyember» vízfestmény.
Ferraris Arthur, «Kártya partie» olajfestmény.	Löschinger Hedvig, vízfestmény.
	Mannheimer Gusztáv, gouache.
	Makai Philomena, tollrajz.

- Makai Philomena, vízfestmény.
 Margitay Tihamér, ónrajz.
 Márk Lajos, «Köszívű ember fiaiból — a narische Leni» vízfestmény.
 Markovics Iván, «Lőcsei fehér asszony» vízfestmény.
 Mesterházy Kálmán, krétarajz.
 Molnár Adél, olajfestmény.
 Molnár Géza, ónrajz.
 Molnár József, olajfestmény.
 Morelli Gusztáv, tollrajz.
 Munkácsy Mihály «Siralomház» szénrajz.
 Nadler Róbert, vízfestmény.
 Nagy Lázár, vízfestmény.
 Németh Bertalan, vízfestmény.
 Neogrúdy Antal, vízfestmény.
 Papp Henrik, «Az első dér» tollrajz.
 Pataky László, gouache.
 Peske Géza, «Az arany embernek» vízfestmény.
 Rinyi Ede, tollrajz.
 Rippl Rónai Józsi, tollrajz.
 Roskovics Ignác, «Tisza Kálmáné» tusrajz.
 Rubovics Márk, vízfestmény.
 Schickedanz Albert, tusrajz.
 Stetka Gyula, vízfestmény.
 Storno Ferencz id., vízfestmény.
 Storno Ferencz ifj., «Lőcse» vízfestmény.
 Strobenz Frigyes, «Magyar paraszt» vöröskréta rajz.
 Tahi Antal, vízfestmény.
 Telepi Károly, «Odvas kő» vízfestmény.
 Tölgyessy Artur, vízfestmény.
 Ujváry Ignác, «Fortunatus» szépiarajz.
 Vágó Pál, szépiarajz.
 Vastagh György, id. szépiarajz.
 Vajda Zsigmond, krétarajz.
 Vajda Zsigmond, gouache.
 Vogel Ilona, «Tájkép» olajfestmény.
 Zala György, szénrajz.
 Zichy Mihály, «Véres könyv. — A fegyvertelen» vízfestmény.
 Zilzer Antal, vízfestmény.

«Otthon» írók és művészek társulata által felajánlott arany írotoll.

Adria magy. kir. tengeri gőzhajózási társulat arany könyve.

Felső táblán rubintokkal, smaragdokkal és igaz gyöngyökkel kirakott vésett díszítés, középen zománcozott jelvénye a társulatnak, horgony A betűvel, felül a magyar korona, alul szalagon jelmondat «Hazának használj», alsó arany táblán Jókai nevét viselő tengeri gőzhajó kivésve; belül aquarell címkép; Fiume látképe, érkező «Jókai» gőzessel; üdvözlő lap.

Aláírva: Gróf Szapáry István, Bélaváry Burchard Konrád, lovag Lederer Sándor, csetei Herzog Péter, Matlekovich Sándor, báró Molling, Pösch Gyula, Kohner Zsigmond, Simon Jakab, dr. Rosenberg Gyula, Kuranda, Szarvassy Sándor, Láncoz Leo, Zeyk A. József, Kupecz Ödön.

Bécsi «Concordia» irodalmi egyesület diszokmánya.

Vörös plüsh albumban aranyozott, ezüst táblába bevésve:

«Der Wiener Journalisten- und Schriftsteller-Verein Concordia, ernennt hiemit Herrn Moriz Jókai, den hervorragenden ungarischen Poeten, den Stolz seiner Nation, die Zierde der Weltliteratur zu seinem Ehrenmitglied. — Wien, am 5. Jänner 1894. Warhanek, Präsident, I. Winternitz, Präsident-Stellvertreter, Edgar Spiegl, Obmann des akad. Comités, Dr. Leo Pribyl, Cassa-Verwalter, Dr. G. Kohn, Leopold Löbl, Schriftführer, Wilhelm Frey.

Történelmi társulat diplomája. kutyabőrre írva, latin szöveggel, Jókai ezimer kezdőbetűjén, XVI. századbeli mintára, régi vörösréz capsulában. — Aláírva: Fr. Pulszky praeses, Alexander Szilágyi secretarius, Julius Nagy notarius.

Strobl Alajos. Bronz szobor márvány talapzaton magyar munkást ábrázoló, pihenő állásban.

Zala György. Jókai mellszobra háromszoros nagyságban.

Athenaeum. «A gondolat», bronz szobor, Picaultól.

Budapesti vendéglősök. Ezüst billikom.

Petrozsényi casino. Allegorikus szoboresoportozat, bányát ábrázoló.

Budapesti turista-egylet. Olajfestmény Spányitól, a Máriamakk-zárdát ábrázoló. Fráter György regényből.

Szepsi-Szent-Györgyi jótékony-nőegylet ezüst koszorúja.

Lőfkovics Arthur debreczeni ékszerész. Jókai-medallion, rubin és smaragddal ékítve, tüllapian Pannónia zománccsfestésű képével.

Ludvig János budapesti mézeskalácsos és viaszkmű nagyiparos Jókai arczépe kerettel, viaszkból.

József-falvai bukovinai csángó község. Népmunka, remek szőnyeg, hímzett kendőkkel.

Abauj-Tornamegye. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott kerettel, középen vármegye címere: fenn koronás sas, paizson három arany, három vörös sáv, kék mezőben fehér galamb. — Okirat aláírva Makkai Fábián János alispán által.

Abrudbánya. Diszalbum, barna bőrkötés, aranyozott kerettel, középen város címere: griff két kalapácsal markában. — Okirat aláírva: Boér Béla polgármester, Sturm Mihály jegyző.

Alsó-Fehér vármegye. Diszalbum, kék plüshbe kötve.

Okmány aláírva: Jankafalvi Csató János kir. tan. alispán és Hadikfalvi Török Bertalan főjegyző által. — 1893 okt. 28.

Arad város. Diszalbum, barna bőr, aranyozott keretben, monogrammal. — Okirat aláírva: Salacz Gyula kir. tan., polgármester és Institoris Kálmán főjegyző által. — 1893 máj. 10.

Arad város. Oklevél diszdobozban, vörös bársonyból.

Salaez Gyula kir. tan. polgármester, Institoris Kálmán főjegyző. — Decz. 4.

Bars vármegye. Diszalbum, fehér bőrkötés, czímer középen: két templom közt harántfutó folyam. — Okirat aláírva Dombay Vilmos alispán által.

Baja város. Diszalbum, fehér bőrkötés, renaissance érczkerettel. középen J. M. monogrammal. — Okirat aláírva dr. Hegedüs Aladár polgármester és Erdélyi Gyula főjegyző által. — 1893 máj. 25.

Békés megye. Diszalbum, fehér bőrbe kötve, aranyozott keretben, középen vármegye czímere: ezüst paizs egyik felén kardfogó oroszlán, másikon három folyó zöld mezőben. — Dr. Fábry Sándor főjegyző. — Szept. 27.

Bajmok községe. Diszalbum, vörös brokátba kötve.

Aláírva Schossberger Elvira Olga, Révész Hugó, Ehrenreich Dezső, Budanovics Árpádné, Essers János káplán, Matkovich Bertalan plebános, Szakács Mátvás, Veréb Kornélia, Révész Ottó, Horovitz Náthán és Czecczília által. — 1893 aug.

Békés-Gyula. Diszalbum, fehér bőr, zománczolt kerettel, középen városi czímer: fél paizson kardos oroszlán, más felén három folyó zöld mezőben. — Okirat aláírva Dr. Fábry Sándor főjegyző által.

Bihar vármegye. Diszalbum, sötétbőrű bőrkötés, középen ezüst, arany és aczél ornamentikával. — Okirat aláírva Szunyogh Péter alispán által. — 1893 decz. 20.

Biharudvari község. Diszalbum, barna bőrkötés, aczél, bronz és ezüst ékítményekkel. — Okirat aláírva Szőke Sámuel főbíró, Ötvös Károly jegyző és több elöljárók által. 1893 nov. 15.

Besztercze-Naszód megye. Diszalbum, sötétvörös bőrbe kötve, középen himzett bársony. — Okirat aláírva: gr. Bethlen Pál főispán, gr. Lázár István alispán, Kuales Godofréd főjegyző. — 1893 deczember.

Csanád vármegye. Diszalbum, sárga bőrkötés, aranyozott díszítés, középen J. M. — Aláírva: dr. Meskó Sándor kir. tan. alispán. — 1893 nov. 20.

Czepléd. Diszalbum, vörös brocátbőrű.

Aláírva Gubody Ferencz polgármester és Szalay Sándor főjegyző által. — 1893 máj. 13.

Debreczen. Diszalbum, sajtolt marokinkötés, zománczolt jelvényekkel, középen város czímere: legfent sugárzó nap, paizs-korona fölött lángok között lebegő phoenix, paizson agnus Dei,

lábaival két kitárt könyvön, fölötte egy pálmafa, zománcz festésben. Belül egész lapra írott diploma, régi miniatur festéssel. Aláírva: Simonffy Imre kir. tan. polgármester, Vértesy István főjegyző. — 1893 máj. 25.

Eperjes város. Diszalbum, vörösbarna marokinba kötve, aranyozott zománczos keretben, város czímerével. Felül griff, egyik markában kardra tűzött koronát, másikon három piros rózsát tartva, paizson négy szakaszba osztott oroszlán és kétfejű sas; oroszlán oszlopot tart, sas gyöngyvirágot. Belül huszonhat kép Eperjes városából és egy allegoria. Aláírva Fuhrman Andor polgármester, Kyss Géza főjegyző által.

Eger város. Diszalbum, barna bőr, vörös és kék bársony kötés, város czímerével: kigyó, egyszarvu és phoenix egy vár fölött. Okirat aláírva Grónay Sándor polgármester és Dálnoky János főjegyző által. — 1893 okt. 23.

Fehér vármegye. Diszalbum, sötétzöld bőrbe kötve, középen sárga plüsh. Középen megye czímere: Szent István király felajánlja koronáját a boldogságos szűz anyának, ország czímere előtt térdepelve. Aláírva Sarkózy Aurél csász. és kir. kamarás alispán által.

Fiume. Diszalbum, barna bőrkötés, czímer: két egy irányba néző fekete sas, egy ömlő amphorára lépve, felül Szent István koronája, alul jelmondat „Indeficiente”, belül olasz nyelven diszpolgári oklevél. Pelletich podesta, Francesco Polesi titkár.

Gyöngyös. Diszalbum, plüsh kötés monogrammal.

Okirat aláírva Balogh Gyula polgármester, Baltás Ferencz főjegyző által. — 1893 nov. 6.

Győr város. Oklevél pergamenen, művészi festésű kerettel, város czímerével, díszdobozban, barna bőrből; város czímere zománczcal: paizs egyik felében szt. Benedek, másikon várkaputorony, alatta három folyó vörös mezőben. — Zechmeister Károly polgármester, Kiss Ferencz főjegyző. — 1893 máj. 13.

Gyula város. Oklevél, barna bőr díszdobozban, pergamenre írva, város czímerével (boldogs. szűz anya glóriában). — Ruttkay Béla polgármester, Popovics Justin főjegyző. — Ápril 29.

Hajdú-Szoboszló. Diszalbum, barna bőrbe kötve, zománczos sarkokkal. — Okirat aláírva Túry Albert polgármester, Szivós Géza főjegyző által. — 1893 jun. 25.

Hódmezővásárhely. Diszalbum, kék bársonykötés, aranyos keretben, középen város czímere: vörös mezőben három nyilat markoló pánczélos kar, nap és félhold. — Dr. Baksa Lajos polgármester, Kmetyko József főjegyző. — 1893 nov. 22.

Hunyad vármegye. Diszalbum, vörös plüshbe kötve.

Aláírva Hollaky Arthur alispán által. — 1893 decz. 28.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye, diszalbum, zománczos diszítésű táblával, középen vármegye czimere: paizs felső része egyik felén ezüst tűzok, másikon kétfarkú arany oroslán, félhold és csillag. Középső szakaszban három ezüst folyam, alsóban fehér lovon vágató vörös ruhás lovag kürttel, paizsszal. Oklevél diszes keretben. — Aláírva: Bagossy Károly főjegyző. — 1893 nov. 23.

Komárom megye. Diszalbum, vörös plüshbe kötve.

Okirat aláírva Ghyczy alispán által. — 1893 decz. 21.

Komárom város üdvözléte. Diszalbum, fakó bőrbe kötve, aranyozott kerettel, középen város czimere: hármastorony két csillaggal. Okirat elején aquarell initiale, mely a vár fokán levő márványszüzet mutatja. Aláírva: Tátray József polgármester, Domány János főjegyző. — 1893 decz. 19.

Kolozsvár. Diszalbum, barna bőrbe kötve, zománczolt aranyos keretben, középen város czimere: hármastorony; belül művészi rajz, alvó oroslánt ébresztő genius, «Salve» feliratot tartva. Három lapon régi miniatüre festmények és betűkben az okirat. Aláírva Albach Géza kir. tan. polgármester, dr. Szabó Gyula főjegyző által.

Kolozs megye. Diszalbum, barna bőr és bársony, aranyos jelvényekkel. — Okirat aláírva Beldi Akos főispán, Gyarmathy Miklós alispán, Bonis István főjegyző által. — 1893 nov. 30.

Kecskemét város. Diszalbum, fehér bőr tábla, zománczolt érczerettel, középen város czimere: felül remekmű Szent István koronája, paizsban vörös mezőben, hármastorony zöld halmon ágaskodó ezüst kecske. Okirat aláírva Lestár Péter polgármester és ifj. Bagi László főjegyző által. — 1893. ápril 24.

Krassó-Szörény megye. Diszalbum, tengerkék bőrbe kötve, középen biborszín bársony, aranyozott kerettel. Középen egyesült megyeczímerek. Elsőn balról Duna folyam híddal, fenn nap és hold, jobbról vörös mezőben méhköpű, alul zöld erdő fanövő óriással. Másodikon felül tornyos vár ország czímerével, alatta folyam, lefelé fordult félhóddal. — Okirat aláírva Litsek Béla alispán által. — 1894 jan. 4.

Köszeg. Diszalbum, kék plüshbe kötve, középen város czimere, koronázott torony. — Okirat aláírva Tipka Felix polgármester, August János jegyző által. — 1893. decz. 22.

Kis-Kun-Félegyháza. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyos kerettel; középen város czimere: bástyatorony, kapujában álló

alabárdos vitéz, arany, zománcz és oxydált ezüst ékítés, függő pecsét. — Aláírva: dr. Zámbo Géza polgármester, Ulrich István főjegyző. — 1893 nov. 22.

Kisújszállás. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott jelvényekkel, városi ezímer: pánczélos kar három buzakalászszal. — Okirat pergamenen, aláírva Gaal Vilmos polgármester és Imo Mihály főjegyző által. 1893 nov. 16.

Kis-Küküllő megye. Diszalbum, sárga bőrkötés, zománczolt sarkokkal, középén megye czímere: szőlőfürtöt tartó griff, aczél és aranyból. — Okirat aláírva Gál Domokos alispán által. — 1893. okt. 14.

Kassa. Diszdoboz, préselt marokin, belül okmányon város czímere: boldogságos szűz ölében paizs, azon fent három lilium, középén négy folyó vörös mezőben, fehér sas fele, alul liliumok, függő pecsét. — Münster Tivadar polgármester, Kozora Vincez főjegyző. — 1893 ápril 27.

Kézdivásárhely. Oklevél, kék selyem diszdobozban, pergamenen, művészi festésű antik minia szemlenti kördíszítéssel, felül Jókai arczképével, alant a város latickéjével, város czímerével (szekeret hajtó férfi, szekéren három buzakalász), függő pecsét. — Szept. 29. Karatnai Bartók Károly polgármester, Varga József főjegyző.

Kis-Kun-Halas. Oklevél, diszdobozban, pergamenre írva, város czímerével (ország heroldja paizszal, puzdrával, csatabárdal, tegezzel, lábainál három ezüst hal). — Dr. Tóth Kálmán polgármester, dr. Babó Mihály főjegyző.

Lábatbánya. Diszalbum.

Aláírva Lehotzky Nándor bíró és Récesey Béla jegyző által. — 1894 jan. 6.

Löcse. Diszdoboz, vörös bársony. Belül művészi festményű díszítés. — Sümegy Kálmán polgármester, Fleischhacker Lajos főjegyző. — Ápril 19.

Losoncz. Oklevél pergamenen, függő pecséttel, fehér bőr disztokban. — Török Zoltán polgármester, Draskovics Ede főjegyző. Decz. 13.

Maros-Torda megye. Diszalbum, fehér bőr és kék bársonyba kötve, zománczos aranyozott keretben, monogrammal. — Okirat aláírva Sándor László alispán és Décsa Elek főjegyző által. — 1893 decz. 23.

Mezőtúr város. Diszalbum, sárga bőrkötés, aranyozott, zománcz és filigrán keret. Középén város czímere: korona, lilium és rózsza, körirat: «Mezőtúr város közönsége Jókai Mórnak», függő pecsét.

Okirat aláírva: Mészáros Aladár polgármester, Talán Gábor főjegyző. — 1893 nov. 21.

Mármarossziget. Nagyméretű, diszalbum, biborvörös bársonyban, függő pecséttel, belül okirat rajzokkal, initialékkal díszítve, középen város czimere: félpaiszon bölényfő, másikon liliomok. Aláírva Mandics József polgármester és Darvay Béla főjegyző által.

Miskolcz város. Diszalbum, vörös bőr, zománczolt sarkokkal, középen város czimere, magyar férfi jobbában buzakalász, baljában szőlőfürt. — Okirat aláírva: Soltész Nagy Kálmán kir. tan. polgármester, Diószeghy György főjegyző.

Makó. Díszdoboz, kék bőrben, okmány pergamen, város czimerevel: két fehér galamb, kereszt kigyóval, függő pecsét. — Major Miklós polgármester, Bakos Ferencz. — 1893 máj. 8.

Nagykanizsa város. Diszalbum, táblája aranyozott ezüst rárával, középen a város czimere: koronás egyfejű fekete sas, csőrében cserfaág, egyik markában félhold, másikon cserfűzér. Az oklevél pergamenen aláírva: Babochay György polgármester és Lengyel Lajos főjegyző. — 1893 okt. 5.

Nagykőrös. Diszalbum, vörös bőrkötés, bronz és ezüst díszítés, középen J. M. — Aláírva: Kálmán polgármester és Molnár Geon főjegyző. — 1893 okt. 29.

Nagybánya. Díszdoboz, kívül két kalapács, díszoklevél művészi rajzkerettel. — Turman Olivér polgármester, Gellért Endre főjegyző. — 1893 decz. 6.

Nagy-Kikinda. Diszalbum, tengerkék bőrkötés, aranyozott keretben, középen város czimere: vörös szív fölött kardos kar, feltüzött fejjel. — Okirat aláírva Teveszky Kristóf polgármester és Augusztin Miklós főjegyző által. — 1893 nov. 27.

Nógrád vármegye. Diszalbum, fehér bőrkötés, zománczos aranyozott kerettel, középen vármegye czimere: pánczélos vitéz, jobbában kard, baljában nemzeti címeres paisz. — Okirat aláírva Sczitovszky alispán által. — 1893 nov. 12.

Nagyvárad. Diszalbum, fekete kötés.

Aláírva Sal Ferencz kir. tan. polgármester, Rácz Mihály főjegyző által. — 1893 nov. 9.

Nyitra megye. Diszalbum.

Pécs város. Okirat, selyem díszdobozban, művészi festésű kerettel, város címerével, függő pecséttel. — Kardos Kálmán főispán, Aidinger János polgármester, Majoros főjegyző. — Máj. 17.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun megye. Diszalbum, aranyozott ezüst sarkokkal, középen koronát és országalmát tartó kétfarkú orosz-lán, alsó mezőben kardot tartó magyar vitéz. — Aláírva Föld-

váry Mihály alispán, Hajós József, Szivák Imre, Dalmady Győző, Tahy Lajos, Rudnay József küldöttségi tagok által. — 1893 november 29.

Pozsony város. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott antik zománczú rájában, középett a város czimere: hármás bástya-torony. Az okirat belül egyetlen nagy lap, régi mintázatu miniatúr festéssel, középen a Jókai-család nemesi czimerével, oldalt a régi Pozsony látképével, kétfelől a város és ország czimereivel. — Aláírva Taller Pál h. polgármester és Brolly Tivadar főjegyző által.

Pápa város. Diszalbum, kék és vörös bársonykötés. Belül művészi aquarellekkal. — Osváth Dániel polgármester, Lamperth Lajos főjegyző.

Rimaszombat. Diszalbum, fehér bőrkötés.

Aláírva Szabó György polgármester, Nagy Ferencz főjegyző által. — 1893 ápril 20.

Sáros vármegye. Diszalbum, kék bőrkötésben, megye czimerével: hegyek és vizek közül kiemelkedő nemtő, koronát magasra emelve. — Okirat pergamenen aláírva Szinnyei Merse István alispán — 1893 nov. 6.

Selmeczbánya. Diszalbum.

Aláírva Ocsovszky Vilmos polgármester. — 1893 okt. 17.

Somogy megye. Okirat, diszdobozban, zöld plüss, aranyos foglalattal. — Maár Gyula alispán. — Nov. 23.

Sopron város. Diszalbum, vörös és fehér bőrbe kötve, aranyozott kerettel, középen J. M. név kezdőbetűkkel. Belül kezdő lap, barokk stilben festett allegoricus kép, felül két hölgyalak, egyik a Hétköznapokat, másik a Frater Györgyöt jegyzi fel, középen Jókai mellképe, a boltíven: «A világnak él, ki a hazának él», alább a város czimere, legalant Sopron mai látképe. — Okirat aláírva Fink János kir. tan. polgármester és Reichenhaller Béla főjegyző által.

Szathmár-Németi város. Diszalbum, fehér bőrkötés, ezüst sarkokkal, középen város czimere: vártorony, pálmákkal, várkapu griff. — Aláírva Bősörményi Károly kir. tan. polgármester és Joó Gábor főjegyző által. — 1893 nov. 13.

Szabadka város. Tengerkék bőrkötés, táblája zománczozott ércz, almandin kövekkel, középen város czimere: felül a boldogságos szűz anya és szent Anna képe, alul kardot fogó oroszlán: czimer fölött korona, függő pecsét. — Okirat pergamenlapon, aláírva Gyorgyevich polgármester, Vojnits Felix főjegyző által. 1893 szept. 14.

- Szarvas város.** *Diszalbum, barnabőr és lilaszín plüshkötés, aranyos kerettel, monogrammal.* — Melis György bíró, Danes Béla I. jegyző. — Nov. 28.
- Szeged város.** *Diszalbum, világoskék bársony tábla, ezüst zománcozott keretben, négy sarkán türkisekkel, középen város címere: felül koronás ezüst sisakos fő, azon fehér bárány; paizs egyik felén két fehér sáv, másikon kétfejű sas fele, markában jogarral, függő pecsét.* — Oklevél aláírva Pálffy Ferencz polgármester és dr. Tóth Pál főjegyző által. — 1893 nov. 29.
- Székes-Fehérvár.** *Diszdoboz, disznóbőr, ezüst foglalattal, ezüst címér kívül, egyfelől város címere, másfelől a Jókai címér.* — Havranek József polgármester, Tóth István főjegyző. 1893 ápril 27.
- Szathmár-Nemeti.** *Diszalbum, barna bőrkötés, aranyos és ezüst kerettel, középen ezüst paizson «Jókai Mórnak».* — Aláírva Böszörményi Károly kir. tan. polgármester, Joó Gábor főjegyző által. — 1893 máj. 10.
- Szekelyudvarhely.** *Diszalbum, kék bársonykötés, aranyozott kerettel, középen S. U. monogramm zománcozott keretben. Belül okirat egész lapon, diplomaszzerűen művészi kivitelű miniatúr festményekkel.* — Aláírva Kassai Farkas Ignácz polgármester, Pálffy Károly főjegyző által. — 1893 szept. 18.
- Szombathely.** *Diszalbum.* Okirat aláírva dr. Török Sándor polgármester, Csedera Gyula aljegyző által. — 1893 okt. 31.
- Szeged város.** *Diszalbum, testszín selyem boríték.* Okirat aláírva Pálffy Ferencz polgármester és Tóth Pál főjegyző által. — 1893 nov. 29.
- Szilágy megye.** *Diszalbum, aranyos filigrán kerettel, középen kettős címér. Jobbról kétfelé osztott paizson kalászt és szőlőfürtöt tartó kar, alatta iranszarvas, más felén három folyam vörös mezőben; zöld hegyen fehér fellegrvár. Balrul kétfarkú oroszlán, és olajágot tartó galamb vörös paizsban. Zománcozott munka.* — Szikszay Lajos kir. tan. alispán. — Nov. 16.
- Sepsi-Szt.-György.** *Diszalbum. Belül művészi aquarellekkel és válogatott jelmondatokkal.* — Benedek János elnök, Darvas Lajos titkár.
- Temesvár.** *Diszalbum, fehér bőrboríték, ezüst kerettel, négy szegletén ezüst dombortükrök, középen város címere, két ágaskodó fehér méntől tartva, bal szakaszában négy ezüst folyam vörös mezőben, jobban vártorony két keresztes lobogóval. Alul hét tornyú város, kék égen arany nap, ezüst félhold. Középen*

kétféjű sas. — Aláírva Telbisz Károly polgármester, Geml József főjegyző által. — 1893 jun. 28.

Tolna vármegye. Diszalbum, remek szép fényes antik bőrbe kötve, rococo díszítésekkel aranyozott ezüstműből, felső fülkében megye czimere miniatúr festésben: Szent István király trónján ülve; alsó fülkében költészet műzsája festményben. — Okirat aláírva: Simoncsics Béla alispán. — 1893 május 30.

Torda-Aranyos vármegye. Okirat, diszdobozban aranyozott állvánnyal. — Gróf Bethlen Géza főispán, Rédiger Béla alispán, Nagy Olivér főjegyző. — Máj. 26.

Torontál megye. Okirat, 1000 frtos alapítvány Jókai Mór nevére, közmívelődési célra. — Szamosujvári Némethy László alispán. — Szept. 4.

Torda város. Diszalbum, barna bőrkötés, zománczos sarkokkal, közepén város czimere: szent László király sziklahasadékon lovával átugratva. — Okirat aláírva Lászlófalvy Velics Ödön polgármester és Nesselheld Miklós főjegyző által. — 1893 jun. 3.

Türkeve. Diszalbum.

Ujvidék. Diszalbum, barna bőrkötés, aranyozott zománczos kerettel, közepén város czimere: hármás bástyatorony, fölötté galamb olajággal, alatta zöld mező a Duna folyammal. — Okirat aláírva Flatt Victor főispán, Péter Popovich István polgármester és dr. Demeterovich Vladimir által. — 1893 nov. 18.

Ungvár. Diszalbum, fehér bőr, közepén Jókai családi czimere. Okirat aláírva Fincziczky Mihály polgármester, Eöry Elek főjegyző által. — 1893 ápril 15.

Vas vármegye. Diszdoboz, belül okirat, vármegye czimerével: koronán álló struczmadár. — Dr. Károly Antal kir. tan. alispán. 1893 decz. 4. — Kívül zománczolt monogramm.

Veszprém. Diszalbum, fehér brokátkötés.

Aláírva Kovács Imre polgármester, Vikár Lajos főjegyző. — 1893 nov. 28.

Vizakna város. Oklevél zöld plüsh dobozban.

Szőcs József polgármester, Konez Lajos jegyző. — Decz. 15.

Zenta város. Diszalbum, barna bőrkötés, aranyozott és ezüst kerettel, czimpaiszon város czimere: zománczban paizsos magyar vitéz. — Boromisza János polgármester, Dudás János főjegyző.

Zilah. Diszalbum, fehér bőrkötés, ezüst sarkokkal, közepén J. M. Aláírva Péntek Farkas polgármester és Czeglény Miklós főjegyző által. — 1893 okt. 22.

Zala vármegye. Diszalbum, szederjes plüshbe kötve, aranyozott kerettel, közepén sárga brokát, megye czimerével: kék mezőben

korona, közepén fehér sávban egy nyílvevessző. — Okirat aláírva: Zala vármegye közönsége.

Zombor. *Diszalbum, sárga bőrkötés, város czímerével: hármastornyú bástya, egyik ablakából kék zászló, másiktól kardfogó kar nyulik ki, kapu előtt két fegyveres vitéz. Fügő pecsét. — Aláírva Schlagger Gynula polgármester. — 1893 máj. 30.*

Testületek, egyletek díszoklevelei.

Selmeczbánya városi óvoda növendékei. Diszalbum, képekkel. Orsz. magy. daláregyesület. Diszalbum, lilaszín plüshkötés, aranyos keret és czimpaizszal.

Népnevelők budapesti egylete. Diszalbum, vörös plüsh és kék selyemkötés. Okmány díszes rajzzal. — Sántha Lajos elnök, Váradi Ármin titkár.

Tanítóképző intézet tanári testülete. Diszalbum, vörös plüshkötés, aranyozott keret és J. M. monogramm. — Péterfy Sándor elnök, Nagy László főtitkár, Zúzen Janka, Thuránszky Irén, Kozsca Tivadar, Komáromy Lajos.

Föv. III. ker. társaskör. Diszalbum, zöld-bársony aranyozott keret és monogramm J. M. Gyulányi Adolf elnök, Hauzer Ferencz titkár.

Orsz. polg. iskolai tanárok egylete. Diszalbum, kék plüshkötés, aranyos keret, monogramm, belül művészi tollrajzú kezdőlap. Hahóthy Sándor elnök, Lád Károly alelnök, Vass Károly jegyző.

Az «Én Ujságom» albuma. Fehér bőrkötés, aranyozott keret és miniatur festés monogrammal. Belül ezer gyermek fényképe, az «Én Ujságom» olvasóié.

A kir. József műegyetem hallgatói. Diszalbum, aranyozott kerettel, monogramm J. M. — Belül kezdőlap aquarell festményvel, rózsák, nefelejtssel. — Ifj. Schimanek Emil elnök, Korompay Frigyes s. e. elnök, Zboray János alelnök, Vay Sándor titkár. Összes tagok aláírásai.

Mária-Dorothea-egylet. Diszalbum, fehér brocatkötés, ezüst díszítéssel. — Gr. Csáky Albinné elnök, Bischitz Dávidné alelnök, Herich Károlyné alelnök, Tóth József alelnök, Zirzen Janka pénztárnok, Radnai Jenőné titkár, Lovag Falk Zsigmond ellenőr, Sebestyénné Stettina Ilona, Berta Flóra jegyző, Dorog-sághy Dénesné jegyző.

Országos színészegylet. Diszalbum, fekete bőrkötés.

Tartalma a Jókai Mór színműveiből megtartott díszelőadások

színlapgyűjteménye. Okirat pergamenen. — Hoffman László elnök, Bényei István irodaigazgató, Vedres Gyula titkár.

Hunyad megyei tanító-egylet. Diszokmány.

Boga Károly elnök, Borostyány Béláné alelnök, Sziklay Gyula titkár.

Gizella egylet Bécs. Diszalbum, barna, fényes bőrkötés, aranyozott ezüst díszítés és monogramm J. M.

Székesfehérvári Vörösmarty-kör. Diszalbum, kék bőr és bársonykötés, aranyozott és zománczolt keret, középen Jókai családi czímer. — Vértessy József igazgató, Czapáry László titkár.

Országos magyar iskola egyesület. Okirat, palatábla utánzású tokban. Belül tollrajzú kezdőlap — Mágócsy Károly elnök, dr. Buday József jegyző.

M. o. közp. Fröbel egylet. Diszalbum, himzett borítékkal.

Özv. Rosenzweig Saphir Sarolta alelnök, Kugler Jánosné pénztárnok, Kauders Hermina ellenőr, dr. Virava József jogtan., Cseckel Győző titkár.

Assicurazione Generali Budapest. Diszalbum, vörös bársonykötés, filigran díszítés, Jókai-czímer középen. — Aláírva Hegedűs Sándor, Rott József s több tag által.

Magyar általános takarékpénztár. Diszalbum, zöld plüshbe kötve, aranyos keretben, Jókai-czímer középen, belül aquarellfestményű kezdőlap. — Aláírva Hegedűs Sándor elnök, Bekk Miksa, Besso Leipziger Vilmos, Frankl J., Beck, Rott József, Kronberger Lipót.

Assicurazioni Generali Trieste. Diszalbum, fehér bőrkötés, filigran díszítés, Jókai-czímer zománcz festésben. — Aláírva Morpurgo, Besso s több igazgató-tag által. — Olasz és magyar szöveggel.

Mérnök- és építész-egylet. Diszalbum, faragott bőrtábla, allegoriás képpel, belül Komárom látképe aquarell. Aláírva K. Liptay Sándor elnök, Fittler Kamill titkár.

Segesvári Casino. Diszalbum.

Horváth László elnök, Balázs Imre jegyző. — 1893 nov. 20.

Nagy-Küküllői Tanító egyesület. Diszalbum.

Benedek Mihály elnök, Csulak Lajos titkár. — 1893 decz. 28.

Pozsonyi jogász ifjuság. Diszalbum, zöld bársony, aranyos díszítéssel. P. J. I. monogramm.

Gyermekbarát-egyesület. Diszalbum, kék bőrkötés, díszfestésű diploma. — Berecz Antal elnök, dr. Neumann Árminné, Hosszú Józsefné, Semler Sándorné.

Magyar Földrajzi Társaság. Diszalbum, vörös brocatkötés.
Belül díszfestményü lap. — Dr. Erődy Béla elnök, Berecz Antal főtktár.

Budapesti könyvkereskedő segédek egylete. Diszalbum, vadgalambszín brocatkötés. — Stokovszky Antal elnök, Wiesner Jakab tktár, Levitter Győző alelnök, Reich Bernát altktár, Weinberg Gyula pénztárnok.

Szegszárdi Casino-egylet. Diszalbum, barna bőr, zománczos kerettel és paizzszal. — Fördös Vilmos elnök, Dicienty Géza jegyző.

Pápai Jókai-kör. Diszalbum, vörös plüshbe kötve, aranyozott szegletekkel. — Fenyvessy Ferencz elnök, dr. Kapossy Lucian tktár.

Étvös-alap országos tanító-egylete. Diszalbum, fehér plüsh, nemzetiszín sávval, aranyos kerettel. Okirat három lapja művészi rajzokkal díszítve. — Péterfy Sándor elnök, Lakics Vendel, Luttenberger Ágost, Jenei József, Kurz Sámuel, Roller Mátyás, Sebestyén Gyula.

Nemzeti zenede. Diszalbum, testszín bőrkötés, aranyozott keretben, J. M. monogramm. — Gróf Zichy Géza elnök, Bartay Ede kir. tan. igazgató, Gerbeczy Károly alelnök, Vajdasfy Emil tktár. — 1893. decz. 17.

II. kerületi polgári kör. Diszalbum, vörös plüshkötés.

Delmedico Ágoston elnök, Herman Gyula jegyző. — 1894 jan. 6.

Magyarországi kereskedelmi utazók egyesülete. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott szegletek. — Guttman Ádám elnök, dr. Guttman Adolf tktár. — 1894. jan. 6.

Marosvásárhelyi ügyvédi kamara. Diszalbum, zöld plüshkötés, ezüst monogramm, J. M. — Csongvay Lajos elnök.

Ujvidéki magyar Casino. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott zománczos díszítés és monogramm J. M. — Rohonyi Gyula elnök, Profuma Róbert tktár. — 1893 decz. 17.

Soproni irodalmi és művészi kör. Vörös plüshkötés, renaissance stylu művészi festményü diploma. — Hoffmann Pál elnök, dr. Berényi Pál tktár.

Sáros megyei jótékony nőegylet. Diszalbum, vörös plüsh himzéssel. — Kubinyi Albertné elnök, Krayzell Aurélné alelnök, Horváth Ödön tktár.

Budapesti hegyvidéki turista-egylet. Diszalbum, barna bőrkötés, külső lapon svábhegyi tájkép művészi festménye, belül aquarell. — Rákosfalvi Mérő János kir. tan. elnök.

Magyarországi tanítók orsz. bizottsága. Diszalbum, vörös bőr- és kék bársonykötés, ezüst sarkokkal, paizson monogrammm J. M. Lakits Vendel elnök, Szabó Bugáth László titkár.

Országos nőképző-egyesület. Diszalbum, vörös brocatkötés.

Özv. Veres Pálné elnök, özv. gr. Teleky Sándorné alelnök, özv. Majthényi Alajosné alelnök, Rudnay Józsefné alelnök, özv. Szathmáry Király Pálné ellenőr, özv. Gönczy Pálné pénztárnok és választmányi tagok.

Királyi Magyar Természettudományi Társulat. Diszalbum, barnavörös bőrkötés. — Szily Kálmán elnök, Lengyel Béla titkár.

Felső nép és polgári iskolai tanítók és tanítónők orsz. egylete. Diszalbum, fehér brocatkötés. — Gyertyánffy István kir. tan. elnök, dr. Kiss Áron alelnök, dr. Kerékgyártó Elek alelnök dr. Baló József titkár.

Pozsonyi Toldy kör. Diszalbum vörös bársony és fehér brocatkötés. — Dr. Schwamosky Victor elnök, Güdölle Gábor főjegyző.

Szegedi hölgyek alapítványi okirata. Diszalbum, brocatkötés, belül Jókai nevére alapítványi okirat 2000 koronáról, melynek kamatai négy évenként irodalmi munkálatokra tüzetnek ki. — Kemény Drucker Irma elnök, Szuláné Pataky Irma társelnök, Reökné Kelemen Ida társelnök, Babarezi Erzsébet titkár, Zákányi Pálffy Margit pénztárnok, Vass Zoltán titkár.

Szegedi Dugonics-Társaság. Diszalbum, barna bőrkötés.

Dr. Lata elnök, Békety Antal főtitkár.

Orsz. középiskolai tanáregylet. Diszalbum, barna bőrkötés, aranyozott ezüst paizsdíszszel. — Beöthy Zsolt elnök, Hofer Károly alelnök, Köpesdy Sándor alelnök.

Győri általános tanítóképző-intézet. Diszalbum, vörös plüsh és fehér selyemkötés, aquarell-festmények; mellékelve jelenetek Jókai regényeiből élő képek után, rányában.

Budapesti lakatos, puskaműves, késes, sarkantyus, reszelővágó, lánc- és szerkovács, csattos, műszerész, kardműves és köszörüs ipartestület. Diszalbum, kék brocatkötés. — Jungfer Gyula elnök, Schmelhegger alelnök, Zombory Gyula jegyző.

Békés-Csabai polg. kör. Diszalbum, vörös plüshbe kötve, ezüst sarkokkal. — Rüdovszky János elnök.

Magyar könyvkereskedők egylete. Diszalbum, barna bőrkötés, faragott díszítés, oxidált ezüst paizs, fenn szárnyas pegazus, alul könyv, bagoly és kigyós bot. — Hoffmann A. elnök, Emich Gusztáv alelnök, Benkő Gyula titkár.

Szentesi Casino-egylet.

Okirat. — Fekete Márton elnök.

Felvidéki magyar közmívelődési egylet. Diszalbum, kék selyemkötés. — Dancs István alelnök, dr. Kostenszky Géza titkár.

Oraviczai Arany-kör. Diszalbum, barnakötés, aranyozott és ezüst díszítés, középen paizson J. M. monogramm. — Kruesz Ferencz esperes-plébános elnök, Flaschner Vilmos tanár jegyző. Decz. 10.

Miskolczi I. hadastyán-egylet. Diszalbum.

Láng Károly parancsnok, Miskovich István elnök, Erdey Antal titkár.

Békés-Csabai Casino. Diszalbum, kék bársony, ezüst díszítéssel.

Varságh Béla elnök, Donner Lajos jegyző.

Lévai Casino. Diszalbum, kék brocatkötés.

Dr. Brach Ferencz elnök, Jaross Ferencz jegyző.

IX. kerületi kereskedelmi középiskola önképző köre. Diszalbum, vörös selyemkötés. — Schlinghoff Károly elnök, Pelikan Gyula, Friedmann Miksa.

Kisdudnevelők orsz. egylete. Diszalbum, vörös bőrkötés.

Dr. Hagara Viktor elnök, Schneider János titkár.

Temesvári társaskör. Diszalbum, sárgabőr, monogrammal.

Csasznék József elnök, Schüller Károly alelnök, Unterreiner Jakab titkár.

Liszt Ferencz-társaság. Diszalbum, vörös selyemkötés.

Fenyvessy Ferencz elnök, Szentirmay Elemér alelnök.

Nagykanizsai izrael. nőegylet. Diszalbum, fehér selyemkötés.

Vidor Samuné elnök, Blau Pálné alelnök, Rosenfeld Lajos titkár, Sommer Sándorné pénztárnok.

Rudolf trónörökös-egylet. Diszalbum, vörös bársonykötés.

Grünwald Bernát elnök.

Révkomáromi Casino. Diszalbum, fehér bőrbe kötve, aranyos kerettel, monogrammal. — Szombathelyi Győző kir. tan. elnök, dr. Gaál Gyula jegyző.

Maticza szerbszka. Diszalbum, barna bőrkötés, ezüst filigran kerettel, négy szegletében zománcz festésű arcképek, belül diploma, díszrajzú kerettel. Szerb nyelven.

Brassói kereskedelmi és iparkamara. Diszalbum, kék bársony, ezüst díszítéssel. — Fabriczius elnök, Lázár Gerő alelnök, Gild alelnök, Jekelius titkár.

Budapesti Luther-társaság. Diszalbum, fehér bőrkötés, monogrammal. — Zsilinszky Mihály elnök, Bachát Dániel alelnök, Horváth Sándor, Scholz Gusztáv titkár, Falvay Antal jegyző, Bexhoft Ármin.

Budapesti Erzsébetvárosi Casino. Diszalbum, kék plüshkötés, aranyos keret és czimpauzs. — Csikvári Jákó tisz. elnök, dr. Csengeri János elnök, Roháry Antal főtitkár, Kocsis Ferencz titkár.

Halmi olvasóegylet.

Nagy József elnök, Vajda Gábor jegyző.

Bécsi magyar-egyesület. Diszdoz, kék plüsh.

Neugebauer László elnök, Zápori Regenhart Ferencz alelnök, Lukács Sándor titkár.

Orsz. m. gazdasági egylet. Okirat, pergamenre írva.

Gróf Dessewffy Aurél elnök, Tolnay Lajos alelnök, gr. Andrassy Aladár alelnök.

Pesti izr. nőegylet. Okirat, vörös bársony, aranyos díszítésű díszdobozban. Jókai Mór alapítvány egy árva leány neveltetésére. — Bischitz Dávidné elnök, Herzl Antalné alelnök.

Besztercebányai Társaskör. Okirat, díszdobozban.

Jeszenszky János elnök, Blanár Ödön titkár.

Szabadkai kereskedő ifjak. Okirat, díszdobozban.

Stojkovics István alelnök, Komlós Armin titkár.

Rudolf trónörökös jóteköny-egylet. Okirat, díszdobozban.

Grünwald Bernát elnök.

Erdélyi magyar köznevelődési egylet. Okirat, díszdobozban.

Gróf Bethlen Gábor elnök, Sándor József alelnök.

Terézvárosi polgári kör. Oklevél, díszdobozban.

Ráth Péter elnök, Dr. Rigócz Kálmán titkár.

Fischer Sámuel néptanító. Héber nyelven írt köszöntő vers.

Budai dalárda. Oklevél, díszdobozban, körrajzú keretben.

Dr. Országh Sándor elnök, Rózsavölgyi Gyula alelnök, Jáhl Nándor jegyző.

Kolozsvári tudom. egyetemi kör. Okirat, díszdobozban.

Szenkovics Aurél elnök, Knörr Ferencz titkár.

Budapesti zeneművész-kör. Okirat, dobozban, művészi rajzzal.

Mihalovszky Ödön elnök, Kereszty István jegyző.

Orsz. magy. izr. tanító-egylet. Okirat, kék plüsh díszdobozban,

Jókai nevét viselő ezer forintos alapítvánnyal, magyar nyelvtanítás jutalmazására. — Kornfeld Gyula elnök, Reif Jakab alelnök, Csajági Béla alelnök, Morgenstern Jakab titkár.

Brassói magyar Casino. Oklevél, díszdobozban, fekete bőr, ezüst abroncsokkal és paizszal, művészi tollrajzú kerettel, Brassó látképével. — Hamerman Pál elnök, Buslig József titkár.

Szathmár-Németi társaskör. Okirat, nemzeti szín brocat, díszdobozban, művészi rajzú keretben, Szathmár város látképével

és címerével (várfaqon két vitéz, két pálma, hármastornyú bástya). — Boross Bálint elnök, Ferenczy János jegyző.

Magyar-Óvári Kazinczy-kör. Oklevél, díszdobozban.

Szikszay Elemér elnök, ifj. Cathry Szalér jegyző.

Pozsonyi magy. közmívelődési egyesület. Oklevél, díszdobozban, zöld bőrkötés. — Gróf Pálffy István elnök, dr. Németh Dezső jegyző.

Szathmár megyei Széchenyi-társulat. Díszdoboz, kívül monogram. — Jandrasics János aligazgató.

Hódmezővásárhelyi Casino. Díszdoboz, kék bőrből, okirat-pergamén, körül kézrajzokkal. — Dr. Imre József elnök.

Terézvárosi Casino alapító okmánya 1000 koronás Jókai Mór nevét viselő alapítványról. — Hieronymi Károlyné elnök, Havas Károly elnök, Pucher Józsefné elnök, Radocza János, Tenczer Pál, dr. Feleki Béla, Pucher József, Róna Márk.

Orsovai magyar nyelvtanítói egyesület.

Díszalbum. Pavlovics Miklós díszelnök.

Moson vármegye közönségétől. — Tóth Imre alispán.

Körmöcz szab. kir. és bányaváros közönségétől. — Chabada József polgármester, Szmethanovics József főjegyző.

Iosonez r. t. város képviselő-testületétől. — Draskány Elek főjegyző.

Liptó megye közönségétől. — Liptó megye alispáni hivatalától.

Máramaros vármegye közönségétől. — Szaplóczai Miklós alispán, Szabó Sándor főjegyző.

Gömör-Kishont vármegye közönségétől. — Bornemiszsza László alispán.

Hajdu vármegye közönségének üdvözlete. — Rásó Gyula kir. tanácsos, alispán.

Hont vármegye törvényhatósági bizottságától. — Hont vármegye közönsége nevében: Lestyánszky Sándor kir. tanácsos, alispán.

Szolnok-Doboka vármegye közönségétől. — Dr. Torma Miklós alispán.

Ugocsa vármegye közönsége nevében: Szentpály István alispán.

Díszpolgári oklevél Turkeve rendezett tanácsú város képviselő-testületétől. — Kiss Pujohn főjegyző, Kenéz Béla polgármester.

Baranya vármegye közönsége. — Alispán helyett: Sey Lajos.

«Gyermekvédő Egyesület» választmányától. — Malcomes Gizella báróné, Földvály Mihály alelnökök, Dr. Ottam egyes. igazgató, Gelléri Miklós egyes. titkár.

Ung vármegye törvényhatósági bizottsága által, a vármegye közönsége nevében: Kende Péter alispán.

Veszprém vármegye közönségétől. — Véghelyi Dezső alispán.

Deés város tanácsától. — Akosfalvi Szilágyi Albert polgármester, Losonczy István főjegyző.

Szepsi-Szent-György város közönsége. — Kovács Bálint polgármester, ifj. Gödri Ferencz főjegyző.

Nagy-Károlyból, a városi képviselő-testület megbízásából. — Herey Abrahám főjegyző, Schuszerics polgármester.

Magyar tisztviselők országos egyesülete. — Rakovszky István elnök, Lintner Imre alelnök, Turóczy Adolf alelnök, Jankovich István igazgató.

Nagyvárad Szigligeti-társaság nevében. — Rádl Ödön elnök, K. Nagy Sándor főtitkár.

A «veszprémmegyei kör» Budapesten. — dr. Eötvös Bálint elnök, Cseh Gyula jegyző.

A budapesti ügyvédjelöltek és joggyakornokok köre. — Dr. Bittó Gyula elnök, dr. Nászai Károly titkár.

Petrozsényi Casino. — Tallatschek Ferencz elnök, dr. Rosenberg Ignác titkár.

Az országos hisdedővő-egyesület nevében: Tisza Kálmánné elnök, Berzeviczy Albert másodelnök, Nagy Gábor titkár, dr. Hegedüs István.

A budapesti I. gyermekmenhely-egyesület — Gróf Károlyi Sándorné egyesületi elnök, Novák Lajos egyesületi titkár.

Budapest VII. kerület külső részének polgári köre. — Dr. Hlatky József elnök, Lambory Miksa titkár.

Ő császári királyi felsége Erzsébet királyasszonyunk védnöksége alatt álló pesti első bölcsőde-egylet. — Gróf Károlyi Sándorné elnök, Novák Lajos titkár.

A budapesti építőmesterek, kőmives-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestülete. — Pucher József elnök, Gunszt József jegyző.

A Magyar-Óvári Széchenyi-kör igazgató-tanácsának megbízásából: Balásy Árpád kir. tanácsos, elnök, Mezey Gyula titkár.

Budapesti hentes ipartestülettől. — Pórszász Gyula elnök, Feszeli Béla jegyző.

Stefánia fehérkereszt-egylet nevében. — Tabódy József csász. és kir. kamarás, m. elnök.

Árva vármegye üdvözlő irata. — Id. Csillaghy József alispán.

Nagy-Ényed. — Kovács Gyula polgármester, Horváth József főjegyző.

Zemplén vármegye. — Matolay Etele alispán.

Heves vármegye. — Zalár József alispán.

- Rimaszombat.* — Szabó György polgármester.
- Nyitra város képviselő-testületétől.* — Kostyál Pál polgármester.
1893 július hó 7-én.
- Veleg községe.* — Aláírva minden gazda.
- Temesvár-Józsefvárosi társaskör.*
- Aradi kereskedő ifjak köre.* — Tedeschi Viktor elnök.
- Beodrai iskolaszék.* — Nagy Kende elnök, Liska Ferencz jegyző.
- Korpona.* — Bujkovszky polgármester.
- Istensegits községi csángó magyarok (Bukovinában).* — László István plébános, Szöcs Jóska bíró, Szöcs Antal, Kilyén Ferencz, Lőrincz Mihály.
- Hajdu-Böszörmény.* — Somossy Béla polgármester, Gaál Bertalan jegyző.
- Maros-Vásárhelyi ügyvédi kamara.* — Csongvay Lajos elnök.
- Szepes-Igló.* — Dr. Kotz Gyula polgármester, Schivetz Gyula aljegyző.
- Esztergom.* — Dr. Helez Antal polgármester, Kollár Károly főjegyző.
- Sátoralja-Újhely.* — Ujfalusi Endre főbíró, Pataky Miklós főjegyző.
- New-Yorki önképző-egylet.* — Székely Miklós.
- Besztercze város Erdély.* — Pellion Márton polgármester, Kerth Jakab jegyző.
- Szabolcs vármegye.* — Miklós László alispán.
- Brassó vármegye.* — Maurel Mihály főispán, dr. Jekel Frigyes főjegyző.
- Budapesti kereskedelmi akadémia.* — Br. Kochmeister Frigyes elnök, Ghyeczy Géza igazgató, Bricht Lipót titkár.
- Budapesti szünidei gyermektelep-egyesület.* — Gróf Teleki Géza elnök, dr. Dégen Gusztáv alelnök, Szabó József titkár.
- Győri olvasó-egylettől.* — Ellesberg N. elnök, dr. Némethi Károly titkár.
- A mátészalkai polgári kaszinótól.* — Szalkai Gyula elnök.
- Nagykőrösi ev. ref. főgymnázium tanári testülete.* — Ádám Gerzson főgymn. igazgató.
- A «Jó szív» egyesülettől.* — Tisza Kálmánné, dr. Hajduska Emil titkár.
- Pénzüntézetli tisztviselők országos egyesülete.* — Wavry egyesületi elnök, Schuller Alajos egyes. alelnök, Sternfrál egyes. titkár.
- A szegedi jótékony nőegylet.* — Özv. Wöber Györgyné elnök, Szomolény Sándor titkár.
- A budapesti arany- és ezüstmives, ékszerész, aranyverő és óratok készítő ipartestület előljárósága.* — Zitterbarth Károly elnök, Parall Ferencz iparhatósági biztos, Tanyai Géza jegyző.

- A komáromi evangélikus református egyház közönsége nevében.*
Konkoly Thege Béla főgondnok, Pap Gábor dunántuli ev. ref. püspök mint lelkész.
- A budapesti ügyvédi kör tagjai nevében:* Dr. Szedenics János elnök, dr. Márkus Dezső titkár.
- A «IV. kerületi társaskör».* — Hahóthy Sándor elnök, dr. Eulenberg Salamon titkár, dr. Donáth Fülöp jegyző.
- A fővárosi szegény-gyermekkert-egylet alapítványi okmánya.*
Nagys. Jókai Mór úr nevére. — Br. Nikolics Fedorné elnökné, dr. Grósz Sándor elnök, Csillag Máté titkár.
- A magyar gazdasszonyok országos egylete.* — Gróf Batthyány Gézáné pártfogó-védnök, Damjanics János özvegye egyleti elnök, Hollán Ernőné egyleti alelnök, Hegedüs Sándorné egyleti alelnök, gróf Pálffy-Daun Lipótné tanbizottsági elnök, Mayer György egyleti titkár.
- Gyulafehérvár közönsége nevében:* Novák Ferencz polgármester, Ujvári Károly jegyző. 1893 december 1-én.
- Érsekújvár képviselő testületétől.* — Paulus Ignác polgármester, Kőszeghy Ferencz főjegyző. 1893 decz. 18-án.
- Borsod vármegye nevében:* Melezer Gyula alispán. — Miskolczon 1893 decz. 11.
- Marosvásárhelyi Casino-tól.* — Elekes Pál elnök, Molnár Albert titkár. 1893 decz. 3.
- Háromszék vármegye közönségétől.* — Tompa Mihály alispán. 1893 jun. 13.
- A budapesti Katholikus körtől.* — Pintér Kálmán alelnök. 1893 decz. 17-én.
- Halas város képviselő testületétől.* — Dr. Tóth Kálmán polgármester. 1893 jul. 16.
- A zirczi apáttól.* — Vajda Ödön zirczi apát. 1893 okt. 22.
- Zólyom vármegye közönségétől.* — Zsigray Károly alispán. Beszterezebányán, 1893 okt. 11-én.
- Bács-Bodrog megye közönsége nevében:* Schmausz Endre alispán. Zombor. 1893 decz. 19.
- Istenhegyi lakosok.* — Bertsik József orvos, Gotláb György vezetőtanító, Horn Vilmos állandó lakos, dr. Han Pál orvos s többen.
- Szilágy-Somlyói Casino-egylettől.* — Faragó Sándor elnök. 1893 decz. 31-én.
- H.-Nánási Casino-egylettől.* — Dr. Nagy Gábor egyleti elnök. 1893 decz. 17.
- Kivonat a szathmári ev. ref. egyházmegye tiszavidéki lelkészi körének Pangolán tartott értekezlete jegyzőkönyvéből.* — Bélteky Albert elnök, Kovács Lajos jegyző.

Kolozsvári tud. egyetemi kör. — Knörr Ferencz főtítkár. 1893 decz. 15.

Bereg vármegye közönsége nevében: Jobszty Gyula alispán. Beregszász, 1893 decz. 19.

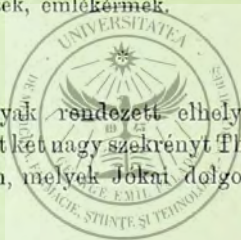
Budapesti ügyvédi kamara által. — Dr. Györy Elek elnök, dr. Nagy Dezső titkár, Reményi Antal, dr. Pap József.

A privigyei Casino 1893 jul. 9-diki jegyzőkönyvének kivonata. Sztancsek József egyll. jegyző, Gulyak Antal igazgató mint a választmány elnöke.

Nyitra város közönsége nevében: Kostyál Pál polgármester, Mérey Ágoston főjegyző. 1893 jul. 7-én.

Ezeken kívül vannak a számos jó barát, rokon, ismerős hölgyek kedves ajándékai, miket a megtisztelt élőlőszóval, vagy magánlevélben köszönt meg, himzett ingek, vánkások, asztalterítékek, borok, koszorúk, versek, emlékérmek.

Mindezen tárgyak rendezett elhelyezésére a jubileumi bizottság készített két nagy szekrényt Thék Endre műasztalos által rococo stylben, melyek Jókai dolgozó szobáját díszítik.

JÓKAI ÉLETRAJZA.

Teljes Jókai-biográfiáról ma még szó sem lehet. Az életrajz-író tolla alatt nőne az anyag, a melynek összehordásával maig sincsenek készen a Jókai biografusai. Mi itt csak id. Szinnyei József Jókai-biográfiája nyomán, azoknak a nevezetesebb adatoknak egymásutánját adjuk, a melyekre föltétlenül szüksége van az olvasónak, hogy Jókait fökéletesen élvezhesse.

JÓKAI MÓR, Ásvány Jókay József hites ügyvédnek és Pulay Máriának fia, született 1825. február 18. (20-án keresztelték meg) Rév-Komáromban.

Szülei 1831-ben adták az elemi iskolába; 1832-ben már ugyanott az evangélikus református középiskolában a gymnasiumi declinisták sorába lépett és 1833-ban conjugista lett; mind a két osztályban Keresztesi Barsi József volt a tanára.

1834—35-ben grammataista volt Sörös Lajos tanárkodása alatt. Jókaiiban korán jelentkezett az erős képzelődés. Ennek tulajdonítható ideges félénksége, mely egyebek között abban nyilvánult, hogy rettegett a nagy szakállú zsidóktól, a kutyáktól és különösen attól, hogy élve eltemetik. Szülei nem eresztették el a háztól, pajtásai nem igen voltak; magában, bizarr játékokkal szeretett mulatni. Nagy hatást gyakorolt lelkére édesatyja, ki barátja volt az irodalomnak, színészetnek és maga is irogatott időtöltésből verseket s rajzolgatott,

festett, valamint édes anyja, ki jeles adomázó volt. Mindezeket a hajlamokat Jókai szüleitől örökölte.

1834-ben jelent meg első verse nyomtatásban, melyet Tóth Lőrincz fedezett föl.

1835-ben Pozsonyba adta őt atyja esérébe Zsigmondy Sámuel ágostai evangélikus lyceumi tanárhoz, a német szó megtanulása végett. Pozsonyban Schröer Tóbiás Godofréd volt a tanára, ki az akkori idők szelleme szerint szigorúan óvta az ifjakat a magyar beszéd-től és irodalomtól. A német nyelven kívül jól megtanult latinul és a görögbe is belekezdett; kitünő tanuló volt.

1837-ben hazatértekor már halálos betegen találta atyját és még abban az évben el is vesztette. A fájdalom ágyba döntötte a gyermekifjút és méltán féltették életét. Hálával emlékezik Jókai „találott jó Eszter nénjére”, a ki őt ápolta, mert ennek az ápolásnak köszöni, hogy életben maradt. Gymnasiumi tanulmányait szülővárosában folytatta. Tanarai közül nagy szeretettel és hálával emlékezik meg Vály Ferenczről, a ki később sógorává lett. Úgy jellemzi őt, mint puritán szigorúságú, sokoldalú, tudományosan képzett férfiút és jeles tanárt. Tőle tanult meg Jókai három év alatt francziául, angolul és olaszul; az ő vezetése alatt készítette rhetorikai (1837—38) és poetikai (1838—1839) feladatait. Jókainak télen-nyáron mindennap reggel öt órakor ott kellett lennie tanítója írószobájában és ezt úgy megszokta, hogy most is reggeli hat órakor kel fel és 10 órára elvégzi írni valóját. Az 1839—40. iskolai évben a logikai tanfolyamot ugyancsak a komáromi evangélikus református középiskolában végezte Vály vezetése mellett.

1841-ben a második böseleti osztályra, melyet akkor physikának neveztek, a pápai evangélikus református főiskolába küldte őt édes anyja. Jeles tanarai voltak, köztük a természettudós Tarczy Lajos, ki egyébként az irodalmi foglalkozásban is vezetője volt az ifjúságnak. A szerencsés véletlen több tehetséges kortárssal, többek

közt Kerkapoly Károlylyal, Petrich Somával, Kozma Sándorral és Petőfivel hozta össze; utóbbival szoros barátságot kötött. Jókai 11 tantárgyból mind a két fél-évben csupa kitünő osztályzatot kapott és az elsők között volt mint poéta is. Volt t. i. a főiskolában egy képzőtársulat, melynek tagjai hetenkinti üléseikben a beadott irodalmi műveket bírálták, a mit elfogadtak, azt a szerzők felolvasták és sajátkezűleg az érdemkönyvbe iktatták. 1841. november 21-én érdemkönyvbe írásra ítelték: Mi az? című lyrai költeményét; 1842-ben hasonló tisztesség érte: Az istenitélet című elbeszélését. Írt még több lyrai művet, 1842. július 26-án pedig egy arany jutalmat nyert Tűz és víz című elbeszélésével. Erős és gyakori mellfájás kínozta, meg volt róla győződve, hogy tüdővészese van.

1842-ben, az iskolai év bevégeztével, hazament szüleihez. Levegőváltásra lévén szüksége, anyja Kecskemétre küldte őt jogot tanulni. Ez az alföldi város testére, lelkére egyaránt üdvösen hatott. Itt lett belőlem ember! Itt lett belőlem magyar író, mondja visszaemlékezésében ő maga. Mellbaja teljesen megszűnt, szervezete megerősödött. Megismerte az igazi magyar népeletet, a nép-jellemet, a puszták világát. Kecskeméten a visszatért életkedv elég változatosakká tette napjait. Szorgalmasan tanult, de volt ideje színi előadásokat rendezni, játsszani rajzolni és festeni.

1842-ben, Kecskeméten írta a Zsidó fiút. A darab pályázatra lévén szánva, idegen kézzel kellett írva lennie. Petőfi mint színész 1843. január közepén Kecskemétre került s felkereste Jókait. A színészköltő sanyarú helyzetben volt, Jókai arra kérte őt, másolja le drámáját, gondolván, hogy majd tisztességes honoráriumot ad neki. Petőfi örömmel tette meg a baráti szolgálatot; a honoráriumot azonban nem fogadta el. Jókai tehát azzal fejezte ki háláját, hogy lefestette barátját olaj-miniatureban, violaszín sárga gombos frakkban. Petőfi nagyon meg-

örült a képnek és később is szívesen mutogatta pesti barátjainak. (Ekkor festette bankházi Ács Pál arcképét is, mely a kecskeméti főiskola birtokában van.)

1843. márczius 8-án nyújtotta be Jókai darabját a Magyar Tudományos Akadémiához és október 31-én dícséretben részesült (a pályadíjat Obernyik Főúr és porczimű drámája nyerte el.)

1843. április elején Jókai elkísérte Petőfit Pestre s együtt ment vele Frankenburg lakására.

1844-ben, a jogi tanulmányok befejezése után, egy évig patvarián volt Asztalos István komáromi ügyvédnél, azután mint jurátus Molnár Józsefnek irodájába jutott Pesten. Javadalma volt szálláson kívül 6 frt egy hónapra. Petőfi már ekkor Pesten lakott és ünnepelt költő volt. Örömmel fogadta Jókait és büszkén mutatta be fiatal író társainak, a kik az *Életrajzokban* megjelent Nepean sziget után ismertek. Ekkor írta Petőfi Jókai Mórhoz című költeményét, mely a *Pesti Divatlapban* (1845. II. 37. sz. december 11-én) jelent meg.

1845-ben a nyári hónapokat Komáromban édesanyja körében tölté; a társaságot kerülve rendszeren kora reggel ment ki szigeti kertjükbe s késő este tért haza; ott készült az ügyvédi censurára s írta a *Hétköznapiak* című regényét; olykor ellátogatott Orbán Gábor városi rajzmesterhez, hol olajba festett egy várat.

Az 1845—46. telet ismét Pesten töltötte, többnyire Petőfi, Lisznyay, Czakó, Pákh és Vahot Imre társaságában; ezen a télen Tompa Mihály is a társaságukhoz tartozott.

1846-ban letette a censurát, ügyvédi oklevelet nyert és egy pert is vitt, melyet szerencsésen megnyert. De az ügyvédi pályával csakhamar szakított. Eszménye, az irodalom, vonzotta őt ellenállhatatlanul és a lapokban egymást követték elbeszélései s mutatóványai regényéből.

1846-ban Frankenburg lapjánál vállalt foglalkozást, vezetvén a színházi rovatot; nemsokára azonban Hel-

meczy Jelenkoránál az ujdonságok rovatának vezetését vette át és itt működött három hónapig. Ugyanez év tavaszán Petőfi ösztönözésére a fiatal írói nemzedék legkiválóbb tagjai állást foglaltak a kiadók és szerkesztők ellen. Igéretet tettek egymásnak, hogy egy évig semmiféle lapba nem írnak, hanem maguk fognak lapot alapítani, mely az ő irányukat képviselje. Tizen voltak az új irány hívei: Petőfi, Pálffy, Degré, Obernyik, Pákh, Bérczy, Tompa, Kerényi, Lisznyai s Jókai. A kormány azonban nem adott engedélyt a «tizek»-nek lap kiadására. Frankenburg erre felszólította őket, hogy dolgozzanak újra lapjába; félévi szünet után, a társak felmentették egymást a fogadás alól és az egy Obernyiket kivéve, mindnyájan elfogadták a meghívást. Jókai leghathatósabban támogatta az Életképeket és dolgozatai tetemesen fokozták a lap népszerűségét.

1847 közepén Frankenburg az udvari kancelláriánál kapván hivatalt, Bécsbe költözött. Lapjának szerkesztését Jókainak adta át. Petőfi is ekkor tért Pestre (junius 14.) utazásaiból. Jókai naponként találkozott vele, szövetkeztek a lap érdekében; megnyerték Aranyt, Tompát és többeket munkatársakul. Petőfi nejével november 4-én megérkezvén Pestre, a Dohány-utca 373. sz. Schillerház első emeletére költözött; e lakás egy előszobából és három utcai szobából állott; az egyiket, melynek a konyhán át külön bejárata volt, Jókainak adták ki (itt laktak együtt 1848. junius 12-ig). A közös ebédet az Aranysasból hozatták, bort egyikök sem ivott; az esték beszélgetéssel teltek el thea mellett.

1848 márczius 14-én az ellenzéki kör közgyűlést tartott, melyen az ifjuság, köztük Jókai is, elhatározta, hogy a reformokat 12 pont alakjában a királyhoz fölterjesztik. Este a Pillwax-kávéházban értesültek a márczius 13-iki bécsi forradalomról; ekkor már elhatározta az ifjuság, hogy a 12 pont érdekében nem petitionálni fog, hanem megadásukat követelni fogja.

1848 márczius 15-én Petőfi Vasvári Pállal és Bu-lyovszky Gyulával Jókaihoz ment, s nála a négy ifjú megegyezett a sajtó felszabadításában. Jókai és Bu-lyovszky proclamatiót szerkesztettek a 12 ponthoz. A proclamatio elkészülvén, nyolcz órakor az ifjak kávé-házába értek. Itt Jókai szolt, felolvasta a proclamatiót és a 12 pontot. Az ujvilág-utczai orvosi egyetemhez érvén, beszóltak a tantermekbe; az ifjak az udvarra tódultak, hol Jókai székre állva, még egyszer elolvasta a proclamatiót és Petőfi elszavalta a Nemzeti dalt. Az ifjak vállalkozása magával ragadta a tömeget, mely zajosan követte őket a mérnöki egyetem felé. Jókai ismét felolvasta a proclamatiót és Petőfivel újból elszavaltatták a Nemzeti dalt. Ezután a Landerer és Heckenast-féle nyomdához indultak, mely a Hatvani-utczában a Horváth-házban volt. A proclamatiót és a Nemzeti dalt ki-nyomatták. Ezalatt Jókai jelentette a történeteket a nép-nek. Fél 12 óra tájt a szabad sajtó első termékeit, a 12 pontot és a Nemzeti dalt Irinyi mutatta be a népnek és ezrenként osztották azokat szét. Délután a muzeum terén népgyűlés volt és innét a városház tanácskozó termébe tódult a nép, hol a többek közt Jókai is beszélt a nép nevében és erre a polgármester Szepessy Ferencz társaival együtt kijelentette csatlakozásukat s aláírta a 12 pontot. Rögtön választottak egy rendreügyelő választ-mányt, melynek Jókai is tagja lett. 1848 márczius 16-án Budán Tánésicsot a rab-írók kiszabadították és a nemzeti színházhoz vitték. Itt közkivánatra a Bánk-bánt adták elő, a sokaság beözönlésére felbomlott az előadás, a zene-
kar a Rákóczy-indulót harsogtatta; a közönség a Marseil-
laiset követelte; majd Egressy a Nemzeti dalt szavalta el;
annak eskütartalmú szavait a nép utána dörgé. A mikor
Vasvári, Irinyi és Petőfi hiába csillapították a tömeget
a nézőtérrel, Jókainak az a gondolata támadt, hogy fel-
megy a színpadra s onnan szól a néphez, és csakugyan
felrohant. Ott találta Laborfalvi Rózát, a ki saját nemzeti

szinű kokárdáját tűzte mellére. Így felékesítve, egyébként «térdig sárosan (egész nap esett az eső), karbonári köpnyegben, behorpadt czilindere mellett óriási veres tollal, oldalán jurátus karddal», lépett a közönség elé. Meghallgatták és a nép lecsendesedett: lelkesülten, de szépen, rendesen oszlott szét. Jókai a további eseményekben is folyvást élénk részt vett; nemcsak gyűlésekben, demonstrációkban, a nemzetőrségben, hanem lapjában is egész lélekkel szolgálta a szent ügyet. Az Életképek szinte politikai lappá alakult át. Mint igazi demokrata, nevének nemesi y-ját i-vel cserélte fel. Április 30-tól Petőfivel együtt szerkesztették a lapot, melynek mottója lett: Egyenlőség, szabadság, testvériség.

1848. szeptember 24-én Kossuth engedelmet kapott az országgyűléstől, hogy az Alföldön népfelkelést szervezzon. Az ifjúságból többen csatlakoztak hozzá, köztük Egressy Gábor, Csernátóni Lajos és Jókai mintegy testőrségképpen esetleg, hogy ha kimerülne, felváltásuk a beszédben. Kossuth elfogadta Rózsa Sándor folyamodását bűnbocsánatért, és a kegyelmet Jókai vitte meg a fogolynak. A bécsi forradalom kitörése után, október elején Kossuth Jókait és Csernátont küldte Bécsbe, hogy a felkelőket segítségre szólítsák. Az Életképek befejezvéen pályafutását, Jókai készséggel fogadta Landerer és Heckenast meghívását, hogy újévkor a kormányhivatalba lépő Csenyery helyett a Pesti Hirlap szerkesztését elvállalja; már december 3-án közölte programját, melynek lényege «Magyarhon független egységének biztosítása». Bécs megfélékezése után az osztrák hadsereg Pest ellen kezdett nyomulni; december 30-án a főváros lakossága a Gellért-hegy alatt hatalmas sánczokat emelt; több ezren dolgoztak a sánczokon rangkülömbőség nélkül, férfiak és nők, köztük Jókai is nevével.

1849 január elsején, a moóri csata után, Jókai is Debreczenbe menekült nevével. Itt is hirlapírással tartotta fenn magát; február 22-én megindította az Esti

Lapokat, melyet az alkotmányos irány független képviselőjére alapított a radikálisok főorganuma, a Márczius Tizenötödike ellen. Midőn április 14-én az országgyűlés egyhangúlag mondotta ki a detronizálást, Jókai is radikálissá lett és már előbb (április 3-án) a respublica mellett nyilatkozott. A mint honvédeink Budavárát bevették, a kormány és az országgyűlés Pestre költözött: Jókai is ott adta ki az Esti lapokat és a Pesti Hirlap szerkesztését is átvette. Mind a két lapnak egyedüli törekvése a haza védelmére való buzdítás volt. A kormány egy hónap mulva azonban az osztrák és orosz hadak előnyomulása miatt Szegedre, onnan pedig Aradra tette székhelyét. Jókai is követte azt mindkét helyre. A világosi katasztrófa után menekülését Rákóczy János, Kossuth rokona és titkára mozdította elő, a kocsit, lovat vett, felöltözött kocsisnak, felvette Jókait utasnak és vakmerően keresztül hajtott a szembe jövő orosz táboron. Gyulán találkozott ismét nejével és vele együtt menekült tovább a borsodi Bükk rengetegeibe. Tardonán, az erdős hegység elrejtett völgyi falujában, Csanyi Béni földbirtokosnál vonta meg magát és itt élt, leginkább festéssel foglalkozva, ötödfél hónapig. Jókainénak sikerült egy Klapka-féle komáromi menedéklevelet szerezni, mely Jókai Mór, mint Klapka által kinevezett honvédhadnagy számára állíttatott ki s a melyet Szathmáry Zsigmond (Szigligeti testvére) honvédkapitány küldött el Jókainénak. Élete így meg volt mentve, de az óvatosság nem volt felesleges. Pestre csak később, Kovács János neve alatt Miskolczon szerzett útlevelemel tért vissza, s még itt is több hónapig részint neje lakásán, részint a budai hegyekben Adliczer vendéglőjében rejtőzött. Az irodalom férfiaival szemben a katonai kormány kiméletes volt; azonban egy Hegyesi nevű magyar köztudós 34 írot, köztük Jókait is halálra jelölt ki; de Kossalkó János államügyész, terjedelmes emlékiratban megvédte őket, kimutatván, hogy az irodalom nem vezette a forradalmat, csupán visszhangja volt

a közérzésnek. Így volt lehetséges, hogy az 1850. irodalmi művek közt Jókai (Sajó álnév alatt) munkái is megjelenhettek, elébb a Szilágyi Sándor által szerkesztett Magyar Emléklapok, Pesti Röpívek és Magyar Írók Füzeteiben közölve.

1851-ben élénkebb irodalmi élet kezdődött, Jókai már saját neve alatt dolgozgatott Vahot Imrével szövetkezve, kinek Remény című folyóiratába írt és félévig szerkesztőtársa volt. Minthogy lapszerkesztésre nem kapott engedélyt, 1853—54-ben a Festetics Leo gróf alapította Délibábnak lett főmunkatársa és névtelenül szerkesztette is a lapot, melybe sokat írt.

1854-től Jókai tevékenységét jó részben az akkor megindult Vasárnapi Ujságnak szentelte; a lap eszméje is Jókaié volt, de szerkesztője nem lehetett, tehát főmunkatársa maradt. Jókai már ekkor igen népszerű volt a magyar irodalomban. A Hölgyfutár már 1854-ben megírta, hogy Jókai ekkorig 45 kötetet írt 611 ivvel.

1853 május elején Jókai meglátogatta Erdélyt és ott több hetet töltött.

1856 márcziás 13-án halt meg édes anyja Komáromban, 66 éves korában.

1856-ban alapította a Nagy Tükör című humorisztikus képes folyóiratot.

1858 augusztus 21-én az első humorisztikus hetilapot, az Üstököst.

1858 december 15-én a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai sorába választotta (1861. december 20-án rendes tag lett és 1883. május 17-én tiszteletbeli, 1892-ben pedig igazgató-tag); a Kisfaludy-társaság 1860. július 15-én szintén tagjának választotta. A mint az összbirodalom kudarczai után a nemzet ismét felszólalhatott eltiport jogai mellett és megtagadott alkotmányáért, Jókai a politika terén is buzgó munkásságot fejtett ki.

Az 1861-iki országgyűlésen, mint a siklói kerület kép-

viselője, a határozati párthoz csatlakozott, május 24-én mondott beszédével avatta fel magát parlamenti szónokká.

1858-tól a Magyar Sajtónak volt főmunkatársa s 1862-ben szerkesztését is átvette.

1863-ban maga alapította a Hon című nagy politikai napilapot. Alig állott fenn a Hon öt hétig, abban február 7-én Zichy Nándor gróftól Alapkérdéseink című cikk jelent meg, mely alkalmul szolgálta Pálffy Móríczt helytartónak, hogy a sajtót megfélemlítse; perbe fogták a szerkesztőt is, meg az írókat is; február 17-én a katonai törvényszék meghozta az ítéletet; esendhaborítás címén Jókait egy évi nehéz börtönre, vasban, nemessége s 1100 forint biztosíték elvesztésére, Zichy Nándort szintén egy évi nehéz börtönre vasban, továbbá grófi s kamarási méltósága elvesztésére ítélte. Április 23-án Jókai (pár héttel rá Zichy Nándor is) a budai József-kaszárnya kazamatájába vonultak be, fogságukat eltöltendő. Parancsnokuk Haymerle kapitány, a későbbi külügyminiszter öcsöce, igen elnéző volt a foglyok iránt; és egy hónap múlva Ő felsége kegyelméből visszanyerték szabadságukat.

1865-ben Jókai ismét a siklói kerület mandátumával jelent meg az országgyűlésen.

1867 után is előkelő tagja volt a «balközép»-nek, benső barátja s híve Tisza Kálmánnak. Ugyanebben az évben alapította az «Igazmondó» című politikai napilapot, melyet 1879-ig szerkesztett.

1869-ben a budapest-terézvárosi kerületben megbuktatta Gorove István minisztert; 1872-ben azonban kisebbségben maradt ugyanott Radocza János deákpárti jelölt ellenében. Ekkor a dárdai választó-kerület tisztelte meg őt bizalmával.

1874 február 18-tól márczius 4-ig Jókai Prágában és Berlinben volt, hol Bismarckot is meglátogatta.

1875-ben Jókai a balközépi párt kebelében a fúzió

érdekében felszólalt, miután az idők tanulságai meggyőzték róla, hogy a Deák Ferencz által teremtett alapon biztosan áll Magyarország független államisága s ezentúl mint az új szabadelvű-párt tagja vett részt a törvényhozásban és dolgozott mint journalista. (Az 1875—78-iki országgyűlésen a budapest-józsefvárosi, az 1878—81-ikin az erdélyi Erzsébetváros, az 1881—84-ikin az illyefalvi kerület, 1884—92-ig Kassa város képviselője volt, 1892—1896-ra Krassó-Szörénymegye oraviczai kerületében választott meg és 1896-ban Karczagon kisebbségben maradt.)

1876-ban a Petőfi-Társaság elnöke lett. Ugyanabban az esztendőben Felső-Olaszországba utazott és ott két hetet töltött, hogy Egy az Isten című regényéhez tanulmányokat tegyen; augusztus 12-én erdélyi útjából visszatérve, Teleki Sándor grófnak rándult Koltóra, innét Nagybányára.

1876-ban a királytól a Szent István-rend kis keresztjét kapta.

1879 augusztusba esik vágyölgyi utazása.

1881 január 4-én érkezett a székelyekhez.

1882-ben lapja: a Hon a Csernátoni Ellenőrjével összeolvadt és belőlük Nemzet címmel új kormánypárti lap lett. Ennek Jókai kezdettől fogva főszerkesztője. (Az Üstököstől 1880-ban vonult vissza.)

1883-ban tanulmányutat tett Lőcsén, Betlérén és egyebütt is Gömörmegyében.

1885-ben Rudolf trónörökössel jutott ismeretségbe. Ekkor indult meg t. i. Az osztrák-magyar monarchia írásban és képmű című vállalat, és a trónörökös Jókait bizta meg a magyar kiadás szerkesztésével és e munka gyakrabban hozta őt érintkezésbe a nagyrahivatott fejlődési sarjjal. A királyfi váratlan halála mélyen lesújtotta s kegyeletének kifejezést adott az akadémiában fölötte május 5-én tartott beszédében.

1886 április 18-án egy napot töltött Boszniában a doboj-szimánházi vasut megnyitásánál.

1886 november 20-án vesztette el nejét és fájdalmára Olaszországban keresett vigaszt.

A magyar közélet, irodalom és társadalom megújuló ovációkkal ünnepelte a költőnek 50-ik és 60-ik születésnapját.

1894 január 6-án volt ötven éves irói jubileuma.

1897 január 23-án Ő felsége a főrendi-ház tagjává nevezte ki.

JÓKAI A MAGA IRODALMI MUNKÁSSÁGÁRÓL.*

Tavaly múlt negyven éve annak, hogy a legelső elbeszélésem az olvasóközönség elé került. A címe «Istenítélet». Pályamű volt: «egy» arany jutalmat nyert s megjelent a «Tavaszi» című almanachban. Azóta nagyon sokat írtam: hogy mennyit? magam sem tudom megmondani. Körülbelül ilyenformán állnak az activáim. Az Athenæumnál van 66 kötet első kiadásbeli újabb munkám; a Franklin-társulatnál 112 régibb, népszerű kiadásban; Pfeiffer István kiadónál (a most sajtó alatt levővel) 50, Révai testvérekénél 7, Stampfel Károlynál 6, Ráth Mórnál 2, Abafinál 1. Saját kiadásomban 7. Azonkívül 4 kötet költemény, 4 kötet színművek, 2 kötet Magyar nemzet története; az Üstökösben, Honban szórványosan megjelent mindenféle apróbb munkáimat adom ráadásba.

Hogy lehetett ennyit összeírni?

Legelőször is az rá a válaszom, hogy *negyven év szép idő!*

Azután pedig micsoda negyven év!

Négy olyan különböző korszak egymásutánja, melynek minden eszmejárása különbözik, elüt a másiktól.

Gyermekkorom emlékei visszahatolnak egész a napoleoni világharcok korszakáig: a magyar insurrectióig. Apám maga is ott verekedett Győr alatt a francziákkal, mint nemesi hadnagy. Még én láttam azokat a nyugal-

* «Negyven év visszhangja» címmel írta Jókai ezt a tárczát, a mikor írói működésének negyvenéves jubileumát akarta a nemzet megülni.

mazott huszár főstrázsamestereket, a kik egy elveszthetetlen golyóval a lábukban, s azokat a nagy vállalkozókat, a kik egy (nagyon is elveszthető) millióval a zsebükben jöttek haza a világháborúból; s hallgattam a történeteket, a mikben maguk is résztvettek, a «kend az Alvinczy?» adomáját (a sárkánytalan puskával), a «retirálj, Komáromig meg se állj!» gúnydalát; a mesés korszakot, a mikor Komáromban volt az udvar! Még láttam azt a csodaszép hölgyet, a kiről az «Aranyember» legendája szól; egykor császári kegytől fölemelve, aztán elfeledve, megvénülve. Még én találkoztam azokkal a mult századbeli senátorokkal, a kik a czopfot megtartották, csakhogy a nyakravalójukba kötve viselték. Még én ismertem azokat a magyar embereket, a kik az arcukat simára borotválták, de hozzá kuruczöltözetben parádeztak. Hal azokat a polgárokat, a kik egyenruhában jártak, hogy az öltözetükről meg lehetett őket ismerni: ez a szabó, ez a molnár, ez a csizmadia, ez a takács!

Aztán még olvastam azokat a könyveket, a miket csak leírni volt szabad, de ki nyomtatni nem; néhányat még most is tartogatok.

Talán el sem hiszik már, hogy ilyen korszak is volt valaha.

Jött helyébe a másik; az ébredés, az újjá alakulás kora. Táblabíró kornak csúfolják mai nap. *Pecsovicsokról* beszéltek és *Kubinszkyakról*. Két nagy tábor volt. Fegyvere, zászlója, vezére sok! Ütközeteik nagyok! — Úgy elmúltak, mint egy álom! A történetíró féljegyezte küzdelmeiket; de hova lettek azok a tarka képek, a mikben az élet nyilatkozott?

Szétfűtta őket a szabadságharc; következett rohammal a forradalom, a népátalakító fordulat, a mesés harcok, a mámorító diadalok, a kétségbeesés; azután az elnyomtatás, a hősi ellenállás a néma türelemben, a világháborító reménykedés. Ezer ellentétes helyzet, indulat, fogalom; de a korszak minden eleme ugyanaz: ma hősök, holnap

földönfutók; ma a rémület szörnyetegei, holnap a nevet-ség karrikaturái; népvezetők, aztán rabok; nagy urak, aztán földönfutó koldusok; rablókalandorok, s népmesék hősei, a sorstól jobbra-balra forgatva; óriási katasztrófáktól letiporva s megint fölelevenülve, egymással szembeállítva. Egy lehetetlen korszak. Átélni is nehéz: átérezni még nehezebb.

Fátyol takarja már! — S most megint egy új «Maëlstrom» ragad bennünket magával; a mi egészen elválík attól a jeges tengertől, a mit hátrahagytunk; a szikláktól, a forgatagoktól.

Ennek a négy különböző korszaknak minden eseménye, minden alakja átvonult a szemem előtt. Kicsiny pont voltam benne, de mindenütt ott voltam.

Jártam a korszak legnagyobb hőseivel együtt diadalútaikon s futottam futó betyárokkal együtt úttalan pusztákon, mocsarak, erdők sűrűjében; ott voltam Bécs város és Budapest ostrománál, a bombatüz közepett, s a feldúlt Komárom romjai közt; s láttam a világot a fejemre szakadni Világosnál; ettem cigány bogracsából s királyi asztalok ezüst tálairól; voltam szegény ördög, a ki zsidógyerekeket tanít magyar nyelvre havi két forintért, s voltam bankelnök, a ki százezrekkel hajigálózik; volt a nyakamon kötélhurok és érdemrend-szalag; megdobáltak koszorúval és sárral; hallottam magamat hivatni írókirálynak és Kossuthkutyának; huszonhárom esztendőskoromban egy év alatt csináltam forradalmat, háborúba mentem és megházasodtam; — egyiket se bántam meg...

És a mig ezt a földglobust, a minek Magyarország a neve, annyiszor körülkerültem, mennyi alakjával kellett megismerkednem az egymást váltó kornak! élők és halottak nekem modellt álltak: hívásomra most is előjönnek, változatosságban kifogyhatatlanok. Emlékkönyveimben annyi tárgy van följegyezve, hogy egy másik negyven év sem volna elég azokat mind feldolgozni.

De őszintén be kell azt vallanom, hogy segítségem is van. Maga a közönség. A mi csak jellemző adat, ötlet fölmerül a napok történetében, azt nekem mindenünnen beküldi maga az ismeretlen jóbarát. Sok éven át az általam szerkesztett humoristikus lapot úgy szólván maga a közönség írta tele; s ezeken a lapokon van a magyar népelet minden rétegeiben s fázisaiban ismertetve. Azontúl jó barátjaim közé számíthattam olyan szellemi kincstárnak nevezhető nagy alakjait a magyar közéletnek, mint Deák Ferencz és Nyáry Pál, a kik élő krónikásai voltak a magyar világnak, a legalantabb rétegektől a legmagasabbakig. Én bennük az én porrá lett aránybányámat siratom.

Azonkívül, akármerre járok az országban, jóakaróim mindenütt elém hozzák azokat a hagyományokat, történeteket, a mik a vidékhez vannak kötve; régiségbuvárok, történettudósok figyelmeztetnek a historiai események közé beszövedő regényes epizódokra; nyomába igazítanak rejtélyes, titokszerű alakoknak, úgy hogy mondhatnám, hogy az egész magyar nemzet együtt dolgozik velem.

Igaz, hogy ez a közreműködés csak olyan, mint mikor Liszt Ferencznek a figyelmét megragadta ez a népdal: «nem ettem én ma egyebet, fekete retket, kenyeret!» s csinált belőle egy nagyszabású oratoriumot. Én is csak egy akkordot kapok meg, egy végső catastrophát, s ahhoz kell hozzá divinálnom a megelőző regényt.

Ez a mesterség pedig így megy.

Elmondom az egész titkomat: utánam csinálhatja akárki.

Vagy egy vezéreszmém akad, vagy egy történelmi adatom, vagy egy lélektanilag megoldatlan eseményem az életből. Ez ötlet, véletlen, ajándék, lelet.

Akkor ehhez meg kell találnom az alakokat, a mik ezt a történetet keresztül viszik. Ez már tanulmány. Sok munka, buvárkodás, megfigyelés, megválogatás kell hozzá. Útmutató a korszak; de még arra is rá kell előbb találni,

mert nem minden mesét lehet akármely korba áthelyezni. Annak a kornak a szokásait, hangulatát, fogalmait, uralkodó eszméit, divatját, néha még a nyelvét, kifejezéseit is át kell tanulmányozni; gyakran a történet helyszínét beutazni, tájak, viseletek rajzait felvenni, műhelyek titkait tanulmányozni, szaktudósoktól leczkét venni, stb. stb.

Mikor aztán ez megvan, akkor maguknak az előteremtett alakoknak kell kidolgozniok a regénymese egész szövevényét. Itt már nem segít senki: egyedül a fantázia. Akkor belehelyezem magam az egyes alakoknak a kedélyhangulatába: iparkodom bennük élni. A gyilkosnak, az árulónak, a kéjencznek, a zsugorinak a lelki állapotját épen úgy a magamévá teszem, mint a szenvedőét, a kétségbeesettét, a haragos boszúállóét. Ilyenkor ha a családom tagja, vagy a legkedvesebb barátom háborgat is, rosziul esik; lehet, hogy akkor éppen zsarnoki kedvemben talál, indulatos vagyok, vagy érzékenyülök, a könyekre fakadásig; vagy az egekben járok és gyönyörködöm. Egy ajtónyitás, s az egész hangulatnak vége van. Újra kell kezdeni. — Bele kell melegednem a tárgyamba: a nélkül is lehet ugyan írni, hidegen, kiszámítva; hanem olyan munka is az aztán. Lehet, hogy szabályszerűbb, de én azt akarom, hogy az olvasó érezze azt a meleget, a mi engem hevített.

Ülve soha sem gondolkozom, hanem járkálva. Előbb az egész hosszú regényt apróra kidolgozom a fejemben, a legrészletesebb dialogokig (kivéve a leíró részeket). Ilyenkor a fantázia átveszi a memoria szerepét s az egész munka úgy készen van a fejemben, hogy le tudnám diktálni. Hanem diktálni nem szeretek; mikor dolgozom, nem akarok emberi arcot látni. Mikor aztán leülök, akkor egyszerre megírok egy nyomtatott ívet; de megesik, hogy kettőt is, egy szó kitérítés, igazítás nélkül. S hogy valósággal a képzelet pótolta az emlékezetet, bizonyítja az, hogy egy év múlva már úgy olvashatom a regényemet, mint valami idegen munkát, nem tudom, mi van benne, s na-

gyon kíváncsi vagyok rá, hogy a regényhősöm hogy fog kigázolni abból a hinárból, a mibe belelovagolt?

Ha hibásak a regényalakjaim, az a hibájuk, hogy nem látom őket; mert bennük vagyok. Ha kívülről mintáznám őket, lehet, hogy jobb lábon állnának; — de mi lenne a szárnyaikból?

Már ezt a hibámat meg nem javíthatom. Vénebb leszek, de okosabb nem. Így kell azt a közönségnek elfogadni, a hogy megvan negyven esztendő óta.

Nem tartom semmi érdemnek, hogy sokat dolgoztam; nem követelek érte se a jelenkortól, se az utókortól semmit, még azt sem, hogy olvassák. Magamnak írtam; gyönyörűségem volt benne. Ez volt a világom, életemnek titka, utamnak vezetője, nagy bajokban vigasztalóm, balsors csapásai között védelmezőm, jobb idők reményét, megnyugvást, új erőt új küzdelmekhez ez adott, ez az íróasztal; elvesztett vagyont ez adott vissza, rámtámadó ellenségeket ez vert vissza; az életet újra kezdeni ez buzdított. Negyven éve beszélgetünk egymással, s még mindig van egymásnak valami mondanivalónk. Sok jó volt, a mit szerettem ezen a világon, sok elmúlt már belőle: a többit itt kell hagynom. Megnyugszom benne. Hanem hogy az íróasztalomat itt kell hagynom: azt sajnálom.

S ha már ennyire mentem az emlék-szellőztetésben, hadd mondjam el azt is, hogy lettem én regényíróvá.

Előrebocsátom, hogy fatalista vagyok, omenekben, prædestinatióban hiszek: a földöntúli világ, az életentúli élet, az érzékektől felfoghatatlan lények befolyása sorsunkra, meggyőződés nálam. Egész életemen át annyi rendkívüli csoda által szabadultam meg magam kereste veszélyekből, hogy egészen theosophistává lettem.

Maga a családomnak a czimere is egy kész regény. Ütközet volt a magyar király és a török vezér között. Egy fiatal zászlótartó felfedezi a királynak, hogy a spanyol tüzérek meg vannak vesztegetve az ozmanoktól: szándékosan rosszul lőnek. «Lőjj te jobban!» mond neki a király.

Erre a zászlótartó odalép az ágyúhoz, czélbaveszi a török vezér sátorát s úgy odatalál a szakállas golyóval, hogy a vezér halva terül el. Ez mind le van festve a czimerpaizsunkon: a zászlótartó az ágyúval a veres mezőben, alatta a török tábor a félholdas sátoraival, a vezér a közép-sátorban: csak egy fiatal hajadon hiányzik még (az én praesuntiv ösanyám), a ki a koszorút a hős zászlótartó fejére feltegye, s kész a regény.

Ezt hallottam én elbeszélni, mikor még nagyon kicsi gyerek voltam, az édes apámtól. Neki is voltak költői, művészi hajlamai. Emlékezem azokra a jó vastag papirosra írt verses könyveire, a mikhez igen jellemzően rajzolt és kiszinezett alakok is voltak festve. Meg volt neki Blumauer travestált Aeneise is, saját rajzaival illusztrálva; s milyen szépeket tudott nekem mesélni a «Szalonna várról», — «Csalóka Péterről», — «Hüvelyesik Palkóról» — a «farkas komáról», — meg a «jövendőmúdo»-«zigányasszony»-ról az insurrectio alatt! — Hanem a hivatala egészen mostoha talaj volt a költői és művészi hajlamokra. Ügyvéd volt és a városi árvavagyon penztárnoka. Ezekhez az ellentéte kell a poézisnek: s nála az is megvolt. A rendszerető pontosság.

Visszaemlékezem rá, hogy egyszer kis gyermekkoromban felvitt magával az apám a városházára, a hol a hivatala volt, s megmutogatta a nagy vasládákat, a mik mesterséges zárrakkal nyíltak fel, s azokban azt a sok mindenféle csillogó és penészes pénzt. Egy hivatalnoktársa is jelen volt, az ellenőr. Egy gömbölyű fatányérban álltak a legkisebb ezüst pénzek, ötkrajczárósok. «No, végy el belőle magadnak egyet!» monda az ellenőr. Szép fényes újveretű pénzek voltak. — «Nem szabad, az a másé» mondtam. «Igen, de én a helyett egy ócska ötöst teszek vissza a magam zsebéből» biztatott a jószívű gyermekbarát. Erre aztán bátorságot vettem magamnak egy ötöst kiszemelni a sok közül. De nagyon égette én nekem az az ötös a markomat. Mégis csak olyan pénz ez, a mi az én apám

gondviselésére van bízva. Mikor senki se nézett oda, viszatettem az ötöst a tálkába. Mikor az apám halálával a számadásait és a pénztárt átvették: öt krajczárral többet találtak benne a kimutatásnál. Ez az én visszalopott ötkrajczárom volt. És én annak az ösömnek a *véres kezére*, a ki egy török basát ölt meg, nem vagyok büszke; de az apámnak a *tiszta kezére* az vagyok.

Milyen angyali élet volt annál a mi házunknál! Soha sem hallott ott egy haragos szó. Testvéreim szerették egymást, engemet még jobban. Mikor kis gyerek voltam, iskolába mentem, Eszter nénémnek a házajtóból utánam kellett addig nézni, míg az iskola kapuján befordulok. Nagyon félelnek voltam. Három tárgya volt különösen félelmem fantáziájának. Azok a nagyszakállú zsidók, — azután a veszett kutyák — és az élve eltemettetés. Ez az utóbbi rém annyira üldözött, hogy egy kis papírra felírva szüntelen a derekamra kötve hordoztam a *végrendeletemet*, (8 éves gyerek), a miben arra kérem az anyámat, hogy ha meghalok, ne temettessen el felboncsolás nélkül. — Leghamarabb kibékültem a zsidókkal: az élve eltemettetéstől nem rettegek, halva se temetnek már el engem! hanem a kutyáktól még most is félek s bot nélkül nem járok az utcán.

Az elemi iskolában volt egy kedves tanítóm, Székely János; leczke után sokszor ott tartott s mesélt nekem régi szép adomákat Mátyás királyról, Mária Theresia udvari bolondjáról, találós meséket, a mik közül egyre emlékezem: «az elseje mindig *fur*; a vége, *lány* előtt csipked s szür: ha kitalálod is furesa, ha nem találod is «furesa». Ez aztán arra buzdított, hogy én is csináljak találós mesét: még pedig versben. Az első siker arra buzdított, hogy még merészebb kísérletet tegyek. Volt egy utcán járó bolond a városban, a ki mindig azt kiabálta, hogy «urak a papok!» (nem is volt egészen bolond). Erről írtam verset. Egyszer odafenn járt Komáromban Tóth Lőrincz, akkor épen a tudós akadémiától pályakoszorúzott költő, (Komá-

rom a poéták hazája); meglátta az én két versemet, elhozta Pestre, kiadatta az egyiket a Regélőben, a másikat a Társalkodóban, alányomtatva az egész nevem praedicatumostól, az életkorommal együtt: kilencz éves. — Ez volt a fátumom. Ezzel el voltam jegyezve a muzsának. El volt döntve, hogy nem lesz belőlem se szolgabíró, se vicefiscalis. — Még egy másik múzsának a nyomai is keresztezték az útamat, a festészeté; tollrajzaim közül egy, a mit 14 éves koromban rajzoltam, szintén a nyilvánosságnak lett átadva (Tóth Ferencz, ref. superintendens arczképe) s sok olajfestményü arczkép heverhet még, ha emlékezik még rájuk valaki, tőlem, a világban; hanem ez nem volt komoly szenvedély.

Tíz éves koromban a szülőim *cserébe adtak*. Kedves patriarchalis szokás volt ez, két család összebeszélt: az egyik lakott Pozsonyban, a másik Komáromban; az egyiknek a gyermekei nem tudtak magyarul, a másiké németül: kicserélték őket. Családi gond, jó iskola egyforma mind a két helyütt. Pozsonyban Zsigmondy tanár fiai és leányai voltak az én testvéreimnek és nekem a helyetteseim Komáromban. Nekünk is, azoknak is, mindenikünknek volt így egy «édes anyja», meg egy «liebe mutter»-je. Úgy tekintettük egymást, mintha testvérek volnánk. Az akkori tanrendszer mellett már a 11 éves gyermekeknek kellett tanulni a poezist, prosodiát, természetesen latinul, ornata syntaxist! Aztán meg a kegyetlen görög nyelvet. De mind hasznát vehetni annak!

Mikor Pozsonyból hazakerültem, már akkor az én feledhetetlen jó apámat halálos betegen találtam. Még abban az évben meg kellett ismernem azt a megmérhetetlen nagy fájdalmat, a mi az árvaságra jutás. Ez annyira összetörte a lelkemet, hogy halálos beteg lettem utána. Csak áldott jó Eszter néném ápolásának köszönhetem, hogy megmaradtam. Itt hozta elélem (ismét) a sors azt a férfit, a kinek befolyása egész életemre kihatott, Vály Ferenczet. Előbb tanárom volt. Később sógorom lett, ki nénémet

elvette. Puritán szigoruságú ember volt. Sok oldalú tudományos műveltséggel bírt. Nem csak azt tanította, s nem csak azokban a tanórákban, a mik kötelezett tantárgyak és órák voltak, hanem mindenfélét, a mi az életben hasznos, a mi a műveltséget kiegészíti. Reggeltől estig foglalkozott a lélekműveléssel. Senki sem sokallta meg. Úgy tudott tanítani, hogy az gyönyörűség volt. Egy évben előszedte velem a gymnasium könyvtárából a nagy incunabulákat, s azokból készíttetett velem tanulmányokat, s három év alatt megtanított francziául, angolul és olaszul. Igaz, hogy mindennap télen-nyáron öt órákor reggel már ott kellett lennem az ő írószobájában; de azt meg is szoktam, úgy hogy most is mindig hajnalban kelek fel s tíz óráig dolgozom: mikor más ember felkel, már akkor én elvégeztem s járok a publicum officium után.

Ez alatt mindennapi gyakorlataim voltak a rhetorica és poézis feladványai: de azok (hála Istennek!) mind elégték a padláson Komárom bombázatása alatt; nem kell rettegnem, hogy valaha kinyomtadják.

Tizenhét éves koromban a pápai főiskolába küldött el szeretett jó anyám, a hol akkor kitünő tanári kar volt: Tarczy, Bocsor, Stettner; mind elsőrendű tudományos capacitások, a kiknek az előadásait nem «muszáj»-ból hallgattuk, hanem a tudvágytól hevített ifjui lélek vonzódásával. És miután (ismét) a sors olyan kortársak közé hozott, a kiknek a szelleme versenytérre kényszerített. Ott voltak Kerkapolyi, Petőfi, Petrich Soma, Gondol Gábor, Bárány Gusztáv, Bathó Bálint, Gaál Péter; mind nevek, a miknek a betűi maig is fényesek. Ott volt «Képző-társasága» a fiatalságnak, a hol hetenkint irodalmi műveket olvastunk fel, azokat bírálatra kiadtuk, a bírálatokat is felolvastuk; ebben az évben egy «Tavaszi» ezimű almanachot is szerkesztettünk s akadt rá kiadónk: ebben jelent meg az *első elbeszélésem*.

Ekkor tele voltam egészségtelen képzelődéssel. A miket írtam, csupa világfájdalom, embergyűlölet, sentimentalis

érzelgés; rendkívüli, hihetetlen esetek hajhászása; a mihez járult még az is, hogy testileg is sokat szenvedtem. Folyvást fájt a mellem: elhitettem magammal, hogy tüdővészben vagyok. Jó anyám azt hitte, hogy a pápai éles levegő és meszes víz a bajom, s elküldött az áldott levegőjű alföldre, Kecskemétre, a jogi tanfolyamra. Áldott legyen érte! Mert itt lett belőlem ember; e derék tősgyökeres magyar városban: és különösen itt lett belőlem magyar író. Itt ismertem meg az igazi népeletet, a maga kifogyhatatlan változatosságában; a néphumort, a puszták világát, egész írói működésemnek az alaphangulatát itt sajátítottam el, s a mellett testileg is megerősödtem: elmúlt rólam a mellbaj, a világfájdalmas bolondságok, új vért, új szívet kaptam, és kedvet a munkához. — Tizennyolcz éves voltam, mikor az első drámámat írtam Kecskeméten, a minek a czíme *«Zsidó fiu»* (tárgya: Fortunatus Imre, II. Lajos pénzügyére). Ezt a művemét Petőfi másolta le, minthogy pályamű volt, idegen kéz írásának kellett lenni; s az akadémiai pályázaton *dicséretet* nyert e drámám, sőt öt szavázat közül kettő: Vörösmarty és Bajza, a száz aranyos pályadíjra ajánlotta azt. A munkának természetesen nagy hibái voltak. Vörösmarty és Bajza atyai szeretettel hívtak oda magukhoz és nem restelltek naphosszant fáradozni velem, hogy ezeket a hibákat kiigazítani segítsék. (Ugyan ki tenné ezt meg a mai világban fiatal íróval?) Utoljára azt mondtam: «Irok én ennél jobbat, menjen ez a semmiségbe!» S a *«Zsidó fiu»* soha sem jelent meg. Most már sajnálom, hogy elpusztítottam. Azt tudom, hogy jó jambusokban volt írva. A tárgyát később feldolgoztam *«Fortunatus»* czím alatt novellának.*

Tizenkilencz éves koromban írtam az első regényemet, a *«Hétköznapiok»*-at. Az egész kecskeméti visszaemlékezés; zabolátlan fantázia szüleménye; de itt-ott olyan

* Azóta Gyulai Pál barátságos utánjárása mellett az elveszettnek vélt kézirat kezemhez jutott.

leírásokkal, hogy most nem tudnék hasonlót írni. Ezt Hartleben adta ki, Nagy Ignác ajánlatára, igen tisztességes tiszteletdíj mellett. — Azontúl aztán nem kellett nekem többet a prókátorság. Maga a principálisom, a derék Molnár József ajánlotta Heckenastnak kiadásra a két első kötet novellámat: «*Vadon virágai*» cím alatt. Azok közül az *első* novella, «*Sonkolyi Gergely*», hat kiadást ért meg, s angolra is lett fordítva (Hungarian sketches. Mr. Stuart).

Húsz éves koromban már állandóul Pesten laktam s tagja voltam a Petőfi által tervezett «*tizek társaságának*», melynek irodalmi missiója volt; de nem kezdett hozzá.

Petőfi befolyása nagy tényező volt pályám kezdetén. Az ő fényes sikerei buzdítottak engem is. Bámulói voltunk mind a ketten a francia romantikusoknak, azután Shakespearenek, Byronnak, Shelleynek. — első műveimen észrevehető a Hugo Viktor és Sue Jenő bálványozása; csak a humorisztikus munkáimnál érvényesül valami önállóság. Kerestem a rendkívüliségeket, a soha meg nem történteket. Ambitióm volt, olyan helyeken járni, a hol még pegazus patkója nyomot nem hagyott.

Ekkor szólított fel Frankenburg az általa kiadott «*Életképek*» szerkesztésének átvételére. Huszonkét éves voltam. Nem a magam érdeme, hanem a közreműködött író-társaké, hogy bátran elmondhatom, miszerint annál becésebb évfolyamai magyar szépirodalmi lapnak nem voltak, talán nem is lesznek. Olyan irodalmi csillagzatok, mint Petőfi, Arany, Vörösmarty, Tompa egyszerre, egymás mellett, körülvéve Jósika, Gyulai, Szász, Lévy, és annyi más ifju tehetségtől. Hanem engem a lapszerkesztés elszibbasztott. Költő és szerkesztő egyszerre nem lehet valaki. Lehet, de rossz lesz, vagy az egyik, vagy mind a kettő.

Jöttek aztán az 1848-iki martiusi napok.

Akkor kezdtem lenni huszonhárom esztendő.

Hogy mit csináltunk ezeken a napokon, az más lapon

van megírva; annyi bizonyos, hogy a forradalom egész más irányt adott az eddigi költői működésnek.

Engem is ragadott magával Petőfi, mint Phaetont a világgyújtogató napszekér.

Szerencsémre, hogy (ismét) a sors összevezetett ugyanekkor egész életemnek jó nemtőjével, a feleségemmel: akkor még Laborfalvy Rózával.

Maga is egy rendkívüli tehetség: az előadó művészetben párját nem találó alak; erős, önálló lélek; a mellett széles tanulmánynyal, ismeretgazdagsággal megáldva, akarata aczél, hanem a szíve arany.

A mi életemben sikernek nevezhető, annak legnagyobb részét neki köszönhetem.

Nem beszélek életem regényéről, a minek ő volt vezérfénye, s azt hálával kell elismernem; a ki elolvassa *Politikai divatok* című regényemet, ott a főalakban sokszor ráösmérhet. Hogy keresett fel bujdosásomban, hogy szabadított meg ezer veszély közül, hogy jött velem fényes életmódból hosszú nyomot, üldözést, halál-rettegést viselni a szabadságharc alatt? ez mind az *embert* illeti csak; de hogy mi befolyást gyakorolt egész irodalmi működésem irányzatára, arról műveimnek egész sorozata beszél. A mi láng van bennük, az az ő szikrájánál gyúlt meg. Egy írónak a kedély az, a mi az eső és napsugár a kertésznek: mesterség, üvegház pótolja mind a kettőt; de a zamatot csak amaz adja meg. S ezt a kedélyt köszönhetem az asszonyoknak.

Annak, hogy olyan sokat dolgozom, az egyik oka az is, hogy szeretek otthon lenni.

S hogy még egyet megvalljak, még a bírálóim legelsőjét is tisztelem az én asszonyomban. Az ő ítélete nekem oraculum.

És én egyáltalában nagyon tisztelem a bírálókat. Köszönöm, ha velem foglalkoznak, s tanulok tőlük. Petőfi mindig becézett, annak minden nagyon jó volt, a mit írok. Ez elrontja a fogat. A kritika keserű, de gyógyít.

Sokat köszönök Gyulainak, még többet Aranyinak és Keménynek, a kik, ha nem nyilvánosan is, de magánhasználatra szánt bírázataikban olykor kegyetlenül bántak velem, s nagyon jót tettek velem.

Azonban az író hiába dicsekedik Apolló kegyeivel, ha a főszemély nincs az oldala mellett: a kiadó. Horatius Flaccus idejében Mæcenas, atavis edite regibus! Én professionatus író vagyok negyven év.óta. Szépirodalmi munkáim jóvedelméből élek, tisztességesen, jogosult igényeimnek megfelelő módon. A kik ebben segédkezet nyújtanak, a kik a közönség részvétét számomra fentartják, terjesztik, méltók rá, hogy hálás emlékezettel chronologiai sorban felemlítsem őket. Magyar kiadóim voltak: Hartleben Adolf, Heckenast Gusztáv, Emich Gusztáv, Müller Adolf, az Athenæum, a Franklin-Társulat, Pfeiffer Nándor és István, Ráth Mór, Révai testvérek, Stampfel Károly, Abafi — és a Nemzeti Színház. Munkáimból magyar nyelven mintegy két millió kötet számra menőt terjesztettek el.*

De a mit még kevésbé hagyhatok felemlítés nélkül, ez azon külföldi kiadók és fordítók megbecsülhetlen barátságára, a melylyel ők egy ilyen kis «anonym» nemzet troglodyth írójának a műveit a földrészünket lakozó minden nemzet nyelvén megismertetni törekedtek. Angol, német, franczia, hollandi, dán, svéd, lengyel, orosz, finn, spanyol,

* Ebbe csak az önálló munkáim vannak beleértve, azokon kívül vannak az általam szerkesztett hirlapokban megjelent munkálataim. Életképek 1847—48. III kötet; ugyanaz 1876. I k. Esti Lapok I kötet. Délibáb 1863—64. III k. Nagy Tükör 1857. I k. Űstökös 1858—1880-ig. XXIII k. Magyar Sajtó 1862. I k. Hon 1863—1882-ig XL k. Igazmondó IV k. Kakas Márton albuma II kötet; összesen hetvenkilencz kötet: meg a politikai röpiratok, a miknek se a számára, se a czímére nem emlékezem.

A regényeim közül legtöbb példányszámban adták ki a «Kárpáti Zoltán»-t (13,000), azután a «Magyar Nábob»-ot (12,000), a miben az a különös, hogy az előbbi ennek az utóbbinak a *folylatása*.

cseh, román, szerb, szláv, horvát és török nyelven megjelent műveimnek kiadói, átültetői, megbíráói sorából alig tudom kiválasztani azokat, a kiknek legtöbb hálával tartozom: Wallner, Janke Ottó, Braun von Wiesbaden, Schmidt Julian, Uhlbach, Jalava, Patterson, de Gerando Antónia grófnő, Stuart M. grófnő, Callier A. grófnő, Hemgren Károly, Axel Dankier, Jovanovics, Kertbeny Károly, Dux Adolf, Kárfy, Silberstein, Geist, Schwarz Armin, Weisz Julian, Helfy I., Brelich E., Pock Waczláv, Sasváry, Erödy, Lindau Pál, Fleischer Richard, Karpeles, Heigel s a jelen művem kiadója, a magyar nemzettel annyira rokonszenvező, Kárpátainkat évenként meglátogató Prochaska, tescheni könyvkiadó. — Tisztelet annak, a kit megillet. A jó fordító és a jó kiadó az írónak az, a mi a szárny a madárnak. Egy *«toll»* még nem röpit el.

A magyar tudományos akadémiának az elismerését is hálás köszönettel kell felemlítenem, mely nekem a levelezőtagságot 1850-ben, úgy szólván, előlegezte; mert még ekkor mindössze hat kötet munkám volt csak a közönség előtt: a *«Csataképek a forradalomból»* ebben az évben irtam. Az akkori rémuralom alatt a magyar tudományos akadémiának sem volt szabad közgyűlést tartania: én tehát olyan formán lettem tudóstársasági taggá, hogy az *akadémiai igazgató-tanács ajánlatára az akkori katonai főparancsnokság által neveztettem ki*, (a hogy ezt a kiállított diplomám bizonyítja). Nem hiszem, hogy a kerek földön volna még valaki, a ki hasonló úton jutott a halhatatlanok sorába! Csak 1859-ben jutottam be újra rendes tagnak megválasztás útján.

És mostan, legvégül, hadd szóljak rólatok, leghívebb munkatársaim, segítőim, gyámolítóim: *édes szép zöld fáim!* a kiket ültettem, magjáról neveltem, ójtva idomítottam: égnék emelkedő földi társak. Ti tudjátok, mennyit suttoztatok nekem? mennyi gondolatot hullattatok alá virágaitokkal? hányszor kerestem nálatok eszmét, felüdülést? mennyi álmod, ábrándot árnyékoltatok be? egész

világ üldözése ellen hogy rejtettetek el? szívnek nehéz háborgásait hogy csendesítettétek el? Ha egyszer valaki idejön, azt kérdeni, miért tudtam többet dolgozni nyáron, mint télen, mondjátok el neki, hogy ti is ott voltatok akkor.

A szabad természet volt az én sokatírásomnak legfőbb, legmélyebb titka!

Irtam Budapesten, 1883 május 29-én.

Jókai Mór.

ÖNÉLETÍRÁSOM.

(Tíz évvel később.)

A legtekintélyesebb newyorki folyóirat, The Forum szerkesztősége szólított fel, fölöttébb lekötelező modorban önéletírásom adatainak közlésére.

Megvallom, hogy én ezt a legnehezebb feladatnak találok egy íróra nézve; mert az életírás nem szorítkozhatik a száraz adatok összeállítására; annak át kell szövetni úgy az elismeréssel, mint a megrovással. S az első még nehezebb, mint a második magára az íróra nézve.

Azonban egy bevégzett életpálya végén lehető mind a kettő: a mikor az író úgy beszélhet már magáról, mint egy objectumról.

Ez évben (febr. 18-án) töltöttem be hetvenedik esztendőmet. Tavaly, szintén az év elején ünnepeltem az ötvenedik évfordulóját irodalmi működésemmek.

Hetven éves koromban egy új hazát, egy új nemzetet, egy új családot és egy új irodalmat látok magam körül és nem érzem magamat benne idegennek és kivénültnek: én folyton együtt maradtam a megújulókkal; az új a régiből támadt s én együtt fejlődtem vele; ott maradtam a közepében, otthon vagyok benne: hozzájuk tartozom. S én tudom most is viselni a munka terhét, élvezni az örömet, dacolni a szenvedésekkel, s remélni a jövőben. Minden este úgy hajtom álomra a fejemet, mint a ki a számadásait végkép befejezte, s minden reggel úgy kelek fel, mint a ki előtt még évtizedek feladatai állnak.

Tavaly megtartott írói jubileumom alkalmával kétszáz vármegye, város és társulat választott meg díszpolgárává,

az egyetem doktorává. A számomra beküldött albumok és diplomák, művészi és industrialis tekintetben is egy ritka érdekes múzeumot képeznek: mondhatnám egy unicumot. Először azért, mert Magyarországon kívül egy kontinensi államnak sincsenek önkormányzattal bíró municipiumai, a kik íróiknak díszpolgári kitüntetésekét oszthassanak; másodsor, mert az író is ritkaság, a ki ötven esztendei folytonos munkássággal erre alkalmat szolgáltatson.

E félszázados munkásságról ismét egy egész megtelt könyvtár tanuskodik, a mi írószobám dekorációját képezi. Műveimnek első rendes kiadásai háromszázötven kötetet számitanak, kiadói szeszély szerint kisebb-nagyobb formátumokban bekötve. Azután a népszerű kiadások. Kiegészítik a gyűjteményt az idegen nyelvre lefordított munkák. Azok között kétszáz kötetre megy a német kiadás; ezen túl legtöbb a svéd, azután az angol, a francia, lengyel, olasz, hollandi, dán, finn, esch, orosz, szerb, horvát és tót. Tizennégy nemzet nyelvébe lettek átültetve. Sikernek kell neveznem, hogy annyi nyelvű nemzet érdeklődött műveim nyomán nemzetem életé, viszontagságai iránt s tanulta megismerni hazám viszonyait, népe alakjait, jellemrajzát és művelődési stádiumait.

Most megszorítja még e könyvtárt összes munkáimnak jubiláris kiadása, mely száz kötetben, kétezer nagy alakú íven fogja csupán szépirodalmi munkáimat a közönség kezébe juttatni. Történelmi és politikai műveim, nyilvános beszédeim, valamint a gyűjteményes művekben megjelent dolgozataim nem foglalhatnak benne. Eddigélé harmincz kötet lett kinyomatva s még négy év kell rá, hogy az egész elkészüljön. Magam dolgozom át az egészet: a számos hibákat kiigazítom s a nagyobb műveket jegyzetekkel látom el.

Megvallom, hogy jobb szerettem volna összes munkáimat elébb a kritika rostáján átverni s azoknak egy részét megsemmisíteni. Különösen azokat, a mik nem a magyar történelemből és társadalomból vannak véve; (kivételt csak

a keleti tárgyú műveimre tennék, a miket hasonló szeretettel írtam, mint a saját hazámra vonatkozókat); azután azokat, a melyek egy túlszigázott fantázia alkotásai, meg az alkalmi munkákat; de abban állapodtam meg, hogy azt később egy avatottabb kéz könnyebben megteheti, mikor már nekem nem fáj.

Azt is sikernek kell neveznem, hogy a míg a rendezőbizottság ez összes műveim kiadásánál ezer megrendelőre számított, (a mi egy 400 márkába kerülő munkánál igen merész számításnak tetszett): mostanáig egy év lefolyta alatt több mint négyezer példányra történt megrendelés; a mi a magyar nyelv elterjedésének korlátolt voltához arányítva, rendkívüli eredménynek mondható.

Megkezdem az életírásomat.

Jómódu nemesi családok származtam: atyám neve volt Ásvai Jókay József. Az y-grec a név végén nemesi privilegium volt, valaminthogy vármegyei hivatalt csak nemesek viselhetek. Atyám azonban nem maradt az apai háznál «a kis urak» ősi gazdálkodását folytatni; hanem arra a szokatlan pályára lépett, melyen az egyéni tehetség szerzi meg az életmódot. Jogot végzett, ügyvéddé lett s e hivatása mellett városi hivatalt töltött be: a mit úgy hívtak, hogy «árvák atyja». Halála után a számadása alatt levő pénztárak az utolsó fillérig rendben találtattak. Én büszkébb vagyok az apám tiszta kezére, ki rám a polgári becsületet hagyta örökségül, mint az ősapám véres kezére, a ki harci érdemeiért a nemesi czimerünket szerezte.

Már gyermekkoromban hajlamokat árultam el a festészethez és költészethez: eléggé jól talált arczképeket rajzoltam és festettem ismerősökről és városi kitünőségekről; később nagy előszeretettel szép hölgyekről miniatűrben; saját gyermekkori arczképem (tükörből festve) most is meg van nálam. Kilencz éves koromban két versem jelent meg a hirlapokban.

De azért nem helyes adat az, mintha én előbb festői életpályára készültem volna, s később tértem volna át a

költőire. Az én ifjukoromban se a festést, se a költést nem tekintették életpályának: mind a kettő «nobel passio» volt, a mi az embernek nimbust ígért, de betevő falatot nem. Honoráriumot senki sem fizetett s kész munkát csak úgy adhatott ki a költő, ha maecenást kapott, a ki dedicatio fejében fedezte a nyomtatás költségét. A könyvét azután kioszthatta az ismerőseinek; ha pedig megtörtént az az eset, hogy egy piktornak festményért pénzt adtak, úgy az bizonyosan boltezímer volt.

Hanem a helyett készültem én is, mint minden jól tanuló gentry ifjú, a jogi pályára. Mindig első eminens voltam a klasszisban minden exact tudományból, s mielőtt egy irodalmi munkám megjelent volna, már ki volt hirdelve az ügyvédi diplomám a komáromi vármegyeházán.

Az irodalommal foglalkozás még akkor csak élvezet-számba ment nálam.

A legelső regény, melyet olvastam, Scott Walter Ivanhoeja volt magyar fordításban. Némétül már akkor tudtam jól: Pozsonyban tanultam meg, mint cseregyerek. (Az a szép szokás volt akkor, hogy a pozsonyi német családok komáromi magyar családokkal kicserélték a gyerekeket, fiút fiúért, leányt leányért egy pár esztendőre: ez volt a legjobb tanrendszer a nyelvtanulásra). Én azonban előszeretettel viseltetem az angol és francia költők iránt. Tizenöt-tizenhat éves koromban megtanultam angolul és francziául grammatikából nyelvmester nélkül, — hogy Boz Dickenst és Coopert olvashassam eredetiben. A francziák közül első volt Hugo Victor, a kit megkedveltem. Boznak még akkor csak egy regénye volt nálunk kapható: a «Pickwick-klub». Coopertől az «Utolsó Mohikánok», Hugótól «Bug Jargal» és «Han D'Izland». Ezekhez jött később Sue Eugen, kinek exotikus regényei (többek közt a «Női kékszakáll»), végzetes szuggesztióval voltak a fantáziámra. Dumast legkésőbb ismertem meg a Trois musquetaires-ből. A mint azonban Shakespeare több művét megszerezhettem: Lear királyt, III. Rikhardot, ez az

olvasmány végképen holdkórosává tett a nagy irodalmi planétának. Jogász voltam a kecskeméti kollégiumban, Petőfi pedig színész egy ott letelepült vándortársulatnál. Neki is jelent már meg két verse a lapokban. Együtt álmodtunk elérhetlen dicsőségről és a mellett tanultunk angolul, francziául. Megtettük azt, hogy lefordítottuk Lear királyt és aztán rábirtuk a kecskeméti közönséget, hogy Shakespeare darabjára a színházat megtöltse és tapsoljon Lear királynak! — Az a túlvilági mámor, a mit a fölséges szellemóriás ihlete támasztott agyamban, mentheti azt a vakmerőséget, hogy én, a tizenhét éves gyerek, egy dráma írására vállalkozzam (mindjárt a legmagasabban kezdve); megírtam a «Zsidó fiú» című szomorújátékot, melynek hőse «Emericus Fortunatus» II. Lajos király kincstárnoka s azt beküldtem a magyar tudós akadémia drámai pályázatára. És a tudós akadémia ezt az én első művemet dicsérettel tüntette ki, sőt a pályabírák kisebbsége (Vörösmarty, Bajza) a száz aranyos jutalomra ajánlotta.

Ezzel alá volt írva a versszerződésom annak az édes ördögnek, a kit úgy hívnak, hogy «poézis», a ki elvisz bennünket abba az örökké égő langba, a mely folyvást éget, de soha el nem hamvaszt. Az ügyvédi diplomámnak soha hasznát nem vettem: egy pöröm volt, azt meg is nyertem; azon időben az ügyvédnek magának kellett exequálni az alperest. Azt már nem követtem el.

Ettől fogva tudtam, hogy nem lesz belőlem más, mint író.

Negyven évig azt hittem, (a hogy meg is írtam a «Negyven év viszhangja»-ban), hogy ez a legelső munkám elveszett. Az ötvenedik évben azonban az én szintén ötven évet jubiláló kedves barátom és kritikusom: Gyulai Pál (az is ritka kegyelme és nagy adománya a sorsnak, hogy egy ötven évig író egy ötven évig kritikust tisztelhessen maga előtt!) addig kutatott az akadémia levéltárában, míg rátalált az elveszettnek hitt első drámámra s most már az is ki van nyomtatva a műveim próbakötetébe.

Hiszen rossz dráma a «*Žsidó fiú*», tele vakmerő képtelenségekkel; de vannak benne gondolatvillámok, a nőkre most nem volnék képes, és van egy merész emberi eszme, a mi a korszellemet félszázaddal megelőzte, egy elnyomott faj szenvedéseinek égrekiáltása.

Az első siker új ösztönt adott: én fölfelé szédültem. A dráma után következett a regény. Tizenhét éves voltam, a midőn megirtam első regényemet, a «*Hétköznapok*»-at. — Ez is tele van hibákkal; de én az összes munkáim kiadásában semmit sem igazítottam rajta. Azok a hibák is az én eredetiségeim, hozzám tartoznak. Én az első művemben senkit sem utánoztam azon nagy regényírók közül, kiknek műveit bámultam. Tévedtem, botorkáltam az úton; de az az út a saját magamtörte csapás volt.

Később aztán irtam rosszabbakat is, olyan genreből, mely idegen befolyásra vall. Első novella-gyűjteményeimből sok excentricus fantázia működik, túlesigázott életnézetekkel: a mik közül ismét kiválik egy-egy való életből kikapott eredeti magyar kép, minő a «*Sonkolyi Gergely*» elbeszélésem, mely angolra is lefordított Stuart grófnő által.

Az első regényem megjelenése után életpálya lett rám nézve az irodalom. Voltak már kiadók, a kik tisztességes honorariumot fizettek egy kezdő magyar írónak, a kinek nyelvén nem is értettek. Németek voltak. Hartleben, Heckenast. Dicséretreméltó derék emberek. Szorgalmas írónak meg lehetett élni, mellékfoglalkozás nélkül is. Én már huszonegy éves koromban egy szépirodalmi lap szerkesztésével bizattam meg, a mi abban az időben nem volt olyan rendes hivatás, mint most. Lapot csak a kormány engedélyével lehetett kiadni. Az akkori dikasterialis kormánynak pedig az volt a nézete, hogy a politikában divó pártok szerint, melyekből csak kettő volt: 1. liberális, 2. conservatív, elég mindegyiknek egy organum; harmadiknak aztán egy neutrális. Ezek mellé függetlenek szin-

tén csak három szépirodalmi lapra adtak engedélyt, hasonló irányzattal. A hogy a conservatív párt politikai lapjának satellese volt az aristocrata Honderü, a neutrális táblalíró világ organumának a Pesti Divatlap: úgy csatlakozott a liberalis reformok közlönyéhez a demokrata Életképek, s a milyen harcok folytak amazok között a politika magas régióiban, nem kevesebb erélylyel küzdöttek emezek az aesthetica, poézis és társadalmi élet mezején. Én a liberális irányzatú szépirodalmi lapnak, az «Életképek»-nek lettem a szerkesztője. Ebbe a lapba dolgoztak a magyar költővilág legkiválóbb matadorai. Különösen az ifjú nemzedék s annak vezérszellemé, Petőfi, kivel a legbensőbb barátság fűzött össze évek óta.

Majd elkövetkezett az egész Európára nézve új korszakalkotó 1848-ik év, mely különösen Magyarországon az egész eddigi társadalmi és politikai viszonyok helyett merőben újakat teremtett.

Ezideig Magyarországon kizárólag a félmilliónyi nemesség képezte a nemzetet. A főbbi jobbágyság volt: ez viselte az adó terhét, ez adta a hadsereghez az ujonczokat, a nemes csak háboru idején fogott fegyvert; az országgyűlést a nemesség követei alkották: az összes polgárság egy szavazattal volt képviselve; a kormány nem volt felelős, nála volt a hatalom, a mit a censura útján még a szellem fölött is gyakorolt.

Ezen elavult rendszer ellen küzdött az új nemzedék, melynek programját képezte a történelmi nevezetességű «pesti tizenkét pont», melyekben a jobbágyság felszabadítása, a nemesi előjogok eltörlése, közteherviselés, sajtószabadság, jogegyenlőség követeltetett, felelős kormány és képviseleti országgyűlés mellett.

Nekem adatott a sorstól a szerencse, hogy márczius 15-ikén a köztéren a polgárok előtt e tizenkét pontot felolvashassam, Petőfivel együtt, ki ugyanekkor a «Talpra magyar!» költeményét elszavalta. Ezt úgy neveztük, hogy «forradalom».

A merész kezdeményezést teljes siker követte. A pesti pontokat magáévá tette az egész nemzet, elfogadta a pozsonyi országgyűlés, szentesíté a korona; a magyar nemesség önkényt lemondott nemesi előjogairól, (ezen lemondás jelzéseül hagytam én el a nemesi y-grec-et nevéből) s felszabadította a jobbágyságot s ez által a közös hazaszeretet tüzeben egygyé-olvasztá az egész magyar nemzetet.

Ezzel ismét egy új kötött pálya lett elém rajzolva a sorstól: a politika útja, melyen a költői működéssel parallel irányban haladtam mind ez ideig; a szabadságot, az emberiséget, a felvilágosodást, a haladást szolgáltam hiven.

Ugyanez évben magánéletem is határozott fordulathoz ért. A márcziusi napok diadalmamora összehozott azzal az alakkal, a ki hosszú életem át jótékony befolyással volt kedélyemre, valóságos jó fatumom nemtője. A szinpadon szónokolva a forradalom néptömegéhez, találkoztam a drámai művészet legmagasabb alakjával, Laborfalvy Rózával: megszerettük egymást és egybekeltünk.

Nemsokára kitört a reactio által felidézett ellenforradalom, mely a magyar nemzetet és szabadságot végpusztulással fenyegette. A magyar nemzet e szabadságharczban csodáit mutatta fel a vitézségnek és honszeretetnek. A felszabadult nép kászával és szuronynyal sietett hazáját és szabadságát védeni, s a bilincseitől menekült sajtó a szellem lángfegyvereivel intézte a harcot, s a magyar honvédsereg diadalmaskodott a reactio zsoldos tábora fölött. Petőfi elesett a csatatéren. Én egész Világosig kísértem a szabadságharcz vezéreit, minden viharokon keresztül: Debreczenben politikai lapot szerkesztettem, Esti Lapok czime alatt, mely a «magyar girondistáknak» nevezhető országgyűlési pártnak az organuma volt, melynek vezérei voltak: Nyáry Pál, Almásy Pál, Kazinczy Gábor, politikai elvük: harczolni a végső erőfeszítésig Magyarország szabadságáért és alkotmányáért, de nem a trón megdön-

téseért, előre látva, hogy az ellenkező politika ellenünk idézi az orosz nagyhatalmat. E politikai irány hazafias volt és becsületes; — hanem háládatlan. A reactio nem tett különbséget szabadságharczosok és forradalmárok között. A magyar szabadságharcz leveretése után az orosz hadsereg által a Magyarország fölött úrrá lett osztrák rémuralom épen úgy halálra keresett engem is, mint a többi politikai szereplőket. A vértörvényszékek uralma alatt nyártól télig ott rejtöztem a Bükk erdőségei között, s megszabadulásomat a vesztőhelytől nőnnök köszönhetem, ki a művésznő és feleség látnoki szellemétől vezetve, azt a módját találta ki számomra a védelemnek, hogy Komárom várának Klapka által történt átadásakor az én nevemet is beiratta a kapituláló sereg hadnagyai sorába, s az így szerzett menedéklevéllel felkeresett a borsodi rengeteg közepett. De még azután is egy évig rejtözve kellett maradnom; mert az osztrák menedéklevél biztosította ugyan a fejemet a halálitelet ellen, de nem a lábaimat az ellen, hogy engem is úgy, mint a többieket (például Podmaniczky Frigyest) besorozzanak közkatonának az osztrák hadseregbe s elmasiroztassanak Lombardiába.

Nevem ki volt törölve az irodalomból két évig. Jókai Mór nem létezett. De azért tollam nem nyugodott. Egy szerencsétlen emlékü folyóviznek a nevét választottam magamnak írói álnévként «Sajó». (Ezt a nevet csak kutyának szokták adni.) És ezen név alatt írtam a «Forradalmi és csataképeket». Szabadságtól és honszeretettől lángoló, keserűségkeltő elbeszélések hosszú sorozatát.

S ez volt a kezdete írói jellemem új átalakulásának.

Elhagytam a beteges fantázia agyrémeit, s a hozzájuk illő bombasztos irályt: törekedtem az élet igaz alakjait megtalálni, s olyan nyelven írni, a minőn a nép beszél; legnagyobb sikernek tartva azt a palócz parasztnő mondását, a ki egy elbeszélésemre azt véleményezte, hogy «hisz így én is tudnék írni!»

A szépirodalmi lapok a szabadságharcz után mind

tönkrementek. Egyáltalában minden költészeti productio el volt sekélyesedve. A közönségben el volt zsibbadva a kedv az olvasáshoz, a költőkben a kedv a lelkesedéshez.

Ismét én kísértettem meg egy szépirodalmi lap (a Délibáb) szerkesztését. Saját nevem alatt nem kaptam rá engedélyt: a nemzeti színház igazgatója, gróf Festetich Leo kölesönözte oda a magáét. A mint aztán Festetich megszűnt intendáns lenni, az én Délibábomnak is meg kellett szünni. Ekkor Heckenast Gusztáv nyomdatulajdonos indított meg egy új vállalatot: az első illusztrált magyar heti lapot, «Vasárnapi Ujság» czim alatt, (mely mind e mai időkig kedvencz olvasmánya a magyar közönségnek). A kiadó engem szólított fel ennek a szerkesztésére. Az én nevem azonban még folyvást a proscibáltak tábláján állt az osztrák kormány előtt. De nemcsak az enyém, hanem valamennyi magyar íróé. A felelős szerkesztő (gerant) minőségét senkinek sem adták meg. Jó szerencsére volt egy irótársunk, a ki mákacs betegség miatt az egész 48/49-iki korszakot a graefenbergi gyógyintézetben töltötte és így nem lehetett a szabadságharcban kompromittálva: Pákh Albert, ezt nevezettük ki felelős szerkesztőnek; de a ki még ezután is hosszú időkig a graefenbergi gyógyintézetben maradt. Ennek a firmája alatt szerkesztettem én ezt a nagyhamar népszerűvé vált képes folyóiratot, melyben magam «Kakas Márton» név alatt írtam a humorisztikus heti szemlét. Volt a V. U.-nak olyan évfolyama, melyben 12 ezer volt az előfizetőinek száma. Ez volt a török-orosz-angol-francia-olasz keleti háboru alatt.

Ezen időközben írtam én az erdélyi fejedelmi és a török uralom alatti történelmi regényeimet: a török regényeket és a Véres Könyv czimű keleti novelláimat. De nyomban utánuk a Magyar Nábob és Kárpáthy Zoltán czimű regényeimet, melyek nekem magamnak legrokonszenvesebbek.

Később kezdtem hozzá a «Magyar dekameronhoz», mely száz novellát tartalmaz a legtarkázottabb tartalommal.

E közben drámákat is írtam, a mik között a Dalma,

Dózsa György, Szigetvári vértanuk hatással voltak a közönségre. A költészet nimbuszába burkolt hazaszeretet és szabadság eszméi megtalálták a fogékony kebleket. A színpad volt a parlament helyettesítője.

Ekkor ismét egy új vállalatot kezdeményeztem. Az első magyar karikatúrákkal illusztrált humorisztikus lapot «Üstökös» czim alatt.

A kezdeményezés nehéz volt: se humorisztikus író, se karikatura rajzoló hozzá. Magamnak kellett kezdetben írnom is, rajzolnom is, később segített maga a közönség. Azóta a magyar humor magas fokra fejlődött mind irodalmi, mind művészi tekintetben; de azért az Üstökösnek első évfolyamai becsesek maradnak, melyekben a szöveget is a képeket is maga a közönség hordta össze: jellemezve magát a magyar népeletet.

A csörgő-sipka alatt harcoltak a koreszmék. Tizenkét évfolyama e humoros lapnak élő képét örökíti meg a kort jellemző eszméknek és észjárásnak. Ebben is egy új álnév alatt működtem, mint Tallerossy Zebulon.

Ugyanebben a lapban kezdeményeztem én a nemzeti öltözet viselését (1860-ban), mint eleven tiltakozást az ellenemzetienítés ellen; a mi az egész országot magával ragadta, s éveken át fenntartotta magát.

A következő évben fordulat állt be a politikában. A korona megkísérettette az alkotmányos élet helyreállítását Magyarországon. A kísérlet eredménytelenül végződött. Az európai concertben megbukott az absolut kormányzat. Helyébe lépett a szerencsétlen kétbalkezű Schmerling kísérlete egy theoreticus összalkotmánynyal, mely egy összmonarchiát tervezett német alapon. Ez a kísérlet Magyarországon még az absolutizmusnál is nagyobb resensusra talált. Az ellenálló nemzeti párt ekkor egy nagy politikai lapot alapított meg, s annak kiadásával és szerkesztésével engemet bizott meg, mint a ki a 61-iki országgyűlésen tartott képviselői programbeszédemmel bizalmát megnyertem. A lap czime volt «A Hon». Nagy hatás-

sal indult meg, a mit a kormány azzal gondolt megakadályozhatni, hogy engemet és munkatársamat Zichy Nándor grófot, egyikét a magyar aristocratia legkiválóbb championjainak haditörvénytörvények elé állított (egy akademikus vezérezikk miatt) s elítéltetett egy évi nehéz vasban töltendő fogságra. A fogság nagyobb részét az uralkodó kegyelme elengedte, s a Hon továbbra is a szabadelvű ellenzék közlönye maradt, az én vezetésem, de más szerkesztő felelőssége alatt, míg Schmerling bukása után ismét visszanyertem a szerkesztői állást s vezettem a Hon hazafias irányban a bal-közép politikája értelmében, míg Tisza Kálmán kormányra jutásával a lap is a kormányt támogató fuzionált szabadelvű párt organumává lett (most Nemzet). Ez alatt folyvást tagja voltam a képviselőháznak tíz országgyűlésen keresztül s tevékeny részt vettem a törvényhozás tanácskozásában. Mint szónokot is szívesen meghallgattak.

És e közben megírtam 350 kötet költői munkát különböző cím alatt, 3937 év törtélelemmel, mely most is szaporodik. A lapokban elézött apróbb munkálataimat nem számítom közé.

Hogy lehetett ennyit összeírni?

Legelőször is az rá a válaszom, hogy ötven év nagy idő! Aztán micsoda ötven év!

Négy olyan különböző korszak egymásutánja, melynek egész észjárása elüt a másiktól.

Gyermekkorom emlékei visszahatolnak egész a napoleoni világharczok korszakáig, melyben a magyar insurrectió is szerepelt. Még én ismertem annak a kornak a szereplőit; a nyugalmazott huszár őrnagyoktól kezdve a czopfos szenátorokig, s a fejedelmi kegytől fölemelt és aztán elfelejtett szép asszonyokig: azt az egész társadalmat, melyben a ruházatáról meg lehetett ismerni mindenkit: ez a nemes, ez a molnár, ez a takács, ez a szekeres gazda, ez magyar, ez német. Costume volt divat helyett. Apám hadnagy volt az insurrectióban.

Még én a magyar életet visszatükröző tiltott könyvek-ből lopkodtam ismereteimet, miket kinyomatni nem volt szabad, apáink leírva adták tovább; néhányat most is tartogatok belőlük; magáról az országgyűlésről is csak írott lapok útján lehetett értesülni.

Aztán megértem az ébredés, az újjáalakulás korszakát, a hol a lángeszme harczolt a kökemény valóság ellen; «virrad! haladjunk!» jelszó alatt.

És az arra következő szabadságharcz is magával sodort, hol felemelt, hol letiport. Vezettem és vitettem benne. Végigéltem egy nemzet újjászületését, a mesés harcokat, a mámorító diadalokat, a kétségbeesett elbukást, a szívós ellenállást, a világháborító reménykedést.

Láttam az ezerféle ellentétes helyzetet, indulatot, fogalmat; a mai nap hőseit, kik holnap földönfutók, a rémület szörnyetegeit a nevetségkörülményeikévé torzulva; koldussá lett nagy urakat; rablókat, mint népmesék hőseit.

És most ismerem az új korszakot, a jelszavaival, tárgult látkörével, felmagasult észleléssel, reális eszközeivel, ideáljainak megtartása mellett.

Egy ily mozgalmas életpálya mellett, mennyi alakjával kellett megismerkednem az egymást felváltó korszakoknak! Élők és halottak nekem modellt álltak: hívásomra most is előjönnek, változatosságban kifogyhatlanok.

Azt mondják rólam, hogy mint regényíró idealista vagyok. Vádnak nem volna megszégyenítő, de nem fogadhatom el. Hogy rendkívüli alakokat, szokatlan helyzeteket rajzolok: az nem teszi sem a tárgyat, sem az egyént lehetetlenné. Én azokkal együtt éltem, s a mi exorbitans fantáziának látszik, az visszaemlékező tapasztalat többnyire.

Én jártam a korszak legnagyobb hőseivel együtt diadalútjaikon s futottam, vesztett csaták után, futó betyárok vezetése mellett, úttalan mocsarakon, pusztákon keresztül. Ott voltam Bécs város és Buda ostrománál a bombák tüzijátéka közepett, s láttam egy rombadőlt világot fejemre szakadni Világosnál. Részt vettem egy elnyomott nemzet

halálveszélyes conspiratióiban, s részesültem a koronás király legkegyelmesebb kitüntetéseiben; voltam szegény ördög, a ki zsidógyerekeket tanít magyar nyelvre havi két forintért, s voltam komoly vállalatok szerencsés igazgatója. Viseltem a sors minden csapását, s élveztem minden kedvezését; volt a nyakamon kötélhurok és érdemrend szalag; hullott a fejemre a dicsőítés arany virágpóra s a rágalom assa foetidája. Voltam szeretve és voltam gyűlölve, mint talán senki más. S a saját életem színének keresztül kell rémteni a munkáimon. S a míg ezt a furcsa földglobust, a minek Magyarország a neve, s mely a külvilág előtt oly ismeretlen, mint a hold tulsó oldala, keresztül-kasul jártam — (hol kergetve, hol hívogatva, hol meg a magam gyönyörűségére) mennyi alakjával kellett megismerkednem a népéletnek; mennyi drámát láttam, a mi valóság volt; mennyi különöséget, mely nemzeti sajáttságot képviselt és mennyire meg kellett győződnöm arról, hogy fajomnak és a civilizált társadalomnak alaplelkülete a becsület, az emberszeretet, az igazság. S a mi ezzel ellenkezik, az kivétel. Én is megtalálom a rútat, a rosszat a közéletben, fel is mutatom, de nem csinálom az árnyékból alapszint, nem használom célnak az eszközt, nem veszem ethicának a pessimizmust. Lehet-e engem ezért idealistának szidalmazni? A nyomort én is gyógyítandónak hirdetem, de nem hiresztelek kétségbeejtően gyógyíthatatlannak.

Hogy tárgyainból nem tudok kifogni, abban segítségemre van maga a közönség. A mi csak jellemző adat, ötlet fölmerül a napok történetében, azt nekem mindenün-
 nen beküldi egy-egy ismeretlen jó barát. Két élő kronikája volt a magyar közéletnek: Deák Ferencz és Nyáry Pál; azokat én jó barátaim, mondom inkább protektoraim közé számítottam, tőlük nyertem sok adatot, a mit munkáimban felhasználtam. Magyarországon a vidék tele van anekdotákkal s a mező népdalokkal.

És akármerre járok az országban, jó akaróim (s mint

regényírónak minden párt jóakaróm, még a legtúlzóbb nemzetiségié is) mindenütt elém hozzák azokat a hagyományokat, a mik vidékükhöz vannak kötve; régiségbuvárok, történettudósok figyelmeztetnek a történelmi emlékek közül kivillanó epizódokra; nyomába igazítanak rejtélyes titokszerű eseményeknek, rábízva a lélektani kutatást úgy, hogy mondhatnám, hogy az egész magyar nemzet együtt dolgozik velem.

Igaz, hogy ez a közremunkálás csak olyan, mint mikor Liszt Ferencznek a zeneérzékét megkapta ez a népdal: «nem ettem én ma egyebet: fekete retket, kenyeret». S csinált belőle egy nagyszabású oratoriumot. Én is csak egy accordot kapok meg, egy vég-katasztrófát. S ahhoz kell hozzá divinálnom a megelőző regényt.

De hadd emlékezzem meg méltó hálával költői munkásságom legerősebb támaszáról, a könyvtáramról.

Munkáimnak nagyobbik fele magyar tárgyú, s ebből ismét tetemes részt foglalnak el a történelmi regények és elbeszélések, melyek a régi pogány magyarok korszakától kezdve, átvonulnak az első kereszténység, Kálmán király, a tatárpusztítás, a Dózsa-portalás, a török-uralom, az erdélyi fejedelmi udvar, a Zrínyiek, a Tököly és Rákóczy szabadság-harcok, a törökök kiűzetése, Rákóczy fiai, Mária Theresia, II. József, a magyar insurrekció és napoleoni hadjárat eseményein keresztül, egész az 1848—49-iki szabadságharcig.

A régi Magyarországot bejárta a fantáziám a Kárpátokon kezdve, a Székelyföldön, a magyar tengerparton, a pusztákon, mocsarakon, a várakon keresztül, a bányákig és a névtelen Dunaszigetig s aztán átszáguldozta a kerek földet: elbeszéléseim játszanak a tengereken és azok szigetein, Észak és Délamerikában, a régi és új Egyiptomban, a caesarok Rómájában s a forradalmi Rómában, Párisban, Londonban, Szent-Pétervárott (itt különös előszeretettel), Lengyelországban; azután az orosz sivatagokon, Szibériában, Kamsatkában. Törökország története, kelet meséi, Sztam-

bul, nagy tért foglalnak el regényeimben, hozzájárul a Krim, a Kaukázus; tovább Perzsia, Palmyra, Afghanistan, China, az Amur vidék, Ázsia pompás városai, majd Syria, a régi Palesztina; visszatért Sicilia, az egész olasz paradicsom, Ragusa, Bosznia; aztán Poroszország, megállapodva a régi Bécsben. Azonkívül még szárnyára eresztve uratlan, léttelen régiókba; az elsülyedt világrészbe, Oceániába, az eltemetett Leaotungba, a hozzájárulhatatlan északi polus alá, s a jövő század álomországába, sőt a pliocene özönvízelőtti világába.

Annyi esze azonban már van a fantáziának, hogy saját szárnyain kívül felhasználja a rendelkezésre álló gőzerőt, sőt a hol meredek az út, az öszvér hátára sem áttal felülni. Ennyi történelmi és tájleirési művet pusztá képzeletből nem lehet, nem „szabad” előteremteni.

Az én könyvtáram egyike a (magan kézen lévő) legbecesebb gyűjteményeknek, a melyben minden nevezetes útleírás, néprajzi, természettudományi mű a legdíszesebb illusztrált kiadásokban feltalálható, s legbecesebbek közt azok az egérrágtá régi krónikák. Ezek az én kalauzaim a multak történetében s a széles nagy világban. Nincs olyan elrejtett völgye a földnek, olyan tájék, olyan vegetatió, a mit könyveimből ne ismernék. De hát ehhez tanulni is kell sokat. Először is a saját anyanyelvemen kívül teljesen el kellett sajátítanom a latin, angol, franczia, német nyelvet; azután az olasz, szláv, görög nyelvben annyira vinnem, hogy szótár segélyével eligazodjam benne, a saját nemzet történetét és a világhistóriát keresztül tanulmányoznom, a természetrajzot erősen kultiválnom, (a növényeket névszerint mind ismerem, csigák dolgában egyikét a legszebb gyűjteményeknek birom), a mellett a modern társadalom irányeszméivel: a technika vívmányaival, a csoda-termő korszellem hódításaival, a politikai eseményekkel folyvást ismeretségben maradnom. Mint ahogy az akrobatának mindennap kell gyakorolni az izmait: úgy kell nekem folyton fejleszteni az ismereteimet könyvekből és

lapokból. A napi sajtó maga egy nagy iskola, melyből a regényírónak egy leczkét sem szabad elmulasztani.

Bevett fogalom az elmetehetséget három minőségre szétválasztani: *judicium*, *memoria*, *fantazia*. Sőt ezek még ellentétbe is hozatnak; a kinek erős a *fantaziája*, annak gyöngé a *memoriája*, vagy megfordítva. Az én tapasztalatom szerint a regényírónál együtt kell dolgozni mind a háromnak. Külömben tündérmeséket teremtünk. Ebből a fajtából is található műveim közt elég, talán több is a kelletenél. Hanem ennek is meg van a közönsége, a melyek számára érdemes írni. Nálunk különösen még a naiv kedélyek nem fogyatkoznak el, s a magyar gyermekvilág egy nagy olvasóközönséget képez.

A regényírás mestersege pedig így megy.

Elmondom az egész titkomat, utánam csinálhatja akárki.

Vagy egy vezéreszme érik meg agyamban, vagy egy történelmi adatra találok, vagy lélektanilag megoldatlan esemény merül fel előttem. Ez mind ötlet, adomány, lelet: mint a csigahalásznál a gyöngy.

Akkor ehhez meg kell találnom az alakokat, a mik ezt a történetet keresztül viszik, és már tanulmány. Sok fej-törés, megfigyelés, megválogatás kell hozzá. Utmutató a korszak, a melyben a történet játszik; de azt megválasztani már az ítélőtehetség dolga, mert nem minden mesét lehet akármely korba áthelyezni. Bayardból Don Quixote lesz. A megfelelő korszak szokásait, fogalmain, hangulatát, uralkodó eszméit, külső divatját, néha még a kifejezéseit is át kell tanulmányozni; többször a történet színhelyét beutazni, tájképek, népviseletek rajzait felvenni, műhelyek technikai titkait ellesni és a többi.

A mikor aztán ez megvan, akkor maguknak az előteremtett alakoknak kell kidolgozniok a regénymese egész szövevényét. Itt már együtt működik a képzelet az emlékezettel. Én ekkor odahelyezem magam az egyes alakoknak a lelki világába: bennük élek. Magamévá teszem mindegyiknek a kedélyhangulatát. S ez nem jár mindig gyönyörűséggel:

vannak emberi indulatok, a mik lelki egyéniséggel antartice ellenkeznek; a kéjenez, a gyilkos, a fősvény, a zsarnok, a szivtelen kedélyhangulatának szuggerálása fájdalommal jár; a kétségbeesett öngyilkos idegzavara kínoz, az atheista ridegsége borzaszt; de nem tudok másképp írni s a képzelt alakok szenvedése könyre fakaszt. Ezért föltétlen magányra van szükségem, mikor kigondolom a regényemet. Rendesen járkalva dolgozom, ezért tudok többet és jobbat írni nyáron künn a fák alatt, mint télen a falak között. Előbb az egész regényt apróra kidolgozom a fejemben, a legutolsó dialogig, s mikor már leülök írni, akkor oly sebesen írok, hogy egy szó törlés sem fordul elő a papíron. Munkáimnak egész tömegét sajátkezűleg irtam; (valaki kiszámította: 72 millió betűt) s most is ugyanolyan mákszemnyi gömbölyű betűkkel áll az írásom, a miken nem látszik a kéz reszketése. A mit írok, azt mind érzem. De a velem egyidejű korból vett regényeim alakjai mind élő emberek, s ha rendkívülek is, de valóságosak.

Lehet, hogyha nem így csinálnám a regényeket, hanem úgy, mint a szerencsésebb műsterek, a kik nem benne élnek az alakjaik meséjében, hanem maguk előtt látják azokat s kívülről mintázzák őket, akkor alakjaim jobb lábón állnának; de mi lenne a szárnyaikból?

Már ezt a hibámat meg nem javithatom. Vénebb leszek, de bölcsőbb nem. Így kell a közönségnek elfogadni — hibáimmal együtt.

Most még egy munka áll előttem, a mivel szeretném aztán írói pályámat befejezni. Egy magyar «Nibelungen-ének» dolgozom már évek óta, s soká fog tartani, míg elkészülök vele, ha testi, lelki erőm kitart. Árpád honalapításának történetét akarom költői tollal megírni, melyben egybeolvad a történelem a mondakörrel. Elenyészett fogalmak, a miket érthetővé kell tenni; tündérek meséje, melyben a tündérek igazi alakokul jelennek meg, s a mese valósággá válik. Formája a költeménynek regény, drámai alakzattal s lírai lendülettel; a regényben a

modern irodalom nyelve, verselésben, prozodiában; a drámában az a nyelv, az az észjárás, az a fogalom, a mely ezer év előtt az ősök sajátja lehetett. Természetesen nem a búcsúztató «Laatiatue feleim zuntukhel mic wognuc» mintájára, a mi nem az ősnyelvet, csak az ő ortografiát jelzi; a magyar kiejtés ezer év előtt is csak az lehetett, a mi most, a népdalokból elsajátított versformákkal, a tájzólásokból összegyűjtött kifejezésekkel, százakra menő szavakkal, miket szótáraink nem jegyeztek fel, de a melyek ismerősek, a néptől használtak; egy új szónak, egy mostani eszmének nem lehet azok közé vegyülni és mégis teljesen kifejezni a legegyszerűbb szavakkal a gondolatokat, úgy, hogy az olvasó ne találjon bennük keresettséget, eredetiség-hájaszatot. És aztán az egésznek, mikor minden basreliefjeiben ki lesz faragva, egy nagy ethikai és állami eszmének a megfestésülését kell felmutatni. Ha elkészülhetek vele úgy, a hogy képzeletemben látom, akkor aztán Isten kezébe hagyom le a lejemet.

Magánéletemről a következőket tartom följegyzendőeknek. Kora gyermekeségemtől kezdve mindig a legjobb családi életet láttam magam körül. Otthon mindenki szerette egymást: szülőim, testvéreim engemet valamennyien és én is őket. Soha egy zokszó nem hangzott a házunknál. És a hová idegen helyre kerültem, mindenütt valódi puritán szokások, jellemes, derék emberek álltak előttem. A pozsonyi, pápai, kecskeméti házigazdáimnak családjai-
 val úgy összerokonultam, hogy ivadékaik késő korukig testvérüknek néztek. Nagy szerencsém volt, hogy kitűnő tanáraim voltak; és még nagyobb, hogy kortársaim, kikkel az iskolában versenyezni kellett, fényes tehetségű és nagy szorgalmú ifjak: közülök támadt egy pénzügy-miniszter, miniszteri tanácsos, három országgyűlési képviselő, két kuriai bíró, egy alispán, egy híres mérnök, az első artézi kútfúró, kitűnő lelkészek, tudományos akadémia tagjai, tanárok, egy híres festő, és egy Petőfi! Egy hosszú sor a hir kandidátusaiból. Az volt az olympi ver-

seny! Prédáló úrfi, korhely czimbora még példának sem volt közöttünk, önképző társaságokat alakítottunk, a hol a klasszikusok és romantikusok remekeit s a magunk irodalmi zsengeit felolvastuk, az elsőbket essayvel, az utóbbiakat bírálattal kísérvé, a lancaster-nevelési rendszer mintájára egymást tanítottuk, ki mihez értett, énekre, zenére, rajzolásra, tornára és kardvívásra. Bort nem ismertem húsz éves koromig, s asszonyt nem, míg meg nem házasodtam; én a nőmhöz egész szívet vittem.

Nőm elsőrendű művésznő volt a nemzeti színháznál: a magasabb dráma személyesítője, ki a shakespearei darabokban Lady Macbethet, Cleopatrát, Volumniát játszta. Szobortermet, classicus szépségű arcz, csodálatos beszélő nagy szemekkel; hangja mély, lágy és erőteljes, minden indulatkifejezésre képes. Szavai tiszta és érzésteli. Az angol-amerikai Roscussal, Ha. Aldridgesal együtt játszott a pesti színpadon, az Macbethet, ő a Ladyt, és játszta Rachel jelenlétében Lecauvreur Adriennet, egyik estén a nagy francia művésznő, más estén ő.

És művészete mellett a legegyszerűbb háziasszony volt, minden rigolyák nélkül; telke művelt, a hazai és külföldi irodalmat jól ismerte. Szíve tiszta volt és jó. Emberszerető a szegények iránt, független és büszke a nagyokkal és gazdagokkal szemben. Irántam, csak mint költő iránt volt szigorú, munkáimat megbírálta, s a mit ő megjegyzett, az reám nézve orákulum volt.

Hogyan szabadított meg forradalmi bujdosásomból, azt fentebb megemlítém, és aztán hosszú életem át hány-szor érezte velem önfeláldozó jóságát nehéz napjaimban; s nekem sok nehéz napom volt, a miknek emlékét nem fogom megörökíteni, legyenek megbocsátva azoknak a jó barátaimnak, a kik azokat okozták. Eltakarja az árnyéket azoknak a «jobb» barátaimnak az emléke, a kik élettemnek napos oldalát képezik. (Tisza Kálmán.)

Legjobb barátom volt maga a magyar közönség, mely nagy kegyével gondtalan étellel jutalmazott; a király

kitüntetett a Szent-István-rend s az írói és művészi érdem adományozásával, a kormányférfiak barátságukkal, a nemzet a képviselői állással, a magyar tudományos akadémia négy izbeni választással, a tudományegyetem doktori promoteálással, városok, társulatok disztagsággal, intézetek jövedelmező állásokkal; kiadóim műveim elterjesztésével, ifjú irótársaim és a művészek szeretetükkel. Ha ma elhagynám a földi világot, csak azt tudnám referálni annak a másik világ népének, hogy ez az elhagyott nagyon szép világ volt.

Azon fényes alakok között, a kik életem égének első csillagait képezték, elsők közé jegyezhetem dicsőséges királyunkat és királynénkat, József főherceget és mindnyájunk közös fájó emlékét, Rudolf trónörökösöt és Stefániát. A csillagászok találják az égen olyan foltot, melyen a legerősebb távcsövel sem lehet találni legkisebb csillagot; azt úgy hívják, hogy «szénüreg». Arról az üres foltról a «mi» csillagunk futott le.

Harmincznyolcz esztendeig élttem hömmel háborítatlan családi életet. Most már csak arczköpei vesznek körül, s csak álmaimban jelen meg előttem. De sokszor megjelen. Mindig ugyanaz.

Hanem azért nem állok egyedül. A hozzám való jó indulat átöröklött gyermekeinkre: egy leányom, egy vöm, egy kis csevegő unokám. Rokonszenves alakok mind. Eszük, szivük hozzámvaló. Művészi lelkek, kikben nemes nagyravágyás lángol s viszi előre, magasra.

A fának csak a koronája törött le: a sarjak virágoznak a törzs körül.

Jókai Mór összes megjelent műveinek bibliográfiája.

Ebbe a jegyzékbe Jókainak összes művei (hírlapi cikkei, tárczái, költeményei, alkalmi dolgozatai) föl vannak véve, még pedig a megjelenés évének sorrendjében és azon újság vagy folyóirat megjelölésével, a melyben a közlemény első ízben megjelent. A melyik czímnél nincs valamely folyóirat megnevezve, az önálló könyvalakú kiadás.

Ezen könyvészeti összeállítás Id. Szinnyei Józsefnek «Magyar Írók» cz. művében foglalt adatok alapján készült.

1834. <i>Gyermekkori vers.</i> Tarsasokodó. 1839. <i>Egy udama,</i> Regélő. 1844. <i>Románcz,</i> Pesti Divatlap. <i>Az arany és az ember,</i> K., Pesti Divatlap. <i>Hármas kín,</i> K., Pesti Divatlap. 1845. <i>Az ingovány oáza,</i> mutatóvány, Pesti Divatlap. <i>Csodák,</i> mutatóvány, Pesti Divatlap. <i>Kártya,</i> elbeszélés, Pesti Divatlap. <i>Marcze Zárca,</i> elbeszélés, Pesti Divatlap. <i>Istenítélet,</i> Tavasz. <i>Nepean sziget,</i> Életképek. <i>A farkas végpercei,</i> Életképek.		1846. <i>A nyónörök naplója,</i> Pesti Divatlap. <i>A gonosz lélek,</i> Pesti Divatlap. <i>Házasságok desperációból,</i> Pesti Divatlap. <i>A csavargó,</i> mutatóvány, Életképek. <i>Sonkolyi Gergely,</i> Elbeszélés. Életképek. <i>Hétköznapok,</i> Regény. 2 kötet. (8-r. 187, 176 l.) Pest, Hartleben C. A. 1847. <i>A remete hagyománya,</i> Pesti Divatlap. <i>A büntárs,</i> elbeszélés, Életképek. <i>A serföző,</i> elbeszélés, Életképek. <i>Irodalmi levelek,</i> Életképek. <i>Az aegyiptusi rózsza,</i> elbeszélés, Életképek. <i>Mi hír Budán?</i> Életképek.

Hírlapi kacsák, Életképek.
Hölgyسالon, Életképek.
Keselyő Péter, Életképek.
Adamante, Életképek.
Czakó Zsigmond emléke, Életképek.
Nemzeti Színház, Életképek.
Budapesti Napló című rovat január 1-től december 31-ig, Jelenkor.

1848.

Forradalom vér nélkül, Életképek.
Nyílt szavak honunk fiatalsgához, Életképek.
Nőszabadság, Életképek.
A napok hangulata, Életképek.
Déliab, Életképek.

A világhírű Martinovics-összeesküvés részletei, Életképek.
Hyppona romjai, Életképek.
Egy római polgárnő, Életképek.

Pillanatnyi fényül némely sötétebb helyekre, Életképek.
Charivari, Életképek.

A forradalom költészete, Életképek.

Congrev rakéták, Életképek.

Fiatalság, Életképek.

Pesti polgárság, Életképek.

Nép, Életképek.

Nemesség és táblabírák, Életképek.

Diplomatikus barometrumok, Életképek.

Az utolsó fejedelem, Életképek.

Hol leszünk két év múlva? vagy három exkolléga Szibériában, Életképek.

Szomorú napok, I—VII. cikk, Életképek.

Szegény király, Életképek.

Nem szeretem a sápadt arcokat, Életképek.

Bizalmi hévmérő, Életképek.

Keserő hangok, Életképek.

A forradalom metempsychosisa, Életképek.

Pan Jelasics, hősköltemény, Életképek.

Budapesti napló című rovat márczius 16-ig, Jelenkor.

Az átkozott ház, Unió zsebkönyv.

Az üstökös útja, Országgyűlési Emlék.

Vadon virágai. Novellák. 2 kötet. (Kis 8-r. 238, 212 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1849.

Magyarhon népei, vezérezikk, Közlöny.

Hindischgrätz több proklamáció, vezérezikk, Közlöny.

Felmenkára, vezérezikk, Közlöny.

Nem csalódunk, vezérezikk, Közlöny.

Bár csak örökké . . . Vezérezikk, Közlöny.

A czivakodás nem nagy-mesterség, Esti Lapok.

Nagy napok előperceit éljük, Esti Lapok.

Magyarország boldog leend, Esti Lapok.

Mi lesz belőlünk? Esti Lapok.

Miért küzdünk? Esti Lapok.

Pro memoria, Esti Lapok.

Martius 15, Esti Lapok.

Orosz interventio, Esti Lapok.

Szerkesztői nyilatkozat, Esti Lapok.

- Habsburgház, Esti Lapok.*
1848-iki törvény, Esti Lapok.
Politikai horoszkop, Esti Lapok.
Respublika, Esti Lapok.
Békepárt, Esti Lapok.
Kaputosok, Esti Lapok.
Kérdeztem egykor . . . Esti Lapok.
Aristokraták és demokraták, Esti Lapok.
Odiozus elnevezések, Esti Lapok.
Egyike a legfülhasgatóbb . . . Esti Lapok.
Flectere si nequeo, Esti Lapok.
Nekünk az új alkotmány . . . Esti Lapok.
Az április 20-iki ülés, Esti Lapok.
Klapka levele, Esti Lapok.
Pesti levelek, Esti Lapok.
Levelek Debreczenbe, Esti Lapok.
Kedves Táncsics kománé, Esti Lapok.
A király felesége, Esti Lapok.
Megint Táncsics, Esti Lapok.
A huszárkáptár, Esti Lapok.
Levelek Debreczenbe, I., Pesti Hirlap.
Levelek Debreczenbe, II., Pesti Hirlap.
Levelek Debreczenbe, I. stb., Charivari.
Levelek Debreczenbe, II., Charivari.
- 1850.**
- A gyémántos minister, Magyar Emléklapok.*
Az ércz leány, Magyar Emléklapok.
A tarczati hadnagy, Magyar Emléklapok.
- A fránya hadnagy, elbeszélés, Magyar Emléklapok.*
F—y Béla, Magyar Emléklapok.
Székely asszony, Magyar Emléklapok.
II., Magyar Emléklapok.
Szenttamási György, Magyar Emléklapok.
A vérontás anygala, elbeszélés, Magyar Írók Füzetei.
Egy hóhér 1849-ből, Magyar Írók Füzetei.
Bujdosó tanyája, naplótöredék, Magyar Írók füzetei.
Csonka vitéz, Magyar Írók Füzetei.
Az eltűnt leányok, Magyar Írók Füzetei.
Egy poctaviselt ember levele, Pesti Röpivék.
Az erdők leánya, Pesti Röpivék.
Sic vos non vobis, Pesti Röpivék.
Egy halátítélet, Pesti Röpivék.
A munkácsi rab, Reguly-Album.
Széchenyi feltámadása, Kazinczy-ünnep emléklapja.
Forradalmi és csataképek (Sajótól). 2 kötet. (8-r. 147, 169 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
- 1851.**
- A láthatatlan csillag, Losonczy Phönix.*
Rozgonyi Cecília, Losonczy Phönix.
Másik haza, Romemlékek.
A népdalok hőse, Remény.
Solimán álma, Remény.
Béldi Pál, Remény.
Egy lakoma a hun királynál, Remény.

- Tsong Nu, Remény.*
Koronát szerelmért, Nagy-
 enyedi Album.
Egy halálítélet, Magyar Hírlap.
Vándoroltatok ki! Magyar Hír-
 lap.
Erdély aranykora, regény, Pesti
 Napló.
Az utolsó tengeristen, Pesti
 Napló.
Kelet királynője, Pesti Napló.
Kalóz király, Pesti Napló.
A varchoniták, Pesti Napló.
Fortunatus Imre, Pesti Napló.
A kétszárvú ember, Pesti Napló.
Egy bujdosó naplója. Novellák.
 (8-r. 2124.) Pest, Geibel Ármín.

1852.

- Jókai felségfolyamodása,* Pesti
 Napló. (1896. 228. sz.)
Shirin, novella, Értesítő.
Az örmény és családja, Hölgy-
 futár.
Egy bukott angyal, Hölgyfutár.
Mahizet, lappon ősmonda, Mü-
 ller Gyula Nagy Naptára.
Hangok a vihar után. Novellák.
 (8-r. 163, 209 l.) Pest, Emich
 és Eisenfels.
Erdély aranykora. Regény. 2 kö-
 tet. (8-r. 236, 225 l.) Pest,
 Emich Gusztáv.
A kétszárvú ember. Históriai
 beszély. (8-r. 182 l.) Pest,
 Emich és Eisenfels.

1853.

- Carinus,* elbeszélés, Pesti Napló.
Egy magyar nábob, regény,
 Pesti Napló.
Egy komondór naplója, Müller
 Gyula Nagy Naptára.

Petki Farkas leányai, elbeszé-
 lés, Délibáb.

Magyar népvilág, apró regék,
 I—III. Délibáb.

Úti levelek: Nagyvárad, Kolozs-
 vár, Berzencz, Kelementelke,
 homoród-almási barlang és
 Szent-Anna tava, Délibáb.

A nagyenyedi két fűzfa Délibáb.

A háromszéki leányok, Délibáb.

Papagályom emlékiratai, Déli-
 báb.

Egy agg színész naplójából,
 Délibáb.

Halil Patrona, Délibáb.

Perozes. Jókai Országos Nagy
 Naptára.

A szökevény, Jókai Országos
 Nagy Naptára.

Egy ünnep a Szábhgyen,

Jókai Országos Nagy Nap-

tára.

A nagybái nőta, Jókai Orszá-
 gos Nagy Naptára.

Katonatok egy nevezetes kül-

*földi gazdasági tanácsos jegy-
 zeteiből,* Jókai Országos Nagy
 Naptára.

Találmányok, Jókai Országos
 Nagy Naptára.

A hold és a nap, Jókai Orszá-
 gos Nagy Naptára.

A magnetismus, Jókai Országos
 Nagy Naptára.

Bacsó Tamás, elbeszélés, Jókai
 Országos Nagy Naptára.

A játékos, Jókai Országos Nagy
 Naptára.

Különös kvalifikáció, Jókai Or-
 szágos Nagy Naptára.

Ötven adoma és életkép, Jókai
 Országos Nagy Naptára.

Igen száraz adatok egy humor-

- dús fölötvasáshoz*, Szépiro-
almi Lapok.
- Szent-Anna tava*, Magyarország
és Erdély képekben.
- Törökvilág Magyarországon*.
Regény. 3 kötet. (8-r. 204,
253, 195 l.) Pest, Müller
Gyula.
- Egy magyar nábob*. Regény.
4 kötet. (Kis 8-r. 149, 163,
155, 114 l.) Pest, Emich
Gusztáv.
- 1854.**
- Kárpáthy Zoltán*, regény, Pesti
Napló.
- A janicsárok régnapjai*, Délibáb.
- A janicsárok régnapjai* regény
folytatása, Hölgyfutár.
- Manlius Sinister*, dráma, Hölgy-
futár.
- Holtak herceza*, regék I. VIII. 45
Hölgyfutár.
- Az utolsó csatár*, Müller Gyula
Nagy Naptára.
- Férj és jegyes*, vígjáték, Jókai
Országos Nagy Naptára.
- A Hargita*, székely népmonda,
Jókai Országos Nagy Nap-
tára.
- Anecdotalák*, Jókai Országos Nagy
Naptára.
- Az utolsó cigányország*, Vasár-
nap Ujság.
- Magyar költők sorsa*, Vasár-
nap Ujság.
- A hosszú álom*, Vasárnapi
Ujság.
- Hinni és nem hinni*, Vasárnapi
Ujság.
- Történeti rajzok*, Vasárnapi
Ujság.
- A székelyek*, Vasárnapi Ujság.
- Az amazon*, Vasárnapi Ujság.
- Fejedelemi párboj*, Vasárnapi
Ujság.
- Egy pár szó Szontagh Gusztáv
úrhoz*, Vasárnapi Ujság.
- Az arar vezér*, Vasárnapi Ujság.
- Könyves Kálmán*, Vasárnapi
Ujság.
- A koldus gyermek*, Vasárnapi
Ujság.
- Dsem hercege*, Divatesarnok.
- A hazajáró lélek*, Magyar Nép
Könyve.
- Janicsárok régnapjai*. Regény.
3 kötet. (Kis 8 r. 204, 253,
195 l.) Pest, Müller Gyula.
- Erdélyi képek*. Novellák. 2 kö-
tet. (Kis 8-r. 127, 160 l.) Pest,
Emich Gusztáv.
- Kárpáthy Zoltán*. Regény. 4 kö-
tet. (8-r. 160, 136, 160, 96 l.)
Pest, Emich Gusztáv.
- A magyar nemzet története*.
(Nagy 8-r. 352 l.) Pest, He-
ckenast Gusztáv.
- Török mozgalomak 1733-ban*.
Regény. 2 kötet. (Kis 8-r.
192, 170 l.) Pest, Számwald
Gyula.
- 1855.**
- A bajadere*, mutatvány, Hölgy-
futár.
- Az év kezdetén*, Vasárnapi
Ujság.
- Az akhtiari fogoly*, Vasárnapi
Ujság.
- Emlékezzünk régiekről*: Tánccz-
vigalom stb. Vasárnapi Ujság.
- Szóváltás a dalidó fölött*, Vasár-
nap Ujság.
- Vörösmarty Mihály*, Vasárnapi
Ujság.

Valahány ház, annyi szokás,
Vasárnapi Ujság.

A szegedi vésznapok, Vasárnapi
Ujság.

Gonosz háznak gonosz vége,
Vasárnapi Ujság.

Egy népnevelő, Vasárnapi Ujság.

A karácsonyi dolgozó, Vasár-
napi Ujság.

Tábournok és asztralszellem,
Divatesarnok.

A veszélyes sakkjáték, Divat-
csarnok.

A kötél áztatva jó, Magyar Nép
Könyve.

A tengerszem tündére, Magyar
Hölgyek Naptára.

Thorlatievna, Laczikönyve.

Czigány nő, Család Könyve.

Véres könyv. Csataképek a jelen-
kori háborúból. 3 kötet. (Kis
8-r. 225, 162, 190 l.) Pest,

Heckenast Gusztáv.

A magyar előidőkből. Novellák.
(Kis 8-r. 342 l.) Pest, Hecke-
nast Gusztáv.

Tarka élet. 2 kötet. (Nagy 8-r.
160, 160 l.) Pest, Landerer
és Heckenast.

1856.

A régi jó táblabírúk, regény,
Pesti Napló.

Szomorú napok, regény, Pesti
Napló.

*Válasz a Hölgyfutár szerkeszt-
őjének,* Pesti Napló.

Nemzeti haladásunk, Vasárnapi
Ujság.

A nőlázadás, Vasárnapi Ujság.

*Egy nevezetes gazda homunk-
ban,* Vasárnapi Ujság.

A koldus veréb, Vas. Ujság.

*Hogyan mulat a magyar nép
piros pünkösdi napján,* Vasár-
napi Ujság.

Vörösmarty laka Nyéken, Va-
sárnapi Ujság.

Feltámadunk, Vasárnapi Ujság.

Fekete világ, Vasárnapi Ujság.

*Felszólítás a peccátczimer-ma-
gyarázatok végett,* Vasárnapi
Ujság.

A rézpataki lelkesz, Vasárnapi
Ujság.

Melyiket a kilencz közül? Vasár-
napi Ujság.

Adjunk számot, Vasárnapi Uj-
ság.

Petőfi Sándor, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, harmincz-
egy czikk. Vasárnapi Ujság.

A mokécsi veszedelem. ballada,
Vasárnapi Ujság.

Kaucses Abdul és gyáva Izmál,
Budapesti Visszhang.

Thoná joba, ősmagyar roge,
Magyar Hölgyek Naptára.

Bokáczius kalondjai, Nemzeti
Képes Naptár.

Oceánia. Egy elsúlyedt világ-
rész története. (8-r. 177 l.)
Pest, Heckenast Gusztáv.

Dérvirágok. 2 kötet. (Kis 8-r. 224
103 l. Pest, Emich Gusztáv.

Árnyképek. No ellák. 2 kötet
(8-r. 199, 17 l. Pest, Emich
Gusztáv.

Szomorú napok. Regény. 2 kö-
tet. (Kis 8-r. 144, 150.) Pest
Emich Gusztáv.

A magyar nép adomái. (Kis 8-r.
272 l.) Pest, Heckenast G.

A legvitézebb huszár. Történeti
rajz, tizenöt képpel. (16-r.)
Pest, Heckenast Gusztáv.

A régi jó táblabírák. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 148, 140, 142, 122 l.) Pest. Emich Gusztáv.

1857.

Az elátkozott család, regény, Pesti Napló.

Végszó, Pesti Napló.

Jókai válasza Gyulainak, Pesti Napló.

Az első alapkö, Vasárnapi Ujság.

Az aradi vérnap, Vasárnapi Ujság.

Magyar színészet a legrégibb időkben, Vasárnapi Ujság.

Szigligeti Ede, Vasárnapi Ujság.

Népszokások a magyar színesek országából, Vasárnapi Ujság.

Az istenhegyi székelytanymű, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, harmincz czikk, Vasárnapi Ujság.

A gyémántkirály, Nemzeti Könyves Nagy Naptár.

A világ vége, Délibáb Naptár.

A hold, egy sensitív hölgy naplójából, Sárosy, Az én albumom.

Politikai körút gyalog, Nagy Tükör.

Jaska és Jaksa, Nagy Tükör.

Diplomatia, Nagy Tükör.

Baromtörténetek, Nagy Tükör.

Koldusnő asszonyság, Nagy Tükör.

Ez a világ sorja, Nagy Tükör.

Kutyahistóriák, Nagy Tükör.

Kiliameron, ezer novella, Nagy Tükör.

Szaladj, szaladj, jön a billog, K., Nagy Tükör.

A megölt ország, Színházi Naptár.

Új dekameron: Az én galambom nem vált porrá, Nővilág.

Új dekameron: A halálfős álarca, Nővilág.

Új dekameron: A tündérpalota, Nővilág.

Új dekameron: Valdivia, Nővilág.

Új dekameron: Bolívar, Nővilág.

A hősök könyvéből: Dobozy és neje, Magyar Sajtó.

Debreczeni krónikákból: A struczmadár, Magyar Sajtó.

Hogyan lett Dull Mátyás uramból Rácz János? Magyar Sajtó.

Korán elszűlt pisztoly, Magyar Sajtó.

A magyar irodalom missziója, Magyar Sajtó.

Kövés Nővérek című regényének ismertetése, Magyar Sajtó.

A nemzeti színházi pályázatok felől, Magyar Sajtó.

Színi kritikák, Magyar Sajtó.

Prolog a miskolci színház megnyitásakor, Magyar Sajtó.

Ajánló levél Tóth József cikkéhez, Magyar Sajtó.

Jordaki feje, Szépirodalmi Közöny.

Novellák. (12-r. 129 l.) Pest, Beimel J. és Kozma Vazul.

Népvilág. Elbeszélések. 2 kötet. (8-r. 188, 215 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1858.

Sylvester-éjszakák, Hölgyfutár.

Újév napján, Vasárnapi Ujság.

Szent László, Vasárnapi Ujság.
Lendvay Márton, necrolog, Vasárnapi Ujság.

A regényes Tempevölgye, Vasárnapi Ujság.

Vatha lázadása, Vasárnapi Ujság.

A peregrinus, Vasárnapi Ujság.

More patrio, regényes kóborlások Erdélyben, Vasárnapi Ujság.

A tatárfutás után, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, huszonnyolcz cikk, Vas. Ujság.

Farsang bolondjai, Vasárnapi Ujság.

Hűsvéti piros tojások, Vasárnapi Ujság.

Mi van a föld alatt? Nővilág.

Történetek egy ócska kastélyban, Nővilág.

Egy kis feleselés Gyulaival, Magyar Sajtó.

Felfordult világ, regény, Magyar Sajtó.

Szombati tárcza: politikai körút a nagyvilágban, Magyar Sajtó.

Violenta, Szépirodalmi Közlöny.

Mátyás király fája, rege, Nemzeti Színházi Naptár.

Bizebán, Remény.

Magyarázatok a dalidóhoz, Napkelet.

Bürgözdí bácsi csintevésci, Üstökös.

Kakas Márton költeményei és levelei, Üstökös.

Exotikus történetek, Üstökös.

Négy óra egy vulkán fenekén, Üstökös.

Az áruló gyűrű, Szépirodalmi Album.

Regék.

Az elátkozott család. Regény. 2 kötet. (Kis 8-r. 182, 201 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

Jókai Mór dekamerónja. Száz novella. 10 kötet. (Kis 8-r. 158, 158, 160, 160, 160, 175, 148, 173, 183. l.) — Pest, Heckenast Gusztáv.

1859.

Az utolsó budai basa, Vasárnapi Ujság.

Irinyi József, necrolog, Vasárnapi Ujság.

Az első koronázás Magyarországon, Vasárnapi Ujság.

Giskra hadai, Vasárnapi Ujság.

Szent László diadala a kunokor, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, harmincz cikk, Vasárnapi Ujság.

A magyar divat, K., Üstökös.

Első az etiquette, Üstökös.

Krónikás adomák és apró cikkek.

Kakas Márton naptára.

1860.

Még egy csókot, Vasárnapi Ujság.

Benzerade szerelme, Vasárnapi Ujság.

Egy női szó, Vasárnapi Ujság.

A magyar néphumorról, Vasárnapi Ujság.

Széchenyi megszűnt élni, Vasárnapi Ujság.

Kurbán bég, Vasárnapi Ujság.

Egy család drámája, Vasárnapi Ujság.

Korona és kard, Vasárnapi Ujság.

- Imre király elfogja lázadó öcsését, Endrét, Vasárnapi Ujság.*
A főváros gyásza az ország halottjaiért, Vasárnapi Ujság.
Az első testvérharcok, Vasárnapi Ujság.
Árpád honfoglaló csatái, Vasárnapi Ujság.
Kakas Márton levelei, tizennyolez ezikk, Vasárnapi Ujság.
A három Csák, históriás álom, Üstökös.
A szerelem és a kis kutya, Üstökös.
A huszti beteglátogatók, Üstökös.
Kakas Márton emléklapjaiból, Üstökös.
Ama bizonyos eszmáidra beszélgetései a feleségével, Üstökös.
Mit tudnak a nők? Családi kör, Szépirodalmi Figyelő.
A kuruczvilág után, Szépirodalmi Figyelő.
A gyűjtő, Szigeti-Album.
Bábel, K., Kisfaludy-Társaság Évlapjai.
Fulkó lovag, Emich Gusztáv Nagy Naptára.
A magyar néphumorról, Magyar Akadémiai Értesítő.
Kakas Márton naptára.
Kakas Márton tolltaraja. Versek, levelek, stb. 2 kötet. (Kis 8-r. 160, 160 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Szegénygazdagok. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 185, 169, 140, 196 l.) Pest, Emich Gusztáv.
Színművek (Szigetvári vértanúk, Könyves Kálmán, Dózsa György, Manlius Sinister, Dalma és Murányi hölgy). 3 kötet. (Kis 8-r. 192, 192, 179 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
1861.
A pesti Nemzeti Színház ügyében teendő vizsgálatra kiküldött bizottmány jelentése, Hölgyfutár.
A budai népszínház megnyitására, K., Hölgyfutár.
Teleki László meghalt, Vasárnapi Ujság.
Széchenyi feltámadása, Vasárnapi Ujság.
Életem legszomorúbb napja Vasárnapi Ujság.
Smaragdok és zafirok, Vasárnapi Ujság.
A debreczeni kastély, I., Vasárnapi Ujság.
Egy katolikus papól, Vasárnapi Ujság.
A Thököly-emlékünnep Ujvidéken, Vasárnapi Ujság.
Kakas Márton levelei, hat ezikk, Vasárnapi Ujság.
Igazi cigánypeticzió, Vasárnapi Ujság.
Beszéd a képviselőházban, Vasárnapi Ujság.
Visszaemlékezések 1849-re, Magyar Sajtó.
Érdemrendek kiosztása Debreczenben, Üstökös.
Bölcs tanácsbírák, Üstökös.
Egy vers története, Üstökös.
A sánta koldus, Üstökös.
Országgyűlési Napló, Üstökös.
Tallérosy Zebulon levelei Mindenváró Ádámmal, Üstökös.
Ha az ember híressé lesz, Üstökös.

A felirati javaslatról, Toldy István, Magyar politikai szónoklat kézikönyve.

Kakas Márton naptára.

Országgyűlési beszéd (8-r. 15 l.)

Pest, Lampel Róbert.

Jókai és báró Podmaniczky Frigyes beszédei. (8-r. 20 l.) Pest,

Wodianer F.

1862.

Az új földesúr, regény, Pesti Napló.

Nemzet szózata, prolog, Hölgfutár.

1862!? Vasárnapi Ujság.

A debreczeni kastély, II., Vasárnapi Ujság.

Miért láttál, Vasárnapi Ujság.

A villámjárta, Vasárnapi Ujság.

Silvester és utolsó pereze, Vasárnapi Ujság.

Bábel, K., Vasárnapi Ujság.

A nemtő szózata, K., Vasárnapi Ujság.

Nemzeti eledelcink, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, öt czikk, Vasárnapi Ujság.

Beszéljünk már egyszer világosan, Magyar Sajtó.

Egy kis gyanakodás, Magyar Sajtó.

Ismét a Vojvodina ügye, Magyar Sajtó.

A magyar klerus, Magyar Sajtó.

Szellőztetések, Magyar Sajtó.

Kényszerített magyarázal, Magyar Sajtó.

Egy szerény kísérlet, Magyar Sajtó.

Kecskeméti Aurél úrnak, Magyar Sajtó.

Az ellentétek fölhasználása, Magyar Sajtó.

A birodalom alkotmányos rendezése magyar fölfogás szerint, Magyar Sajtó.

Egy régi baj, Magyar Sajtó.

A mai nap története, tíz czikk, Magyar Sajtó.

Egy szegény asszony története, Szépirodalmi Figyelő.

Prolog a budai népszínház megnyitására, Thália.

Kakas Márton naptára.

Kakas Márton politikai költeményei. (Kis 8-r. 254 l.)

Politikai divatok. 4 kötet. (Kis 8-r. 192, 169, 184, 149 l.) Pest,

Ráth Mór.

Félt zold. Elbeszélések az ifjuság számára. (4-r. 376 l.)

Ujság Könyvesháza.

1863.

Az én üdögöm a Pesti Napló-nál, Pesti Napló.

Miranda, Vasárnapi Ujság.

Egy lengyel történet, Vasárnapi Ujság.

A kalifa papucsá, Vasárnapi Ujság.

A míg a termő rügyből körte lesz, Vasárnapi Ujság.

Hol születnek a regények, Üstökös.

Száz év múlva. Üstökös.

Csodabogarak, Üstökös.

Emina, beszély, Üstökös.

Egy kritikus álmai, Üstökös.

Salamon kibékülése Szent Lászlóval. Emich Gusztáv Nagy Naptára.

A fehér lap, beszélyke, Emich Gusztáv Nagy Naptára.

- A kardvas és a villám*, Részvét
Könyve.
- Milyenek a nők?* Koszorú.
- Gyümölcsészet*, Falusi Gazda.
- A «Hon» első olvasóihoz*, A Hon.
- Politikai iratok*, regény, A Hon.
- Szini kritikák*, három czikk,
A Hon.
- Helyzetünkről*, A Hon.
- A «Függetlenek»*, A Hon.
- A Független pártja*, A Hon.
- Mi mindent tudna tenni a ma-
gyar ember, ha sokat járna
Bécsbe?* A Hon.
- Azokhoz, a kik bennünket sze-
retnek megijeszteni*, A Hon.
- Január 31-én*, A Hon.
- Kakas Márton naptára*.
- Az új földesúr*. Regény. 3 kötet.
(Kis S-r. 154, 178, 161 k.) Pest,
Emich Gusztáv.
- Szélesend alatt*. Elbeszélések.
2 kötet egyben. (Kis S-r. 374
l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
- Felfordult világ*. Humorisztikus
papírszeletek. 2 kötet. (Kis
S-r. 180, 115 l.) Pest, Hecke-
nast Gusztáv.
- 1864.**
- Megyeri emléke*, K., Hölgfutár.
- A hittagadó*, Vasárnapi Ujság.
- A vakmerő*, Vasárnapi Ujság.
- Ádám apánk első hűtlensége*,
Üstökös.
- Juida*, novella, Üstökös.
- Az ikes igék áldozatja*. Üstökös.
- Egy csók, egy szó*, Üstökös.
- A hivatalviselő hölgyek*, vígjá-
ték, Üstökös.
- Tudtán kívül férj*, Üstökös.
- Színházi publikumfogás fűrdőn*,
Üstökös.
- Fredegonda*, Koszorú.
- Lucretia*, Koszorú.
- Hétköznapi fecsegések*, K., A
Hon.
- A jótékony úrnői bazár*, A Hon.
- Műkedvelői előadás*, A Hon.
- A rabnő*, A Hon.
- Kazinczy Gábor meghalt*, A Hon.
- Szini kritikák*, A Hon.
- Az úrnő*, A Hon.
- Válaszok Vadnai Károlynak*.
A Hon.
- A szerb Beszede*, A Hon.
- 1865.**
- Nevezetes férfiak*, negyven czikk
Üstökös.
- Építők a debreczeni színház
megnyitására*, Üstökös.
- Toaszt új. Emich Gusztáv és
Törnyai Lenke menyegzőjén*,
Üstökös.
- Jókai első és utolsó pöre*, Üstö-
kös.
- Mrre megvénülünk*, Regény,
A Hon.
- Szini kritikák*, A Hon.
- A magyar journalistika a napi
kérdésekben*, A Hon.
- Tizenegy vezércikk*, A Hon.
- Restauratio vagy retablirozás?*
A Hon.
- Levelek Tisza Kálmánhoz*, A
Hon.
- Mi a legfőbb nehézség?* A Hon.
- Egy kényes kérdésre kénytelen
válasz*, A Hon.
- A cancellar a provizoriúmrol*,
A Hon.
- Az erdélyi emlékirat*, A Hon.
- Kaiserfeld beszéde*, A Hon.
- Nyílt levél Kemény Zsigmond-
hoz*, A Hon.

- Jegyzet Mocsáry Lajos czikkéhez*, A Hon.
- Kemény Zsigmond a megyékről*, A Hon.
- Az erdélyi országgyűlés*, A Hon.
- Tanulságok Kemény Zsigmond észrevételeivel*, A Hon.
- Két hang «intra muros», utómegjegyzés*, A Hon.
- A szeptember 20-iki manifestum*, A Hon.
- A «verwirkt» és «sistirt»*, A Hon.
- A sajtó, a tanácsterem és a könyvpiacz*, A Hon.
- A pestmegyei barátságos értekezlet*, A Hon.
- A közhangulat körülményei*, A Hon.
- Milyen phasisai lesznek a jövő országgyűlésnek*, A Hon.
- Nyilatkozvány a siklós-kerületi választó közönséghez*, A Hon.
- E hét eseményei*, A Hon.
- Választási izgalmak*, A Hon.
- Kényes kérdések*, A Hon.
- Az uralkodói trónbeszéd*, A Hon.
- A szünnapok alatt*, A Hon.
- Az elmúlt évről*, A Hon.
- Két menyegző*, Regélő.
- Fáy András*, Hazánk és a Külföld.
- Hajnik Pál*, Hazánk és a Külföld.
- Kazinczy Gábor*, Hazánk és a Külföld.
- Madách Imre*, Hazánk és a Külföld.
- Szalay László*, Hazánk és a Külföld.
- Chinchilla herceg*, Hazánk és a Külföld.
- Kerüld a szépet*, Hazánk és a Külföld.
- Milyenek a nők?* Elbeszélések. 2 kötet. (Kis 8-r. 207, 200 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
- Milyenek a férfiak?* Elbeszélések. (Kis 8-r. 194 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
- Mire megvénülünk?* Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 204, 168, 178, 156 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
- Kakas Márton albuma*. 2 kötet. (123, 120 l.) Pest, Emich Gusztáv.
- 1866.**
- Visszatekintés 1865-re*, A Hon.
- Egy napirenden lévő kérdés felőli javaslat*, A Hon.
- A kérdések kérdése*, A Hon.
- Az országgyűlés nevezetesebb momentumai*, A Hon.
- A választásfelirati javaslat*, A Hon.
- Egy kis történelmi helyreigazítás*, A Hon.
- A második választásfelirat*, A Hon.
- Nem leszünk Epimetheusok*, A Hon.
- Jelen válság és a magyarországi kérdés*, A Hon.
- Mit szóljon a magyar nemzet?* A Hon.
- Mire kellene hát az a Reichsrath most?* A Hon.
- Mit hozhat egy háború előtti congressus?* A Hon.
- Sikertelen munkák*, A Hon.
- Inségi aggodalmak és megnyugtató kísérletek*, A Hon.
- Hová juttatta az államot az egyetemes német politika*, A Hon.
- Kilencz vezérezkik*, A Hon.
- A sajtó és a cenzúra Magyarországon*, A Hon.

Somsich Pálnak, A Hon.
 Egy szónok, a ki «el nem áll»,
 A Hon.
 Baróthy Ilona, Hazánk és a
 Külföld.
 A mostoha meséi, Hazánk és a
 Külföld.

1867.

Jósika Miklós emlékezete, Kis-
 faludy-Társaság Évlapjai.
 Szerelem bolondjai, Emich
 Gusztáv Nagy Naptára.
 Huszonhat vezérezkikk, A Hon.
 A hadkiegészítési pátens ügyé-
 ben indítványozott felirata a
 képviselőházhoz, A Hon.
 Emlékbeszéd báró Jósika Miklós
 felett, A Hon.
 Hideg vérrrel, de jó szándékkal,
 A Hon.
 A február 17-iki leírás, A Hon.
 A «Concordia» elnökéhez tartott
 beszéde, A Hon.
 Még egyszer de profundis, A
 Hon.
 Néhány szó a szélső baloldal
 indítványáról, A Hon.
 A magyar «úr» Amerikában,
 A Hon.
 És még egyszer de profundis,
 A Hon.
 Tisztelt külmunkatársainkhoz,
 A Hon.
 A szabad sajtó, A Hon.
 Fiume??? A Hon.
 Martius 15-ike, A Hon.
 Indítvány az akadémiai pályá-
 zatok ügyében, A Hon.
 A cseh országgyűlés, A Hon.
 Ezer év, K., A Hon.
 A politika a malom alatt,
 A Hon.

Egy ember, a ki nem akar ko-
 ronázni, A Hon.
 Petőfi??? A Hon.
 Kossuth Deákhhoz, A Hon.
 A koronázás után, A Hon.
 A honvédek központi gyűlése
 Pesten, A Hon.
 Néhány szó a Pesti Naplóhoz,
 A Hon.
 Balaton-Füred, A Hon.
 Kivel szövetkezzünk? A Hon.
 Az ungvári képviselőválasztás,
 A Hon.
 Magyarországnak, a Pesti
 Naplónak, A Hon.
 Türr megérkezett Pestre, A
 Hon.
 Rövid üdvözlés, A Hon.
 Egy igen szerény kérdés a Pesti
 Művelődés, A Hon.
 A múltakra vetett fátyol, A Hon.
 Jókai válasza Görgeinek, A Hon.
 A pécsi választás, A Hon.
 Ifjú honfitársainkhoz, A Hon.
 Pár altábornagy levelezése,
 A Hon.
 Négy szem közt Bőszörményi
 Lászlónak, A Hon.
 A hosszúhajú hölgy, Hazánk és
 a Külföld.
 Egy magyar honvéd, Igaz-
 mondó.
 Gressák József mint aranyásó
 Ausztráliában, Igazmondó.
 Még sem lesz belőle tekintetes
 asszony, Igazmondó.
 Adatok a magyar szabadság-
 harcz kisebb történetéből,
 Igazmondó.
 A magyar nép adomái, (Kis
 8-r. 320 l.) Pest, Heckenast
 Gusztáv.

1868.

- A szerelem bolondjai, regény,*
A Hon.
- Harminczét vezérczikk.* A Hon.
- Az ellenzék kormányképessége,*
A Hon.
- A segítő a szükségben,* A Hon.
- Lássuk mi lesz belőle,* A Hon.
- Azok a szegény honvédek,* A Hon.
- A magyar királyné Budapesten,*
A Hon.
- Nyílt levél a belügyminiszterhez,* A Hon.
- Válasz Vay Lászlónak,* A Hon.
- Válasz a Pesti Napló M. cikkre,*
A Hon.
- Még egyszer a Szegfi-ügy,* A Hon.
- Nyílt levél Tisza Kálmánhoz,*
A Hon.
- Perczel körútja,* A Hon.
- Szabó Jánoshoz,* A Hon.
- Jókai beszéde siklósi választóihoz,* A Hon.
- Ludvigh János barátomnak,*
A Hon.
- A király igazat ad az ellenzéknek,* A Hon.
- A Nép Zászlója szerkesztőjének,*
A Hon.
- Napoleon herczeg Budapesten,*
A Hon.
- Megyünk-e vagy állunk?* A Hon.
- Merre menjünk?* A Hon.
- Non quid iuris, nec quid consilii: sed quid personae,*
A Hon.
- Schmerling és mink,* A Hon.
- A baloldali delegátusok lemondása,* A Hon.
- A nemzetiségi viták a képviselőházban,* A Hon.
- A honvédség újjászületése,* A Hon.
- Az országgyűlés befejezése,* A Hon.
- Előfizetési felhívás,* A Hon.
- Jókai választóihoz a baloldal működéséről,* A Hon.
- A hevesmegyei határozat,* A Hon.
- Benn és künn,* A Hon.
- Jókai beszéde választóihoz,* Igazmondó.
- Jókai beszéde a képviselőház július 25-iki ülésén,* Igazmondó.
- Jókai köszönő levele,* Igazmondó.
- A fekete sereg,* Igazmondó.
- Azok a szegény honvédek,* Igazmondó.
- Mi az a munkáskéz,* Igazmondó.
- A tizenegyedik,* Igazmondó.
- Megjegyzés Kossuth Ferencz levelére,* Igazmondó.
- A nemzeti becsületérzéshez,* Igazmondó.
- Három vezérczikk,* Igazmondó.
- Egy dal, «Kossuth Lajos azt üzente» keletkezésének története,* Kossuth-Album.
- A honvédek 1848-ban,* Honvéd-Világ.
- A két hízó, tréfás verszet,* Népiszkolai Könyvtár.
- A munkáról és a munkás kezekről,* Munkások Ujsága.
- Virradóra.* Legújabb novellák. 4 kötet. (8-r. 184, 188, 163, 126 l.) Pest, Emich Gusztáv.
- Szerelem bolondjai.* Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 158, 189, 158, 189 l.) Pest, Athenæum.

1869.

A köszívü ember fiai, regény,
A Hon.

*Jókai beszéde a pestvárosi ellen-
zéki értekezleten*, A Hon.

*Jókai beszéde terézvárosi vá-
lasztóihoz*, A Hon.

Tizenhatsz vezérczikk, A Hon.

*Jókai beszéde a pestvárosi vá-
lasztók összejövetelére*, A Hon.

*A mohácsi balpárti választó-
kerületi központi bizottmány
kérdéseire felelet*, A Hon.

A Hon tisztelt munkatársaihoz,
A Hon.

Jókai beszéde választóihoz, A
Hon.

Gyermekkori életéből, A Hon.

Nyilatkozat, A Hon.

*Siklósi választókerületi elvtár-
sáimhoz*, A Hon.

Jókai beszéde a választás után,
A Hon.

Az új földfelosztás, A Hon.

Egy tisztességes eszköz, A Hon.

A királyi trónbeszéd, A Hon.

*Jókai pohárköszöntője a május
4-iki banketten*, A Hon.

Öt választófelirati javaslat, A
Hon.

*A bírálóbizottságok igazságszol-
gáltatása*, A Hon.

A július 3-iki országos ülés,
A Hon.

Magyarország önálló pénzügye,
A Hon.

Egy pár szó az ellenzékről,
A Hon.

Nyilatkozat és helyreigazítás,
A Hon.

A dalmatiai lázadás, A Hon.
Felvilágosítás, A Hon.

*Észrevétel Szilágyi Virgil leve-
lére*, A Hon.

Jókai Mór a királynénál, Igaz-
mondó.

*Az Irányi-Horvát Boldizsár-féle
ügy*, Igazmondó.

*Beszéd június 26-án a képviselő-
házban*, Igazmondó.

*Jókai interpellatiója a bank-
ügyben*, Igazmondó.

Jókai beszéde a Pesti Népkörben.
Igazmondó.

Mit akar az ellenzék? (12-r.
16 l.) Pest, Athenæum.

A malom alatt, (16-r. 79 l.) Pest,
Corvina-társaság.

*Beszéde a pest-terézvárosi vá-
lasztókhoz*. (Kis 8-r. 14 l.)
Pest, Athenæum.

A köszívü ember fiai. Regény.
6 kötet. (Kis 8-r. 162, 169,
162, 148, 192, 134 l.) Pest
Athenæum.

1870.

Vértanúk emléke, K., Üstökös.

A szellem meghamisítása, Kis-
faludy-Társaság Évlapjai.

Fekete gyémántok, regény, A
Hon.

*Magyarország belpolitikája az
elmúlt évben*, A Hon.

*Néhány szó a betűszedői stri-
keről*, A Hon.

Az országgházból, A Hon.

Ötvenkét vezérczikk, A Hon.

*Észrevételek Horn Ede nyilat-
kozványára*, A Hon.

A II-ik és VI-ik osztály, A Hon.

Batthyány temetése napján,
A Hon.

Honvédek és honvédmenház, A
Hon.

- Két barátomhoz, A Hon.
 Politikai tanulságok, A Hon.
 Majd meglássuk, A Hon.
 A nemzeti gyűlöletcsinálók ellen,
 A Hon.
 Ki bukott meg? A Hon.
 Palikao és Kuhn, A Hon.
 Egy nevezetes nyilatkozata Bis-
 marcknak, A Hon.
 A háború mint absurdum, A
 Hon.
 Nostradamus jóslatai, A Hon.
 Qui est Lambert? A Hon.
 Belügyek!!! A Hon.
 Szíves kérelem, A Hon.
 A sajtókucac monologja, A Hon.
 Archimedesi pontok, A Hon.
 Xantus gyűjteménye a Muzeu-
 ban, A Hon.
 Petőfi ismeretlen költeményéhez,
 levél Várady Antalhoz, A Hon.
 Jókai megjegyzése, A Hon.
 A miniszterelnöknek, Igaz-
 mondó.
 Jókai beszéde a honvédség mellett,
 Igazmondó.
 Ludvigh János, necrolog, Igaz-
 mondó.
 Belügyek, Igazmondó.
 A fekete gyémántok. Regény.
 5 kötet. (Kis 8-r. 181, 175, 143,
 171, 165 l.) Pest, Athenæum.
- 1871.
- A magyar Faust, népmonda
 Hatvani professorról, Kis-
 faludy-Társaság Évlapjai.
 A csigák regénye, Üstökös.
 Milyen demokraták vagyunk
 mi? Üstökös.
 A Jakli, természethistóriai rajz,
 Üstökös.
- Eppur si muove! És mégis
 mozog a föld! Regény, A
 Hon.
 Kilencz vezércikk, A Hon.
 Egy léghajós, kit Amerikába
 vert át a szél, A Hon.
 A szavazás után, A Hon.
 Észrevételek Csáky Gyula gróf
 vezércikkére, A Hon.
 A béke hírnökei, A Hon.
 A reactió? A Hon.
 Jókai levele a baloldali kör
 elnökéhez, A Hon.
 Pletykázzunk egy kicsit, A Hon.
 Nyáry Pál meghalt, A Hon.
 Nyáry Pál emléke, A Hon.
 Jókai észrevétele Horn cikkére,
 A Hon.
 Hég egyszer a delegatiók kér-
 dése, A Hon.
 Nyitott levél a Hon szerkesztőségi
 tagjaihoz, A Hon.
 Az ellenzéki pártok egyesülése,
 A Hon.
 Ol ér alatt, A Hon.
 Quid nunc? A Hon.
 Kormányválságok, A Hon.
 Andrassy mint külügyminiszter,
 A Hon.
 A nyitrai események alkalmá-
 ból, A Hon.
 «Vasuti politikánk» cikk ki-
 igazítása, A Hon.
 Andrassy első külügyminiszteri
 lépései, A Hon.
 Felelősség és adott szó, A Hon.
 A nagy vasuti szerződés, A Hon.
 A budgetvitához, A Hon.
 Budapest jövője, A Hon.
 Párbaj az Istennel. Regényes
 korrajz. Igazmondó.
 Milyen demokraták vagyunk
 mi? Igazmondó.

- Jókai beszéde február 25-én, Igazmondó.*
Necrolog és búcsúszózat Nyáry Pál felett, Igazmondó.
Jókai levele a baloldali kör-elnökökhez, Igazmondó.
Jókai levele a kolozsváriakhoz, Igazmondó.
A megyékről, Igazmondó.
Ne süllyedjünk, Igazmondó.
A siami ikrek, politikai satyra, Igazmondó.
Kossuth a cseh kérdéstről, Igazmondó.
Andrássy Gyula első külügy-miniszteri lépései, Igazmondó.
A budgetvitához, Igazmondó.
Vezérezikkek, Igazmondó.
Jókai kolozsvári toutszja, Buda-pesti Közlöny.
Beszéd a hivatalos lap tartalmáról, Budapesti Közlöny.
Salamon nyilatkozata, Buda-pesti Közlöny.
Kakas Márton humorisztikus levelei. 2 rész egy kötetben. (Kis 8-r. 160, 160 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
- 1872.**
- Az én színpadi életem, Üstökös.*
Az én színpadi életem, Igazmondó.
Az én kortársaim, Kisfaludy-Társaság Évlapjai.
Jósika Miklós mint barát, Üstökös.
Az arany ember, regény, A Hon.
A középpárt, A Hon.
Az én színpadi életem, A Hon.
Tizenegy vezérezik, A Hon.
Fáklyásmenet alkalmával mondott beszéde, A Hon.
- A többség, A Hon.*
Jókai képviselő jelentése Pest-Terézváros választópolgáraihoz, A Hon.
Jókai programbeszéde választóihoz, A Hon.
A balpárt agendája, A Hon.
Jókai választói körében mondott beszéde, A Hon.
A választás után, A Hon.
Nyílt levél Törs Kálmánhoz, A Hon.
Mit Rebellen unterhandeln wir nicht, A Hon.
Az osztrák Nemzeti Bank pincezéi, A Hon.
A bécsi arzenalban, A Hon.
A válság, A Hon.
A véres kenyér, Igazmondó.
A palasztás után, Igazmondó.
Jókai beszéde Pozsonyban, Igazmondó.
A bécsi arzenál, Igazmondó.
Jókai beszéde a képviselőházban a főváros rendezéséről szóló törvényjavaslat ellen, Igazmondó.
Parlamentarismus? Igazmondó.
Ki felelős a história előtt? Igazmondó.
A loyaltás, Igazmondó.
A véres kenyér. Egy ifjú hős naplója, Igazmondó.
Föld felett és víz alatt. Regénykék. (Kis 8-r. 283 l.) Pest, Athenæum.
Ha az ellenzék többségre jut. Programbeszéd. (Kis 8-r. 16 l.) Pest, Athenæum.
A baloldal igazi reformpárt. Képviselői jelentés. (8-r. 43 l.) Pest, Athenæum.
Eppur si muove! És mégis

- mozog a föld!* Regény. 6 kötet. (Kis 8-r. 198, 198, 184, 192, 228, 188 l.) Pest, Athenæum.
- A jövő század regénye.* 9 kötet. (Kis 8-r. 188, 182, 139, 184, 193, 160, 154, 155, 130 l.) Pest, Athenæum.
- Jókai Mór válogatott beszélei.* 2 kötet. Pest, Heckenast Gusztáv.
- A véres kenyér. Egy ifjú hős naplója.* (Kis 8-r. 87 l.) Pest, Athenæum.
- 1873.**
- Bernát Gazsi a mennyországban.* K., Üstökös.
- 1848 márczius 15,* Üstökös.
- Utolsó napjai a fürdőidénynek,* Üstökös.
- A jövő század regénye,* regény, A Hon.
- Petőfi,* A Hon.
- Bernát Gáspár,* A Hon.
- III. Napoleon és Magyarország**
A Hon.
- Liszt hangversenye,* A Hon.
- Deák Ferencz czáfolata és utószó,* A Hon.
- 1848 martius 15,* A Hon.
- A nemzeti színházról,* A Hon.
- A Leszámitoló Bankról,* A Hon.
- Három vezércikk,* A Hon.
- Lehet-e pártfuzió?* A Hon.
- Selbst ist der Mann,* A Hon.
- A trónralépés huszonöt éves ünnepélye,* A Hon.
- «Az államnak élni kell»,* A Hon.
- Quid nunc?* A Hon.
- A királyi csetélyen,* A Hon.
- A mi válságunk,* A Hon.
- Az angyalarczú démon,* Igazmondó.
- Petőfi,* Igazmondó.
- Bécsi nemzetközti kiállítás,* Igazmondó.
- Mit várunk a balközéptől?* Igazmondó.
- Megtámadóinkhoz,* Igazmondó.
- Az államnak élni kell,* Igazmondó.
- A trónralépés 25 éves ünnepélye,* Igazmondó.
- A mi válságunk,* Igazmondó.
- Irodalmi statisztika,* Igazmondó.
- Ősapánk,* Athenæum Nagy Képes Naptára.
- Kis dekameron.* A serdülő ifjúság számára. (8-r. 370 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
- Az arany ember.* Regény. 5 kötet. (Kis 8-r. 191, 186, 175, 141, 146 l.) Pest, Athenæum.
- Két menyegző.* (Kis 8-r. 188 l.) Pest, Athenæum.
- Chinchilla herczeg.* (Kis 8-r. 184 l.) Pest, Athenæum.
- A fránya hadnagy.* (Kis 8-r. 163 l.) Pest, Athenæum.
- Fekete sereg.* (Kis 8-r. 126 l.) Pest, Athenæum.
- 1874.**
- Az utolsó vers és az utolsó golyó; Zeyk Domokos halála,* Vasárnapi Ujság.
- Prolog a székesfehérvári színház megnyitására,* Vasárnapi Ujság.
- Nem vagytok halva ti hősök,* K., Vasárnapi Ujság.
- A legelső gőzhajó Magyarországon,* Vasárnapi Ujság.
- A löporos látogatók,* Vasárnapi Ujság.

- De mi lesz a feltámadás után?*
 Vasárnapi Ujság.
- A jól nevelt ifjú,* Vasárnapi Ujság.
- A hochbreitensteini uralkodó herceg,* Vasárnapi Ujság.
- Kit tetszik keresni?* Vasárnapi Ujság.
- Hogy lett Miklós öcséből szakács?* Vasárnapi Ujság.
- Holt költő szerelme,* K., Vasárnapi Ujság.
- Egy föltétel alatt,* Vasárnapi Ujság.
- Hol van Sas Pál?* Vasárnapi Ujság.
- Mindent látni sem jó.* Vasárnapi Ujság.
- Egy ember, a ki mindent tud,* regény, Vasárnapi Ujság.
- Böles bolondságok,* tizenöt czikk, Vasárnapi Ujság.
- Petőfi mint színész,* Vasárnapi Ujság.
- Az ítélet utolsó napja: utóhang a jövő század regényéhez,* A Hon.
- Hal vezérczikk,* A Hon.
- Ha egy koalíziós ministerium fog alakulni,* A Hon.
- A befagyott Balaton,* A Hon.
- Az ölelkező várromok,* A Hon.
- Azok a sok keresztiek,* A Hon.
- A bécsi börzén,* A Hon.
- A Reichsrathban,* A Hon.
- A bécsi hírlapokról,* A Hon.
- Bismarcknál,* A Hon.
- Prága,* A Hon.
- Berlin,* A Hon.
- Német irodalmi viszonyok,* A Hon.
- A német írók otthon,* A Hon.
- A berlini magyarok,* A Hon.
- Még egy coalitio,* A Hon.
- Jókai válasza Simonyi Ernőnek,* A Hon.
- A Bitto-Ghyczy-Bartal ministerium,* A Hon.
- Tizennégy vezérczikk,* A Hon.
- A sérthetlen lovag,* A Hon.
- Kiki a maga helyén,* A Hon.
- Ki hogy tudja,* A Hon.
- A főherceg és a fuvaros,* A Hon.
- A gutai petitio,* A Hon.
- A félkrajczáros pör,* A Hon.
- A «tens asszony»,* A Hon.
- A színház macskájával egy rangban,* A Hon.
- Egy sajtóhába,* A Hon.
- Még egyszer arról a bizonyos orról,* A Hon.
- Az a bizonyos dolog,* A Hon.
- A Bacchus-szobor,* A Hon.
- Az arany mondás,* A Hon.
- Taps, füttty és hagymakoszorú,* A Hon.
- A veszélyes titok,* A Hon.
- Petőfi mint színész,* A Hon.
- Az osztrák-porosz tűzérpróbához,* A Hon.
- Még egyszer az adófölemelés kérdéséhez,* A Hon.
- Kossuth levele után,* A Hon.
- Sobri Jóska elfogatása,* A Hon.
- Egy magyar festő mint utazó,* A Hon.
- Nem vagytok halva ti hősök!* K., A Hon.
- Az aradi vértanúk huszonöt éves emléke,* K., A Hon.
- A Bravalla-mező hölgyei,* Igazmondó.
- Zafirah,* Igazmondó.
- Holt költő szerelme,* K., Igazmondó.

- A philolog szerelme*, parodia, K., Igazmondó.
- A bankkérdésről*, Igazmondó.
- Isaszeg és hősei 1849 április 6-án*, Igazmondó.
- A szegénység útja*. (Kis 8-r. 151 l.) Pest, Athenæum.
- Egy ember, a ki mindent tud*. (Kis 8-r. 175 l.) Athenæum.
- 1875.**
- A zsolczai hős*, Vasárnapi Ujság.
- A Balaton völgyenei*, elbeszélés, Vasárnapi Ujság.
- Egész az északi pólusig*, regény, Üstökös.
- A debreczeni lunatikus*, Üstökös.
- Ne hagyd magad*, Üstökös.
- Az ecsedi lápban*, Üstökös.
- A bambuki nótárusné*, Üstökös.
- A bátorság próbája*, Üstökös.
- Petőfi-ébredtő*, K., Üstökös.
- Enyém, tied, övé*, regény, A Hon.
- A balközép hétfői értekezlete*, A Hon.
- Vezércikk*, A Hon.
- A «nullák»*, A Hon.
- Az 1848—49. honvédek ügye*, A Hon.
- Márczius 15-én*, A Hon.
- Az élet komédiásai*, regény, A Hon.
- Nyílt levél Bakay Nándornak*, A Hon.
- Szabadelvrűség, szabadság*, A Hon.
- Észrevételek Bakay Nándornak*, A Hon.
- Jókai beszéde a szentesi és hódmezővásárhelyi választókhoz*, A Hon.
- Jókai programbeszéde a Józsefvárosban*, A Hon.
- Jégvihar a Svábhegyen*, A Hon.
- Balaton-Füred, július 10*, A Hon.
- Deák Ferencznél*, A Hon.
- A mi saját magunkon mulik*, A Hon.
- A magyar delegatióból*, A Hon.
- Az Uchatius-ágyúk között*, A Hon.
- A szavazógép a delegatióban*, A Hon.
- Lőpróba aczélloncz-ágyúinkkal a Steinfeldén*, A Hon.
- Horn Ede*, A Hon.
- A balközép a költségvetési vitában*, Igazmondó.
- Tisza Kálmán a királynál*, Igazmondó.
- Vértanúk emléke: Török, Gálfi, Horváth K.*, Igazmondó.
- Fruhwelt*, Igazmondó.
- Az «Igazmondó» programja*, Igazmondó.
- Az ezerkettedik éjszaka*, Igazmondó.
- Miért nincs vörös könyv?* Igazmondó.
- Az új miniszterelnök*, Igazmondó.
- Az a híres zászló*, Igazmondó.
- Enyim, tied, övé*, Regény. 6 kötet. (Kis 8-r. 163, 151, 152, 150, 154, 138 l.) Budapest, Athenæum.
- Emlékeim*. 2 kötet. (Kis 8-r. 273, 307 l.) Budapest, Ráth Mór.
- Jókai forradalom alatt irt művei*. (Nagy 8-r. 274 l.) Budapest, Athenæum.
- Jókai Mór elbeszélő költeményei és satyrái*. (Kis 8-r. 332 l.) Budapest Athenæum.

1876.

- Deák Ferencz temetése előtt,
A Hon.
- Tánczestély József főhercegnél,
A Hon.
- Tóth Ede, A Hon.
- Tizenegy vezérczikk, A Hon.
- Nyílt levél a választókhöz, A Hon.
- Andrássy külügyi politikája,
A Hon.
- A magyar politika mint európai politika, A Hon.
- Az ifjúság tüntetéséről, A Hon.
- Ülések végeztével, A Hon.
- Petőfi összes költeményeinek ismertetése, A Hon.
- Atlantis, Igazmondó.
- Egy elsüllyedt világrész története, Igazmondó.
- Jókai válasza a Józsefvárosi küldöttségének, Igazmondó.
- Deák Ferencz, necrológ, Igazmondó.
- Borotvaélen tánczolunk, Igazmondó.
- Tánczestély József főhercegnél, Igazmondó.
- Ne hagyjuk magunkat, Igazmondó.
- Akkor és most, Igazmondó.
- Nyílt levél a választókhöz, Igazmondó.
- Szenttamási György. Elbeszélés. Igazmondó.
- A szamosújvári fegyencztelep, Igazmondó.
- Az osztrákok és a kiegyezés, Igazmondó.
- Ülések végeztével, Igazmondó.
- Vezérczikk, Igazmondó.
- Az utolsó eszménykép, K., Életképek.
- Milton, dráma, Életképek.
- Feredzse, Életképek.
- Medzsidée, Életképek.
- Utazás a harangokkal együtt, Életképek.
- Rendkívüli nők: Órült Johanna, Életképek.
- Rendkívüli nők: Xara, Életképek.
- Rendkívüli nők: Zatime, Életképek.
- Rendkívüli nők: Hormosanc, Életképek.
- Rendkívüli nők: Artemisia, Életképek.
- Excusé. Humoros elbeszélés. Életképek.
- Hajdan, most és valaha, Életképek.
- Apró monographia: Az emberkerüők tanyája, Életképek.
- A remény, Életképek.
- Az ember szeretők tanyája, Életképek.
- A Parnassus, Életképek.
- A nagy nap, Életképek.
- A szőlőművelő vandálok, Életképek.
- Uti táskából: A szamosújvári fegyencztelep, Életképek.
- Teleky Sándor, Életképek.
- Koltó, Életképek.
- Egy európai muzeum, Életképek.
- Petőfi Koltón, Életképek.
- A megénekelte cigány, Életképek.
- Pila Anikó, Életképek.
- Kakas fogta farkast, Életképek.
- Kisfaludy Sándor új szobra, Életképek.
- Balatonfüredi levelek, Életképek.

Báró Sina életéből, Életképek.
Az utolsó eszménykép, emlékezés Petőfire, K., Életképek.
Szép Mikhál, regény, Életképek.

Jegyzetek a Szép Mikhálhoz, Életképek,

A debreczeni lunatikus. (8-r. 141 l.) Budapest. Athenæum.

Egész az északi pólusig. Regény. 2 kötet. (8-r. 155, 174 l.) Budapest, Athenæum.

Az élet komédiásai. Regény. 7 kötet. (8-r. 202, 189, 191, 159, 155, 157, 155 l.) Budapest, Athenæum.

1877.

Ne nyúlj hozzám, elbeszélés, Vasárnapi Ujság.

Uti táskából: A szentbenedeki várkastély, Vasárnapi Ujság.

Uti táskából: A leányka-kő, Vasárnapi Ujság.

Muszká rajzok: Nagy urak szüja, Űstökös.

Muszká rajzok: Szép Febrónia mulatságai, Űstökös.

Muszká rajzok: A csár, a ki boszút áll, Űstökös.

A tüzesvas próba, ballada, Űstökös.

A király és bolondja, ballada, Űstökös.

Amirani, elbeszélés, Űstökös.

Hogyan kezdik és hogyan végzik, Űstökös.

A három karácsonyfa, Űstökös.

Egy az Isten, regény, A Hon.

Tizenhárom vezérezikk, A Hon.

Lakoma a tisztelt ház elnökénél, A Hon.

Az ál-báró, A Hon.

Phantasmagoria, K., A Hon.

Apotheosis, a Várszínházban a töröksebesültekjavára, A Hon.

Néhány jóakarati szó, A Hon.

A plevnai hősök, K., A Hon.

Ördögsáncz, A Hon.

Görög tűz, elbeszélések. A Hon.

A kiegyezésről, Igazmondó.

A muszkák arany ágyúgolyói, Igazmondó.

A helyzetről, Igazmondó.

A zólyomiak, Igazmondó.

Egy szent nő, Athenæum Nagy Képes Naptára.

Ne nyúlj hozzám, elbeszélés, Életképek.

Petőfi-ébresztő, K., Életképek.

Elnöki megnyitóbeszéd a Petőfi-Társaság megnyitó közgyűlésén, Petőfi-Társaság Lapja.

Sofferinónál, Petőfi-Társaság Lapja.

Egy az Isten. Regény. 6 kötet. (8-r. 182, 183, 182, 171, 191, 181 l.) Budapest, Athenæum.

Névtelen vár. Történelmi regény. 3 kötet. (8-r. 240, 320, 250 l.) Budapest, Pfeiffer Ferdinánd.

Szép Mikhál. Regény. 3 kötet. (Kis 8-r. 174, 170, 150 l.) Budapest, Athenæum.

Milton. Dráma. (8-r. 99 l.) Budapest, Pfeiffer Ferdinánd.

1878.

Tisztelt ház, karzat és buffet, Űstökös.

Mahadi, Űstökös.

Jedikulai rab, Űstökös.

A nyulak históriája, Űstökös.

Boszniai huszárkaland. Űstökös.

- Hogyan ontottam én a véremet Franciaországért?* Üstökös.
A hazatért, Üstökös.
Az angol, Üstökös.
Az utolsó kacaj, Üstökös.
Egy hírhedett kalandor, regény,
 A Hon.
Mondjuk ki az igazat, A Hon.
Három vezérezikk, A Hon.
Beszámoló beszéd a józsefvárosi választókhöz. A Hon.
Józsefvárosi választóimhoz, A Hon.
Jókai beszéde a képviselőház február 8-iki ülésén, Igazmondó.
Az utolsó mór királyok, Igazmondó.
Mondjuk ki az igazat, Igazmondó.
Programmbeszéd a józsefvárosi választókhöz, Igazmondó.
Egy dal keletkezésének története, Igazmondó.
Rendkívüli nők: Agatha, Xarid, Zalime stb, Igazmondó.
Bosznia és Hercegovina, Igazmondó.
Ki mit akar, Igazmondó.
A fátyol, Athenæum Nagy Képes Naptára.
Elnöki megnyitóbeszéd a Petőfi-Társaság közgyűlésén, Petőfi-Társaság Lapja.
Az életből ellesve. Beszélyek. 3 kötet. (8-r. 186, 197, 186 l.) Budapest, Athenæum.
Egy asszonyi hajszál. Történelmi regényvázlat. (8-r. 252 l.) Budapest, Pfeiffer Ferd.
Észak honából. Muszka rajzok. (Kis 8-r. 179 l.) Budapest, Aigner Lajos.
- Görög tűz.* Elbeszélések. 3 kötet. (8-r. 179, 188, 202 l.) Budapest, Athenæum.
Jókai Mór programmbeszéde. (8-r. 31 l.) Budapest, Athenæum,
Mondjuk ki az igazat. Kis 8-r. 45 l.) Budapest, Pfeiffer Ferdinánd.
- 1879.
- Hogy született, hogy dajkáltuk,* Vasárnapi Ujság.
Petőfi és ellenségei, Üstökös.
Ráb Ráby, történelmi befejezés, Üstökös.
Feladvány jogászok számára, Üstökös.
Jón a derek, Üstökös.
Mit kezdődik a magyar diplomácia, Üstökös.
Ráb Ráby, regény, Üstökös.
Szabadság a hó alatt, regény, Hon.
A szegedi vész, A Hon.
A szegedi életmentők, A Hon.
A költő, K., A Hon.
Jókai toasztja, A Hon.
Csöndes évek, A Hon.
A magyar nyelv a népiskolában, A Hon.
Chateau Palugyay. A Hon.
Szeged, A Hon.
A corruptió-ügy a hírlapokban, A Hon.
A Petőfi-megjelenések rejtélyének megoldása, A Hon.
A magyar nyelv a király házában, A Hon.
Petőfi és ellenségei, A Hon.
Petőfi arcképének kérdése, A Hon.

- Albumsorok három albumba,*
A Hon.
- A második ülésszak,* A Hon.
- Andrássy ismét itthon,* A Hon.
- Jókai levele Arany Jánoshoz,*
A Hon.
- A párbaj a magyar irodalom-
ban régebbi időkben,* A Hon.
- Maguk ketten! Adalék a Petőfi-
korszakhoz,* Koszoru.
- A látható Isten,* Koszoru.
- Főhivás előfizetésre,* Magyar
Népvilág.
- A bőleső,* K., Magyar Népvilág.
- A esendes évek története,* Ma-
gyar Népvilág.
- A dagói torony,* Magy. Népvilág.
- A magyar kisbirtokosokhoz,*
Magyar Népvilág.
- A hazajáró lelkek,* Magyar Népvilág.
- Jókai levele Frankenburg-
hoz,* Pesti Hirlap.
- Jókai levele a bécsi egyetem-
német-osztrák olvasó-körhöz,*
Pesti Hirlap.
- Jókai bécsi pohárköszöntése,*
Pesti Hirlap.
- Eötvös József,* K., Pesti Hirlap.
- Egy hihedett kalandor a XVII.
századból.* Regényes korrajz.
3 kötet. (8-r. 186, 188, 167 l.)
Budapest. Athenæum.
- Hős Pálffy.* Drámai jelenetek.
(8-r. 39 l.) Budapest, Pfeiffer
Ferdinánd.
- Rub Ráby.* Regény. 3 kötet.
(318, 239, 149 l.) Pozsony,
Stampfel Károly.
- Szabadság a hó alatt, vagy a
zöld kőnyé.* Regény. 4 kötet.
(8 r. 191, 197, 175, 264 l.)
Budapest. Athenæum.
- A magyar világból.* Magyar
Ifjuság Könyvesháza.
- 1880.
- Egy nap Arany Jánosnál,* Va-
sárnap Ujság.
- Az írói jog tulajdonának elcér-
téséről és Petőfiről.* Vasárnap Ujság.
- Levél dr. Fenyvesy Ferencz-
hez,* Vasárnap Ujság.
- Mártius 15-ike Bécsben,* Üstökös.
- Az én legkedvesebb cenzorom,*
Üstökös.
- Asszonyt kísér, Istent kísért,*
regény, Üstökös.
- Interjú,* Üstökös.
- Petőfi jellemzéséhez,* Üstökös.
- Nefelész Pista, adomázás,* Üstökös.
- Szépudvarhelyi utamadása,* K., Üstökös.
- Visszaemlékezések a jó Wenck-
heim Bélára,* Üstökös.
- Az első Lendray Márton emlé-
kére,* K., Üstökös.
- A kik kétszer halnak meg,* re-
gény, I., A Hon.
- Őt vezérezik,* A Hon.
- Reportereink fantáziája,* A Hon.
- A párbajügy és az utcai za-
vargások,* A Hon.
- Hát mi feltámadunk-e még?*
A Hon.
- Petőfi István,* necrolog, A Hon.
- A ki még a királyon kívül ri-
selté Szent István koronáját,*
A Hon.
- Széchenyi, a szobor,* A Hon.
- Orlai Petrich Soma,* A Hon.
- Az első magyar irodalompar-
toló társulathoz,* A Hon.
- A Petőfi-életrajzhoz,* A Hon.

- Az első Arany, A Hon.*
Reministenciák arról az átkozott német nyelvről, A Hon.
Látogatás a Helikonon, A Hon.
Zichy Mihály és Jókai, A Hon.
A drága karácsonyi kalács, szájhagyomány, A Hon.
Ne bántsd a magyart! drámai jelenetek, Koszoru.
A Széchenyi-szobor, Magy. Népv. Kamoensz, Magyar Népvilág.
Az egyhuszasos lány, Magyar Népvilág.
Az orgyilkos, Magyar Népvilág.
Levél Fenyvessy Ferenczhez, Magyar Népvilág.
Felhívás előfizetésre, Magyar Népvilág.
Mátyás király és a szegény varga, Magyar Népvilág.
Jókai beszéde a budget-törvényjavaslat felett, Magyar Népvilág.
Jókai levele Fenyvessy Ferenczhez, Pesti Hirlap.
Jókai beszéde a költségvetési ügyben. (8-r. 30 l.) Budapest, Athenæum.
A török világból. 3 kötet. (Kis 8-r. 79, 72, 84 l.) Pozsony, Stampfel Károly.
Bacsó Tamás. Egy bukott angyal. (Kis 8-r. 88 l.) Pozsony, Stampfel Károly.
- 1881.**
- Az utolsó prolog, a pápai színház megnyitására, Vas. Ujság.*
A kik kétszer halnak meg, regény, II., A Hon.
A «Ma», regény, A Hon.
Jókai beszéde a kaszinó Széchenyi-lakomáján, A Hon.
- Jókai saját írói pályájáról, A Hon.*
Jókai beszéde a ráczi szabadelvű párt értekezletén, Magyar Népvilág.
Jókai programbeszéde Ilyefalván, Magyar Népvilág.
Jókai beszéde Tisza Kálmánról Sepsi-Szent-Györggyön, Magyar Népvilág.
Prolog a fiumei városi színházban, Magyar Népvilág.
Saját írói pályájáról, Magyar Népvilág.
Az utolsó prolog, a pápai színház megnyitási ünnepén, Magyar Népvilág.
Új Fiuménak, prolog, Pesti Hirlap.
Jókai önéletrajza, Pesti Hirlap.
A kik kétszer halnak meg. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 186, 169, 181, 119 l.) Budapest, Athenæum.
Péter Péter. Regény. (Kis 8-r. 217 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Jókai beszéde a ráczi szabadelvű párt értekezletén. (4-r. 7 l.) Budapest, Athenæum.
- 1882.**
- Szeretve mind a vérpadig, regény, A Hon.*
Delianesa, Koszoru.
Petőfi emléksobránál, emlékbeszéd, Koszoru.
II. Rákóczy Ferencz emléke, Pesti Hirlap.
Petőfi emléksobránál, Pesti Hirlap.
Az életből ellesve, végnélküli cikksorozat, Nemzet.

- A pánszlávok földjén, rejtelmes*
história, Nemzet.
- Balaton-Füred és a Balaton*
jövője, Nemzet.
- Az életből: A miskolci szűz,*
Nemzet.
- A social-demokratia Európában*
és Észak-Amerikában, Nemz.
- Bálványos vár, történeti regény,*
Nemzet.
- Mire megvénülünk? Nemzet.*
- Mikor az embernek nincsen*
gondolatja, Nemzet.
- Egy karácsonyest a bolondok*
házában, Nemzet.
- Asszonyt kísér, Istent kísért.*
 Regény. (Kis 8-r. 1871.) Buda-
 pest, Aigner Lajos.
- Targallyak. Beszélyek. (8-r. 312*
 l.) Budapest, Athenæum.
- Szeretec mind a vérpadú, Tör-*
téneti regény. 5 kötet. (8-r. 186,
 192, 208, 180, 227 l.) Buda-
 pest, Athenæum.
- Egy játékos, a ki nyer. Regény*
 2 kötet. (8-r. 183, 213 l.)
 Budapest, Révai Testvérek.
- A ma. Regény. 3 kötet. (Kis*
 8-r. 168, 193, 102 l.) Buda-
 pest, Athenæum.
- Mátyás diák és Bente úr. (Kis*
 8-r.) «Jó könyvek». Budapest,
 Révai Testvérek.
- Mátyás király és a szegény*
varga. (Kis 8-r.) «Jó Köny-
vek». Budapest, Révai Test-
vérek.
- 1883.**
- A községi hősök, Képes Családi*
Lapok.
- Jókai felkőszöntője Bettérén,*
Pesti Hirlap.
- Negyven év visszhangja, Pesti*
Hirlap.
- Fejedelem és Fra Diavolo, Pesti*
Hirlap.
- A Damokosok, regényes törté-*
net, Nemzet.
- Bálványosvár a trónörökös fő-*
hercegi párnál, Nemzet.
- Mikor Haynald a kálvinisták-*
nak prédikál, Nemzet.
- A koldusok királya, K., Nemzet.*
- A pénz betegségei, elbeszélés,*
Nemzet.
- Oroszlánhűség, elbeszélő költe-*
mény, Nemzet.
- Negyven év visszhangja, Nemzet.*
- Ischia, K., Nemzet.*
- A király a pusztán, Nemzet.*
- Történelmi kommentár a lőcsői*
asszonyhoz, Nemzet.
- Elbeszélés, Székely Nem-*
zet.
- háromszéki beszédei, Szé-*
kely Nemzet.
- Puskás Kálári. (Kis 8-r.) «Jó*
Könyvek». Budapest, Révai
Testvérek.
- Oroszlánhűség. (Kis 8-r.) «Jó*
Könyvek». Budapest, Révai
Testvérek.
- A pénz betegségei, Elbeszélés.*
 (Kis 8-r. 64 l.) Budapest, Grill
 Károly.
- A bálványos vár, Történeti re-*
gény. 2 kötet. (8-r. 17006 '0
 l.) Budapest, Athenæum.
- A Damokosok. Regényes törté-*
net. 2 kötet. (Kis 8-r. 181,
 186 l.) Budapest, Athenæum.

1884.

- Alesuthról, Vasárnapi Ujság.*
Fejedelem és Fra Diavolo,

- Athenæum Nagy Képes Nap-
tára.
- Hogyan lettem én filozsemitára?*
Pesti Hirlap.
- A löcsei fehér asszony*, történeti
regény, Nemzet.
- Jókai nyilatkozata társadalmi
regényeinek hőseiről*, Nemzet.
- Jókai pohárköszöntője Kassán*,
Nemzet.
- A trónörökös irodalmi vállala-
táról*, Nemzet.
- Hogyan lettem én filozsemitára?*
Nemzet.
- Jókai válasza a trónörökös
könyve ügyében*, Nemzet.
- Romano csibakero sziklaribe*,
Nemzet.
- Villámvonat szekerén*, Nemzet.
- Beszéd a budget-törvényjavaslat
fölött.* (8-r. 24 l.) Budapest,
Athenæum.
- Negyven év visszhangja.* (Kis
8-r. 38 l.) Budapest, Franklin-
Társulat.)
- Minden poklokon keresztül.*
Történeti regény. 2 kötet.
(8-r. 191, 175 l.) Budapest,
Révai Testvérek.
- Magyarország története a nép-
iskolák részére.* (8-r. 79 l.)
Budapest, Révai Testvérek.
- Magyar föld.* (8-r. 109 l.) Buda-
pest, Kilián Frigyes.
- 1885.
- Prolog a temesvári színház meg-
nyitására*, Vasárnapi Ujság.
- Királyéknál*, Vasárnapi Ujság.
- Gyermekkori két vers*, Vasár-
napi Ujság.
- Prolog a temesvári színház
megnyitó ünnepére*, Pesti
Pesti Hirlap..
- A kis királyok*, regény, Nemzet.
- Milyen a török nép?* Nemzet.
- Tisza Kálmán tíz éves miniszter-
elnöki ünnepén*, Nemzet.
- Verescsagin és Iráncsi*, Nemzet.
- Alcsuth, a tündérlak Magyar-
honban*, Magyar Szalon.
- 1848 márcz. 15, Magyar Szalon.
- A löcsei fehér asszony*, Regény.
5 kötet. (8-r. 226, 178, 198,
181, 135 l.) Budapest, Révai
Testvérek.
- Az arany ember*, Dráma. (Kis
8-r. 262). Budapest, Révai
Testvérek.
- A czigánybáró*, Regény. (8-r.
166 l.) Budapest, Révai Test-
vérek.
- 1886.
- Jókai tágabb hazája*. Az
újabb nemzedék számára,
Vasárnapi Ujság.
- Lidérczfény*, Vasárnapi Ujság.
- Előszó a pozsonyi színház meg-
nyitására*, Vasárnapi Ujság.
- A trónörökös otthon*, Vasárnapi
Ujság.
- Három márcánysfej*, regény,
Nemzet.
- Egy ember, a ki nem akar adós
maradni*, Nemzet.
- Rudolf trónörökösnél*, Nemzet.
- Egy nap Boszniában*, Nemzet.
- Lidérczfények*, K., Nemzet.
- A lissai tengeri ütközetből*,
Nemzet.
- A kis királyok*, Regény. 5 kö-
tet. (8-r. 198, 202, 112, 333,
174 l.) Budapest, Révai Test-
vérek.

Fekete gyémántok. Dráma. (Kis S-r. 170 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Életemből. Igaz történetek. Örök emlékek. Humor. Útleírás. 3 kötet. (S-r. 407, 356, 258 l.) Budapest, Ráth Mór.

Még egy csokrot. Elbeszélések. (S-r. 280 l.) Budapest, Athenæum.

1887.

Mátyás király forrása, Vasárnapi Ujság.

Olympi verseny, K., Vasárnapi Ujság.

Magyar családélet, Vasárnapi Ujság.

Utazás egy sirdomb körüli, Nemzet.

Levél Urváry Lajoshoz, Nemzet.

Levél Paulay Edéhez, Nemzet.

A kántorné királyi palástjü, Nemzet.

Az első szereptanulás, Nemzet.

Olympi verseny, ábrándkép, Nemzet.

Levél Urváry Lajoshoz, Nemzet.

Jókai félszázados irodalmi munkásságáról, Nemzet.

Levél az ujságíró reporterhez, Nemzet.

A Magláy-család. A ki holi^a után áll boszút. (S-r. 168 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Keresd a szíved. Dráma. (Kis S-r. 180 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Három márványfej. Regény. 3 kötet. (S-r. 211, 236, 187 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Olympi verseny. Ábrándkép a budapesti Nemzeti Színház

ötven éves fennállásának ünnepeére. (S-r. 29 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Gróf Bemjorszky Móricz életrajza. 2 kötet. (Nagy S-r. 413, 310 l.) Budapest, Ráth Mór.

1888.

A világlátott fiú, Vasárnapi Ujság.

Az igazi «jó szív» Vasárnapi Ujság.

Tiszamenti élet, Vasárnapi Ujság.

Emléksorok, Képes Családi Lapok.

A Guta, Herkó Péter meg a kis herbély, Képes Családi Lapok.

A lélekidomár, regény, Nemzet.

Márczius 15-ike negyven év múlva? Nemzet.

Ányit szoruk honunk fiatalsgához, Nemzet.

Huszonöt év múlva, Nemzet.

Az ujságshoz, Nemzet.

Világszép leányok, népszínműrészlet.

Vialis levelek: Az árriz utáni táj, Nemzet.

Vialis levelek: Deák Ferencz-adoma, Nemzet.

A tengerszemű hölgy, regény, Nemzet.

Barak Hageb asszonyai, Mikszáth Almanachja.

A családélet, Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben.

Az új korszak, folytatása a Habsburg-házbéli királyok korának, Osztr.-Magy. Monarchia Írásban és Képben.

A magyar nép, Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képben.

Jocus és Momus. Adomák. (8-r. 188 1.) Budapest, Révai Testvérek.

Lencki fráter. Regény. (8-r. 150 1.) Budapest, Révai Testvérek.

1889.

A rosszul osztott testvérek. Vasárnapi Ujság.

Corvin Mátyás király, Vasárnapi Ujság.

Rudolf trónörökös, necrolog, Nemzet.

Andrássy Gyula gróf, necrolog, Nemzet.

Jókai emlékbeszéde Rudolf trónörökös felett, Nemzet.

A Hortobágy, Nemzet.

Egy sírkert, Nemzet.

Gazdag szegények, regény, Nemzet.

A pusztai rózsza. A lélekidomár-ból, Mikszáth Antal nachja.

A ki a szívét a homlokán hordja, regény, Budapesti Hirlap.

Utazás egy sírdomb körül. (Nagy 4-r. 199 1.) Budapest, Révai Testvérek.

A lélekidomár. Regény. 5 kötet. (8-r. 205, 161, 173, 159, 188 1.) Budapest, Révai Testvérek.

Szemelvények Jókai Mór műveiből. (16-r.) Budapest, Lappel Róbert.

1890.

A jószívű ember, vigjáték, Vasárnapi Ujság.

Kassári Dániel, regény, Képes Családi Lapok.

Kétszer kettő négy, elbeszélés, Képes Családi Lapok.

Elisanne, elbeszélés, Képes Családi Lapok.

A kajmános hölgy, Pesti Hirlap.

Levél a Pesti Hirlap szerkesztőjéhez, Pesti Hirlap.

A kit nem engednek meghalni, Pesti Hirlap.

A királyleány babái, Pesti Hirlap.

Thespis kordéja vagy a földönjáró csillagok, színjáték, Pesti Hirlap.

Földönjáró csillagok, drámai prolog, Pesti Hirlap.

Majmuna, az álomtündér, Pesti Hirlap.

A leaotungi emberkék, Pesti Hirlap.

Hölggy jutottam én a leaotungi emberkékhöz, Pesti Hirlap.

Levél Mikszáth Kálmánhoz, Pesti Hirlap.

Alma Szenci Antal generális. Pesti Hirlap.

Valami furcsaság, Pesti Hirlap.

Nincsen ördög, regény, Nemzet.

Magam magamról, Nemzet.

Volt, van és lesz, Nemzet.

Tisztelendő és tiszteletes, nyelvtudományi értekezés, Nemzet.

Szegedincez Péro viselt dolgai, Mikszáth Almanachja.

A tengerszemű hölgy. Regény. 3 kötet. (8-r. 179, 151, 161 1.) Budapest, Révai Testvérek.

Gazdag szegények. Regény. 2 kötet. (8-r. 226, 240 1.) Budapest, Révai Testvérek.

A ki a szívét a homlokán hordja. Rege, regény és való. (8-r. 182 1.) Budapest, Révai Testvérek.

Thespis kordéja, vagy a földön

Járó csillagok. (S-r. 112 l.)
Budapest, Légrádi Testvérek.

1891.

Vén emberek nyara, Vasárnapi Ujság.

A kis király beszélő babája, Vasárnapi Ujság.

A legdrágább öltöny, Pesti Hírlap.

Petőfi eszmecsirái, Pesti Hírlap.

Álmodád, Pesti Hírlap.

Az aradi hősnők, vigjáték, Pesti Hírlap.

Báró Kemény fogságban, Pesti Hírlap.

A budapesti samaritanusok, Pesti Hírlap.

Tengeren a magyar, Pesti Hírlap.

A névtelen társaság, Pesti Hírlap.

Én és a százezer forint, *hogy kerülünk mi össze*, Pesti Hírlap.

A két poluson, Pesti Hírlap.

Pulvis et umbra sumus, Pesti Hírlap.

A magyar thea, életkép, Pesti Hírlap.

A fekete vér, regény, Pesti Hírlap.

Az új szőlőész, a «nekropolisz», Pesti Hírlap.

Hányféle a becsület, Pesti Hírlap.

Az én bírói hivatalom, Pesti Hírlap.

Lesz-e háború? Pesti Hírlap.

Bécsi dolgok, Pesti Hírlap.

A királyné és a majom, Pesti Hírlap.

Petőfi eszmecsirái, Nemzet.

Rákoczy fia, regény, Nemzet.

Királyhymnus, Nemzet.

Komárom, Nemzet.

Brazil Heliogabálné asszony férje, Nemzet.

A béke, életkép, Nemzet.

Csel-csal, elbeszélés, Mikszáth Almanachja.

Tiszamenti élet, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.

A pesti síkság, bevezetés, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.

A rémhalász, Pesti Hírlap Nap-tára.

Napraforgók. Újabb elbeszélések. 2 kötet. (S-r. 196, 186 l.)

Budapest, Révai Testvérek.

Aincaen ördög. Regény. 2 kötet. (S-r. 178, 212 l.)

Budapest, Légrádi Testvérek.

1892.

Házasság éhségből, Vas. Ujság.

A koronázás örömmünnepén, Vasárnapi Ujság.

Hlonca, Athenæum Nagy Képes Naptára.

Női honvédhadnagy. Képes Családi Lapok.

A Feszty-féle körkép, Képes Családi Lapok.

Jókai levele a komáromi választópolgárokhoz, Pesti Hírlap.

Az a rongyos 739,000 forint, Pesti Hírlap.

Petőfi könyve, Pesti Hírlap.

Rudolf trónörökös verse Magyarországról, Pesti Hírlap.

Mátyás-ugrás napja, Pesti Hírlap.

A szatyor, életkép a mult idők-ből, Pesti Hírlap.

- A női honvédhadnagy*, Pesti Hirlap.
- Amándrucz-király*, Pesti Hirlap.
- A hét nemes*, Pesti Hirlap.
- «Csináljunk magunknak egy jó napot»*, Pesti Hirlap.
- Sárga rózsá*, regény, Pesti Hirlap.
- A művészek ünnepe az árvai inségesek fölsegítésére*, Pesti Hirlap.
- A királykoronázás*, Pesti Hirlap.
- Madártávtalból*, Pesti Hirlap.
- Deák Ferencz a koronázás napján*, Pesti Hirlap.
- Vipera a Scábhegyen*, Pesti Hirlap.
- A Feszty-féle körkép*, Pesti Hirlap.
- Szép lövés volt!* Pesti Hirlap.
- A két Trenk*, történeti regény, Pesti Hirlap.
- Prolog az erdélyi magyar színpad nézete százéves jubileumára*, Pesti Hirlap.
- Mink szegény tótok*, Pesti Hirlap.
- Fráter György*, regény, Nemzet.
- Baross Gábor*, necrolog, Nemzet.
- Ferencz József király huszonöt éves uralkodása*, Nemzet.
- Az aicsuthi örömmümp*, Nemzet.
- A glóriás hölgy*, Mikszáth Almanachja.
- Első utam Bécsben*, Reform-Naptár.
- Írói életemből*, Magyar Szellemi Élet.
- Előszó Petőfi összes költeményeihez.*
- A fekete vér*. Regény. 2 kötet. (8-r. 158, 142 l.) Budapest, Révai Testvérek.
- Rákóczy fia*. Regény. 3 kötet. (8-r. 161, 227, 238 l.) Budapest, Révai Testvérek.
- Meséskönyv*. (Nagy 8-r. 393 l.) Budapest, Révai Testvérek.
- Diákok regénye*. «És mégis mozog a föld» című regényből átdolgozta Bródy Sándor. (Kis 8-r. 306 l.) Budapest, Singer és Wolfner.
- Rozgomji Cecilia*. Az ellenséges koponyák. (16-r.) Pozsony, Stampfel Károly.
- A cseregyermek*. (16-r. 43 l.) Berger Miksa.
- 1893.
- Nazli Hánem egyiptomi hercegnő*, Vasárnapi Ujság.
- Jókai levele anyjához*, Vasárnapi Ujság.
- Aszkrlje-almiczi kariatidák*, Athenaeum Nagy Képes Naplójára.
- A fagygyugyertya*. Képes Családi Lapok.
- Jókai vallomásai*, Képes Családi Lapok.
- Trenk Frigyes*, regény. Pesti Hirlap.
- A varázsing*, Pesti Hirlap.
- A királynő nyárfavesszje*, Pesti Hirlap.
- Az első temetkezés s első feltámadás*, Pesti Hirlap.
- József főherceg pálmáskertje*, Pesti Hirlap.
- Hatvanhárom év előtti dicitai referáda*, Pesti Hirlap.
- A hol sok ember van s a hol senki sincs*, Pesti Hirlap.
- Tizenhárom levél Génuából*, Pesti Hirlap.

- Levél Csernátomyhoz, Pesti Hirlap.*
- Jókai parókája, 1871-ből, Pesti Hirlap.*
- A bécsujhelyi katonai akadémiában, Pesti Hirlap.*
- Fiume, K., Pesti Hirlap,*
- A «cinípsz», Pesti Hirlap.*
- Az én iskolatársaim, visszaemlékezés, Pesti Hirlap.*
- Közhasznú feliasztás, Pesti Hirlap.*
- A magyar kalendáriumosoknak barátságos figyelmeztetés, Pesti Hirlap.*
- A «Magyar nábob» megköltése, Pesti Hirlap.*
- A háromszinű kandur, Pesti Hirlap.*
- A zálog, elbeszélés, Pesti Hirlap.*
- A varázsing, Nemzet.*
- Rút leányok mentsvára, Nemzet.*
- Kráó, regény, Nemzet.*
- Jókai és a «Zsidó fiú», Nemzet.*
- Jókai vallomása, levél, Nemzet.*
- Egy nevezetes csók, emlékirataimból, Nemzet.*
- Huszonégy év előtt, Nemzet.*
- A halberstadti Ádám, Mikszáth Almanachja.*
- Budapest, bevezetés, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.*
- Budapesti élet, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.*
- Jókai levelei Petőfihez, Petőfi-Muzeum.*
- A zálog, Ország-Világ.*
- A Balaton völgyénei, Ország-Világ.*
- A három királyné, elbeszélés, Ország-Világ.*
- metullah, operaszöveg, Hazánk.*
- Házasság éhségből és egyéb elbeszélések. (8-r. 163 l.) Budapest, Révai Testvérek.*
- Vén emberek nyara és egyéb elbeszélések. (8-r. 193 l.) Budapest, Révai Testvérek.*
- Kétszer kettő négy és egyéb elbeszélések. (8-r. 215 l.) Budapest, Révai Testvérek.*
- Sárga rózsza. Regény. (8-r. 167 l.) Budapest, Révai Testvérek.*
- Fráter György. Regény. 5 kötet. (8-r. 186, 183, 222, 235, 283 l.) Budapest, Révai Testvérek.*
- A két Trenk. Történeti regény. 2 kötet. (8-r. 176, 208 l.) Budapest, Révai Testvérek.*
- Szemüvek. 3 kötet. (16-r. 580, 521, 571 l.) Budapest, Franklin-Társulat.*

1894.

nagy ellenség, Vas. Ujság.

Levél b. Eötrös Lorándhoz, Vasárnapi Ujság.

A kuglof, Athenæum Nagy Képes Naptára.

Hogy kezdődött ez a dolog, visszaemlékezések, Képes Családi Lapok.

Kossuthról, Képes Családi Lapok.

A Margitszigetről, Képes Családi Lapok.

Koronás gyermekek, regényes korrajz, Pesti Hirlap.

Jókai és a szerzői jog, Pesti Hirlap.

A halál után, Pesti Hirlap.

Egy kis falsum, Pesti Hirlap.

Ugyan értsünk tréfát, Pesti Hirlap.

A régi boldog ujságírók, Pesti Hirlap.

A három királyok csillaga, Pesti Hirlap.

Köszönet és kérelem, Pesti Hirlap.

Valóságos köszönet, Pesti Hirlap.

Újabb hálás köszönet, Pesti Hirlap.

Miért nem ismerik az én nevemet külföldön, Pesti Hirlap.

Egy újabb nyavalya és annak gyógy módja, Pesti Hirlap.

A Margitszigetről, Pesti Hirlap.

Csodák, Pesti Hirlap.

Magneta, regény, Pesti Hirlap.

A mi királynénk, Pesti Hirlap.

Utóhang a politikai divatokhoz, Pesti Hirlap.

Tégy jót! regény, Nemzet.

Jókai beszéde a nemzeti ünnepen, Nemzet.

Kossuth Lajos, necrolog, Nemzet.

A halál után, egy férj özvegye, Nemzet.

Beszéd Kossuth Lajos ravatalánál, Nemzet.

A zálog, elbeszélés, Mikszáth Almanachja.

Egy régi adoma, mely mindig új marad, Ország-Világ.

Alkalmi kötet Jókai írói működésének ötvenedik évi fordulójára. 1894 január 6. (8-r. 318 l.) Budapest, Révai Testvérek.

A gyermek. Elbeszélés. (16-r. 43 l.) Budapest, Lampel Róbert.

Magyar nemzeti vértanúk. (8-r. 99 l.) Budapest, Franklin-Társulat.

1895.

De kár megrénülni, regény, Pesti Hirlap.

Gróf Zichy Nándor és a Hon, Nemzet.

Egy tapolezai választás, Nemzet.

Keresztény-e vagy keresztény? Nemzet.

Hat nagy magyar történelmi festmény Bécsben, Nemzet.

Jókai önéletírása, Nemzet.

Magyarország millenniumáról és kiállításáról, Nemzet.

A kedves László, necrolog, Nemzet.

Beszéd az interparlamentáris kongresszuson, Nemzet.

Másztóriai tarokkparti, Nemzet.

A magyar vér a munkás szívében, Nemzet.

Egy régi adoma, mely mindig új marad. Mikszáth Almanachja.

A harmas párbaj, Ország-Világ.

Az iskolamesterek a háborúban, Néptanítók Lapja.

Magneta. Regény. (8-r. 136 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Trenk Frigyes. Regény. (8-r. 116 l.) Budapest, Révai Testvérek.

A Kráo. Regény. (8-r. 131 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Tégyjót! Regény 4 szakaszban, (8-r. 176 l.) Budapest, Révai Testvérek.

1896.

A két életű, Vasárnapi Ujság.

A Scábhegy és kábelutasut, Vasárnapi Ujság.

Mi a cynikus? Pesti Hirlap.

- Jókai statisztikai jegyzetei*, Vasárnapi Ujság.
- Daliás új nemzedék*, Pesti Hirlap.
- Naplóm lapjaiból* Pesti Hirlap.
- Etelés, itatás*, Pesti Hirlap.
- A napi kérdésekről*, Pesti Hirlap.
- Vészkiáltás! A szőlő legújabb veszedelme*, Pesti Hirlap.
- Cochyllis, ambignella, szőlőmoly*, Pesti Hirlap.
- Védkezés a szőlőmoly ellen*, Pesti Hirlap.
- Bulletin*, Pesti Hirlap.
- Coccus vitis*, Pesti Hirlap.
- A thanaton*, Pesti Hirlap.
- Azok a kertészek*, Pesti Hirlap.
- A kalapemelgetésről*, Pesti Hirlap.
- A Konti contra Káldy-ügy*, Pesti Hirlap.
- Egy szerény indítvány*, Pesti Hirlap.
- Külföldi publicista a magyar parlamentről*, Pesti Hirlap.
- Super codem, levél a Pesti Hirlap szerkesztőjéhez*, Pesti Hirlap.
- A vaskapu és az aranykapu*, Pesti Hirlap.
- Az albumlegyező*, Pesti Hirlap.
- A gellérthegy paradicsom*, Pesti Hirlap.
- Mauthner Ódön pavillonja és a magnemesítés*, Pesti Hirlap.
- Nyílt ajánlat Ugron Gáborhoz egy kormánypárti képviselőtől*, Pesti Hirlap.
- Komámasszony orrosság*, Pesti Hirlap.
- A legerősebb fej*, Pesti Hirlap.
- Jókai mint népdalénekes*, Pesti Hirlap.
- Az új ezredév első napja*, Nemzet.
- Hozsanna! Az ezredéves Magyarország*, Nemzet.
- A költő joga*, Nemzet.
- Erős várunk nekünk a tudomány*, Nemzet.
- Az én gyermekkori játszótársam*, Nemzet.
- Jókai levele a szerkesztőhöz*, Nemzet.
- A króta kérdése*, Nemzet.
- Jókai képviselőjelölt előrajza a kerezaigi választókhoz*, Nemzet.
- Jókai levele Popp Sándorhoz*, Nemzet.
- Jókai levele Endrődy Sándorhoz*, Nemzet.
- Levél a főszerkesztőhöz*, Nemzet.
- Jókai köszöntje december 11-én*, Budapesti Hirlap.
- Méreges a gyümölcsünk*, A Kert.
- Előszó Kéry Gyula, Blaha Lujza életéhez*, (4-r. 190 l.) Rózsa-völgyi és Társa.
- De kár megremülni! Regény*, (8-r. 354 l.) Révai Testvérek Irod. Int. R. T.
- Kertészgazdászati jegyzetek*, (Kis 8-r. 80 l.) Budapest, Révai Testvérek Irod. Int. R. T.
- Budapestnek emlékül*, Budapest versekben. (Kis 8-r. 28 l.) Budapest, Grill Károly.

1897.

Az asztalos családja, elbeszélés, Vasárnapi Ujság.

Tallérosy Zebulon levele az

- «Üstökös» szerkesztőjéhez, Üstökös.
- A barátfalvi levita, regény, Pesti Hirlap.
- Jókai levele Bartók Lajoshoz, Pesti Hirlap.
- Astral szellemek, Pesti Hirlap.
- Kéretlen, Pesti Hirlap.
- A méltóságos főrendek között, Pesti Hirlap.
- Honnan jön az «abzug»? Pesti Hirlap.
- Az ágyú mint háború-lehetetlennítő, Pesti Hirlap.
- A párisi katasztrófa tanulságai, Pesti Hirlap.
- A mi klubjaink, Pesti Hirlap.
- Még egyszer Helvita, Pesti Hirlap.
- Eltévesztett életpályák, Pesti Hirlap.
- Még egy jubileum és egy látás, Pesti Hirlap.
- Petőfiről, Pesti Hirlap.
- Jókai levele Goda-Betához, Pesti Hirlap.
- Petőfi iszákossága, Pesti Hirlap.
- Jókai levele Mészáros Károlyhoz, Pesti Hirlap.
- Az el nem mondott válasz, Pesti Hirlap.
- Az ellenmondások manója, az első pénteki levél a szerkesztőhöz, Nemzet.
- Második pénteki levél a szerkesztőhöz, Nemzet.
- Még egy új színház, Nemzet.
- Magyar írók honoráriuma a külföldön, Nemzet.
- A mi araeopagunk, Nemzet.
- Az európai pestis, Nemzet.
- József főherceg leveléről, Nemzet.
- Levél Josipovich Gézához, Nemzet.
- A Gellért-hegyi czitadella, Nemzet.
- Abbazia, dr. Szegő gyermek-sanatoriuma, Nemzet.
- Hypparata, monolog, Nemzet.
- Márczius tizenötödike, Nemzet.
- Az új sajtó-rendszabályzat, Nemzet.
- Az «Adria», Nemzet.
- Az összeférhelleniségről, Nemzet.
- Színházaink, Nemzet.
- Embermentő találmány, Nemzet.
- A kuruti rektor, Nemzet.
- Puliszka és dicsőség, Nemzet.
- A legelső tízezer becsülete, Nemzet.
- A magyar insurrectio emlékszója, Nemzet.
- Levél dr. Herczegh Mihályhoz, Nemzet.
- Papirongyok. (Naplómból), Nemzet.
- Milyen demokraták vagyunk mi? Magyar Hirlap.
- Solitudo, Magyar Hirlap.
- A nemzetiszín sípka, Magyar Hirlap.
- A győri ütközet emléke, Magyar Hirlap.
- A nazarénusok nálam, Magyar Hirlap.
- Miért kétszerkeltő a négy? Magyar Hirlap.
- Ne hagyd magad és egyéb elbeszélések. (8-r. 148 l.) Budapest, Athenæum.
- Ezernyolczszáznegyvennyolcz. (Nagy 4-r. 476 l.) Budapest, Révai Testvérek Irod. Int. Részv. Társ.

1898.

Tallérossy Zebulon levelei Mindenváró Ádámhoz és vissza, Magyar Hirlap.

A márcziusi fiatalság, Magyar Hirlap.

Petőfi- emlékek 1848—49- ből, Magyar Hirlap.

Elmult évek, Magyar Hirlap.

Óreg ember nem vén ember, képzelt regény, Magyar Hirlap.

Levente, történeti drámai költemény, Magyar Hirlap.

Helvila. Dráma öt felvonásban. (16-r. 110 l.) Budapest, Lampel Róbert. (Magyar könyvtár.)

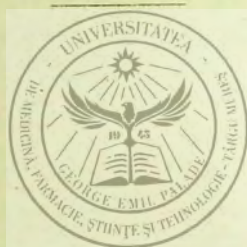
Megötlék a királynénkat, Magyar Hirlap.

A fekete vér, Dráma (Magyar könyvtár) Lampel.

Gyász orgiák, Magyar Hirlap.

A Henczi ügyről Magyar Hirlap.

Előszó Jókai Mór műveinek amerikai kiadásához.

JÓKAI MÓR ÖSSZES MŰVEI JUBILÁRIS
NEMZETI DÍSZKIADÁSA ELŐFIZETŐINEK NÉVJEGYZÉKE.

a) Amateur kiadás.

(Japán papíron husz példányban nyomtatott.)

1. *I. Ferencz József Ő cs. és kir. Felsége.*
  2. *Erzsébet királyné Ő cs. és kir. Felsége.*
  3. *Eötvös Loránd br.*
  4. *Eszterházy Miklós gr.*
  5. *Jókai Mór dr.*
  6. *Szábely Gyula.*
  7. *Székely Ferencz.*
  8. *Ernyei Gyula.*
  9. *Révai Mór.*
  10. *Hirsch Lipót.*
  11. *Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun-megye.*
  12. *Szeged sz. kir. város.*
  13. *Debreczen sz. kir. város.*
  14. *Képviselet-ház könyvtára Budapest.*
  15. *Nemzeti Casino Budapest.*
  16. *Révai Testvérek Budapest.*
- Készleten maradt négy példány.

*

b) Nemzeti díszkiadás (nagy 8-rét) és nemzeti kiadás
(kisebb 8-rét).*

- * *József főherczeg Ő cs. és kir. Fensége. 3 példány.*
- * *Károly Lajos főherczeg Ő cs. és kir. Fensége.*
- * *Lipót Salvator főherczeg Ő cs. és kir. Fensége.*
- * *Mária Terézia főherczegnő Ő cs. és kir. Fensége.*
- * *Stefánia főherczegnő Ő cs. és kir. Fensége.*
- * *Ferencz Salvator fhg. és Mária Valeria főhgnő
Ő cs. és kir. Fensége.*
- * *Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége.*

*

* A *-al jelöltek a nemzeti díszkiadás 200 forintos előfizetői, kik a munkát megindítása előtt rendelték meg és a 100,000 forintos nemzeti tiszteletdíjat létesítették.

Abauj-Torna megye.

<i>Acél Gyula, dr.</i>	<i>Kiss Endre</i>	<i>Schulkház Lipót</i>
* <i>Andrejkovits Sándor</i>	<i>Klimkovicz Elemérné</i>	<i>Schaller Ernő</i>
<i>Balogh Antal</i>	<i>Hadadi Kovácsy Béla</i>	<i>Soltész Jenő</i>
* <i>Szendrey Balogh Istv. és</i>	<i>Külkei Gyula</i>	<i>Sudy K. János</i>
<i>neje Szilágyi Katinka</i>	<i>László Miksa</i>	<i>Szontágh Sándor</i>
<i>Bauernebel Szilárd ifj.</i>	* <i>Loosz József</i>	<i>Vanka Ferencz</i>
* <i>Benedek Ferencz</i>	<i>Máriássy Zoltán</i>	* <i>Vay Tihamér gr.</i>
<i>Berzáczy Mihály</i>	<i>Megela Antal</i>	<i>Widder József</i>
<i>Body Pál</i>	<i>Meisels Alfons</i>	* <i>Zábráczy József</i>
* <i>Bombelles Lajos, gr.</i>	<i>Mokry Sámuel</i>	* <i>Abauj-Torna megye</i>
* <i>Bubics Zsigmond</i>	<i>Molnár Lipót</i>	* <i>Kassa sz. kir. város</i>
<i>Buza József</i>	<i>Mühlfluss Miksa dr.</i>	* <i>Társalgási egyesület, Kassa</i>
<i>Dessewffy Géza</i>	<i>Münster Tivadar, ifj.</i>	* <i>Magy. kir. áll. főreálisk.</i>
<i>Egey Gyula</i>	<i>Nagy Géza dr.</i>	<i>ifj. könyvt. Kassa</i>
<i>Fábián Lajos</i>	<i>Nyulász Jánosné, dr.</i>	* <i>Magy. kir. posta és táv.</i>
<i>Falvai Béla</i>	<i>Paksy József</i>	<i>igazg. Kassa</i>
<i>Fényes Soma, dr.</i>	<i>Pausz Béla</i>	* <i>Társas kör Kassa</i>
* <i>Forgách József</i>	<i>Péchy András</i>	<i>Premontrei kanonokr.</i>
<i>M. Forgón Lajos</i>	<i>Piliszy Aladár</i>	<i>kassai főgymnásiumá-</i>
<i>Glancz Gyula, dr.</i>	<i>Piller Miklós</i>	<i>nak ifj. önképzőköre</i>
<i>Glück Lipót, dr.</i>	* <i>Kassai Patinszky Emil</i>	<i>Milit. Wissenschaftl.</i>
<i>Grün Lajos, dr.</i>	<i>Pomjáczy Gyula</i>	<i>Verein és Casino Kassa</i>
<i>Gerlóczy Géza</i>	<i>Puky Pál</i>	<i>Gazdasági ifj. Olvasókör</i>
<i>Jankó Miklós</i>	<i>Putnoky Sándor</i>	<i>Kassa</i>
<i>Kail Antal, dr.</i>	<i>Radovits Ferencz</i>	<i>Prem. Gymn. ifj. könyve.</i>
<i>Keczer László, dr.</i>	<i>Rombauer Sándor</i>	<i>tár Kassa</i>
<i>Kepes Lina</i>	<i>Schäfer M.</i>	* <i>Abauj-Szepsi Casino.</i>

Alsó-Fehér megye.

<i>Ajtai Viktor</i>	* <i>Kaufmann Gyula</i>	* <i>Gyulafehérvár sz. k. v.</i>
* <i>őzv. Baruch Gyuláné és</i>	<i>G. Képes Ferencz</i>	* <i>Kölcson könyvtár M.</i>
<i>Mendel Manó</i>	<i>Kiss Károly</i>	<i>Ujvár</i>
<i>Binder József</i>	* <i>Lenk Lajos</i>	* <i>Nagy-Enyed r. t. város</i>
<i>Diamant Sámuel</i>	<i>Posch Albert</i>	* <i>N.-enyedi Bethlen főisk.</i>
<i>Ebergényi Sándor</i>	<i>Sebesi Zsigmond</i>	<i>ifj. egyesület</i>
<i>Fürst Lajos</i>	<i>Simonffy Alajos</i>	* <i>Ref. Bethlen-Collegium</i>
* <i>Gáspár János</i>	<i>Tookos Sándor</i>	<i>könyvt. Nagy-Enyed</i>
<i>Incza Antal</i>	<i>Tornay Gyula</i>	* <i>Nagyenyedi Casino</i>
<i>Jancsó Sámuel</i>	<i>Törzs Gyula</i>	* <i>Nagyenyedi polg. olv. c.</i>
<i>Janky Kálmán</i>	<i>Versényi Károly</i>	* <i>Tiszti Casino Ozd</i>
<i>Janky Lajos</i>	* <i>Alsó-Fehér megye</i>	* <i>Vizakna r. t. város</i>
<i>Kálnoky Imre</i>	* <i>Abrudbánya r. t. város</i>	

Arad megye.

Andrényi Károly	*Kornay Károly	Szigethy Elek
Aschauer Mátyás	Kosztolányi Béla	Szlovák János
Balázs József	Kövér Gábor	Szmolinszky Károly
*Barkassy Kálmán	Kripp József	Szöke Dezső
Baross László	*Kristyory János	Takács Gyula
Barth Gyula	Kriván János	Török Árpád
Basa Lajos	Laczay István	Turay János
Berger & Balla	Lengyel Sándor dr.	Turtsányi Dezső
Blau Mór és fia	*Löffler Mórné özv.	Urhegyi Alajos
Bolyás János	Lukács Gyuláné	Va da Lajosné
Borsós Géza	Madarász Géza	Vas Sándor dr.
Braun Fülöp	Mann Vilmos	*Végh Aurél
Braun Jakab	Marossy Miklós	Verhos Nándor
Csikós Mihály	Mészáros Gábor, dr.	Vesztmann Gyula
Czegka Zdenko, dr.	*Molnár Imre	*Arad megye
Dobó Kálmán	Nachtnébi Ödön	*Arad sz. k. város
Fehér Sámuel	Neumann Mihály dr.	*Aradi ker. ifj. közm. köre
Földes Kelemen	*Neumann Testvérek	*— polgári takarékpénzt.
Gebhardt István	Pálffy Győző	*— megyei takarékp.
Gutsjahr Mihály	*Péterffy Antal	*— csanádi gazd. tak.-p.
Hamvas Károly dr.	Popp József L.	*— ipar és népbank
Hirschler Jakab	Popp Vilmos	*— Casino-egylet
Hofbauer Lajos	Purgly Jánosné ifj.	*— Kir. főgymn. ifj. kv.
Honisch L. István	Rajka Péter	*— Kölcsey-egyesület
*Tivadari Imre Sándor	Razel István	*— Keresk. és iparkam.
Issekutz László dr.	Récsény Miklós	*Aradi Casino egyl. tagj.
Kárász Elemér	Réthy Viktor	*Kisjenő erdőhegyi casinó egylet
Kelemen János	*Rozsnyay Mátyás	Olvásó kör N.-Halmágy
Kerpel Izsó	Sánka Vilmos	*Radnai Casino-egylet
*Kintzig Jánosné	Seidner Miklós	Társaskör Új-szent Anna
Kiss Ferencz	Szathmáry Géza	
*Konopy Kálmán	Szathmáry Géza	

Árva megye.

Csillaghy József ifj.	*Magyar társaskör Alsó-	lenfalvi gróf Thurzó
Hilberth Rezső	Kubin	György ivadékai)
Vojnár Tamás	*Árcai közbirtokossági	*Kir. kath. gymn. tan.
*Árva megye	uraldom (néhai Beth-	könyvt. Trsztena

Bács-Bodrog megye.

*Abrásits Antal	Balaton Gyula dr.	Braun Károly dr.
*Acsády Béla	Baloghy Ernő dr.	Brenner József dr.
*Alföldi Gedeon dr.	*Békeffy Károly dr.	Bruck Nándor
Araniczky Athanáz	Berecz Károly	*Buchwald Samu

- Donoszlovits Vilmos dr. *Pejacsevich Pál gr.
 Duchon János dr. Pek ó Béla
 Dungserszky M. Ged. Pinterovits Jenő
 *Engisch Frigyes *Piry József
 *Ernst József és Bernát Pisztor József
 *Fernbach Antal Podmaniczky Endre br.
 *Fernbach Bálint Récsy Ede dr.
 Fernbach Lajos *Reisner Lajosné szül.
 Fischhof Zsigmond dr. Milassin Irma
 Fischl Manó dr. *Reschner György
 *Flatt Viktor Rosenstock Márton
 *Gaiger A. Mór Rottler József
 *Gál Péter Sárkány János dr.
 *Gertinger Pál dr. *Schäffer Mór
 Grigorevits Péter Schieck Rezső
 *Hadzsy János dr. Schön Ödön
 Hailbrunn Artur dr. Schwarz Márton
 Hajdu Dezső dr. Stein Adolf dr.
 Hankovszky Béla Stenger László
 *Hiersch Tivadar Szabó József dr.
 Hosszu Vazul Szász Ottó
 Ivánkovic Pál dr. Széchenyi Emil gr.
 Jójárt János *Szekli György
 Kakas János *Szilassy Kornél
 Kirschbaum Lajos *Szlávy János
 Kiss Gyula Thomszky Zsig. dr.
 Kleiner Gyula *Törley Gyula
 Korbai Pál Tripolszky Béla
 König Soma dr. Tripolszky Gyula ifj.
 Kuszli Béla Trischler Károly
 Laczkovics Károly Ungár Rózsa
 Ledniczky Ipoly Vargay Ferencz
 *Lichtschein Gyula *Városy Károly
 Löbl Zsigmond *Vasdényei Géza
 Matkovics Béla Vermes Károly
 *Matkovich József Vojnits István
 *Megyánszky Sebőné Vojnich Lajos dr.
 Méry Sándor dr. Vojta Antal
 Michitsch József Wagner Károly dr.
 Mihályi János ifj. *Weinberger Lajos
 Mikosevics Kanut Weitzenfeld Lajos
 *Milkó Izidor dr. Wenetianer Sándor
 Molnár Béla Wiegandt Artur
 Nyiraty Jánosné dr. Zombory László
 *Papp László Zombory József dr.
 Papp Pogány Endre *Bács-Bodrog m. 2 pld.
- *Adai ifjusági kör
 *Casino Bács-Almás
 *Polgári Casino Apatin
 *Apatini Casino egyesület
 *Baja sz. kir. város
 *Bajai takarékpénztár
 *— keresk. Casino
 *— Casino
 *— ipartestület
 Olvasó kör Bezdán
 *C-antavér község
 *Casino egyeslet Cservenka
 Község Bács-Feketehegy
 *Bács-kulai népkör
 *Poly. olvasó egyeslet Kula
 *Ó-Becse község
 *Ó-Becsei keresk. kör
 *Casino Ó-Kanizsa
 *Palánkai Casino-egyeslet
 *Szabadka sz. kir. város
 2 pld.
 *Szabadkai t.-pénztár és
 néphanak
 *Israelita hitközség Szabadka
 *Nemz. Casino Szabadka
 *Szabadkai kereskedő ifj.
 társulata
 *Olvasó-egyl. Uj-Verbász
 *Ujvidék sz. kir. város
 3 pld.
 *Szerb Maticza irod. társ.
 Ujvidék
 *Ujvidéki takarékpénztár
 *Magyar Casino Ujvidék
 *Zenta r. t. város
 *Zentai ip. ifj. önk. köre
 *— Casino-egyeslet
 *— gazdakör
 *Zombor sz. kir. város
 *Ker. középiskola Zombor
 *Magyar olv.-kör Zombor
 *Bács-Bodrog vármegyei
 községi és körjegyzők e.
 Zombor

Baranya megye.

Antal György
 *Antal Margit
 *Turonyi Biedermann R.
 Bittó Béla
 Csukás Zoltán
 *Czirer József ifj.
 Egedy Sándor
 Fábry Zsigmond
 Füzesséry József
 Halász Géza
 Kautz Adolf dr.
 Kelemen Mózes dr.
 Kisaszondy József
 Kleszár Lajos
 Komáromy B. István
 Lechner Viktor
 *Lenkei Lajos

Littke József ifj.
 Littke Lenczi
 Loeszl Jenő dr.
 *Majláth György gr.
 Medgyessy Béla dr.
 Nagy Jenő
 Orbán Márton
 Philipp Ferencz dr.
 *Pozsonyi László
 Rátky Béla dr.
 Roth László dr.
 *Rüll János dr.
 *Schmidt Boldizsár
 Scholtz István
 Schütz Ferencz
 *Simonkovits Mihály
 Stein Henrik dr.

Sudár Gyula
 Szautner Gusztáv
 *Tauszig Zsigmond
 Urszinyi Pál
 *Wachauer Károlyné
 *Wertheimer Jakab
 *Baranya megye 3 pld.
 . Jegyzőség Izsész
 *Mohács község
 *Pécs sz. ki. város
 *Pécsi takarékpénztár
 *— ker. és iparkamara
 *— M. k. 8. honv. husz.
 ezr. par.
 *— M. k. 19. honv. gy.
 ezr. tiszti könyvt.
 *— nemz. casino-egyl.

Balássy József
 Boleman Árpád
 Heine Alfréd
 Justh Endre
 *Kelecsényi Rafael
 *Kosztolányi Aurél
 Majláth István ifj.
 Nedeczky Vincze

Persay Ferencz dr.
 Pollák Gyula
 Reichmann Sándor
 Schwarz Izidor
 *Simonyi Béla
 Szabó Erzsike, Zsóry
 Györgyné
 Szajbely Árpádné

*Bars megye
 *Bars m. Casino-egylet
 Ar.-Maroth
 *Körmöczbánya sz. k. v.
 *Léca r. t. város
 *Lécai Casino
 *Casino-egyes. Zsarnócz

Békés megye.

Achim Károly
 *Almássy Dénes gr.
 Mecs-Balogh Ferencz
 *Szendrey Balogh Samu
 Batizy Endre
 *Beliczey István
 Berthóty Károly
 Biró Benedek
 *Bodoky Kálmán
 *Bodoky Mihály
 Bodoky Zoltán dr.
 Bolza Pál gr.
 Borsóthy Géza
 Bugyis Andor
 Csánki Béla

Csausz Lajos
 Czitó Sándor
 Décsy József
 Dobay Ferencz
 Fejér László
 Fischer Salamon
 Hinger Tivadar
 Horváth Gyula
 Horváth Károly
 Edvi Illés Dezső
 Jakab Sándor
 Kállay Ödön
 Kerényi Soma dr.
 Keresztes Ferencz
 Korcsok János

Kovács Gyula
 Kovács János
 Környey Zoltán
 Kunos József
 Lacsny István
 Lakatos Károly
 Manheimer Arnold
 Maros György
 Medveczky József
 Menyhárt Zsigmond
 Mikolay Mihály
 Nagy Elemér dr.
 Nagy Jenő
 Piltz Endre
 Piltz Márton ifj.

*Ponyiczky Máté	Weisz Miksa	*Központi Casinó Gyoma
Sal Gyula	Weisz Mór	Felsőrézsi olvkr. Gyoma
Serly Győző	Willim István	*Orosházi takarékpénztár
Steiner Zsigmond dr.	*Zöldy János dr.	*Polgári olvasó kör Oros-
Stolcz József	*Békés megye 3 pld.	háza
Suk Dezső	Reform. tanítói szak-	*Casinó Orosháza
Szalay József dr.	könyvtár Békés	*Kereskedelmi csarnok
*Szegedy Kálmán dr.	*Békési Casinó	Orosháza
*Szekács István	*Polg. Casinó Bánfalva	Iparosifjak önk. egylete
Szell István	*Békés-Csabai Casinó-e.	Orosháza
Terényi Lajos	*— polgári kör	*Szarvas község
Tevan Adolf	Ker. ifj. egyes. B.-Csaba	*— takarékpénztár
Thuróczy Endre	*Újvárosi olvasó egyesület	*— ág. ev. főgimn. tanári
*Verner László	Békés-Gyula	· kara és tanulósgája
Wagner József	M. kir. gyulai 2. honvéd	*Szeghalmi polg. olv. e.
Walter Ferencz	gyalog ezred t.-könyvt.	*— Casinó

Bereg megye.

Balajthy Mór	Kiszely Aladár	Nyemcsik Imre
Csatlós Elek	Konjáthy Pál	Rosenfeld Bernát dr.
Friedrich Vilmos	Kötzba Nándor	Török Gyula
Grósz Jenőné	Lőrincz Ignác	*Bereg megye
Hraboz Kyrosz	Moskovits Károly	*Munkács r. t. város
Janka Sándor	Murczkó Gyula	— Honv. tiszti könyvtár
Kaul Jakab	*Nemes József	— polg. Casinó

Besztercze-Naszód megye.

*Bethlen Pál gr.	Kubinyi László	*Besztercze-Naszód m.
Bodó Kálmán	Storch G. Gusztáv	2 pld.
*Jeszenszky Sándor	Váradi Hajnal Géza dr.	*Beszterczei kör
Klatrobecz Géza	Wagner Frigyes	

Bihar megye.

Agácsi Norbert	*Nagy-Bölony József	*Groszmann Mór dr.
*Andrényi Lajos	*Böloni Sándor	György László
*Balásházy Bertalan	*Buzás Kálmán	Hegedűs Rezső
Balogh László ifj.	Csanády Jenő	*Hegyessy Márton
*Baranyi László	Czajlik György dr.	Huzella M.
Baranyi Menyhért	Diószegi Mihály	Jakab Rezső
Benedek Vilmos dr.	Eisele Etelka	*Janky József
Benedek Zoltán	Fisch Lajos	Kassay Kálmán dr.
Berger Arnold	Fleischer Ignác	Kenéz Sándor
*Bernáth Margit	Fleischhacker Gyula	Klobusitzky Géza
Bethlen Aladárné gr.	Géczy István	Kohn Lipót
Bozsik Lajos	*Grosz Anna	*Kollárszky István

Kolozsváry Béla dr.
Kornhauser Antal
*Korniss Károly gr.
*Kurcz Gusztáv
*Laszky Ármin
Lazarovits Gábor
Lédig Dezső
Leel Össy Albert
Leidl Henrik
Linter Ákos
Madari István
Major Gyula
*Markovits Kálmán
Medzihradzsky Miksa
Mezei Ödön
*Miklóssy Ferencz
Miskolczy Barnabás
Morvay Tihamérné
*Nagy Márton
Pellér Ferencz
Rác Gyula

*Rádl Ödön
Réthy Kálmán
*Rimanóczy Kálmán
*Schlauch Lőrincz
*Schwartz Ferencz
*Schwartz Margit
Skuteczky Emil
Somogyi Géza
Stern Sándor
*Sternthal Arthur
Sternthal Béla
Szalay Simon
*Széchenyi Jenő
Szirmay Vilmos dr.
Szlávy József
Tapfer Márton
Terdényi Olivér
Tóth Gyula
Török Gyula
Várszeghy Lajosné özv.
Vítályos Lajosné

Wallerstein Mátyás
*Bihar megye
*Bihar Udvari község
*Csökmői olvasó-kör
*Ér-Köbölkut község
*Olvasó-egylet Margitta
*Nagy Szalonta község
*Nagyszalontai Casino
*Nagyvárad sz. kir. város
3 pl.
*Biharmegyei keresk. ip.
és termény hitelbank
*Nagyvárad tak.-pénzt.
*Kereskedő ifjak egylete
Nagy-Várad
*Biharmegyei Casino
N.-Várad
*Nagy-Várad Magyar
Király kávéház asz-
tallársaság
*Casinó Székelyhid

Bajza István
Blechner Adolf
Bródy Lajos ifj.
Csallóközi Jenő
Cserey Gyula
Csizik János
*Debreczeni Gábor
Dick Hugó
Dobos József dr.
Engel Ignác
Fábry Árpádné dr.
Fodor Pál dr.
Frankfurter Sándor dr.
*Gálffy Ignác
Görgey László
Grünfeld Ödön
Gulyás Benő
Győry József
Hoffmann Erzsébet
*Horváth Lajos
Hubay József
*Jesze István
Juricskay Boldizsár
Kállai Kállay Manó

Kauschull Gusztáv
Kisszely István
Kisszely Gyula
Klein Vilmos
Komjáthy János
Körössy Dániel
*Kun Kálmán
Lesiczky Kelemen
Leszkay Károly
Lusztig Jakab dr.
Markó László dr.
*Matkovich Albertné özv.
Matun József
*Matuskovics János és
neje Mária
Menner Richárd
*Molnár Gyula dr. és
neje szül. Polnis Ilona
*Orczy Gyula
Otrokocsy Végh Dani ifj.
Péchy László
*Petró József
*Popper József dr.
Prázay János

*Rác György dr.
*Radvánszky Béla
*Radvány István
Ragályi Béla
Robicsék Adolf dr.
Rosenberg Lajos dr.
Sághy hadnagy
Schwartz József dr.
Schwartz Mór
Schweitzer Bernát
Soltész Károly dr.
*Soltész Nagy Kálmán
*Szatmáry Király Pálné
Szendeffy Károly
Szikszay Ferencz
*Szirmay Alfréd gr.
Szombathy János
*Tamkó Károly dr.
Terény Lajos
Ternovics Ödön
Vajda Adolf dr.
Varajthy István
*Vay Béla br.
Wattay Cornél

- Weisz József
 Wexler Miksa
 *Borsod megye
 *Vasgyári Casino Diós-
 Győr
 *Miskolcz r. t. város
 Felső-Borsodi ev. ref.
 tanító-egylet
- *Keresk. és polg. iskola
 Miskolcz
 *Miskolczi tak.-pénzt.
 *— tak.-egylet
 *— hitelintézet
 *Ip. íj. önképző és olv.
 közműv.-egylet Mis-
 kolcz
- *Miskolczi ízr. nők
 *— nemzeti Casino
 *Borsod-Miskolczi Club
 *Polgári egylet Miskolcz
 *Nádasdi gyári t. Casino
 Olvasó egylet Nádasd

Brassó megye.

- Czinege István
 Fein Ármin
 Harsányi István
 Komoróczy Miklós
 Lázár Ottó
 *Nehrer Gyula
- *Rombauer Tivadar
 Wolff Aladár
 *Brassó megye
 *— sz. kir. város
 *— áll. kereskedelmi aka-
 démia
- *Brassó magyar Casino
 *— m. kir. 24. honv. gy.
 ezr. tiszti könyvtára
 *Emke hétfalusi köre
 Csernátfalva

Csanád megye.

- Institoris Elemér
 Iritz Manó dr.
 Kerényi Vilmos
 Kiss Vilmos
 Kővér Béla
 *Lonovits József
 Mályusz György
 Molnár Albert
- *Molnár Ede
 Nagel Vilmos íj.
 Ott Károly íj.
 Pöppel Gyula
 Riesz Béla
 Seibambach Emil íj.
 *Steiner, Sinton dr.
 Temesváry Pálné
- *Thomka Gyula
 *Csanád megye
 *Keresk. egylete Makó
 *Makói Casino
 *— iparos olvasó kör
 *Nagylaki t.-pénzt. r.-t.
 *— polg. olvasókör

Csongrád megye.

- Albertényi Antal
 *Aniszfeld Endre dr.
 Apró István
 *Bacskó Ernő bégavári
 Bácsy István
 Csernáné Baghy Ilkaözv.
 Balassa Ármin dr.
 Balogh Géza
 *Bányai József
 Baresay Károly
 Bécsi Sándor
 *Beregi József dr.
 *Beregi Lajos
 Bergentheil Mór
 Biedl Samu
 Biró Kálmán
 Csernovics Agenor
- Cserő Ede dr.
 *Csonka Pál
 *Draskoczy Lajosné id.,
 szül. Nagy Clementina
 Droppa Károly
 *Ecséri Lajos dr.
 *Eisenstädter Nándor és
 Róbert
 Falta Marczel dr.
 *Faragó Gyula
 Farkas Mihály
 Fellmeier Sándor
 Felsenburg Lipót
 Flesch Mihály
 Fílo Tihamér dr.
 Gaál Dániel
 *Kesserűné Gerenday I.
- Gerle Imre dr.
 Gunszt Lajos
 Győri Antal
 Halmi Mór
 Hankisz Károlyné özv.
 Hódi Mózes dr.
 *Holczner Adolf
 Jászay Géza
 *Jerney Zoltán
 *Joó Károly
 Ka'már Istvánné özv.
 *Károlyi Zsófia gróf és
 Károlyi Nandin Berch-
 told Lipótné
 Kelemen Dezső dr.
 *Kelemen István
 *Keleti Adolf

- *Kiss Gyula
Korda Sándor
Kovács János
*Kovács Rozina és Vilma
Kovács Károly
Kozák Györgyné özv.
Krausz József dr.
Kulisits István
László Gyula
Leinczinger Gyuláné
*Lichtenberg Mór
Lichtenegger Gyula
Magyar Elek
Mátéffy Ferencz dr.
Mátéffy Pál dr.
Matók István
Mikecz Ödön dr.
*Milkó Sándorné és V.-né
füssi Molnár Sándor
Müller Ferencz dr.
Kristó Nagy Antal
*sarkadi Nagy Antal
dombrádi Nagy Gyula
Nagy Sándor dr.
Németh Lajos
*Németh Pál
Nigriny Zoltán
Nyáry János
Oláh Sándor
- *Ormódy Béla
Papp Andor
Papp László
Pépa János
Pick Mór
Rígó Endre dr.
Simák Ferencz
Sohlya Gyula
Steinberger Simon
Szallay I. József
Székely Mihály dr.
*Szél Ákos
*Széll Gyula
Szénásy György
*Szobótka Vilmos
*Tajthy Ferencz
*Tasnádi Imre
Torma István
Vajda Henrik
Valpeck Lajos
*Veress Károly
Vetró Lajos Endre dr.
V. Vitalis Béla
Zehery Lajos
*Zsoldos Ferencz
*Zsótér Andor
*Csongrád megye 2 pld.
*Csongrád község
H.-M.-Vásárh. sz. k. v.
- *Hódmezővásárh. Casino
egylet
*— gazd. egylet
*— takarékpénztár
*— Ker. ifj. társulata
*— ev. r. tan. főgymn. ket.
*— ev. r. főgymn. ifj. ket.
*— term. és gab.-csarnok
*— Iparegylet
*— ev. ref. tanító-egyes.
Szeged város közönsége
2 pld.
*— Dugonics-társaság
*Szeged-Csongrádi tak.
pénztár
*Szegedi Casino
*— m. k. II. honvéd ker.
tisztikara
*M. k. államvas. szegedi
üzletvez.
*Szegedi keresk. és ipark.
*Jókai-jubileum szegedi
végreh.-bizottsága
8 pld.
*Szentesi Casino-egylet
*— polg. olvasó kör
*— városi főgymnasium
*— 48-as népkör
*— városi polg. leányisk.

Csik megye

- Almássy Zsigmond
*Balási Lajos
Bocskor Domokos
Czifra János
Fülöp József
- Kracsorszky Gyula
Merza Vilmos
Szabó Lajos
Széchy Károly
Székely Károly
- Szinnyei Ágost
*Csik megye
*Gy.-Szt.-Miklós község
*— keresk. kör
*Gyergyó-Tölgyesi olv.-k.

Esztergom megye.

- Etter Gyula
Faragó Károly
Gorzó Nándor
György Emőd dr.
Horacsek Gyula dr.
- *Kollár Mihály
Magurányi József
Meszéna Lajos
Pfalcz József
*Pór Antal
- Rátz Mózes
Szalay Béla
Véghelyi Ödön
*Esztergom sz. kir. város
*— Casino

Fejér megye.

Altmann Nándor
 Babay Kálmán
 Bányay Vincze
 Baron Izsó
 Bartóky Mariska
 Borsodi Vilmos
 *Czirákly Antal gr.
 Décsy György
 *Dietrich Szilárd
 *Fehér Ipoly
 Festetich Bruno gr.
 Fortwangler Ferencz
 Görgey Vincze
 *Grünfeld Jakab
 Günsberg Mór
 Havas Béla
 Heumann József dr.
 Hirschhorn Sándor
 Juraszek János
 Kalmár Ödön
 *Kégl György

*Kempelen Imre
 Kolonits Ferencz
 Löwinger Mór ifj.
 Löwy Jenő
 Lukáts Jenő
 Makay Béla
 Molnár József
 Nagy Lajos
 Polónyi Jenő
 Rohrmann Ágoston
 Schlamadinger J. dr.
 Szammer Imre
 Szekér István
 Szkalla Ferencz
 Szöllösy Gyula
 Tautl Lajos
 Trencsény János

*Csurgói ref. gymn. ketr.
 *— Casinó
 *Polg. kör Ercsi
 *Kápolnás-Nyéki segély-
 egylet
 *Ol.v. kör Nádasd-Ladány
 *Sárkereszturi kölcs. nép-
 segélyző egylet mint
 szövetséges
 *Székesfehérvár sz. k. v.
 *Zirczi cistert. r. kath.
 főgymn. Székesfehér-
 vár. 2 pld
 *Székesfehérvári Vörös-
 mártý-kör
 *Fehér megyei tak.-pénzt.
 *Sz.-fehérvári tak.-pénzt.
 *— tóvárosi olv. kör
 *— áll. főreálisk. ifj.
 könyvtár.
 *— pinczér egylet

Vértessy János
 *Fejér megye
 *Alcsúti segélyegylet. hár.
 *Bicskei tak.-pénzt.

Foris Richárd
 Kincses Kristófné özv.
 Kovács Gábor
 Köntzei Károly

Urányi Aladárné
 Várady Géza
 *Fogaras megye
 *Takarékp. r. t. Bethlen

*Olvasó-kör Fogaras
 *Fogarasi áll. polg. és
 keresk. középisk. ifjak
 könyvt.

Gömör megye.

Benedikty Kálmán
 Bronts Viktor
 *Ebeczky Rózsi
 Gömöry Bertalan
 *Hanway Zoltán
 Heregi János
 Hevessy László ifj.
 baranyai Horváth S.
 Horváth Zoltán
 *Hönsch Anna
 Járdánházy Dénes
 Kovács Ákos
 Kozlasnik Sámuel
 Krausz Gyula dr.
 Lengyel György

Líntner Géza
 Manczel József
 Marikovszky I.-né özv.
 Mészáros István dr.
 Müller Lajos
 Nádassy János
 *Póka Gyula
 Somogyi Géza
 Szabó Erzsike
 Szénássy Béla
 Szentpétery Árpád
 *Thomka László
 barátosi Tóth Gyula
 Urszinyi Zsigmond

Vajda Ferdinánd örök
 Zajázt János
 *Gömör-Kis Hont megye
 *Dobsina r. t. város
 *Közép keresked. iskola
 Nagy-Röcse
 *Pelsőczy társaskör
 *Egyenlőségi kör Putnok
 *Rimaszombat r. t. város
 *— takarékpénztár
 *— Casinó
 *— polg. olvasó-kör
 *Sajó-Gömöri ev. polgári
 fuiskola

Győr megye.

Bleuer Viktor	Laszberg Rezső gr.	*Győr sz. kir. város
Fekete Gyula	Németh Elek	*Győri főreáliskola
Gold Jakab	Neubauer Gyula	*— Lloyd r.-t.
*Horváth Kálmán	*Popper Helén	*— ügyvédi kamara
*Jedlik Ányos dr.	Szendrői Mór	*— olvasó-egylet
*Kálóczy Lajosné	Ticsinszky Károly	*— takarékpénztár
Kayos Balázs	Vukailovich Z. Vilmos	*— kath. főgymn. ifj. könyvtára
Kiss Mihály	*Győr megye	

Hajdu megye.

Alexi Sándor	Füleky Pál	*Pap Ferencz
Altmann Béla dr.	Füzy Kálmán	Piacsek Sándor
*Ármos Bálint	Geréby Fülöpné	*Polgár Jenő
Babolchay Béla	Glück Géza dr.	Reichard Manó dr.
Bácsy Imre	Gondos Gyula	Rosenberg Albertné
Bakóczy János	Harsányi Pál	Rosenthal Sándor
Balás Ödön	Haty Kálmán	Rótschnek Emil dr.
Balogh István	Hollaender Dezső dr.	*Sajó György
Balogh László	*Morvath Kálmán	Schachtner Géza
Bartha Béla dr.	Hütter Károly dr.	Schesztauber János
Beke Károly	Igmándy József	Schuk József
Berger Andor dr.	Irinyi István dr.	Steiner Gyula
Berger Jenő	Irsay Miklós	Szabó Lajos
Bernáth Miklós	Kabay György	Szabó Miklós
Bíró Mór	Kátlanózhelyi Kálmán	Szent-Királyi Tivadar
Borsányi Viktorné özv.	*Káposztás János	Szikszay Gyula
Bosznay István	Kardos Samu dr.	Szolnoky Gerzson
Bosznay Károly	Kaszanyitzky Andor	Szopek Gábor dr.
Burger Menyhért dr.	Kohn Lipót	Szöllőssy Jánosné özv.
Chylinszky György lov.	Kontsek Géza	Szöllőssi Sándor
Csanády Ferencz	Kontsek Kornél	Sztachó István
*Csanak József	Kovács Ferencz dr.	Tar Gyula
*Csanak József ifj.	László Imre	Taróczy Antal
Csiffy Katalin	*Lőfkovits Arthur	Tóth István
Csiha Elek	Magoss György dr.	Tóth Sámuel
Czeglédy Mihály dr.	Meszlényi Lajos	Ujfalussy Józsefné dr.
Drumár János	Molnár Ferencz	Unterberger Ignác
Farkas Lehel	Moskovics Miksa dr.	Várady Géza
Fejér Ferencz dr.	Muraközy László	Varga Emil dr.
Fischbein Ignác	Nagy Elek	Varga József
Forrai Ernő	Nagy Dániel	Weisz Vilmos
Fried Leó	Nagy Imre	Weisz Zsigmond
Fuchs Jenő	Nyegrus Gyuta	Weszely Jenő
Fuchs Samu	Oznitz Endre	*Wolafka Nándor
Führer Andor	Papp Antal	*Hajdu megye

- *Balma^z újváros község
 *Debreczeni ref. Colleg.
 *— I. takarékpénztár
 *— István gözmalom társ.
 *— Casino
 *— m. kir. II. honv. h. ezred tisztikara
 *— m. kir. III. honv. gy. ezred tisztikara
- *Debreczeni róm. kath. algymn. tan. könyvtár
 *— Csokonay-kör
 *— függetlenségi kör
 *— áll. fi. reáliskola
 *— Jogász- és tisztv. kar - Ev. ref. felsőbb leányisk.
 *Hajdu Bősörmény r. t. város
- *Polgári Casino Hajdu-Bősörmény
 *Hajdu-Hadház község
 *Casinó Hajdu-Nánás
 *Hajdu Szöböszló r. t. v.
 *Hajdu megyei t.-pénzt. Hajdu-Szoboszló
 *Casinó H.-Szoboszló
 *P.-Ladányi társas-kör

Háromszék megye.

- Balogh Vendel dr.
 H. Bathó János
 *Bogdán Arthur
 Brachfeld L. Arnold
 *Cseh Károly dr.
 Csoboth János
 Daday Vilmos dr.
 *Domokos Dénes
 Demes Péter
 Felsner József
 Gazda Gyula
 Gergely István
 *Hollaky Attila
- Morvay Béla
 Morvay István dr.
 *Pótsa József
 Solmossy István dr.
 Szentiványi Árpád dr.
 Szacs vay Gyula dr.
 Tóth József dr.
 Zágonyi Erzsébet
- *Háromszék megyei A.-Osornátoni olv. egyh. Gazd. felső népisk. tan. testület Baróth
- *Háromszék megyei kézdi jár. jegyzői kör Dálnok
 *Olvasó egyesület Hárombük
 *Kovásznai Casino
 Birtokoss. Málnás-fürdő
 *S.-Szt.-Györgyr. t. város
 *— ev. ref. székely Mikó-főgymn.
 *— Háromszéki t.-pénzt.
 *— Háromszék m. gazd. szövetkezet
 *— Casino

Heves megye.

- Alföldy Mór
 Békefy Lajos dr.
 *Beőkőnyi Viktor
 *Bernáth Ignác
 Bolla János
 Cséka János
 Csik Imre
 Csillag Mór dr.
 Csütörtök Arnold dr.
 Czingell László
 Danilovits Pálné dr.
 Fábíán Ignác
 Farkas Kálmán dr.
 Fáy György
 *Fáy József
 Fülöp Zoltán
 Gebhardt Márton
 Grünbaum József
- Hertogh Kálmán
 Kanitz Gyula dr.
 *Kintzly Béla
 Klein Miksa ifj.
 Kolozsváry József
 Kreith Gyula gr.
 *Lipcsey Józsefné
 Mckra Géza
 Orosz Tibor
 Pác Ferencz
 Polátschek Jenő
 Preszler Ármán dr.
 *Quintus Józsefné özv.
 Reviczky Rudolf
 Ringer Ede
 Róth Gyula
 *Samassa József dr.
 Schüller Zsigmond
- Sonnenschein Jenő
 Szentivány József
 Szokolay Lajos
 Timon Tihamér György
 Tóth Gyula
 Ungár Ignác
 Vécsei Hermin
 *Heves megye
 *Eger r. t. város
 *Egri Casino
 *— Casino Jókai-ünnep rendező-bizottsága
 *Gyöngyös r. t. város
 *Gyöngyösi társad. kör
 *— keresk. csarnok
 *— Casino egyesület
 *Olvasó egyesület Heves

Hont megye.

Bárdossy Antal
 *Braumüller Sándor
 Gaál Lajos
 Halász Ferencz
 Imre Ferencz
 *Ivánka István
 Kőszeghy András
 *László Sándor
 Myskovszky Emil

Niesner József
 *Radvánszky János br.
 *Schenek Gyula
 Soltész István dr.
 *Szartorisz Ferencz
 Sztancsay Miklós
 Szwoboda János
 Totovics Kálmán
 *Hont vm. Cas. Ipolyság

*Selmecz-Bélabánya sz.
 kir. város
 *Selmeczi m. k. dohány-
 gyár szivargyártási o.
 M. kir. bányász és erd.
 akad. Selmeczbánya
 *Magy. olvasó társulat
 Selmeczbánya

Hunyad megye.

Adler Armin
 Biró József
 Bock Hermann
 B. Brázovay Zoltán
 Dobay Ferencz
 Jakab Géza
 Kerpely Lajos
 Kohn Samu
 Naláczy Ákosné
 Petco Valér
 Petrovich Ferencz
 Pick Samu
 Richter Viktor

Rotter Jolán
 Rozgonyi Viktor
 Stojkovits Sándor
 Szabó Edmund
 Szöllösy Lajosné
 Werner Samuel
 *Hunyad megyei
 *All. főreálisk. ifj. önk.
 köre Déva
 *Dévai nemzeti Casino
 *Hunyadmegyei tanító-
 testület Déva
 Erzs. leányisk. Hátszeg

*Magyar Casino Hátszeg
 Olvasó egyesület K.-bánya
 Urikányvölgyi bánya r.
 társaság Lupény
 *Casino Petrozsény
 Piski telepi polg. olvasó
 kör
 *Szászvárosi m. polg. olv.
 egyesület
 *Ev. ref. Kun Colle-
 gium

J.-N.-K.-Szolnok megye.

*Ádám Imre
 *Ádám Sándor dr.
 Alt Miksa
 *Bagli Imréné
 Balogh Sándor
 *Bárczay Gyula
 Bátorkeszy Béla dr.
 Békefi Gyula dr.
 *Beniczky Margit és L.
 Bentsik László
 *Bodogh Zsigmond
 Body Antal
 Buchelt Gusztáv
 Csathó Lajos
 Csávás János
 *Csikós Balázs
 Czappán József
 Dabis Antal dr.

Dala Károly
 Dosa József
 Dudás József
 Ehrlich Adolf
 Farkas Béla
 Fiedler Róza
 Fischmann Ignác
 Gombkötő Géza
 Greksza János
 Grünhut Ferencz dr.
 Haasz Adolf dr.
 Hay Lajos dr.
 Hay Miksa
 *Hellebronth Istvánné
 *Horthy István és neje
 Horváth Dezső
 Istvánfy Gyula dr.
 Jakucs Gábor

Kiss Ernőné
 Klein Mór
 Koczka István
 Krasznay Gábor dr.
 Krausz Lajos dr.
 Kunay Imre
 Lázár József
 Lipthay György
 Lukács Andor
 Lukács Imre dr.
 Makay József
 Mészáros Gyula dr.
 Nádas Gyula
 Nagy Pál dr.
 Nagy Sándor ifj.
 Nánássy János
 Némegy János
 Neuberger Márk dr.

Orosz Miklós
Pádár Mátyás ifj.
bogdi Papp János
Pászthy Jenő
Pekker István ifj.
Pethes Pál
Petrovay György
Ruttkay Aladár
Schwertner Imre
Somogyi József
Soós József
Stein Vilmos
*Strassburger Oli
Szabó Kálmán
Szegedi László
*Székely Péter
Szemerédy János
Szolcsányi János

Szűcs Sándor dr.
*Várady Lukács
Varga István
Vidinszky László
Vogl Antal
Weisz Emil
Wigner Ignác
Wisnyák Alajos
Zoványi Jenő
Zöldy János
*Jász-N.-Kun-Szolnok m.
*Casino-egyes. Jászapáti
*Jászberény r. t. város
*Uri Casino Jászberény
*Casino-egylet J.-K.-Ér
*Jászládány község
*Karczag r. t. város
*Kis-Ujszállás r. t. város

*Kis-Ujszállás N.-Kuns.
*— Casino [t.-pénzt.
*Kunhegyes község
*Mezőtúr r. t. város
*— takarékpénztár
*— közp. olvasó-egy'et
*— főgymn. ifj. könyvt
*Külső-Szolnok m. tak. p.
*J.-N.-K.-Solnok megy
mezőgazd. hit. int. és
tak.-pénztár r.-t.
*Tiszavidéki hitelint. és
takarékpénztár r.-t.
*Tisza-Roffl Casino
*Török-Sz.-Miklós község
*— takarékpénztár
*Turkeve r. t. város
*— Casino

*Árkossy Gyula dr.
Benkő Dénes
Bornemissza János br.
Csató Gábor

Kis-Küküllő megye.

*Dersy Leontina
Horváth Ákos
Ládai István
Ugrai Gábor

Vitályos Géza
Zambler Domonkos
*Olvasó és társaskör D.-
Szent-Márton

Komárom megye.

Alföldy Győző
Asztalos Béla
Berzeviczy Zsigmond
*Csetke Béla
Dávidházy János
Erdélyi Pál
Gandernak Frigyes
*Hittrich József
Hofstetter József
*Holzmann Mór
Kirchner Gyula
*Kovách Arisztid
*Kézdy-Vásárhelyi Imre
Luka Sándor

Mikos Nándor ifj.
*Pap Gábor
*Köröskényi Paulovics D.
Puhár János
*Pulay Géza
Schmidlhauer Lajos
Seregélyes Ferencz
Szili János dr.
*zombathelyi Győző
*Konkoly Thege Béla
Konkoly Thege Lajos
Vály László
Vaszary Dezső
Wallner Endre

Zechmeister Sándor
*Komárom megye
*Gesztesi járási takarékpénztár Kísbér
*Ménés-intézeti Casino Kísbér
*Komárom sz. kir. város
*— vidéki tak.-pénztár
*— I. tak.-pénzt.
*— izr. hitközs. előljárói
*— Casino
*Réokomáromi ev. ref. e.
13. hour. gy.-ezr. IX.
zászlóalj Tata-Tóváros

Kolozs megye.

Apáthy István dr.
Barcza Dániel
Bogdán Péter dr.

bessenyei Bőjthe Bened.
Csűrös József
Ferenczy Vilmos

*Gámán Zsigmond
Geng Ákos
Gibbon Albert 3 pld.

- Grün Lipót
Guttman Béla
Héja Endre
Horváth Ferencz
Huszár János
Huszár Lajos dr.
Jakubházy Zsigmond dr.
Jancsó Lajos
Kahán Sámuel
Kunfi Pál
Kükemezey Árpád
Macserál Virgil
Mannsberg Sándor br.
Maínka Kálmán
Matskási Pál
*Molnár Sándor
*Mórsa Attiláné
*Macszy Ilona és Amália
Nagy Kálmán
Nemes Károly
Páll Béla
Pigetty Lajos
Pohl Gyula
- Posoni Gábor dr.
Poszler Gyula
Poszler K. József
Radnóthy Dezső
Reich Ernő
Remenyik Lajos
Richtzeit Artur
Sándor Imre
Schandl Emil dr.
*Schilling Rudolf
Simak Lajos
*Szabó Dénes dr.
*Szász Domokos
Székely Sándor
Szilágyi Károly
Szokolay István
Szöcs Ákos
Tamásy István dr.
Temesváry Geróné
Tokaji László
*Udránszky László dr.
*Vadona János
Végh Ferencz
- *Wass Albert gr.
*Kolozs megye
*Kalotaszegi tak.-pénzt.
Bánffy-Hunyad
*Magy. kir. gazd. tan-
intézet K.-Monostor
*Kolozsvár sz. kir. város
2 pld.
*Kolozsvári ker. ak. ifj.
könyvt.
*E. M. K. E. Kolozsvár
*Erdélyi muzeum-egylet
Kolozsvár
*Casino Kolozsvár
*M. kir. kolozsvári VI.
honv. ker. tiszti kara
*Kolozsvári univ. főtan.
könyvtára
*Áll. tanítóképző int. önk.
köre Kolozsvár
*Kolozsvári keresked. és
iparkamara
*Kolozsvári kör

Krassó-Szörény megye.

- Babics Dániel
Balogh Miksa
Biró Béla
Bozsenik Béla
Bugát Pál
Fibner József
Fitz Pál dr.
Fülöp Béla
Garlathy István
Héjja Mihály
*Hirschl Béla
- Hornokj Ferencz dr.
Hönsch Árpád
Jóczits Milorád dr.
Kovács Lajos
Mészáros J. György
*Nagy Ödön
Nagy Sándor dr.
Neufeld Dezső
*Párny Lajos
Regenhardt Pál
Sebők Ernő
- *prikrájai Sussich Károly
Talajdy Zoltán dr.
Trippon Sándor
belényesi Várady Gy.
Wigh János
Wittich Sándor
Zakariás Ferencz
*Polg. fiuisk. ifj. könyv-
tára Oravicza
M. kir. 8. honvéd gy.-
ezred tisztikara

Liptó megye.

- Demuth Gusztáv
Fischer Károly
Horánszky István
Kresméry József
- Platthy Zsigmond
*M. társalg. kör Liptó-
Rózsahegy
- *L.-Szt.-Miklósi magyar
társ. kör

Mármaros megye.

- Balázs Lajos
Balogh Péter
- Bogdán Géza
Csoma Jancsó Ilona
- Enyedi Alajos
Erdő Imre

*Fehér Zsigmond Ferenczy Lajos Gödrössy László	Mihalló Pálné Páll Manó Papp Simon Pap Tibor dr. Sándor Ágoston Spanyol Géza	Vajna Dániel Várady Gábor Weinberger Sándor
*Groedel Ármin és Me- lania Heller Zsigmond dr. Huber Odön	*Szabó Aurél Szabó Elemér Szkiba Józsefné Török Gábor Újhely Pál	*Mármaros megye tiszti segéd és kezelő sze- mélyzete *Huszi Casino — polgári olvasó egyeslet
*Kovássy Ákos és neje sz. Derzsy Irma Kökényesdy Mihály dr. Krajnyák Antal dr.		*Mármaros-Sziget sz. kir. város 2 pld.

Maros-Torda megye.

Balla Attila Bürger Albert Csorba Miklós Desbordes Viktor Eitel Rezső Flesch Adolf Fried Farkas dr. Gerbert Emilné özv. Hofbauer Aurél	Petri Rezső Sebestyén Miklós dr. *Sellyei és Szt.-Lászlói Tholnay Regináld Veress Árpád Wittich József *Maros-Torda megye. *Ev. ref. egyházmegyei papi könyvt. Görgény	*Maros-Vásárhely sz. k.v. *Maros-Torda megye ált. tanítótest. közp. könyvt. Maros-Vásárhely *M.-Vásárhelyi Marosi univ. egyházkör lelkészi és tanítói krt. *— Casino-egyl. *— kir. táblabirói kara
*Batthyány József gr. borosjenői Jeney Artur Jurcsek Géza Klaber József	Pogány József Szirmay Jenő Zaicz Gusztáv *Moson megye	*Gazd. akad. «Kazinczy- egylet» Magyar-Óvár *Széchenyi-kör M.-Óvár *Lébeny község

Nagy-Küküllő megye.

Hirscheinstein Gyula Pásztor József Toldalagi Samu gr.	*N.-Küküllő megy. ált. tanítói egyesület Se- gesvár	*Segesvári magyar Ca- sinó

Nógrád megye.

*Bauer Miksa Berzeviczy Béla *Borbély Lajos Bruck J. Gyula dr. *Butler Mulvin br. *Fáy Albert és neje Foglár Géza *Gömöry Elek dr. Haffner Ferencz	Hammermüller József Huszár Antalné Löwy Hermann Löwy Izidor Markovits Lajos Nagy Miklós Nemessányi Gyula Pap János Pick Mór dr.	Pitrolffy Béla Plichta Soma dr. Pongrácz György Révész Dezső dr. Rubint Károlyné özv. Sándor Zoltán Schneller Ignác dr. Seyfert Danó Somló Gyula

- *Szmracsányi Emil
 *Szomtágh Pál
 *Wohl Hermann
 Zajázt István
 *Nógrád megye
 *B.-Gyarmati tak.-pénzt.
- *Nógrád megyei népbank munkás és felügyelő
 Losonc
 *Losonczy tak. és hitelb. személyzet olv.-egylete
 *— Casino *Aczélgyári tiszt. Casino
 Casino Salgótarján
 *R.-Murány-Salgótar- *Szécsényi Casino Szé-
 jáni casmü részv.-társ. csény

Nyitra megye.

- *Apponyi Lajos gr.
 Barcs Béla
 *Barsi Jenő dr.
 *Bende Imre
 Csacsó László
 *Engel József
 *Erdődy Ferencz gr.
 Farkas Ferencz
 Glega Rezső
 Guth Jenő dr.
 Hajdu András
 *Jeszenszky Gézáné
 *Károlyi Alajosné özv. gr.
 Kenessey Kálmán
 Kiss Jenő
 Kostyál Pál ifj.
 Koszoru Lajos
 *Kozmovszky Ödön
 Kratochvilla Antal
 Kubinyi Rafael
 Lutonszky Géza
 Mankoviczky József
 Marton Miklós
- Mattyok Gyula
 Mezner Vilmos
 Moró Béla
 Nevéry Sándor
 Ozorai József dr.
 Pálmay Dezső István
 Petro István
 Polónyi József dr.
 Rohács János
 Sándor Jenőné
 Schmidt Adoll ifj.
 Schönberger Vilmos
 Schuch Zsófia
 Szűcs Antonia
 *Thaly István
 *Thuroczy Károly dr.
 *Üzövités Pál
 *Vagyón István
 Vajda Mihály
 Vanek Vilmos
 *Weisz Pál br.
 Willinek Kamill
 *Nyitra megye
- *Érsekujár r. t. város
 *— tak.-pénzt.
 *Galgóczi polg. iskola
 *— tak.-pénzt.
 *— Casino-egylet
 Magyar társaskör Miarva
 *Felvidéki magy. közm.
 egyes. Nyitra várm.
 választmánya
 Felvidéki magyar közm.
 egylet Nyitra
 *Nyitra megyei vivó és
 torna egylet
 *Nyitra-Zsámbokréti tp.
 *Pöstyéni fürdő-bérlet
 fürdői könyvtára
 *Casino Privigye
 *Szakolecza sz. kir. város
 *Szeniczi m. k. áll. polg.
 iskola
 *— takarékpénztár
 *— magyar társaskör
 *Vág-sellyei Casino-egyl.

Pest-Pilis-Solt megye.

- *Aba Lehel barantali
 Abelsberg Lajos
 Abonyi Andor
 Adler Imre
 *Adler Lajos
 *Adler Mór
 Adolf Sebestyén dr.
 Ajtai Albert
 Álbach Géza
 *Algyai Jenő
 Almásy Antal
 Ambrózy Béla
 *Amtmann Géza
- Anderlick Emma
 Andorffy Péter
 *Andrássovich Béla
 *Andrássy Aladár gr.
 *Andrássy Gyula gr.
 *Andrássy Tivadar gr.
 Andreánszky Jenő dr.
 Angyal József
 *Antal Gyula dr.
 Antal János dr.
 Apáthy István
 *Apponyi Albert gr.
 Arany Sándor
- *Arányi Miksa dr.
 Arányi Vilmos
 *Árkay Kálmán dr. és
 neje Schwachhoffer
 Linka
 Arnoul Kálmán
 *Atzél Béla br.
 Bácskay Miklós ifj.
 *Bäcker József dr.
 Bádonyi Mihály
 Bähr Vilmos
 Baintner Ernő
 Bakits Sándor

- Balás Béla dr.
 Balás János
 Balásy Antal
 *Balázs Ignác
 *Balázs Mór
 *Bálint Sándor
 Balkay Béla dr.
 Balla Jakab
 Balog Károly
 Balog Ödön
 Balogh Pál
 Bánd Lajos dr.
 *Bánffy Dezső br.
 Bánki Donát
 Baráth Zoltán
 Barcza Adolf
 Bárczay Gyula dr.
 Bárdos József
 *Barkassy Géza
 Barna Fülöp dr.
 Barna Ignác dr.
 Barna Sándor
 *Baross Gyula dr. és neje
 Hermina
 *Baross Pálné
 Bartha József
 Bartos Jenő
 Baruch Sámuel
 Baschtyr Teréz
 *Baumann Antal
 Baumann Mór
 *Baumgarten Károly
 Beck Ignác
 Beck Jenő Gyula
 *Beimel Sándor
 *Beliczay Béla
 Benzák János dr.
 *Benzur Dénes dr.
 *Benzur Gyula
 Benecsek Gyula
 Benedek Oszkár
 Benedict Miksa
 Bengyer Nándor
 Benkő Nándor
 Benkő Sándor
 Beöthy László
 *Berczik Árpádné
 Berényi Antal
 Beretvás Endre
 Beretvás Mátyás
 Beretvás Péter
 Berger Márkus
 Bergsmann Adolf
 Berkovits Jenő
 Berkovits Lázár dr.
 Bernvith József
 Bernthaler Adolf
 *Bertalan Lajosné
 *Bethlen András gr.
 Bethlen Miklós gr.
 *Bezerédy Viktor
 Biasini Domokosné
 Bíró Bertalan
 Bíró István
 Bíró Zsuzsika
 *Bischitz Dávid
 Bischitz Károly
 *Bischitz Lajos
 *Bischitz Mór
 *Bittó István
 *Blaskovich Sándor
 Blau Gyula
 Bleyer Péter
 Blitz Ármin
 Blitz Géza
 Blitz Marcell
 Bloch Adolf
 Boday Jenő
 Bodroghy Imre
 Boglár Frigyes
 Bohimiczky Ödön
 *Bohus Pál ifj.
 Bokor József ifj.
 Boleman Aladár
 Balla Ferencz
 Bornemissza Bertalan
 Borszéky Soma
 Brandt Adolf
 Braun Kálmán
 Brauner Nándor
 *Brázay Kálmán
 Brázay Károly
 Brázay Zoltán
 Brehm Károly
 Breitner László
 Brestyánszky Ödön
 Bródy Sándor
 Bródy Sándor dr.
 *Bródy Zsigmond
 Bruchsteiner Rezső
 Bruck Manó
 Bruckmüller Ferencz
 Bruckner Antal
 *Brüll Ármin
 *Brüll Ármin ig.
 *domonyi Brüll Miksáné
 Brüll Oskár
 Brummel József
 Brunner Ferencz
 Buchbinder Ármin
 *Bucányi Lajos
 Buday Aladár Elemér
 Budinszky Károlyné
 *bélavári Burchard K.
 Burdács Rezsőné
 Burger Gusztáv
 *Busbach Péter
 Butykay Elemér
 Buza Barna
 Buzay Béla
 Chudovszky Mórlicz dr.
 *Crouy Chanel Endre gr.
 Csajághy István
 *Csáky Albin gr.
 Csáky Ármin
 *Csáky Kálmán gr.
 *Csányi Ágoston
 *Császka György 2 pld.
 Cseh Béla
 *Csekonits Endre gr.
 *Csekonits Ján.-né özv. gr.
 *Cselley Pál
 Csemiczky Pál
 Csepcsényi Etelka
 *Csernátoni Lajos
 *Csiszér Tömöry Clarisse
 *Csorba Béla
 Czentner Józ.-né dr. özv.
 Czinner Márton
 Czirhegyi Sándor
 *Dániel Ernő br. és neje
 Danis Lajos dr.
 Darányi Ignác dr.
 *Darázs Albert dr.

- Darilek Henrik
 Darvas Károly
 Dávid Károly és fia
 Drák Tamás
 Décsy Gyula ifj.
 *Dekány Mihály
 Delej Izidor
 Demjanovich Emil dr.
 Depold Lajos
 *Detrich Zsigmondné
 Deutsch M. Ármin
 Deutsch Fülöp
 *Deutsch Ignác és fia
 *Deutsch Jakab
 *Deutsch József ifj.
 Deutsch József
 *Deutsch Károly
 *Deutsch Sándor
 *Deutsch Samu
 Diamant Mór
 Dittler Ferencz
 Dittrich Nándor
 Dobák Emil
 Dobos Istrán
 Dömötör Béla dr.
 Dömötör Pál
 *Dömötör Sándor
 Dörfner Antal
 Drucker Viktor dr.
 Eggenberger Alajos
 Egler Oszkár
 Egyény József
 *Ehrlich Mózes
 Eisenberger Ferencz
 Eisner Jenő
 *Eisen Ede
 Elfer Dávid
 *Emich Gusztáv
 *Emmer Kornél dr.
 Endrényi Árpád id.
 *Engel Pál
 *Eötvös Károly
 Erdélyi Géza
 Erdey Gyula dr.
 *Erkel Ödön
 Ernszt Kálmán
 *Eeva Lajos
 Faber Lipót
- Facsima Béla
 Faludi Károly
 *V. Faragó Ambrus
 Faragó János
 *Farkas Elek inárcsi
 Farkas Gyula
 Farkas János
 *Farkas Ödön
 *Fazekas Ágost
 Fazekas Dániel dr.
 Fédor Vilmos dr.
 Fejér Miksa
 Fejős Dezső
 Fejős Dezső
 *Fekete Lajosné szül.
 Szalay Georgina
 Feldmann Gyula dr.
 Feldmann Izidor dr.
 Fellner Dávid
 Fellner Gyula
 Ferenczy Gyula
 *Festetics Fásító gr.
 Feszty Ferencz
 Feszty Béla
 *Feszty Gyula
 Fischer Emil
 Fischer Gyula
 *Fischer József
 Fischer József
 Fischer Manó
 Fischer Zsigmond dr.
 *Fischhoff Vilmos dr.
 Fleischl Róbert
 Fleischmann József
 *Fleischmann M.
 Fleissig Adolfné özv.
 Fodor Béla
 Fodor Béla
 Fodor József
 Fodor Károly
 *Földváry Elemér
 Földváry Mihály ifj.
 *Földváry Miklós
 Fölsinger Ferencz
 *Forinyák Gyula
 Formagyi Győző dr.
 Formagyi Imre
 *Forray Henrik
- Forrai Lajos
 *Forster Gyula
 *Forster Kálmán
 Franck Rez-ő
 *Francsek Imre
 *Frankl József
 Freud Miksa
 Freund Ármin dr.
 Fried Adolf
 Fried Mihály
 Friedeczky Timót ifj.
 Friedl József
 Friedländer Imre
 Friedländer Manó dr.
 Friedmann Lajos
 Frisch Jakab
 Fritsch István
 Fröhlich Pál dr.
 Fuchs Ármin
 Fuchs József dr.
 Fuchs Kálmán
 Führer Mór
 Fülbier Béla
 Fülöp Alfréd
 Füst Izidor
 *Füst Jakab
 *Füst Lázár
 *Futtaki Gyula
 Gaál István
 Gabel Vilmos
 Gabory József
 Gaizler Béla
 *Gajzágó Salamon és neje
 Gallasi Gyula
 Galovits Viktor dr.
 Gamutzky Márton
 *Garai Károly
 Gárdonyi Henrik
 Gáspár B.
 Grauer Vilmos dr.
 Geguss Béla
 Geiger Jakab
 Gelb Zsigmond
 *Gerbeaud Emil
 Gerde Ödön
 Geréby Imre
 Gergelyi István
 Gerlóczy Béla

- *Gerlóczy Zsigmond dr.   Guszzt Miklós
 Gerő Miklós   *Guth Sándor
 *Giezey Samu   Guth József
 Giréth Károly   Guttmann Károly
 Glasel Frigyes   Gyérey Richárd
 Glaubitz Flora br.   *Gyeryánfy István
 Glück Artur   *György Aladár
 *Glück Frigyes   *Györgyi Illés
 Goit-in Zsigmond   *Györgyi Klmán
 *Goldberger Berthold   *Györgyi Miklós
 Goldmann Artur   *Haas Fülöp és fia
 Goldmann Lipót   Habeszer Károly
 Goldner Zsigmond   *Hadik Barkóczy E. gr.
 Goldschmied Bernát   Hahn Béla dr.
 Goldzieher Emil   *Hainiss Géza dr. és neje
 Gollovitz Mihály   Hajós Béla
 Gonda Lajos   Halasy Emér
 Göndöcs István   Hlász Henrik
 Göndöcs József   Hlász Gyéza
 Görgy Gyula   Halbauer Kalmán
 *Gorove Jánosné   Hamvas Gyula
 *Gorove László   Havák Adólf
 *Gosleth István   Havas Lajos
 Gottdiener Samu   Hann Lajos
 *Gottfried Ludwig   *Harkányi Ernő
 Gottlieb József   *Harkányi Károly
 *Gráf Pál János   Harkath E. c.
 Greiner Béla   Harsányi Gáspár dr.
 Grill Rikhard   Hartmann Elek dr.
 *Gróf Móricz   *Hartyán Imre
 Grosz Jenő   Hauszner József
 Groszberger Ernő   Havas Hugó
 Grossmann János   gömöri Havas Pál
 Grossmann Lipót   Harass Sándor
 Grottenegg József gr.   Havasy Ártur
 *Grötsch I. Imre   *Hazay István
 Gruber Nándor dr.   *Hecht Emil
 Grün Manó dr.   Hegedüs Dienes
 *Grüner Dávid   Hegedüs Gyula dr.
 Grüner Mór   Káli Hegedüs József dr.
 Grünfeld Margit   *Hegedüs Sándor
 Grünhut Béla   *Heidelberg V. Lipót
 Grünhut Edéné   *Heinrich Ferencz
 Grünsberg Bertalan   Heinrich Rezső
 *Grunwald és társa Leip-   Hele Ferencz
 ziger Vilmos   Heller Gyula
 *Gunde János   Hellsinger István
 Güns Ártur   Herczegh Zsigmond
- Herezfeld Samu dr.
 *Herezfeld r. Jenő
 Hermann Béla
 Herodek István
 Herschmanek Gyula
 Hertzka Alfréd
 Herz Ignác id.
 Herz Leo
 *Hetényi Mór
 Humann Rudolf dr.
 *Hieronymi Károly
 Hilian Jenő dr.
 Hinzinger Gusztáv
 Hirsch Gyula ifj.
 Hirsch Henrik
 Hirsch László
 Hirsch Ottó
 *Hirsch Sándor
 Hirschbein Lajos
 Hirschler Imre
 Hirschmann Tivadar
 Hody Imre
 *Hoffmann Alfréd
 Hoffmann Artur dr.
 Hoffmann Imre
 *Hoffmann S. V.
 Hölzer József
 *Hollán Ernő
 Holló Mihály
 Hollós Ödön
 Holzner Sándor
 *Holzwarth György
 Homássy Edéné
 Homonay Szilárd ifj.
 Horánszky Bertalan
 Horánszky Lajos
 Hóli Sándor
 Horti Rudolf
 Horváth Árpád
 Horváth Dóme
 *Horváth Géza
 Horváth György
 Horváth Gyula
 *Palóczy Horváth István
 és neje sz. Katona Ilona
 Hoselitz Arthur
 Huber Emér
 Hubert Fülöp dr.

- Hudaesek József dr.
 Hujdits Károly
 Humayer József
 *Hunyadi László gr.
 Husz József
 Hürös Iván
 *Huzella Elek
 *Ihász Lajos
 Illy György
 Illyés Endre
 Iritz Ferencz
 *Irsay György és neje
 Isöz E.
 Istvánffy Antal
 *Ivánka Imre
 *Jahn József
 Jakabb Béla
 *Jakabfalvy Gyula
 Jambory Lajos
 Janik Imre
 *Jankovich Gézáné
 Jány József
 Jármái Gyula
 *Jármay Gusztáv
 *Jármay Gyula dr.
 Jármay Béla
 *Jellinek Henrik haraszi
 Jellinek Ignác dr.
 Jiraszek Nándorné
 *Jászai Jókai Mór
 *Jósika Sámuel br.
 Kaiser Sándor
 Kajlinger Mihályné özv.
 Kálai Mór
 *Kálai Gyula
 *Kallos János
 *Kálmán Géza
 Kalmár Károly
 Kálnoky Henrik
 *Kammer Ernő
 *Kammermayer K.-né
 özvegy
 Kanitz Ignác és fiai
 Kapeller Ferencz
 Kapus Béla
 *Karátsonyi László
 Kardos Frida
 Karkis István
- *Károlyi Gy.-né özv. gr.
 Károlyi Henrik
 *Károlyi Csekonics Mar-
 git grófnő
 *Károlyi Tiborné gr.
 *Karsay Albert
 *Nagyesepcsényi Kaszay
 István
 Kasztreiner Mór
 Kátay Lajos
 Kattler Bernát
 Kaufmann József
 Kautz Gyula dr. ifj.
 Kazinczy Lajos
 Kecskeméti Antal
 *Kelemen Kajetánné
 Kellermann Lipót
 *Kellner János
 Kellner Miksa
 *Kenda Kálmán
 Képesy József dr.
 Keppich Gézáné
 Kerner István
 Kertész Józsefné
 *Kéthly K. dr. és neje
 Kélmánék Jekóné
 *Kintz Gyula
 Kirschner Sándor
 Kiss Áron dr.
 Kiss Antal ifj.
 Kiss Bertalan
 Kis J-nő
 *Kiss József
 *Kiss Károly eszéki
 Kisfaludy Pál
 Klein Izidor
 Klein Gyula
 Klein Simon
 *Kleiner Ármán
 Klekner Mihály
 Klemens Antal
 Klobusitzky János
 *Kluy Nándor dr.
 Kmetykó József dr.
 *Kobek István
 Kochanovszky István
 Kohlmann János
 Kohn Arnold
- Kohn Emil
 Kóhn Jakab
 *Kohner Adolf dr.
 *Kohner Ágoston
 *Kohner Henrik
 *Kohner Zsigmond
 *Kölber Alajos
 Kollér Károly
 *Kollerich Géza
 Kondor Mihály
 Könyeggy Fidélné gr.
 Koós Ármán
 Kopp Miksa
 *Korányi Frigyes dr.
 Korein Béla
 *Koritsánszky János
 Körmendy Ödön
 Korniss Emil dr.
 Környei Izidor
 Körömezey Gusztáv
 Körösy Albert
 magyar Kossa Sámuel
 Kossuth Ágoston
 Kosztka Antal dr.
 Kótay Antal
 *Kovács Sebestyén A.
 Kovács Alajos
 Kovács Arnold
 *Kovács Ferencz
 leleszi Kovách Gáspár
 Kovács Gyula
 Kovács István
 Kovács Istvánné
 Kovács Jenő
 Kovács Jenő
 Kovács József dr.
 *Kovács József
 Kovách Lajos
 Kovács Manó
 *Kövér Kálmán dr.
 Középesy Béla
 Kraitz Károly
 *Krádlitz Béla
 *Kramer J.
 *Kramer Samu
 Krasánszky Henrik
 Kratochvilla Sándor
 Krausz Arnold

- Krausz Janka
 *Krausz Mayer megyeri
 Krausz Sándor
 Krenedits Ferencz
 Krenedits Géza
 Krisbáher Károly
 *Krizsán Miksa
 Kronits Mirko
 Krumpholtz Mihály ifj.
 Kubinyi Andor
 Kucsera József
 Kugler József
 Kugler Sándor
 Kuhn Nándor
 Kühnel Károly
 Kulcsár Ferencz
 Kun Nándor
 Kunos Ignác dr.
 *Kuranda Emil
 Kurtz Sándor
 Kytka Ernő
 *Laczkó Antal dr. ifj.
 *Lampel Róbert
 *Lánczy Leo
 Lang Árpád
 *Láng Lajos dr.
 *Láng László
 Lányi Emil
 László Frigyes dr.
 László Lajos
 László Lajos
 Laszner Gusztáv
 *Latinovits János
 *Latinovits Gábor
 Lázár György
 *Lechner Ágost dr.
 *Lederer Ede
 Lederer Ignác
 *Lederer Sándor lovag
 Leidenfrost László
 Leitner Ármin
 Leitner Ilona
 Leitner Károly Rezső
 Lelkes Sándor
 Lengvári Ferencz
 Lengyel Antal
 Lesák Ödönne
 *kisteleki Léway Henrik
- Lévai József
 Libál Lajosné
 *Lipthay Béla br.
 Liptay József
 Liptay Lajos
 Liszer Lipót
 *Liszkay Jenő
 *Lobkovitz Rezső heg.
 Lóbl Vilmos
 Lorber Béla
 Losert Ferencz
 Losonczy György
 Lövit Emilné
 *Löw Károly
 *Lövy Adolf
 Lövy Henrik
 *szobbi Luczenbacher J.
 *Lukács Béla
 Lukács Bella
 Lukács Dániel
 Lukács István
 Lukács József
 Lukács Gyula
 Lukács Mihályné
 *Luppa Péter, Szeleczki
 és Vidor
 Máday Aladár
 Máday Lajos
 *Madarassy Pál
 Mády Gyula dr.
 Magasiner Lajos
 Magyar Ede
 *Magyar Mór
 Maison Lajos
 Majerszky Vilmos
 *Makai Emil
 Mamusich Pál
 *Maniel Pál dr.
 Már Zoltán ifj.
 Marcsekényi Emil
 *Margó Tivadar dr.
 Marikovszky Kálmán
 Mark Sándor
 Márkus Imre
 *Marky István
 *Marsovszky Lajos
 Martin István
 Márton Adolf dr.
- Márton Ödön dr.
 Mártonffy Imre
 Máthé Lajos
 Matkovich Tivadar
 *Matlekovits Sándor
 Matuska Ferencz
 *Matuska Péter
 Mátz János
 Maurer Vilmos
 *Mauthner Ödön
 Meduna Géza
 Meiszner Nándorné özv.
 Melezer Károly
 Melléki Ferencz
 Meller Lajos
 Menezser Béla
 *Merényi József
 Merkl Adolf ifj.
 Meskó Márton
 *Mészáros Károly dr.
 Mezey Árpád
 *Mezey Gyula
 Mezey László dr.
 Mezey Mór dr.
 *Migazzi Vilmos gr.
 Mihálffy Vilmos
 Mihály Ferencz
 Mikiós Elek
 *Miklós Gyula id.
 *Miklós Ödön
 *Mikszáth Kálmán
 Milvius Imre
 Miskey F. Béla
 Mogyorósi Aladár
 Moldován Lajos
 Molnár Albert dr.
 Molnár Elemér
 Molnár Emi
 Molnár József
 Molnár Károly dr.
 Molterer Antal
 Monostori Károly
 Moricz Vinczéné özv.
 Morvay Istvánné
 Morvay Jenő
 Moser János
 Moskovitz Jónás
 Müller Henrik

- *Müller Kálmán dr.
 *Müller Lajos
 *Münnich Aurél dr.
 *Nádasdy Ferencz gr.
 *Nagy Dezső dr.
 Nagy Elemér
 *szotyori Nagy János és
 Nagy Károly
 *Nagy József dr.
 Nagy Pál
 Nagy Sándor
 Nagyfalusy Gyula
 *Nákó Kálmán gr.
 Námessy János
 Nánássy Dezső
 *Natter Ferencz
 *nedeczai Nedeczky Rezső
 Nemecek Gyula dr.
 Németh György
 Németh Sándor
 Németh Zsigmond
 Neufeld Mór
 Neumann Albert
 Neumann Károly
 Neurath Tódor
 *Neuschloss Emil
 Ney Imre
 Nierschy Tivadar
 *Nikolics Fedor
 *Nopcsa Ferencz br.
 Novák Ferencz
 Nyáry József
 Nyáry László
 Nyilas Antal
 Nyisztor Sándor
 Nyulász Gyula
 Oberschall Viktor ifj.
 Oberschall Zoltán
 Oblatt Márkus
 *Odescalchi Gyuláné hg.
 Okolicsányi Gyula
 *Oláh Nánássy József
 Ónódy A. dr.
 *Orczy Andor br.
 *Orczy Béla br.
 Ormos Adolf
 *Országh Sándor dr.
 Orth Gyula
- Osváth Albert
 Oszvald Elza
 Óváry István
 Paál Elemér
 Paál István
 Paczka László
 Palásthy Géza
 Pálffy Ferencz
 *Pallavicini Ede örgróf
 Papp György
 Pásztory Dezső
 Pásztory János
 Pataky Andorné
 Pataki Katicza
 Patrubáry Olivér
 *Pauer Imre dr.
 Paul Mór
 *Pauler Gyula dr.
 *Paulheim József
 Pautovits János dr.
 Pautovits Viktor
 Pech Kálmán
 Pech Gyula
 Peháry Péterné
 Petch Ferencz
 Pesty István
 Pethe Csongor
 Petöcz Blanka özv.
 Petrányi János
 Petró János
 *Petrovich László
 Petrovits Pál
 *Pfeiffer Ferdinánd
 *Pfeiffer Ignác
 Pfeiffer Ignác
 *ikvai Pfeiffer Mátyás
 Philippe Orosdi
 Pichler Győző
 Pick Salamon
 *Pilaszanovits József
 roglaticzai
 Pilcz Károly
 Pingiczer István
 Pitzek János
 Pivány Jenő
 Piványi Ernő
 Planer Béla
 Pláner Jenő
- Pocsy György
 Podmaniczky Á.-né br.
 *Podmaniczky Géza br.
 *Podmaniczky Lev. br.
 Pogácsa Cornél
 Polgár Gyula
 *Politzer Armin
 Pollák Adolf
 Pollák József
 Pollák Manó
 Pollák Náthán
 Polónyi Dezső
 Pongrácz Elemér
 De Ponty Nándor
 Popovits Gyula
 *Popovics Jenő
 *Popper István
 Popper Mór dr.
 *Pösch Gyula
 Pösch József
 Fozspischil Károly
 Pozsgay Tivadar
 Preisach Izidor dr.
 Pribék Imre
 Prinner Vilmos
 *Prohászka Ferencz
 *Prónay Dezső br.
 *Pucher József
 *Pulszky Ágost
 Rácz Károly
 *Radanovits Iszáné
 Radó Lajos
 Rajz Béla
 Rákóczy Lajos
 Rákossy Gyula
 *Rakovszky Géza
 *Rakovszky István
 Rappensberger Andor
 Raskó Géza
 *Rédl Béla br.
 *Redlich, Ornstein és
 Spitzer
 Reichenfeld Lipót
 Reik Ferencz dr.
 Reiner Vilmos
 *Reiner Zsigmond
 *Reinle Ignác
 Rémi Gyula

- Réthey Lajos
 Réthy Ákos
 *Révai Lajos dr.
 *Révai Ödön
 *Révai Samu
 *Révész Adolf
 Révész Béla dr.
 Révész Lipót
 *Reviczky Ambrus
 Rayd Ferencz lovag
 Riedt Sándor
 *Riegersperger Ferencz
 Riesz Zsigmond
 *Rigler József Ede
 Rimaróczy Lajos
 *Robitsék József dr.
 *Röck Istraán
 *Rohonczy Gedeon
 *Rohrer László
 Róna A. Antal
 Róna Lajos
 Rónai Izsó
 Rónai Miksa dr.
 Rosenfeld Manó
 *Rosenberg Gyula dr.
 Rosenberg Jenőné dr.
 *Röser Miklós
 Rosmayer Ferencz
 Roth Alfréd dr.
 Roth Sándor
 Rothbart József dr.
 *Rothberger Jakab
 *Rott József
 Rötzer József
 Royko János
 Rozsa Mihály
 *Rozsnyai Károly és neje
 *Rudnyánszky Béla dr.
 Rudnyánszky Jenő
 Rumbach Pius
 Ruzicska Ödön
 Ryll Viktor
 Saád József
 Saenger Gyula
 Sajó Aladár
 *alapi Salamon Aladár
 Salzer Oszkár
 Sámson Tibor Sándor
- *Sárcevits Betti
 *Sárkány József
 *Sárközy László
 Sarlay János
 Sas Ármin
 *Saxlehner Andrásné özv.
 Schaffer Mihály
 Schäfer Adolf
 Schell Zsigmond
 Scher Ferencz
 Schöff Fülöp
 Schiffer Alajos
 Schülhan József
 Schüller Vilmos
 Schlesinger Irma
 Schlesinger Mór
 Schlesinger Richárd
 *Schlesinger és Pollakovits
 Schmielen János
 Schmeiderer János
 Schneider Árpád dr.
 Schneider Bertalan
 Schneider János dr.
 Schöber Géza
 Schadt Adam
 Schöb Mór
 Schönlag Lipót
 Schönviczky Aladár
 *Schossberger Henrik
 *Schossberger Zsigm. br.
 *Schottola Ernő
 *Schreiber Ignác
 Schulemann Anna
 *Schüler Frigyes
 *Schultz Vilmos
 Schusztek Dezső
 *Schwartz Ábrahámné
 Schwarz Ármin
 Schwarz Ede dr.
 Schwarz Felix Ferencz
 *Schwartz Ignáczné
 Schwarz Jenő
 Schwarz Lajos
 Schwarz Salamon
 *Schweiger Adolf
 *Schweiger Márton
 Schweiger Mór
- Schweiger Tivadar
 Sebestyén Artur
 Sebestyén Ignác
 Seidner Etelka
 Selevér Józsefné
 *Semsei László dr.
 Sibrik György
 Siletti Fortunato
 Sillye Géza
 Simak Márton
 Simig Károly
 *Simon Jakab
 Simon József
 Simon Mihály
 Siráky Béla
 *Sivirszky Antal
 Skrilecz Mihály
 M. Soharzsky Gusztáv
 Somogyi Béla dr.
 Somogyi Ede
 Somogyi Gyula
 *Somogyi Nándor
 *Somogyi Rudolf
 hollósy Somogyi Zs.-né
 Sonnenfeld Andor dr.
 Sonnenschein Géza
 Spaurajt Ágost
 Splényi Ödön br.
 Síreter Ferencz
 Stebő Gábor
 *Steiger Gyula
 *Steindl Lure
 Steiner Ferencz
 *Steiner József
 *Steiner József dr.
 Steiner Lajos
 Steiner Mária
 Steiner Miksa
 Steiner Simon
 Stempien Lajos
 *Stephánny Lajos
 *Sternthal Adolf
 Stern Ármin
 *Stern Gusztáv
 Stern Lajos
 Stern Miksa
 Stern Salamon dr.
 *Stern Simon

- Stiberth Lothár
 *Streliszky Sándor
 Strem Tódor dr.
 Strobentz Rezső
 Sturcz István
 Sugár Sándor
 *Suhayda István dr.
 Sulyok Kálmán
 *Sváb Károly
 *Sváb Sándor ifj.
 Szabó Ákos
 *Szabó Antal
 *Szabó Fanny
 Szabó Gyula
 *Szabó János gilléri
 Szabó József
 Szacsay Gyula
 Szalády Géza
 Szalay Béla dr.
 Szántó Frigyes
 Szánthó Gyula
 Szántó Jenő
 *Szapáry Gyula gr.
 Szapáry Pista gr.
 Szárnyosi Béla dr.
 *Szécsi Ferencz dr.
 *Széchényi Gyula gr.
 Szedenics Zoltán dr.
 Szegyi Alfréd
 Székely Elek
 Székely Endre
 Székely Henrikné özv.
 Székely Ignác
 *Székely Miksa dr.
 Székely E. Miksa
 *Szelényi Aladár dr.
 Szelényi Béla
 Szelestey Károly
 Széll Ignác
 Széll Zoltán
 Szemere Leo
 Szende Amigel
 Szendrő Hermann
 *Szeniczey Ödön
 Szenté Pál
 Szentpétery József
 Szöcs Ferencz dr.
 *Szepessy Gyula
- *Szepessy Lajos
 Szerényi Árpád
 Sziváthy Imre dr.
 *Szejjfert Ede
 Sziberth István
 Sziklay Jenő
 *Szilágyi Dezső
 *Szilágyi Lajos
 *Szilassy Aladár és neje
 Szimély József
 Szinesák Mihály
 *Szinyeri József id.
 Szirmay Ignác dr.
 Szirmay István dr.
 Szivos Gyula
 Szkurka István
 Szlatényi Valér dr.
 *Szlávy József
 *Szumrecsányi Pál
 Szinitskó István
 Szöcs János
 Szöcs Endre
 Szokos Nándor
 Szonjás József
 Szánthó Sándor
 Székely S. István dr.
 Szűcs Zsigmond dr.
 Szukits Henrik
 Szulyorszky Géza
 *Tahy István
 Takács Béla ifj.
 *Takács La os
 Takács Mihály
 Tamás János
 Tandlich Soma dr.
 Tarits János
 Tárnok Béla
 *Tatár János dr.
 Techert József
 Téglássy István
 Tekulics Sándor
 *Teleki József gr.
 *Teleki Sándorné özv. gr.
 Tenner Soma dr.
 Tenus Tivadar
 Térfly Gyula dr.
 Teslery Károly
 *Thék Endre
- *Thonet testvérek
 *Thuróczy Aranka
 Tillmann Zoltán
 *Tisza Kálmán
 *Tisza Kálmánné
 *Tisza Lajos gr.
 Tiszér Ernő dr.
 *Todorecu Gyula dr.
 Tomcsányi Gyula
 *Tomcsányi László dr.
 Tomka István
 *Tomory Anasztáz
 Töpfner Vilma
 Török Bálint
 Török Istvánné dr.
 *Török József
 Török Sándor
 *Tory József dr.
 Tószöghy Andor dr.
 Tóth Arisztid
 Tóth Ferencz dr.
 Tóth Gyula
 *Tóth József
 Tóth Kálmán dr.
 Tóth Kálmán
 Tóth Kálmán
 *Tóth László
 *Tóth Mihály dr.
 Tóth Ödön dr.
 Tóth Pál
 Totis Andor
 Trebitsch Miksa
 Troster Lajos
 *Tronovszky Jenő dr.
 *Turoczy Adólf
 Tusák Arnold
 Tnymer János
 Újfalusy Dezső
 Ujelyi Gyula
 Ujhelyi Marcell
 Utár Pál
 Ulreich Nándor
 Úrge Károly Lajos
 Vágó Aladár
 Vágó László
 *Vaisz Sándor dr.
 Vajda Lajos
 Vajda Sándor

- Vajda Vilmos dr.
 Vanyek Kálmán
 *Várady László dr.
 Várady Zoltán
 Vargha Béla
 Varga Gyula
 Varga János
 Varga Mihály
 Vásárhelyi József
 Vaskovich dr.-féle viz-
 gyógyintézet
 Vaskó Elemér
 *Vaszary Kolozs 2 pld.
 *Vay Miklós br.
 Végh János dr.
 Veress Győző
 Verő György
 Versenyi Dezső
 *Veszprémi János
 *Vétsey Etelka
 *Vicizian Elek és neje
 Hollóné Vidovics Teréz
 *Vigyázó Sándor gr.
 Villányi János
 Violet Mór
 Virágos Sándor
 Virányi Mór
 *Virava József dr.
 *Visontai Soma dr.
 Vizolay Istránné özv.
 *Vizaknai Antal dr.
 Vizer Artur
 Vizer Dezső
 Vladár Márton dr.
 Vojtek Ödön
 *Vuk Gyula
 *Vuk Lajos
 Vachsmann Jenő
 *Wagner Géza dr.
 *Wagner József és neje
 *Wahrmann Renée
 *Wassermann Jónás
 Wéber Gyula
 *Wechselmann Ignác lov.
 Wehrmann Ignác
 Weigerth Károly ifj.
 Weil József
 Weiller Zsigmond
- Weinberger Gusztáv
 Weinberger Izidor
 Weiner Antal
 *Weisz Berthold
 Weisz Gusztáv
 *Weisz Manfréd
 Weisz Manó dr.
 Weisz Menyhért
 Weisz Mór
 Weissburg Dezső
 Weiszhausz Géza
 *Wekerle Sándor dr.
 *Wenkheim Frigyes gr.
 *Weresmarty Miklós dr.
 *Weresmarty Ödön dr.
 Wilfing Nándor
 *Wimmerth Margit
 Winter Jakab
 Wisinger Mór
 Wittke Károly
 Wladár Róbert
 *Wodianer Albert id. br.
 *Wodianer Albert ifj. br.
 Wold Márk dr.
 Wolf Jenő
 Wolf L. Lajos
 *Woljner Tivadar
 *Ybl Felix dr.
 Záborszky Jánosné
 *Zalán Lipót János
 Zalánffy Gizella
 *Zámori Kálmán
 Zboray Béla ifj.
 Zechmeister Nándor
 Zehntbauer Gyula
 Zelovich Kornél
 Zenovics Béla
 *Zichy Ágost gr.
 *Zichy Antal
 *Zichy Edmund id. gr.
 *Zichy Ferencz gr.
 *Zichy N. János id. gr.
 *Zilah Benő dr.
 Zilahy Dezső
 Zilahy Simon
 Zinhaber Illés
 Zitterbarth Ernő
 Zöld Károly
- *Zoltán Jánosné
 Zollner Béla dr.
 Zólyomi Andor dr.
 *Zombory László
 *Zsigmondy Géza
 *Társalgási egyesület Abony
 *Casinó Abony
 *Aszódí tak.-pénztár
- Főváros:
- *Budapest szék- és főváros
 25 pld.
- Minisztériumok:
- *M. kir. vallás- és közok-
 tatásügyi miniszte-
 rium 100 pld.
 *Honv. minisztérium
 *M. kir. földművelésügyi
 minisztérium
- Hivatalok:
- *M. kir. államvasutak
 igazgatósága
 *Budapesti posta- és táv-
 irda igazgatósága
 2 pld.
- Pénzügyintézetek:
- *Egyesült Bpest fővárosi
 takarékpénztár
 *Magy. ált. tak.-pénztár
 r. t. Bpest
 *Magy. orsz. központi
 tak.-pénzt. Bpest
 *Hazai tak.-pénztár egye-
 sület Bpest
 *Magyar ipar és ker. bank
 Bpest
 *Magy. jelzáloghitelbank
 Bpest
 *Osztrák-magyar bank
 bpesti főintézte
 *Angol-osztr. bank bpesti
 fiókja
 *Pesti magy. keresk. bank
 *Fővárosi bank r. t.
 *Magy. leszámítoló és
 pénzváltó bank Bpest

- *I. magyar iparb. Bpest
 *I. magy. ált. bizt. társaság Bpest
 *Assicurazioni Generali Bpest
 *Fonciere pesti bizt. int.
 *Duna bizt.-társ. magy. országi ig. Bpest
 *Magyar-francia bizt. intézet Bpest
 *Pannonia magy. viszontbiztosító intézet Bpest
 *Adriai bizt. társaság hivat. kara Bpest
 *Gresham ált. bizt. társ. bpesti fiókja
 *I. bizt. intézet katonai szolgálat esetére hivat. kara Bpest
- Résztvénytársaságok:
 *Pesti hengermalom r.-t.
 *I. bpesti gőzmalom r.-t.
 *Salgó-Tarjáni kőszénb. r.-t. Bpest
 *Magy. ált. kőszénbánya r.-t. Bpest
 *Északmagy. egy. kőszénbánya r.-t. Bpest.
 *Magyar asphalt részv.-társ. Bpest
 *Ganz és társa Bpest
 *Rimamurány-Salgótarjáni vasmű r.-t. Bpest
 *Schlick-féle vasöntőde r.-t. Bpest
 *Budapest közuti vasp. társaság
 *I. cs. k. Duna-gőzhajózási társ. Bpest
 *Bpesti villamos városi vasút
 *— könyvnyomda r.-t.
 *Országos irodalmi r.-t. Bpest
 *Athenaeum r.-t. Bpest
 *Magyar papir-ipar r.-t.
 *Hermaneczi papirgyár
- *I. magyar részvénytársaság Bpest
 *Ált. osztr. légszusz.-társaság Bpest
 *Déli vaspálya-társaság Bpest 2 pld.
 Magyar építő r.-t. Bpest
- Tanintézetek:
 *Röser-féle tanintézet Budapest
 *M. kir. Ferencz-József nevelő intézet Bpest
 *II. ker. áll. reáliskola
 *IV. ker. kegy. tan. r. főgymn. gyak. isk.
 *Ágost evang. egyház főg. Bpest
 *V. ker. főreáliskola
 *VI. ker. állami reálisk.
 *László Mihály dr. nyitv. főgymn. és nevelő int. Bpest
 *Ludovika Akadémia Budapest
 *II. ker. kir. egyetemi főgymn. tan. könyvt.
 *II. ker. kir. egyetemi főgymn. ifj. könyvt.
 *IV. ker. kegy. tan. r. főgymn. ifj. könyvt.
 *I. ker. kir. katolikus gymn. ifj. könyvt.
 *V. ker. kir. kath. főgymn. tan. könyvt.
 *V. ker. kir. kath. főgymn. ifj. könyvt.
 *Pesti ref. egyh. főgymn. könyvt.
 *Ker. isk. ifj. könyvt.
 *Budapesti X. ker. Ligeti nép- és isk. könyvt.
 *VII. ker. áll. gymn. ifj. könyvt.
 *VIII. ker. áll. főgymn. ifj. ktára
 *V. ker. főreálisk. önk. köre
- *M. kir. tanárképző intézeti gyakorló főgymn. tan. ifj. Bpest
 *Ág. ev. polg. leányisk. növend. Bpest
 *II. ker. kir. egyet. gymn. önk. köre
 *Ref. főgymn. önk. köre Bpest
 *József-műegyet. tanári kara
 *VI. ker. áll. tanítóképző intézet
 *Állami tanítóképző int.
 *Magy. országi Fröbel-nőgyelet gyermekkert intézet Bpest
 *Országos nőképző egyesület Bpest
 *Egyet.-mi könyvtár Budapest
 *Kegy. tan. rend ktára Bpest
- Társulatok:
 *Kir. magy. tud. egyet. bölc. hallg. «Segítő egyesülete»
 *Nemzeti színház ktára
 *Kir. magy. természettani társulat
 *Magyar mérnöki és építész egyesület Bpest
 *Magyar tudom. Akad.
 *Budapesti Eötvös-alap orsz. tanítói egyes.
 *— hivatalnokok és díjnokok segély egylete
 *Izraelita hitközség Bpest
 *Budapesti aut. orth. izr. hitközség
 *— Mészáros ipartest.
 *Lloyd társaság Bpest
 *Katonai tudom. Casino egyesület Bpest
 *Magy. tisztv. orsz. egyt. Bpest
 *Árú- és értéktözsde Bpest

- *Utazó kereskedők egylete Bpest
 *Izr. nőegylet választm. hölgyei Bpest
 *Magyaró szág Simbol. nagypáholya Bpest
 *Nagykereskedők és nagyiparosok test. Bpest
 *Magy. szt. kor. vör. ker. egytl. Bpest
 *Magy. keresk. csarnok Bpest
 *Orsz. magy. szín'sz egy. nyugdíj. int.
 *Magyarország könyrnyn. és betűöntők egytl. Bpest
 *Tiszavölgyi társ. közp. bizotts. Bpest
 *Házépítő tisztv. egyes. Bpest
 *Mária Dorottya egyes. Bpest
 *Kisfaludy társ. Bpest
 *Föv. VII. ker. Rákosi közmívelődési és jó-tékony egylet
 *Polg. keresk. testület Bpest
 *A magyar erdőtiszték Bpest
 *Törekvés» m. á. v. fő-
 mühelyében fennálló *Kecskemét sz. kir. város dal- és önk'p'ő egytl.
 *Izr. fiárvahaz Bpest. Gözh.tisztv.egylete Bpest
 *Belvárosi polg. kör *I. ker. polg. kör
 *Terézvárosi polg. kör *Terézvárosi Casino
 *Lipótvárosi Casino *Fővárosi VIII. ker. Jó-zsefvárosi kör
 *Erzsébetvárosi Casino *Országos Casino
 *V. ker. polgári kör *VII. ker. Erzsébetv. kör
 *X. ker. Kőbányai kör *Budapest IV. ker. tár-saskör
 *— Kath. kör — fővárosi II. ker. kör
 *Kávéház'g. köre Bpest *Czepléd r. t. város
 *Czepléd tan.-pénzt. egytl. *Casino *— népkör
 *Duna-vecei I. polg. kör *Halás r. t. város
 *Halasi tak.-pénzt. *— reform. fögymn. ifj. könyvtár
 *Casino egylet Kaloesa
 *Kecskeméti ref. fögymn. VII. oszt. és főnöke
 *— ref. föiskola könyvt. *— ref. fögymnasium ifj. könyvt.
 *— takarékpénztár *— Keresk. Casino
 *— Casino *— róm. k. egytl. tanács
 *Ág. hit. vall. ev. tanítói kar Kis-Körös
 *Kis-Kun Dorozsma közs. *Kun Fegyverháza r. t. v.
 *K.-Szt.-Miklós-Dabasi t.-pénzt.
 *— közbirtokosság *Monor ker. tak.-pénzt. — társaskör
 *Társaskör Nagy-Káta *Nagy-Körös r. t. város
 *Nagy-Körösi ev. ref. fö-gymn. önképző-köre *— városi Casino
 *Casino Ráczkere *Casino Új-Kécske
 *Újpest község *Újpesti közműv. kör.
 *Vác r. t. város *Váci egyesült Casino
 *Visegrádi társaskör

Pozsony megye.

- Angermayer Károly Krászenits Árpád *Felső Szeli község
 Bakay Oszkár *Kuffner Károly *Galanthai tak.-pénztár
 Baksay Sohár Pálné *Lányi Gyula *Nagy-Sombat sz. kir. v.
 Báron Manó Naményi Géza *Pozsony sz. kir. város
 Boronkay Ákos *Neumann József dr. *Pozsonyi I. tak.-pénztár
 Csépan János *Pálffy Miklós hg. *— kir. kath. fögymn.
 *Eszterházy Ernő gr. Pávai Vajna Gábor dr. *— ker. akad. ifj. önk. köre
 Fligl József *Samarjai Károly dr. *— ág. hitv. ev. egytl.
 *Forray Ernő *Soós Jenő *— zsidóság 2 pld.
 Franko István Vendörfer Nándor *— magy. közműv. egytl.
 Grosz Ármín *Wiener Rezső lovag dr. *— Toldy-kör
 Horváth László Wilhelm Ignác *— pol.ári magyar kör
 Hozler Emil Zsarnay Mártonné *Somorja r. t. város
 Huberth Andor *Pozsony megye

Sáros megye.

*Bielek László	Ribiánszky Elemér	*Bártfai társaskör
Csizy József	*Schmidt Gyula dr.	*Eperjes sz. kir. város
Goldberger Lajos	*Szinyei Merse István	*— bankegylet
*Kóós Elemér	Veszélovszky Béla	*— takarékpénztár
Lillia Zsigmond	*Sáros megye	*— Széchenyi-kör
pécsujfahusi Péchy Ernő	*Bártfa sz. kir. város	*— társadalmi egylet

Somogy megye.

Andorka Elek dr.	Kuhn Mihály dr.	Svastics Elek
Berzsényi Sándor dr.	Küzdy Árpád	Szalánczy István
Brestyánszky Dénes	Major Árpád	Szánthó Péter
Bruckner Ede	Mérey Pál	Szapáry Istvánné gr.
Buzás A'ajos	Mihályi Zoltán	Szenthe Ferencz
*Duchon Ödön	Nagy Sándor	Weiss Sándor
Egyed Jenő	Pehte Márton	Wenetianer Izor dr.
*Folly József ifj.	Plainer Lajos	*Zichy Béla gr.
Gálffy János	*Podmaniczky Horác br.	*Somogy megye
Gundy Gyula	*Politzer Géza	*Olv. és társaskör Barcs- telep
Hauer Sándor	Rásky József dr.	*Polg. olv.-kör Csokonya
Hermann Márk	Schwartz Artúr	Igali Casino
Herzog Mór	Solti Gyula	*Kaposvári nemz. Casino
*Kacsórics Zoltán	*Somssich József id. gr.	*— jótékony nőegylet
Kiss István	Szűcs Ferencz	*Tabi olv.-kör
*Kovács János	Sütő Lajos	

Sopron megye.

Baditz Lajos	Józsa Menyhértné	*Sopron megye 3 pld.
*Balkay Adolf	Kass Ignác	*Premontrei kotr. Csorna
*Barthodeiszky Antalné	Kregezy Ottó dr.	*Nagyecsenki cukorgyár
Csontos Ferencz	*Kuncz Adolf dr.	*Sopron sz. kir. város
*Eszterházy Pál hg.	Molnár Sándor	*— megyei I. tak.-pénzt.
*Eszterházy hg. hitbizo- mányi könyvtára	Nendtvich Jenő	*Soproni tak.-pénzt.
Faludi Nina	Petz Ottó	*— ág. hitn. ev. lyceum - könyvtára
*martsosi Feszty Adolf	*Széchenyi Béla gr.	*— ág. ev. újak magy. t.
*Hartig és Rottermann	Tóth György	*— irod. és műv. kör
Högyészky Béla	Vojtkó Pál	*— Casino
	*Wolf Lipót fiai	

Szabolcs megye.

*Ary Lajos	Bonis Zsigmond	Csernyus Margit
Beniczky Alajosné özv.	Cukor Vilmos	Detrich Miklós
Bogár Lajos	Csanak János	Ébrey Győző
Bogyay Zoltán	Csernák Samu	Ernyey János dr.

Eröss Mariska
Fleischer Ferencz
Fried Ignác
Grosz Vilmosné
Groszmann Sámuel
Haas Ignác
Hajdú Imre
*Horváth Ferencz br.
Kálnay Zoltán
Katz Sámuel ifj.
Kende Sándor
Klár Gusztáv
Klár Leo
*Korniss Ferencz né
Kornis Géza
Kovács Teréz
Kreisler Benő
Kubinyi Lóránd
Kun Ármin
Kunfa'vy István

Küzmös György dr.
*Lang Zsigmond
Lövey Elek dr.
Mandel Géza
Mikecz Dezső
Novák Géza
Nozdoviczky Jenőné
Péchy Béla
Prock Gyula dr.
Riszdorfer József
*Roth Izsó dr.
*Salamon Tódor a'api
*Si'bersdorf Ferencz né
Stelczer Imre
Hiczy Szabó Gyuláné
Szabó István
Szabó László
Szabó Zsigmond
Sza'kai Emil
Szikszay Sándor

Ujhelyi Tamás
Virág Kálmán
Weinberger Arthur
Wouermans Ferencz
*Szabolcs megye
*Kisvárdai term. csarnok
*— Casino-egylet
*Mándoki önk. tűzoltó-
testület
*Szabolcs megyei tak-
pénzt. Nagy-Kálló
*Nyíregyháza r. t. város
*— tak.-pénzt. egyesület
*— ág. hitvall. ev. fő-
gymn. tanári könyvt.
*— ág. hitvall. ev. fő-
gymn. ifj. könyvt.
*— Casino-egylet
Szabolcsi hitelbank r. t.

Szatmár megye.

Agricola Adolf
Bakcsy Domokos
Bakó Lajos
Balázs Károly
Balla Samu
Benedek Erzsike
Bíró Elemér dr.
Bodoky Béla
Egri Bonis Károly
*Böszörményi Sándor ifj.
Budaházy Sándor
*Csaba Adorján
Csepelyi Mik'ósné
De Gerandó Atilláné
*Domahidy István
Domahidy Viktor
Dusárdy Lajos
Ekkel Lajos
Eötvös Irén
Fehér Edgár
Fényhalmy Árpád
Fogarassy József
Freund Sámuel ifj.
Fried Emil
*Galgóczy Zsigmond

Gáth Ferencz dr.
Göbl Adolf dr.
Gönczi István
Hader Ferencz
Hahn János ifj.
Ha'ász Jenő dr.
Haraszthy Tamás
*Helmezy József
Hérmán Mihály
Horváth János
Illosvay A'adár
Illosvay Endre
Isaák Elemér
Izsépy Andor
Jékey Ilona
*Jeney Géza
Jeszenszky Béla
*Károlyi István gr.
*Károlyi Lajos gr.
Kereskényi Sándor
Klein Andor
Kohányi Kálmánné özv.
Korányi Zsigmond dr.
Kossuth Zsigmond
Kovács Gyuláné

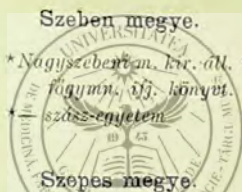
*Korásznai Akos
Kölcsey Ferencz
Kölcsey Sándor
Kölcsey Zoltánné
Krasznay Sándor
Lakatos Dániel
Lator Gézáne dr.
Lator István
Leskó János
Losonczy József ifj.
Lövy Adolf
Luby Lajos
Majoros Károly
Markovits Mór
Matterny István
Nagy Gusztáv
Nagy Gyula
Nagy Imréné
sarkadi Nagy Sándor
Nagyiday Zsigmond
Nattland János
Novák Ferencz ifj.
*Palczner Ernő
Papp Aurél
Papp Béla

Papp Berta
 Papp Géza
 Péchy Istvánné
 Pirkler József
 Pivány Béla
 Rosenblum Miksa dr.
 Roykó Viktorné
 *Serly Gusztáv dr.
 Siposs Sándor
 Somlyódy Jánosné
 *Staudinger Béla
 Szakay Zoltán
 Szántó Lajosné dr.
 Szaploneczay Elekné
 Szegedy Antalné ifj.
 Szentgyörgyi K. V.-né
 *Szentiványi Gyula

Szeőke Sándor
 *Szoboszló Sándor
 Szuhányi Ferencz
 Teleky Jánosné gr.
 Thott Károly
 *Thury Lajos
 Sz. Török János
 *Ujfalussy Miklós
 Vargha Antalné özv.
 Vidra István
 Weisz Lajos
 Witt Miklós
 Zimmermann Lajos
 Zoltány Károly
 *Szatmár megye
 Társaskör Csenger
 *Olv. kör Ér-Endréd

*Társaskör F.-Gyarmat
 Mátészalkai Casino
 *Nagybánya sz. k. város
 *— városi t.-pénzt. 2 pld.
 *Nagy Károly r. t. város
 *Nagykárolyi tak.-pénzt.
 *— régi Casino
 *— polg. ölv. kör
 *Szatmár-Németi sz. kir.
 város
 *Szatmári t.-pénzt. egy.
 *— keresk. és iparbank
 részv.-társaság
 *— népbank r.-t.
 *— társaskör
 *— pinczér egyesület

Bóka Iván
 *Jánossy Sándor
 Strasser Miksáné
 Szöcs Miklós

*Nagyszombati kir. áll. főgymn. ifj. könyvt.
 *Nagyszombati B. Bruckenthal'sches Museum
 *— magy. polgári kör

Ambro Gyula
 Ambrózy István
 Csáky Vidor gr.
 Friedmann Mór
 *Hohenlohe Öhringeni hg
 Holländer Jenő
 Kozma Gyula
 Lelkes Kálmán
 Lichtmann Soma
 Matavovszky Aladár dr.
 Perlstein Jakab dr.

Rottenberg Márton dr.
 alapi Salamon Géza ifj.
 Scholtz Árpád
 Schwarz Sándor
 Sieghar Jusztus
 Szánthó Márk dr.
 Szedélyi József
 Szuhay József dr.
 Tarnay Róbert
 Teichner Lipót dr.
 Teőke László
 Wein Károly
 *Tátra-Muzeum e. Felka
 *Igói ág. ev. főgymn.
 *— Casino
 *Késmárki Casino-egyesület
 *Lőcse sz. kir. város
 *Lőcsei kir. főgymn. tan.
 testülete
 *— magy. kir. áll. főreál-
 iskola
 *— Casino

Szilágy megye.

Balázs Árpád
 *Bartha Dezső
 Bartha Lajosné
 Bod Ferencz
 *Dull Mariska
 *Fodor Blanka és Irén
 Friedmann Nándor
 Goldstein Lajosné

Govrik Sándor
 *Horváth Bertalan
 Józsa György dr.
 Kandel Ödön
 Kovácsy Miklós
 Marossy Inre
 Solymossy Ignác
 Szeőke Bálint

Szilágyi Miklós
 Szilágyi Tráger Antal
 Tömpe Géza
 *Szilágy megye
 Iparos ölv.-kör Szilágy-
 Cseh
 *Szilágy-Somlyó r. t. v.
 *Olv.-egyes. Szil-Kraszna

- *Tasnádi polg. olv.-kör
*Zilah r. t. város
Ee. ref. főgymn. Zilah
- *Zilah ev. ref. coll. tan. k.
— Szilágy megyei tan.-
egyesület
- *Zilahi Casino
— iparos olvasókör

Szolnok-Doboka megye.

Ambrózy János	Incze Lajos	*Deés r. t. város
*Bartók József	Móricz Károly	*— iparos ifj. önképző- körének a deési leányok
Biró István	Relák Ágoston	*Deési Casino
Domikos Károly	Tarsoly Zoltán	*Szamosújvár sz. k. város
Gajzágó László	Turóczy Ferencz	*Szamosújvári társalk.-e.
Gänger Arnold dr.	Tüzes Kristóf	
Görög Márton	*Szolnok-Doboka megye	

Temes megye.

Baross Dezső	Lindner Árminné	*Zselénszky Róbert gr.
Barta Ignác dr.	Löwinger Samu	*Temes megye 2 pld.
*Biszingen Ernő gr.	Mühlbach Károly	*Bavanište község
Brassoványi Mária	Novomeszky Imre	*Társaskör Csákova
Buday József	*Ormos Zsigmond	*Polgári Casino Delta
Bukorszky Vinczel	Páncsics Dénes	*Fehértemp'omi m. kir. áll. főgymn. ifj. könyvt.
Cossel Arnold	Páncsics Lajos	*Izbiste község
Dajkovits István dr.	Pártos József	*Károlyfalva község
Darabonth János dr.	*Pásztói város	*Nagyzsámi olv.-egylet
*Derera Israel	Pauszay Miklós	*Társaskör Temes-Rékás 3 p'd.
*Desseuffy Sándor	Peruss József dr.	*Temesvár sz. kir. város
*Deutsch Adolf	Rácz Géza	*Temesvári posta és táv. igazg. személyzet könyvtára
Domán Péter	Rigyitzky Vladimír	*— takarékpénztár
Endrédi Zsigmond	Röth Miklós	*— I. takarékpénztár
*Gáll József	*Schäffer Dezső	*— róm. kath. főgymn.
*Gerson Antalné özv.	Schwarz Sándor	*— áll. reá iskola újus. könyvtára
Győry Imre	Serédy Géza	*— gör. kel. szerb. egyház- megyei könyvt.
Hoyduska Lipót	Stern Jenő	*— belvárosi társaskör — gyárcárosi társaskör
Hennel Gyula	Stolze József	*Versecz sz. kir. város
*Hollósy Gyula dr.	Syposs Miklós	*Vinga r. t. város
Joanovics Döme	Szalay Lajos	
Junga Lajos	Szandház Ferencz	
Kardos Zsigmond	Tyroler Emil	
Kólarits Nándor	Ullmann József	
Konkolyi Jenő	*Vajda Károly dr.	
Kun Gábor dr.	Vargics Emília	
Lazarovits Fedor	Wácz Bálintné	

Tolna megye.

*Apponyi Sándor gr.	Berényi Jenő	Bruckmann János
Beöthy Károly	Bolics Antal	Bruzer Mihály

*Csapó Vilmos
 - Dömötör Sándor
 *Döry Dénes
 *Döry Jenő
 *Döry Vilmos
 *Eötvös Károly ifj.
 Fejér György
 Filipanits Lajos
 Hainrikfy Pál
 Janosits Károly
 Késmárky Iván

Kiss Ernőné dr.
 *Márton Sándor
 Oravszky László
 Pálföldy Lajos dr.
 *Perczel Lajos
 Popper Béla
 Spitzer Károly
 *Szarka Dezső
 Tanárky Árpád dr.
 Tihanyi Domokos
 *Tóth Károly

*Varga István
 Zoltán Sándor
 *Tolna megye 5 p'd.
 *Bonyhádi polg. Casino
 *Olv. kör Nagy-Szokoló
 *Szegszárdi tak.-pénzt.
 *— keresk. egyesület
 *— Casino
 *Tamási Casino
 Társaskör Tolna

Torda-Aranyos megye.

Bányai Elemér
 Csiky József
 Czákó László
 Ferenczy Jenő
 *Illyés Albertné
 Ludmann Miksa
 Magyar Bertalan

Moldovány Károly
 Szikszay Gyula
 *Teleky László gr.
 *Ugron István
 Vertán Endre dr.
 Ziegler Endre
 *Torda-Aranyos megye

*Torda r. t. város
 *Tordai unit. gymnásium
 könyvt.
 *— Iparos újak önképző
 köre
 *— olvasó nőegylet
 *— Casino-egylet

Hegedűs Kálmán
 Heinrich Lén
 Holzinger Lajos
 Horváth József
 Horváth Károly
 Hunyár Lászlóné
 Iktócs Ödön
 Jeszenszky Géza dr.
 Kádár Árpád
 *Karátsonyi Aladár gr.
 *Karátsonyi J. nő gr.
 *Kiss János dr.
 Kiszely Kálmán dr.
 Klein János
 Klein Sámuel
 *Korsos Elemér dr.
 Kőszeghy Jenő
 Krepsz József
 Lázár Antal
 Louciser Imre
 Lövy Izidor
 Lubinszky Ernő
 Magyar Károly dr.
 Márton Samu

Nikolajevits Plátó
 Orsó Gáspár
 *Orsó Máttyás dr.
 Pejov Lipót dr.
 Polónyi Manó
 Ribliczy Ferencz
 Rónay László
 Róth Béla
 Scsitinszky Adolf dr.
 Spányi Ernő
 Szalay Vilmos
 Szamek Gusztáv dr.
 Szmik Antal
 Szoboszloy Zoltán
 Takácsy Imre
 Térffy Dezső
 *Tószögi Aladár dr.
 Úrszó Antal
 Várady Imre dr.
 Világhy Gyula
 Vogel Ákos
 Winkler Ignác
 Wittigslager Rezső dr.
 Antalffy Zsáros Gyula

*Austerlitz Ede
 Bánfalvy Ede
 Bayer Józsefné
 Becker János
 Bernády Dániel dr.
 *Bizek Kornél
 Bodócsy Antal
 Bolla Gyuláné dr.
 Botka Ferencz
 *Csárossy Ignác
 Czarina Szilárd
 Czibere István
 Demko Belánszky F.
 Felber Mihály
 *Fischer és neje dr.
 Frank Sándor
 Gacsal János
 Gergelyi László
 *Gerliczy Ferencz br.
 Göszl Géza
 Grosz János
 Gyertyánffy Jenő dr.
 Hadfy Döme
 Haller István

- * **Antalfy Zsirus József és neje**
 * — **Zsirus Lajos**
 Zsirkovits István ifj.
 * **Torontál megye 2 példány**
 Casino Antalfalva
 * **Béga-Szt.-Györgyi társaskör**
 * **N.-Becskek r. t. város 3 pld.**
- * **Torontál megyei tak. és hitelbank N.-Becs.**
 * **Nagybecskereki tak. és előleg pénzt.**
 * — **Lloyd-társaság**
 * — **keresk. ifjak egylete**
 * — **magy. olv.-kőr**
 * — **Casino társaság**
 * **Nagykikindai gymn. tanári testület**
 — **Casino**
- * **N.-Szt-Miklósi új Casino**
 * **Pancsova sz. kir. város**
 * **Párdányi Casino-egylet**
 * **Perlasz kőr ség**
 * **Szerb Nagy-Szt.-Miklós község**
 * **Török-Becsei tak.-pénzt.**
 * — **társaskör**
 * **Zombolyi tak.-pénzt.**
 * **Casino-egylet Zombolya Casino Torontál**

Trencsén megye.

- * **Andaházy Pál Árpád**
 Baán Árpád dr.
 Desseufly Aurél
 Donáth Manó
 Ferényi Antal
 Gratzel Andor
 Hajdu József
 Hauptmann Kálmán
 Khade Géza
 Lange Kálmán dr.
- Langer Jenő
 Mednyánszky László
 Póka Kálmán
 Udvardy Gyula
 Vietoris János
 Zsigárdy Atalán
- * **Trencsén megye**
 * **Nevezeti kőr Baán**
 * **Olvasó kőr Nagy-Bittse**
 * **Trencsén sz. kir. város**
- * **Trencsénii gymn. ifjak könyvt.**
 * — **m. k. 15. honvéd gy. ezr. tisztikara**
 * — **társaskör**
 * **Fürdői könyvt. és olvasó kőr Trencsén-Teplisz**
 * **Casino Zay Ugrocz**
 * **Vasutasok olvasó köre Zsolna**

Turóc megye.

Kafenda Frigyes

- * **Áll. köz. keresk. isk. ifj. önk. köre T.-Szt.-Márton**

Udvarhely megye.

- * **Dániel Gábor id.**
 Hoffmann Sándor
 Jakab Gyula
 Jörend József
 * **Lantzky Sándor**
 Lukácsfy Elek
 * **Stankovánszky Mária**
- Szentkirályi Árpád
 * **Udvarhelyi unió. egyház ker. Dávid Ferenc**
 könyvt. Homok-Szt.-Márton
 * **Székelykereszturi unió. gymn.**
- * **Székely-Udvarhelyi r. kath. főgymn.**
 * **Székely-Udvarhelyi áll. kir. főreáltisk.**
 * **Udvarhely m. tak.-pénzt.**
 * — **Casino**
 — **m. kir. Agyagiparisk.**

Ugocsa megye.

- * **Aczél László**
 * **Csics Imre**
 Kaminszky Mihály
 Szentpály Miklós
- Szintay János
 Vajda Gáborné
 Wolfmayer Viktor
- * **Ugocsa megye**
 * **Halmii olv. egylet**
 * **Tisza-Ujlaki tak.-pénzt.**

Ung megye.

Balajthy Jolán	Kulin Aurél	*Ungvár r. t. város
*Firczák Gyula	Kusnyiry Gyuláné	*Ungvári székes káptalan
Garai Ignáczné	Lehoczky Béla	*— főgymnásiumi önk.
Goldner Fülöp	Páll Albert	«Daykakör»
Győröcskey Istvánné	Pallósy Vincze	*— társaskör
Kaminszky Bertalan	Róth Herman	*Ung megye értelmisége
Kardos Emil	Schulmann Ignác	között eszl.özölt gyűj-
Kende István	Takács Miklós	tés Ungvár
*Kende Péter kölcei	Zubay Béla	

Vas megye.

*Almássy Ede	Legáth testvérek	Vertán Csaba
Banczy Sándor dr.	Leszner József	*Walther Gyula
Bárdossy József	Iukács Gábor dr.	Wechtich Gizella
Berke Béla	Magassy Sándor	*Vas megye 2 pld.
Bertha György	Marothy Győző	*Körmend város
Buzinkay Mihály	Milán Gyula	*— tak.-pénzt.
*Éhen Gyula	Molnár Kálmán	*— ifj. kör
Ernust Gézáné	Muszer Károlyné	*— Casino
Fejérváry Jenő	Nagy Antal	*Köszegi tak.-pénzt.
Feleky Ferencz	Propper Sándor	*Szombathely r. t. város
Gotthardt Jenő	Rádo-Gyula dr.	*Szombathely premontrei
Gömbös Eleonora	Rusa László	főgymn.
Illés Antal	Schönhofer Gusztáv	*— tak.-pénzt
Illés István	Steierlein Gábor	*— keresk. ifjak önképző
Kaiser Lajos	Szell Ödön	és betegsegélyző egyl.
Kiss Alador	Toldi Szabó László	*— Vasmegyei Casino
Koller Ödön	Várallyi Elemér	egyl.

Veszprém megye.

Barcza Gyula	Karcsay István	Vég Jzidor
Bejek Vilmos	Keresztes Ferencz dr.	*Veszprém megye
Belák István	Knopp Árpád	*Lovász-Patonai olv.-kör
Cseresnyés József dr.	Kis Tivadar	*Pápa r. t. város
Csiszár Gyula	Lázár Antal	*Pápai tak.-pénzt.
Faa Imre	Monspart Andor	*— ev. ref. főiskola ifj.
*kövesgy. Freistädler J. I.	*Puzdor Gyula	*— Dunántuli ev. e. k.
Fülöp Antal	Rác Gyula	*Várpalotai tak. pénzt.
Gyurkovich József	Révai Gyula dr.	*— társaskör
Hoff János	Seejfranz József	*Veszprém sz. kir. város
Horváth Gyula	Szikora Béla	*Veszprémi kápt. könyvt.
Horváth Zoltán	Szücs Albert	*— tak.-pénzt.
*Hász Lajos	Szüsz Rafael	*— nemzeti Csino
Kányjai József	Szüts Ákos	*Apátsági könyvt. Zircz

Zala megye.

Bachrach Lajos	Juhász József	*Zala megye
Baranyai Béláné	*Karczag István	*Keszthely község
Batthyány Tamás gr.	Kreiszler József dr.	*Keszthelyi premontrai főgymn.
Biró Mária	Langer Hugó	*— tak.-pénzt.
*Csigó Pál	Nagy Zoltán	*Nagy-Kanizsa r. t. város
Csizmadia András	Schwarz Soma ifj.	*Nagykanizsai t.-pénzt.
Deák Jenő dr.	Skubics Károly	*— m. kir. 20. honv. gy ezr. tiszti könyvet,
*Eperjessy Gábor	Skubics Imre	*— izr. nőegylet
*Feledi Miksa	Stampoy Sándor	*— Casino
*Guttman Vilmos gelsei	Szabó Döme	*Tapolczai Casino
Hajós Izsó	Szmodiss Viktor	*Zala-Egerszegi ker. kör
Hertelendy Ferencz	*Ujlaky, Hirschler és fia	
Jámbor Márton dr.	Visla Vilmos	

Zemplén megye.

*Ballogi Géza	*Kazinczy Arthur	Theisz Géza
Buday Ákos	*Keglevich Gábor gr.	Thuránszky László
Constantin Ottó	Klein Artur	Veress Károly
*Czibur Bertalan	Kurucz János	Vitányi Berta'an
Czigányi Béla	Léhoczky István	Widder Márk dr.
Dauscher Miklós	Márkovics János	Wohl Áron
Dienes Gyula	Mátolay Béla	*Zemplén megye 3 pld.
Dókus Gyula	Mecsegy Ferencz dr.	*Gálszécsi Casino
*Elek Imre dr.	Moskovits Erwin dr.	*Homonnai Casino-egyf.
Erényi Manó dr.	Ölb. János	*Sárospataki ev. ref. fő- iskola
Farkas Dezső	Palasorszky Sándor	*— népbank mint szövet- kezet
Galamboš János	Pólányné Gyula	*S.-A.-Ujhely r. t. város
Gay János	*Rácz Kálmán dr.	*S.-A.-Ujhelyi t.-pénztár
Goldblatt Mór	*Rónay Albert	— Gyártelepi dal, zene és önképző kör
Grósz Jenő	Rosenberg Bernát dr.	Varannói tak.-pénzt.
Hatvany Antal	*Stepán Gábor	
Horváth Hugoné	Szántó Mihály	
Joós János	Szűk Ödön	

Zólyom megye.

Bálint László	Martinovits István	*Besztercebánya sz. kir. város
Bothár Sámuel dr.	Mészáros Béla	*Besztercebányai tak.-p.
Endes Antal	Pajer István	*Brezsnóbánya sz. kir. v.
Forgács János	*Radvánszky György dr.	*Zólyom sz. kir. város
Frank Dániel	Reisz Berta'an	*Zólyom-Brezó-Kis- Garami vasgyári olv. és társaskör
Graber Károly dr.	Ungvári Mik'ós	
Hupka Lajos dr.	Wahlner Aladár	
Markstein Mór	*Zólyom megye	

Fiume.

Bóna Géza	*Steinacker Arthur	*m. kir. állami fő-
*Corossacz Francesco	*Fiume sz. k. város	gymnasiaumi tan.
Csury József	Tengerészeti akadémia	könyvt.
Dunay László	*Cassa Communale Di	*m. k. áll. keresk. ak.
Hegyí Jenő	Risparmio	tanuló ifj.
Kain Albert	*Fiumei m. kir. áll. fő-	Áll. et. fuiskola tantest.
*Ossoinack Luigi	gymn. ifj. könyvt.	*Keresk. és iparkamara
*Rudán Carló		Pénzügyőri szemlészek
		olv. köre

Horvát-Slavonország.

Basztits György	Kundrát Emil	Sommer Lipót
*Brankovich György	Lövi Mór	Szende Dávid
Havas József	Márton Nándor	Szombathelyi János
*Hirschler Arnold	Puskás Elemér	Trapich Károly
Kubányi Gyula	Schilhan László	Vuchetich Sándor

Altenburger Guido	*Kálmány Gusztáv gr.	*Schönborn Buchheim K.
*Chotek Rezső gr.	2. pld.	gróf
Delej Imre	*Eüöp Szász Koburg	*Schönerer Alexandrine
Eibisch Dezső	guthai hercegné	és Jauner Ferencz
Erney Jenő	*Lajza Szász Koburg	*Strausz Johann
*Eszterházy Miklós hg.	guthai hercegné	Szegő Kálmán dr.
*Francsek Henrik fia	Kunfi József Jenő	*Ullmann Lajos erényi
Fucskó József	*Mérey Sándor.	Weszelovszky Béla dr.
Geyer Emil	Morgenstern Gusztáv dr.	*Bécsi cs. és kir. hadi
Hámos Béla	Norman H. gr.	tengerészeti
Haupt Ödön	Pietsch Felix	*— Theresianum
Jarabin László	*Schmidt Ádám Vilmos	*— magy. kir. testőrség
*Kállay Benjamin	*Schnitzer Ignác	

Más külállamok.

*Back Hermann	*Munkácsy Mihály	*Zsigmondy Pál
*Rajeczi Burján István	*Okolicsányi A.	*Berlini magyar egyes.
*Dessevffy Tamás	Razorich J.	*Bukaresti magyar társ.
Fischer József	*Szathmáry Király Do-	*Hungarian Association
*Jármay Gusztáv ifj.	mokos	London
*Jaskovich J. J.	*Szögyény-Marich L. ifj.	*Kölcsönös seg. magyar
*Korizmic Antal	*Türr István	egylet Páris
*Menring Leopoldine	*Velics Lajos lászlófalvi	

Az előfizetők statisztikája.

1. Megye szerint. — 2. Állások szerint.

1. Megye szerint:

1. Abauj-Torna megye ...	73		
2. Alsó-Fehér megye ...	34	29. Komárom megye ...	39
3. Arad megye ...	95	30. Kolozs megye ...	72
4. Árva megye ...	7	31. Krassó-Szörény megye	31
5. Bács-Bodrog megye ...	144	32. Liptó megye ...	7
6. Baranya megye ...	51	33. Marmaros megye ...	34
7. Bars megye ...	21	34. Maros-Torda megye ...	21
8. Békés megye ...	87	35. Moson megye ...	11
9. Bereg megye ...	21 ^B	36. Nagy-Küküllő megye	5
10. Besztercze-Naszód m.	11	37. Nógrád megye ...	39
11. Bihar megye ...	95	38. Nyitra megye ...	63
12. Borsod megye ...	87	39. Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun	
13. Brassó megye ...	14	megye ...	1569
14. Csanád megye ...	23	40. Pozsony megye ...	42
15. Csongrád megye ...	136	41. Sáros megye ...	18
16. Csik megye ...	15	42. Somogy megye ...	47
17. Esztergom megye ...	15	43. Sopron megye ...	33
18. Fejér megye ...	57	44. Szabolcs megye ...	67
19. Fogaras megye ...	10	45. Szatmár megye ...	125
20. Gömör megye ...	41	46. Szeben megye ...	8
21. Győr megye ...	23	47. Szepes megye ...	31
22. Hajdu megye ...	126	48. Szilágy megye ...	30
23. Háromszék megye ...	33	49. Szolnok-Doboka m. ...	19
24. Heves megye ...	52	50. Temes megye ...	78
25. Hont megye ...	22	51. Tolna megye ...	42
26. Hunyad megye ...	31	52. Torda-Aranyos m. ...	19
27. Jász - Nagy - Kun - Szol-		53. Torontál megye ...	100
nok megye ...	104	54. Trencsén megye ...	26
28. Kis-Küküllő megye ...	11	55. Turóc megye ...	2

Áthozat 4017		Áthozat 4193	
56. Udvarhely megye	15	62. Zemplén megye	53
57. Ugocsa megye	10	63. Zólyom megye	21
58. Ung megye	23	Fiume	18
59. Vas megye	49	Horvát-Szlavon ország	12
60. Veszprém megye	42	Ausztria	33
61. Zala megye	37	Más külállamok	21
	Átvitel 4193		Összesen 4354

2. Allások szerint:

		Áthozat 1792	
1. Uralkodóház	9	22. Földbirtokosok	246
2. Miniszterek	14	23. Kereskedők	216
3. Főrendek	79	24. Gyárosok	23
4. Diplomáták	12	25. Iparosok	85
5. Miniszteri tanácsosok	12	26. Magánosok	338
6. Főpapok	23	27. Magánhivatalnokok	380
7. Főispánok	8	28. Hölgyek	213
8. Egyetemi tanárok	18	29. Miniszteriumok és állami hivatalok	112
9. Országgy. képviselők	43	30. Megyék	104
10. Birák és bírósági tisztviselők	103	31. Városok, községek	112
11. Állami hivatalnokok	250	32. Pénzüntézetek, biztosító intézetek	112
12. Közjegyzők	31	33. Ipari részvénytársaságok	26
13. Ügyvédek	240	34. Gymnasiumok	56
14. Orvosok	200	35. Reáliskolák	12
15. Mérnökök és építészek	142	36. Polg. és kereskedelmi iskolák	26
16. Művészek és hirlapírók	49	37. Önképző egyesületek	39
17. Tanfelügyelők, iskolai igazgatók, tanárok és tanítók	99	38. Katonai személyek és hivatalok	121
18. Gyógyszerészek	92	39. Kaszinók	240
19. Megyei, törvényszéki és városi tisztviselők	274	40. Különféle	101
20. Pénzüntézeti igazgatók	38		
21. Egyházi személyek	56		
	Átvitel 1792		Összesen 4354

UTÓSZÓ

ÖSSZES KÖLTŐI MŰVEIM GYŰJTEMÉNYÉHEZ.

Hálát adok az én jóságos Istenemnek, hogy összes költői műveimnek kiadásában megsegített!

Olyan feladat volt ez, melyet magán a szerzőn kívül senki meg nem oldhat.

Életem bevégezte után az a barátom, a ki műveimnek sajtó alá rendezését elvállalta lesz, nem tehetett volna mást, minthogy mindazt, a mi tőlem nyomtatásban, vagy még kiadatlan kéziratban fenmaradt, szakszerint osztályozva, sorba állítsa s úgy bocsássa a közönség elé.

Egyedül nekem volt jogom hozzá, ítéletet tartani saját műveim fölött.

Hosszú életpályám alatt nemcsak költő voltam, hanem politikus is, és mint ilyen, hirlapíró, élezlapszerkesztő, adomázó, képviselőjelölt, törvényhozási szónok: azonkívül történet-, táj- és népisme-író, sőt még kertész is. Szellemi termékeim, mint vezércikkek, országgyűlési beszédek, programok, polemiák, politikai satirák, pamfletok, életrajzok (komolyak és tréfások) még egy roppant tömeget képeznek: azokhoz járulnak az emlékbeszédek, nyilvános felköszöntők, közcélú adakozásra felhívások, előszavak idegen munkákhoz, a mik elszórva mind megtalálhatók a

napi sajtó hasábjain. Mindezek a szellemi munkás édes gyermekei; de nem a költőé.

De még magukban a költői művekben is válogatnom kellett. Nekem *szabad* volt ez. Kivülem senkinek. Megítélni, mit tartok méltónak arra, hogy ezen gyűjteményben helyet foglaljon, vagy nem tartok időszerűnek, hogy újból közönség elé kerüljön. Kötetet tesznek ki a 48—49-iki naplóm ívei, melyek hajdan elkoboztattak, s melyeket újból megírni nem kívánok. Mellőztem az Életképekben Délibáiban, Honban, Nemzetben, Pesti Hirlapban, Magyar Hirlapban, a Kakas Márton tolltarajában, a Nagy tükörben megjelent napi érdekű cikkeimet. A Magyar Nemzet Történetét, s az Osztrák Magyar Monarchiába irt cikkeimet szerződések tartották vissza. A Benyovszky czimű regényt, mint kölcsönzött tárgyat, nem számítottam saját alkotásaim közé. A «Negyven év viszhangját» sem vettem föl, mint a melynek egyes aforizmai szétszórva úgyszólván megtalálhatók összes műveimben. Ellenben az eddig megjelentekhez még egy kötet új regényt irtam, mint régen megígért befejezését egy korábbi regényemnek.

Csak ilyen megválogatás mellett voltam képes költői munkálataimat a tisztelt közönségnek megígért kétezer ívbe beszorítani, ezt is csak úgy, hogy kiadóimmal egyetértve az előmintában bemutatott nyomtatott lapokat két sorral megszaportítottuk, a mi végül teljes öt kötetnyi többletet tesz ki.

Most már be van fejezve ez a munka. Öt év alatt elkészült. Az utolsó tiz kötettel bezáródik.

Hogy e feladat akadálytalanul sikerült, azért hálás köszönetet kell kifejeznem első sorban tisztelt kiadóimnak, kik barátságos egyességgel ezt lehetővé tették, azután

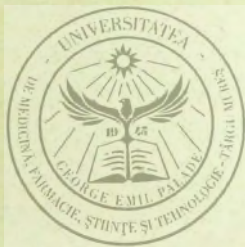
a nyomdai feladatot pontosan és kitünően teljesítő könyvnyomda intézetnek; a mű elterjesztésével foglalkozó kiadó cégnek s azzal együtt a hazai könyvárusoknak, és az én kedves pályatársaimnak, a hírlapíróknak.

De a ki előtt legmélyebb hazafiui hódolattal hajtom meg fejemet, az az én uram és fentartóm, a dicsőséges magyar nemzet. Soha még egy nemzet munkása úgy megjutalmazva nem volt, mint én a magyar olvasó közönség által.

A mit ötven éves működésem felejthetetlen forduló napján e mű megkezdésekor mondtam: csak azt ismételhetem most az ötvenötödik év végén, e munka befejezésekor: «eddig azt hittem, hogy egy kis nemzetnek az írója vagyok: most megtudtam, hogy egy nagy nemzet szolgája voltam. Eljen, viruljon, legyen dicső, boldog és szabad az én imádott hazám és nemzetem».

Budapesten, 1898-ban.

Dr. Jókai Mór.

A KIADÓK UTÓSZAVA.

Egy kötelességet vállaltunk magunkra: a Jókai összes munkáinak egy nemzeti kiadásban való összegyűjtését és közreadását. A koszorús regényíró bizalma, a Jókai-jubileum mélyen tisztelt intézőinek megbízása juttatott bennünket ehhez a feladathoz, a melynél külobn sohâ, semmi magyar könyvkiadót nem lelkesített még. Boldogok vagyunk, hogy a czél nagyszerűségét a mi munka-készségünk szolgálta, hogy a gyűjtés és rendezés de különösen az olvasó közönség fölkeresésében nekünk bizonyára nem könnyű, de páratlan sikerű munkánk akadt. Az érdemet e sikerért még sem vállaljuk, hanem áthárítjuk azokra a kiket első sorban illet: a Jókai-jubileum rendezőire, a magyar írókra, a kik ujságjaikban tüzelték és ébren tartották a közönség érdeklődését, kiadó és könyvkereskedő kartársainkra, a kik a legnagyobb lelkesedéssel és hűséggel szolgálták a nemzeti kiadás egész ügyét. Mindeme hatalmas tényezők egységes és állandó segítségével nélkül még hosszú ideig csak egy gyönyörű idea maradt volna a Jókai összes műveinek kiadása, melyet az alulírott kiadók már másfél évtizede melengettek, a míg átadhatták az illetékes, az erős és áldásos kezekbe.

Az a hitünk, hogy sem az irodalom, sem az olvasó nem veszi tolakodásnak, ha a könyvkiadó alázatos tisztelettel — tanuság okáért és az irodalomtörténet kedvéért, — megjegyzi hogy: a Jókai nemzeti kiadása az első nagyszabású szépirodalmi siker Magyarországon, a legnagyobb nemzetek irodalmához méltó és azokhoz is mérhető. Gondolkodás tárgya maradhat még mindig, hogy mily arányokat öltött volna az eredmény, ha Jókai a külföld valamely nagy nemzetéé, de ezt szerencsére elképzelni is nehéz, példa sincs rá, hogy író és olvasó oly lángoló hűséggel és állandó szenvedélylyel maradjanak meg egymás mellett, mint a hogy megmaradt és egymással összeforrott Jókai és a magyar olvasó közönség.

Csak ennek a világirodalomban páratlan együttérzésnek és kölcsönhatásnak köszönhető, hogy magyar nyelven meg volt indítható és be is fejeztetett ez a szokatlanul nagyszabású gyűjteményes kiadás, a milyen még a legműveltebb és legnagyobb nemzetek irodalmában sem található.

A bizalom, mely ránk ruházta az e mű létesítésével járó soknemű teendőt, magának a gyönyörű eszmének gondozását és keresztülvitelét, kötelességünké tette, hogy az annak idején kibocsátott program szabatos betartásáról minden tekintetben gondoskodjunk.

És most a mikor beszámolunk a ránk bízott vállalat viteléről: megnyugvással és megelégedéssel konstatáljuk, hogy a megállapított terv és az ismert program minden irányban lelkiismeretesen betartatott, hogy az öt évi időtartamra beosztott közrebocsátás a most megjelent tizedik sorozattal a kitűzött időn belül befejeztetett és hogy a megígért 100 kötetben belül a megígért 2000 ivnél jóval

többet adtunk az előfizetőknek, mint a mennyit annak idején az előrajz ígért.

Attól tartva, hogy az óriási anyag 100 kötetbe mégsem fog beleférni és azt óhajtva, hogy Jókainak még ama művei is belekerülhessenek az összkiadásba, melyeket a kiadás közrebocsátásának öt esztendeje alatt ir, — mindjárt az első kötettől kezdve oldalonkint két sorral több szöveget adtunk, mint a mennyi az előzetes számításoknál kalkulusha volt véve. Ez a két sornyi többlet az egész műnél 2000 oldal, illetve 125 iv.

Hogy ezen óriási ivmennyiség ily aránylag rövid idő alatt elkészülhessen, a nyomdai előállítással megbízott műintézetnek is rendkívüli munkát kellett végeznie. Elsőben is új betüöntőgépeket kellett felállítania, hogy a nyomda rendelkezéssék azzal a hatalmas betüanyaggal, melyre szakadatlanul szükség volt, mivel az egész kiadást mindvégig teljesen új betüanyagból szedték. Az egyszer felhasznált betü e munka további szedéséhez soha sem használtatott fel többé, hanem minden új iv mindig éles és szabatos metszésű új betüvel készült. A technikai előállítás lelkiismeretes gondozásáért szabadjon ezuttal különös köszönetünket és elismerésünket kifejeznünk a *Franklin-Társulat* ügybuzgó vezetőségének.

Ez előkelő hazai könyvkiadóvállalat különben is elévülhetlen érdemeket szerzett magának a Jókai összes műveinek létesítése körül, midőn mint e művek egy tekintélyes részének tulajdonosa, kiadói jogairól a nemzeti kiadás megteremtése kedvéért ideiglenesen lemondott és evvel a többi kiadóknak példát adott hasonló eljárásra. Kedves kötelességünknek tartjuk ez alkalommal ezeknek a kiadóknak, nevezetesen az *Athenaeum* igazgatóságának,

Pfeifer István urnak, *Ráth Mór* urnak köszönetünket kifejezni ügybuzgó támogatásukért, mely nélkül a nemzeti kiadás a maga teljességében sohasem jöhetett volna létre.

Ugyancsak köszönetünket kell kifejeznünk ez alkalommal a Belvárosi Takarékpénztár részvénytársaság igazgatójának, *Székelly Ferencz* úrnak, ki, mélyen áthatva az eszme fenkölt voltától, azt lelkesedéssel karolta fel és egyszerűtettel és kiváló buzgósággal végezte a nagy feladatnak azt a részét, melylyel a bizottság bizalma őt, illetve intézetét megbizta.

Legkedvesebb kötelességünk azonban ezúttal mélyen érzett hálánkat kifejezni *báró Eötvös Loránd*, a Jókai-jubileumi bizottság elnökének, ki lelkesedésének egész hevével, egyéniségének egész súlyával oda törekedett, hogy a nemzet legnagyobb költőjének ötven éves évfordulója ne csak múltó ünnepség legyen, hanem egy korszakos irodalmi momentum kiinduló pontja és első volt, ki ilyenül a költő összes műveinek egyöntetű kiadását ismerte föl. A nagy nehézségek közepette, melyekkel az irodalmi vállalkozás létesítése járt, az ő buzdító szava, lelkes készsége és az ügy iránti ideális buzgósága volt legfőbb támaszunk. Csak mi tudjuk azt, hogy nélküle ez a nagy emlékmű sohasem létesülhetett volna, csak mi tudjuk azt, hogy az ő czéltudatos és tapintatos vezetése nélkül az eszme, mint annyi más, már a tervezés stádiumában elbukott volna és csak mi tudjuk mélyen fájlalni azt, hogy szavakban méltón ki nem fejezhetjük iránta érzett elévülhetetlen hálánkat.

És most a magunk részéről e nagy nemzeti vállalatnak zárókövét azzal a felemelő tudattal tesszük le, hogy e munka körül mindenki megtette kötelességét azzal

a lelkesedéssel, melylyel a Jókai Mór iránti rajongó lelkesedés megihlette.

Még csak arról a részéről kell beszámolnunk a nagy nyilvánosság előtt, e czéljaiban és eszközeiben is különleges nemzeti kiadásnak, mely a költő tiszteletdíját illeti.

E nagy mű tiszteletdíját a magyar nemzet adta és így joga van hozzá, hogy e kötetben, mely beszámoló az egész nemzeti kiadásról, megkeresse a beszámolót a tiszteletdíj ügyéről is.

A százezer forintos nemzeti tiszteletdíj, valamint egyáltalában az összes előfizetési pénzek kezelésével a jubileumi bizottság annak idején a Belvárosi Takarékpénztár részvénytársaságot bizta meg. Midőn a jubileum lezajlott és a bizottság áldásos működését bevégezte, egy három tagból álló kuratoriumot választott oly czélból, hogy a kiadás befejeztéig és teljes lebonyolításáig úgy a fentnevezett pénzügyintézetet, valamint a közrebocsátással megbízott kiadó czéget elvállalt kötelezettségei pontos teljesítése dolgában ellenőrizze.

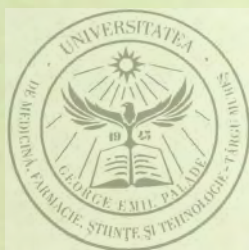
E háromtagú bizottságba Hegedüs Sándor, Dr. Falk Miksa és Brázay Kálmán urak küldettek ki. E bizottság előtt számolt el félévenként a nevezett pénzügyintézet amaz összegekre nézve, melyek a kiadás költségeinek fedezésére félévenként esedékesekké váltak. Maga a nemzeti tiszteletdíj, azaz az egész 100,000 frt, hála az aláírások és befizetések tekintélyes számának, már 1894 január 6-án adatott át Jókai Mórnak báró Eötvös Loránd által egy takarékpénztári folyószámla-kivonat alakjában. Ezen kivonat tanúsította azt, hogy a bizottság a százezer forintnyi tiszteletdíjat az ünnepelt költő részére a Belvárosi Takarékpénztárban tényleg elhelyezte és ezen összeg azóta a ne-

vezett pénzintézetnél Jókai Mór részére gyümölcsözött és az ő kizárólagos rendelkezésére állott.

Mély tiszteletünket és köszönetünket jelentjük mindenkinék, a ki segített e nagy irodalmi vállalatot létrehozni, és így mindazon lelkes hazafiaknak is, kiknek áldozatkészsége teremtette meg azokat az eszközöket, melyek e nagy nemzeti vállalat megindítását lehetővé tették.

Budapesten, 1898 december havában.

A kiadók.

A NEMZETI KIADÁS TELJES TARTALOM- JEGYZÉKE.

A római számok a kötetszámot, az arabs számjelek az illető lapszámot jelzik).

Abu József, elb. XI. 303	Babszemek, elb. XCII. 271
Achaemenidion, elb. XI. 284	Bachus-szobor (a), elb. LXI. 128
Adamante, elb. XIV. 58	Bacsó Tamás, elb. XXXVI. 114
Adomák Széchenyi Istvánról, XCVII. 38	Bajadére (a), elb. XIX. 123
Akhtiári fogoly (az), elb. XIX. 288	Ballagi Mór. XCVII. 301
Alma, elb. XIX. 176	Bálványos vár, reg. LX
Almássy Pál meghalt. XCVII. 269	Bálványos vár a trónörökös fő- hercegi párnál. XCVI. 155
Almodád, regé. XCII. 3	Bamulatos juhász (a). XCVI. 407
Amazon (az), elb. XIX. 207	Barátfalvi lévita (a), elb. XCIV. 1
Amirani, rajz. XXXIV. 281	Bárdy-család, elb. X. 100
Angyalarczú démon (az), elb. LXI. 1	Baróthy Ilona, beszély. XLIX. 57
Apja fia (az), elb. LXIX. 1	Basi-hözuk (a), elb. XIX. 112
Arab tréfa. XCVII. 83	Basszista és szabadsághős, elb. XCI. 56
Aradi hősnők (az), szindarab. XXXVIII. 373	Balthvány temet.napján. XCVII. 251
Arany ember (az), szindarab. XL. 170	Bebe, elb. XI. 54
Arany ember (az), reg. XLV— LXVI	Bécsi börzén (a), utikép. XCVII. 416
Arany hajam, elb. XII. 150	Bécsi dolgok, elb. XCII. 307
Arany János. XCVII. 282	Bécsi hírlapírókról (a), utikép. XCVII. 422
Arany mondás (az), elb. LXI. 123	Beczko felesége, elb. XI. 35
Árnyképek. XIV.	Befagyott Balaton (a), az ölel- kező várromok, utikép. XCVII. 414
Arria, elb. XI. 293	Béka (a), elb. XCII. 119.
Áruló gyűrű, elb. XI. 255	Benzeráde szerelme, elb. XI. 307
Asszonyt kísér — Istent kísért, regény. LXXXIII	Bérez Károly. XCVII. 291
Asztalos családja (az), elb. XCIV. 156	Berlin, utikép. XCVII. 425
Átkozott ház (az), elb. XXII. 170	Berlini magyarok (a), utikép. XCVII. 443
Atya nyilai (az), regé. XCVII. 206	Bernát Gáspár. XCVII. 272
Azok a sok kereszték, uti kép. XCVII. 415	Bernát Gáspár. XCVII. 298
Azokról a «Spitzlik»-ről. XCVI. 400	Bethlen Gábor, egy tánca, tört. adoma. XCVII. 205
	Biró uram ítélete, elb. XI. 45.
	Bismarcknál, utikép. XCVII. 426

- Bizanczig lőtt nyíl (a), reg. XCIII. 231
 Bizebán, elb. XII. 41
 Bizonyos dolog (az, a), elb. LXI. 126
 Bojár leány (a), elb. XIX. 268
 Bóka Károly hegedűje. XCVII. 330
 Böles Hamlet, elb. XI. 77
 Böles Salamon muzsika kiadásban, rajz. XXXIV. 316
 Böles tanácsbírák (a). XCVII. 360
 Bolivár, elb. XII. 77
 Bolondok grófja (a), szindarab. XXXIX. 115
 Borbogányi Uzindur. XCVII. 285
 Boszniai huszárkaland, elb. LVIII. 160
 Boszú a túlvilágon, elb. XCII. 183
 Brassay. XCVII. 307.
 Bravallamező hölgyei (a), elb. LXI. 21
 Brazil Heliogabálné asszony férje, elb. XCII. 111
 Budapesti samaritánusok (a), elb. XCII. 342
 Bűn-e az embernek saját feleségét megcsókolni? elb. XCII. 241
 Büntárs (a), elb. XXII. 135
 Burg fehér asszonya (a), XCVII. 13
 Caldaria, elb. XII. 130
 Carinus, hist. nov. XXXVII. 1
 Carrion (olasz dalművész fölépte). XCVII. 392
 Chinchilla herczeg, beszély. XLIX. 1
 Constantin regéje, episod. LXVI. 453
 Csaba ire, reg. XCIII. 217
 Csalavér. XCIII. 126
 Csataképek. X.
 Csel-csal, elb. XCII. 97
 Csendes évek története (a), XCVI. 72
 Cseréljünk völegényt, elb. XI. 30
 Csigák regénye (a), reg., természetrajz, v. szatira, L. 94
 Csillaglovás (a), reg. XCIII. 215.
 Csillagos szoba, elb. XI. 126
 Czúpa-historiák, elb. XXXVI. 247
 Czár, a ki boszút áll (a), rajz. XXXIV. 323
 Czárfiak szindarabot játszanak (a), rajz. XXXIV. 357
 Czigánybáró (a), reg. LXXXIV. 1
 Czigányleány (a), elb. költ. ford. LXVI. 466
 Dagói torony, elb. LVIII. 85
 Dalma, szindarab. XXXVIII. 277
 Damokosok, reg. tört. LVI.
 Deák Ferencznél. XCVI. 274
 Deák Ferencz temetése előtt. XCVII. 265
 Debreczeni kastély (a), XXXV. 105
 Debreczeni krónikák, elb. XII. 1
 Debreczeni lunatikus (a), nov. XXXIV. 205
 Degré Alajos. XCVII. 309
 Dekameron (100 novella) XI—XIII.
 De kár megvénülni, reg. XC.
 Délvirágok, elb. XX.
 Diplomacia (a), XCVI. 342
 Dózsa György, szindarab. XXXVIII. 171
 Drága föld, elb. XIX. 162
 Drágakövek (a), nov. XXXVII.
 Egész az északi polusig, elb. LXIX. 4
 Egót vívó szerelem, elb. XIII. 83
 Egy asszonyi hajszál, elb. XXXVI. 175
 Egy az Isten, reg. XXVI—XXVII.
 Egy bál, elb. X. 27
 Egy beteg ember éjjeli mulatása fürdön. XCVI. 384
 Egy bujdosó naplója, elb. X. 201
 Egy bukott angyal, elb. XXXVI. 3
 Egy család drámája. XCVII. 225
 Egy csók, egy szó, elb. XXV. 336.
 Egy dal keletkezésének története, elb. LXI. 44
 Egy ember, a ki mindent tud, elb. XXXVII. 211
 Egy ember, a ki nem akar koronázni. XCVII. 66
 Egy ember, ki gyalog járta meg Párist. XCVII. 47
 Egy fiatal lapszerkesztőhöz. XCVII. 338
 Egy föltétel alatt, elb. LXI. 87
 Egy halálítélet, elb. XIV. 104

- Egy haramia-banda a havason, elb. XI. 131
- Egy hirhedett kalandor a tizenhetedik századból, LXV.
- Egy hóhér, elb. XI. 310
- Egy huszasos leány (az), elb. LVIII. 42
- Egy játékos, a ki nyer, reg. LXX.
- Egy komondor naplója, elb. XI. 223
- Egy karácsonyest a bolondok házában, elb. XXXV. 242
- Egy kis félreértés, rajz. XXXIV. 360
- Egy lengyel történet, elb. XXV. 81
- Egy magyar nábob, reg. IV—V.
- Egy magyar költő életéből. XCVI. 221
- Egy nap Arany Jánosnál XCVI. 159
- Egy népnevelő. XCVII. 25
- Egy nevezetes gazda honokban. XCVII. 28
- Egy női szó, elb. XI. 39
- Egy szegény asszony története. elb. XXXV. 76
- Egy szónok, a ki el nem áll, elb. XLIX. 388
- Egy tekintet, elb. XIII. 206
- Egy titkos drámaíró kinszenvedései. XCVII. 185
- Egy új színpad. XCVII. 376
- Egy úr és egy asszonyosság, elb. XCII. 333
- Egy vers története. XCVII. 35
- Egy világító sugár. XCVII. 10
- Egyiptusi rózsza (az), elb. XXII. 223
- Egyszerre nagygyáleni. XCVII. 147
- Ehető drágakő (az), beszély. LXI. 107
- Elátkozott család (az), regény. XXXI.
- Elesett neje, elb. X. 59
- Élet komédiásai (az), regény. LIV—LV.
- Életből ellesve, elb. XXXV.
- Életéből XCVI—XCVII.
- Életem legszomorúbb napjai, napló töredék. LCVI. 33
- Elizianna, elb. XCII. 175
- Ellenség levele (az), elb. XIII. 276
- Ellenséges koponyák (az), XCVII. 149
- Első alapkő (az). XCVII. 237
- Első az etiquette, elb. XIII. 221
- Első harangszó Stambulban (az). XCVII. 167
- Emberek és kétlábú állatok (Orbis pictus), elb. XVI. 169
- Emina, elb. XXV. 116
- Emlékbeszéd báró Jósika Miklós felett. XLIX. 372
- Én birói hivatalom (az), elb. XCII. 315
- Én druszám (az), elb. XCVII. 224
- Én és a zsidók. XCVI. 295
- Én galambom nem vált porrá (az), elb. XII. 260
- Én kortársaim (az). XCVI. 165
- Én lehettem volna az, elb. XI. 202
- Én színpadi életem (az) XCVI. 63
- Enyim, tied, övé, reg. XLVII—XLVIII.
- Eppursi muove. És mégis mozog a föld, regény. XLIII—XLIV.
- Eroz leány, elb. X. 38
- Erdői dal (az). XCVI. 309
- Erdékes fiatal ember (az), szindarab. LVIII. 201
- Erdély aranykora, regény. I.
- Erdélyi képek, elb. XXIII.
- Erdők leánya (az), elb. XIV. 227
- Érkövy. XCVII. 284
- Észak honából, elb. XXXV.
- Ez a világ sorja. XCVI. 403
- Ez előtt. XCVI. 418
- Ezer kettedik éjszaka (az), Igaz történet. LXI. 137
- Ezüst ibrik (az). XCVI. 410
- Exequálhatatlan (az). XCVII. 371
- Faggyugyertya (a), elb. XCIV. 289
- Falk Miksa, CXVII. 278
- Falu bolondjai (a), XVI. 92
- Faustina, elb. XI. 88
- Fecske Bandi, elb. XIII. 141
- Fegyvertelen (a), elb. XIX. 222
- Fehér angyal, elb. X. 161
- Fehér lap (a), elb. XXV. 230
- Fehér rózsza, elb. VII.
- Fehér sas (a), rege, XCIII. 228

- Fejedelem buzogánya, elb. XII. 144
 Fejedelem és Fra Diaboló, elb. LXIX. 116
 Fekete gyémántok, (a), színdarab, XL. 108
 Fekete gyémántok, reg. XLII.
 Fekete sereg (a), tört. elb. XLIX. 316
 Fekete vér (a), reg. LXXXVII.
 Fekete világ, novella, XXXVII. 71
 Felfordult világ, nov. XXXIV. 1
 Feltámadunk, XCVI. 60
 Fluidoni harez, elb. XI. 50
 Fogadalmi templomfelszentelés és színházi díszelőadás, XCVI. 143
 Föld felett és víz alatt, L.
 Földön járó csillagok, színdarab, XL. 62
 Fortunatus Imre, novella, XXI. 112
 Fránya hadnagy (a), elb. XLIX. 238
 Frater György, reg. LXXXI. LXXXII.
 Fredegonda, elb. XXV. 194
 Fulkó lovag, elb. XIII. 184
 Gauthier Margit, (francia dráma), XCVII. 398
 Gazdag szegények (a), színdarab, XXXIX. 293
 Gazdag szegények (a), regény, LXXIX.
 Ghedimin és Zeneida, episod, LXVI. 452
 Girókuti Ferencz, XCVII. 300
 Glóriás hölgy (a), elb. XCII. 197
 Gonosz háznak gonosz vége, XCVII. 23
 Gonosz lélek, elb. XXII. 91
 Görögtűz, elb. LXIV.
 Greguss Agost XCVII. 217
 Groff Sewteeth Péter keeth hitesse, elb. XII. 68
 Gunyúdat, tarisznyádat el ne hadd! elb. XCI. 218
 Guta, Herkó Páter, meg a kis borbély (a), XCIII. 89
 Gyémánt- király, elb. XII. 277
 Gyerkőcz (a), elb. XIX. 148
 Gyujtogató (a), elb. XII. 293
 Gyulai Pál, XCII. 295
 Ha az ember híressé lesz, XCVI. 375
 Hachée-Fachée, rajz, XXXIV. 362
 Hadak útja, rege, XCIII. 233
 Hajdan, most és valaha, LXI. 247
 Halál-fős arcz (a), elb. XIII. 228
 Halál után, elb. XII. 19
 Hangok a vihar után, elb. XXI.
 Hányan vagyunk még, elb. XCIV. 156
 Hányféle a beesület, elb. XCII. 211
 Hargita (a), székely népmonda, XIII. 143
 Három a táncz, elb. XII. 49
 Három Csák (a), XCVII. 314
 Három gyűrű (a), elb. XIII. 233
 Három karácsonyfa (a), rajz, XXXIV. 368
 Három királyné, elb. XCIV. 272
 Három királyok csillaga (a), LXXXVIII. 207
 Három közül a legszebbik, elb. XI. 301
 Három árványfej (a), regény, LXXVIII.
 Három vármegye örököse, XCVII. 139
 Háromszéki leányok, elb. XXIII. 43
 Hazajáró lélek (a), elb. XVI. 190
 Házasság éhségből, elb. XCII. 247
 Házasságok desperatióból, elb. XXII. 21.
 Hazatért (a), elb. LVIII. 125
 Hej mikor még mi zöldek voltunk! elb. XCII. 160
 Hétköznapok, regény, VIII.
 Hét nemes (a), elb. XCII. 322
 Hinni és nem hinni, XCVII. 51
 Hittagadó (a), elb. XXV. 277
 Hoch! hoch! dreimal hoch! elb. XCI. 203
 Hochbreitensteini uralkodó herczeg, elb. LXI. 71
 Hogyan fogy el magától a porzó? vagy Az új török kölesön, XCVI. 392
 Hogy becsülik meg a poétákat Oroszországban, rajz, XXXIV. 308

- Hogy kezdik és hogyan végzik, rajz, XXXIV. 375
- Hogy lett Miklós öcséből szakács, elb. LXI. 81
- Hogy nyerek meg a nőket, elb. XII. 223
- Hold, elb. XI. 96
- Hol leszünk két év múlva? vagy Három excollega Szibériában, elb. XLIX. 356
- Hol van Sas Pál? elb. LXI. 130
- Holtak harca, rege, XCIII. 197
- Holt ember (a), XCVI. 387
- Hortobágy (a), elb. XCI. 64
- Hős Pálffy, szindarab, XXXIX. 89
- Hosszú álom (a), XCVII. 59
- Hosszúhajú hölgy (a), elb. XLIX. 203
- Húsz év múlva, elb. XII. 119
- Huszonöt év múlva, 1873, XCVI. 96
- Huszthi beteglátogatók, elb. XII. 217
- Hyponna romjai, elb. XX. 112
- Ideális és praktikus, XCVII. 413
- Igéret — adósság, elb. XIII. 279
- I love you, elb. XIII. 238
- Indus országgyűlés, elb. XIII. 65
- Intő prédikáció, melyet tartott Dugdelmár vajda az ő özgány fajrokonaihoz, kik Bécsbe mentek fel lopni, s rajta vesztettek, (1862), XCVII. 366
- Ipolyi Arnold, XCVII. 289
- Irói és művészi körök Berlinben, uti kép, XCVII. 433
- Ismeretlen nagy emberek, XCVII. 126
- Istenhegyi székely leány, elb. XII. 153
- Jakli (a), rajz, XCVI. 366
- Janicusárok végnapjai, regény. VII.
- Játékos (a), elb. XII. 270
- Jedikulai rab (a), elb. LVIII. 1
- Jéppalata (a), rajz. XXXIV. 351
- Jó ember (a), elb. XIII. 146
- Jó öreg asszony (a), XCVI. 253
- Jól el kell tenni a pénzt, elb. XIII. 281
- Jókai Jubileum és a nemzeti díszkiadás története, C.
- Jól nevelt ifju (a), genre kép. LXI. 67
- Jordaki feje, elb. XI. 193
- Jövő század regénye (a), regény. LII—LIII.
- József főherceg családja körében. XCVI. 279
- Juida, elb. XXV. 342
- Kajmános hölgy (a), elb. XCI. 208
- Kakas Márton a műtárlatban. XCVII. 350
- Kakas Márton a pokolban. XCVII. 345
- Kakas Márton arcképesarnoka. XCVII. 278
- Kakas Márton levele saját magához. XCVII. 318
- Kakas Márton válogatott levelei a Vasárnapi ujság szerkesztőségéhez. XCVII. 383
- Kalifa papus (a), elb. XXV. 202
- Kalmár és családja (a), elb. XXIII. 176
- Kalóz-király (a), nov. XXI. 169
- Karácsonyi dolgozó, elb. XI. 214
- Kardus és a villám (a), elb. XXV. 237
- Kárpáthy Zoltán, regény. VI.
- Kassai bíró, elb. XI. 62
- Kassári Dániel, elb. XCI. 118
- Katona dolog, elb. XI. 93
- Kedves atyafiak, elb. XVI. 3
- Kelet királynéja, hist. nov. XX. 13
- Kell-e informátió, elb. XIII. 272
- Kemény Zsigmond. XCVII. 303
- Kénytelen mulatság, elb. XII. 29
- Képviselői körök, uti kép. XCVII. 441.
- Keressd a szived, szindarab. XL. 267
- Kertész a csatatéren, elb. XIX. 179
- Kerüld a szépet, beszély. XLIX. 29
- Keselyő Péter, elb. XVI. 146
- Kész regénytárgy. XCVII. 215
- Kétéletű (a), elb. XCIV. 251
- Kétszarvu ember, beszély. III.
- Kétszer kettő—négy, elb. XCII. 1
- Két jó barát, elb. XII. 203
- Két lángész egy házban. XCVII. 87

- Két léghajós, költ. L. 67
 Két légyott, elb. XI. 60
 Két Markov, elb. XII. 137
 Két menyasszony, elb. X. 1
 Két menyegző, elb. XLIX. 119
 Két milliomos, XCVII. 123
 Két óra egy ujságíró élményei-
 ből, a ki állandó helylyel biz-
 tosítottatott. XCVI. 396
 Két polusan (a), elb. XCII. 228
 Két szász (a), tört. humoreszk.
 XXIII. 84
 Két Trenk (a), tört. regény.
 LXXXVII. 1
 Khámok utóda (a), elb. XIX. 1
 Ki a kör négyezőgítését fel-
 találta (a). XCVII. 131
 Ki a szivét a homlokán hordja
 (a), regény. LIX. 169
 Ki hát az a Kakas Márton?
 XCVI. 428.
 Ki holta után áll bosszút (a).
 LXXXV. 271
 Kik kétszer halnak meg (a),
 regény. LXII—LXIII.
 Kiliameran, novella. XCVI. 403
 Kincses Abdul és gyáva Izmál,
 elb. XX. 209
 Kinek a halottja, elb. XI. 114
 Ki nem talál haza (a), elb. XIII.
 149
 Királyéknál. XCVI. 288
 Királyi estélyen (a). XCVI. 124
 Királyleány babái (a), XCIII. 84
 Királyné és a majom (a), XCIII.
 108
 Kisérlet (a), (Népszinmű Szigeti-
 től és Szigetiért). XCVII. 400
 Kis király beszélő babája (a).
 XCIII. 40
 Kis királyok (a), reg. LXXIV—
 LXXV.
 Kis szürke ember, elb. X. 167
 Kít tetszik keresni, elb. LXI. 76
 Koblerék tánczó babái (a).
 XCI. 222
 Koldus gyermek, elb. XII. 65
 Koldus veréb (a). XCVI. 421
 Költemények (Részl. tart. jegyz.
 lásd a XCIX. kötet végén)
 XCVIII—XCIX.
 Komárom, elb. X. 146
 Könyező Szultána (a), elb. XXV.
 122
 Könyves Kálmán, szindarab.
 XXXVIII. 127
 Koronát szerelemért, elb. XXIII.
 111
 Kosevói Ottomán (a), rajz.
 XXXIV. 354
 Kőszívü ember fiai (a), regény.
 XXIX—XXX.
 Kötél áztatva jó (komáromi
 mendemonda), elb. XVI. 161
 Kraó (a), regény. LXXXVIII.
 103
 Különböző életleírások, XCVII.
 171
 Kurbán bég, novella. XXXVII. 92
 Kurucz világ után (a), elb.
 XXXV. 1
 Láda! Kérnek! Jösz-e? elb.
 LXIX. 80
 Lám megmondtam, elb. XII. 62
 Láthatatlan esillag (a), elb. XX.
 167
 Láthatatlan seb, elb. XI. 17
 Látható Isten (a). XCVI. 20
 Leontungi emberkék (a). XCIII.
 45
 Legbátrabb emberek (a). XCIII.
 118
 Legdrágább öltöny (a), elb.
 XCI. 88
 Legelső gőzhajó Magyarorszá-
 gon (a), elb. LXI. 56
 Legvitézebb huszár (a), elb.
 XXXVII. 310
 Lélekidomár (a), reg. LXXVII—
 LXXVIII.
 Leleményes rendőrfőnök (a),
 rajz. XXXIV. 364
 Lenczi Frater, reg. LXXXVI.
 187
 Levél a «Pesti Hirlap» szer-
 kesztőjéhez. XCII. 231
 Leventé, szinmű. XCV. 1
 Libapásztor, elb. XII. 213
 Liszt Ferencz hangversenye.
 XCVII. 326
 Liszt hangversenye. XCVII. 147
 Lőcsei fehér asszony (a), reg.
 LXXI—LXXII.
 Lonkay Antal. XCVII. 311
 Lőporos látogató (a), elb. LXI.
 62
 Luerétia, elb. XXV. 189
 Lunatikus (a), elb. XIII. 218

- Maglay család (a), reg. I. XXXV. 225
- Magnéta, reg. LXXXIX. 1
- Magyar előidőkből, XXXVI.
- Magyar Faust (a), néprege, I. 44
- Magyar költők sorsa, 1854. XCVI. 101
- Magyar néphumorról (a). XCVI. 313
- Magyar színészek életéből. XCVI. 307
- Magyar színészet a legrégebbi időkben. XCVI. 107
- Magyar thea (a), elb. XCII. 220
- Magyar «úr» Amerikában (a), XLIX. 193
- Mahadi, elb. LVIII. 165
- Mahizeth, monda. XXXVI. 56
- Majmuna, az álomtündér, elb. XCII. 153
- Mándruetz király (a), elb. XCII. 328
- Manlius Sinister, szindarab. XXXVIII. 231
- Márceze-Záre, elb. XXII. 1
- Márceziusi fiatalság (a) visszaemlékezés. XCVI. 1
- Márcezius tizenötödike, 1867. XCVI. 93
- Martinovics összeesküvési por részletei (a). XCIV. 306
- Másik haza, elb. XXXVI. 73
- Mátyás diák (Nyugdíjazottak föllépte). XCVII. 409
- Mátyás fia, (Hist. dráma Sziligetitől. Lendvay jutalma). XCVII. 405
- Mátyás király fája, elb. XI. 267
- Mátyás király forrása. XCIII. 35
- Még egy csókot, elb. XI. 234
- Még egy csokrot. LXIX.
- Megmentett költő (a), episod. LXVI. 450
- Megölt ország, elb. XI. 143
- Még sem lesz belőle tekintetes asszony, elb. XLIX. 270
- Megtörtént regék. LXI.
- Melyiket a kilencz közül, elb. XI. 297
- Melyik hát a jobbik? XCVI. 414
- Menyegző utáni nap, elb. XII. 72
- Mennyei parittyá kövek, elb. XI. 181
- Mesék és regék. XCIII.
- Miért láttál, elb. XXXV. 198
- Míg a termő rügyből körte lesz vagy mennyi mindenkinek van beleszólása a szegény kertész dögába (a). XCVI. 151
- Mikor az embernek nincsen gondolatja, elb. XXXV. 233
- Mikor ebédre hívsz valakit, megmondod, hogy hová? XCVI. 412
- Milton, szindarab. XXXIX. 1
- Milyen a török nép. XCVII. 162
- Milyen demokraták vagyunk mi. XCVI. 331
- Milyenek a férfiak. XXV.
- Milyenek a nők. XXV.
- Minden poklokon keresztül, tört. rege. LXXXIV. 93
- Minta színbirálat vagy «Ez az út a halhatatlanságra». XCVI. 349
- Miranda, elb. XXV. 208
- Mire kell a fűmag. XCIII. 69
- Mire megvénülünk, regény. XXVIII.
- Miskolci szűz (a), elb. XXXV. 210
- Mit beszél rólunk a világ, elb. XII. 265
- Mit tudnak a nők, elb. XIII. 531
- Mi van a föld alatt, novella. XIII. 1
- Mumia és a golya (a). XCIII. 71
- Munkácsi rab (a), elb. XIV. 76
- Murányi hölgy (a), szindarab. XXXVIII. 333
- Muszka ajándékok, rajz. XXXVI. 346
- Nagyapa várkastélya (a), elb. XCII. 92
- Nagy ellenség (a), elb. XCIV. 224
- Nagyenyedi két fűzfa (a), beszély. XXIII. 89
- Nagy urak boszúja, rajz. XXXIV. 300
- Napoleon III. Pesten. XCVII. 16
- Napraforgók. XCI.
- Názli-Hanem, elb. XCIV. 141
- Négy óra egy volcán fenekén, elb. XIII. 123
- Ne hagyj magad! LXI. 353
- Ne légy Othelló, elb. XII. 220

- Német birodalmi viszonyok, úti kép. XCVII. 437
- Német írók otthon (a), úti kép. XCVII. 440
- Népdalok hőse (a), elb. XVI. 127
- Nepean-sziget (a), elb. XXII. 73
- Népszokások a magyar színeszek országából. XCVI. 112
- Népvilág, elb. XVI.
- Nevezetes jogi kérdés. XCIII. 125
- Névnapi köszöntő (a), rajz. XXXIV. 399
- Névtelen társaság (a), elb. XCII. 319.
- Névtelen vár, tört. reg. XXXII—XXXIII.
- Nincsen ördög, reg. LXXXV. 1
- Női honvéd-hadnagy (a), elb. XCII. 52
- Nomen et omen, elb. X. 172
- Novellák. XXXVII.
- Nyáry Pál emléke. XCVII. 255
- Nyáry Pál halálakor. XCVII. 253
- Nyomorék naplója (a), elb. XXII. 116.
- Nyulak históriája (a), elb. LVIII. 145.
- Obsitos huszár (népszínmű Szigligetből). XCVII. 411
- Oceania, egy elsüllyedt világ rész története. XX. 221
- Oda fent és oda alant. XCVII. 177
- Olympi verseny, szindb. XL. 95
- Ördög menyasszonya (az), elb. XXXV. 42
- Ördögtáncz, rajz. XXXIV. 379
- Örök béke! (az), vagy miket fogunk olvasni az európai hírlapokban 1959-ben, a midőn száz esztendeig nem volt már háboru. XCVII. 354
- Örök harc (az), török poesis. XCVII. 165
- Orosz canonisatio, rajz. XXXIV. 366
- Orosz ezárról (az). XCVII. 33
- Orosz idyll, rajz. XXXIV. 312
- Orosz koppantó (az), rajz. XXXIV. 339
- Orosz nemezis, rajz. XXXIV. 336
- Őszi fény. XCII.
- Özvegy és proletár (Beöthy Lászlótól) és Megesáltak a komédiások (Szerdahelyitől). XCVII. 394
- Pákh Albert. XCVII. 306
- Pánszlávok földén (a). — Rejtelmes história elb. XXXV. 205
- Párbaj a csatatéren. XCVII. 1
- Párbaj Istennel, reg. korrajz. L. 1
- Párisi divat (a). XCVII. 374
- Páter-Péter, reg. LXXXIII. 1
- Pathologicophysiológiai pöreset (a). XCVI. 382
- Pénz betegségei (a), elb. XXXV. 255
- Pénz elrepül. XCVII. 208
- Peregrinus, elb. XI. 238
- Perozes, hist. nov. XX. 85
- Péter Pál (Pompéry). XCVII. 280
- Petki Farkas leányai, elbesz. XXIII. 1
- Petőfi, elb. XLIX. 189
- Petőfi és ellenségei. XCVI. 207
- Petőfi eszmecsirái, elb. XCII. 73
- Petőfi-megjelenések rejtélyének megoldása (a). XCVI. 218
- Petőfi mint színész, elb. LXI. 90
- Politikai Divatok, reg. XVII.
- Politikai érzület a legalacsonyabb osztályoknál (1862). XCVII. 368
- Prenumeráció különféle stádiumai Magyarországon (a). (Histórikó-statisztikai értekezés Kakas Mártontól.) XCVII. 333.
- Pulirs et umbra sumus, elb. XCII. 338
- Rabló kaland, igaz történet. XCVII. 41
- Rabnő (a), elb. XXV. 131
- Rab-Ráby, reg. LI.
- Rákóczy fia, reg. LXXX.
- Ráth Mór válogatott levelei. XCVII. 297
- Régiségbuvár, elb. XI. 118
- Régi hű szerető, elb. XI. 208
- Régi jó táblalírák, reg. IX.
- Régi pénzek (Szentpéteri jutalomjátéka). XCVII. 407
- Régi szép restaurációk (a), elb. XCII. 204

- Reichsrathban (a), úti kép. XCVII. 420
- Rejtélyes csontváz (a), XCVI. 405
- Reményi Ede. XLVII. 304
- Remete hagyománya (a), elb. XIV. 203
- Rémhalász (a), XCIII. 103
- Rendkívüli nők, reg. képek. LXI. 217
- Reperált lelkek, elb. XII. 208
- Rézpatoki lelkész (a), elb. XVI. 209
- Rezső trónörökös irószobája. XCVI. 293
- Ristori utófájdalmak. XCVII. 403
- Románó Csibakérő Sziklaribe, elb. LXIX. 168
- Rossz hely (a), elb. XIX. 197
- Rosszul osztzott testvérek (a), elb. XCI. 30
- Rozgonyi Czeczilia, elb. XXXVI. 137
- Rútak-rútja (a), elb. XLIX. 80
- Sakkjáték Isten és sátán között, mese. XCIII. 102
- Sárga rózsa, reg. LXXXVIII. 1
- Serfőző (a), elb. XXII. 184
- Sérthetetlen (a), elb. XIX. 185
- Shirin, nov. XXI. 81
- Sic vos non vobis, elb. XVI. 179
- Skrlje-dnieszai kariatidák (a), elb. XCII. 234
- Smaragdok és zafirok, elb. XXXV. 30
- Sobri Jóska elfogatása, elbesz. LXI. 50.
- Socialdemokrata Európában és Északamerikában (a). XXXV. 216
- Soha sem egyedül, elb. XCII. 166
- Sók ember (a). XCVII. 144
- Solimán álma, elb. XX. 153
- Sonkolyi Gergely, elb. XXII. 38
- Strucezmadár (a), elb. XIII. 47
- Sylvester-éjszakák, emlék. XI. 102
- Sylvester-éj utolsó perce. XCVII. 56
- Szabad a rablás, elb. XIII. 60
- Szabadság a hó alatt, vagy a zöld könyv, tört. reg. LXVI.
- Száműzött «Z» (a). XCVII. 363
- Szatyor (a), elb. XCII. 63
- Száz leány egy rakáson, elb. LXIX. 148
- Százsorszépek, elb. XI. 1
- Széchényi megszünt a földön élni. XCVII. 240
- Szeged: I. A romtetető. XCVII. 70
- Szeged: II. Az illovai malom. XCVII. 72
- Szeged: III. A szádfal. XCVII. 74
- Szeged: IV. A magyar Zuidersee. XCVII. 76
- Szeged: V. Az őthalom. XCVII. 78
- Szeged: VI. Az otthon — ház nélkül. XCVII. 80
- Szeged: VII. A szivattyúk. XCVII. 81
- Szeged: VIII. A hét választófejedelemmel. XCVII. 83
- Szeged: IX. A szegedi legenda. XCVII. 86
- Szegedi életmentők (a). XCVII. 231
- Szegedi vésznapiok (a), életkép. XCVII. 19
- Szegény asszony áldozatja, elb. X. 195
- Szegény gazdagok, reg. XV.
- Szegénység útja (a), elb. L. 201
- Székely adott szava, elb. XI. 37
- Székely asszony, elb. X. 83
- Szélesend alatt, elb. XXXV.
- Szél Gáspár utódai, elb. XCII. 209
- Szellem meghamisítása (a). XCVI. 200
- Szent-Antal generális, elb. XCII. 105
- Szent-Búbanat, elb. XII. 274
- Szép Febronia mulatságai (a), rajz. XXXIV. 319
- Szép Mikhál, szindarab. XXXIX. 115
- Szép Mikhál, reg. LVII.
- Szerelem bolondjai, reg. XLI.
- Szerelmes az ördög (ballet). XCVII. 384
- Szerencsétlen szélkakas, elb. X. 189
- Szeretve mind a vérpadig, tört. reg. LXVII—LXVIII.

- Szerkesztési kuriozumok. XCVI. 302
- Szigetvári vértanúk (a), szindarab. XXXVIII. 55
- Szigligeti. XCVII. 274
- Szinán basa, elb. XCII. 191
- Szinművek. XXXVIII—XL.
- Szinope, elb. XIX. 103.
- Színházi publikumfogás fürdön. XCVI. 360
- Szőkevény (a), elb. XIV. 158
- Szomorú napok, reg. XVIII.
- Szörnyű nemesis, elb. XI. 117
- Szűreti mulatság Alesuthon. XCVI. 283
- Tábornok és az asztrálszellem (a), elb. XIX. 90
- Talmi asszony (a), elb. XCI. 180
- Taps, fütty és hagymakoszorú, elb. LXI. 119
- Targallyak, elb. LVIII.
- Tátos (a). XCVII. 127
- Tégy jót, reg. LXXXIX. 93
- Tekintetes koldusné asszony-ság. XCVI. 344
- Teleky László meghalt. XCVII. 247
- Tell Vilmos (opera). XCVII. 389
- Tengerszem tündére, (a), rege. XCIII. 238
- Tengerszemű hölgy (a), reg. LXXVI.
- Thespis kordéja, szindarab. XL. 1
- Thonuzoba, rege. XCIII. 256
- Tisztelt ház, karzat és buffet, elb. LVIII. 178
- Tíz millió dollár, elb. XII. 226
- Tököli emlékünnap Ujvidéken. XCVI. 116
- Tolvaj história. XCVI. 389
- Töredelmes vallomás. XCVI. 424
- Török János (dráma). XCVII. 387
- Török világ, reg. II—III.
- Történetek egy ócska kastélyban, elb. XIII. 84
- Trenk Frigyes, tört. regény. LXXXVII. 227.
- Trónörökös pár elfogadási napja Budavárában (a). XCVI. 138
- Tsong-Nu, hist. nov. XX. 70
- Tudomány bolondja (a). XCVII. 133
- Tudtán kívül férj (a), elb. XXV. 339.
- Tündér nő fia (a), rege. XCIII. 199
- Tündérpalota, elb. XIII. 211
- Údvari bálról (az). XCVI. 135
- Ujabb elbeszélések. XCIV.
- Uj földesúr (az), reg. XXIV.
- Uj földesúr, elb. XCII. 345
- Uj szőlővész, «Anekropolisz» (az), elb. XCII. 216
- Urházy (u), XCVII. 293
- Urnő (az), elb. XXV. 1
- Üstökös útja (az), elb. XXXVI. 34
- Utazás a harangokkal együtt. LXI. 274
- Utazás egy sírdomb körül. XCV. 169
- Uti táskából. LXI. 326
- Utolsó budai basa (az), tört. elb. XXXVII. 137
- Utolsó csatár (az), elb. XIII. 132
- Utolsó czigányország (az), elb. XX. 199
- Utolsó fejedelem (az), elb. XCIV. 295
- Utolsó kaczaj (az), elb. LVIII. 142
- Utolsó mór királyok (az), tört. elb. LXIX. 192
- Utolsó napjai a fürdő-idénynek. XCVI. 353
- Utolsó tengeristen (az), elb. XX. 1
- Vadon virágai, elb. XXII.
- Vakmerő (a), elb. XXV. 306
- Valahány ház, annyi szokás, elb. XIV. 136
- Valdivia, elb. XI. 156
- Vámbery egy estélyen. XCVII. 379
- Vanderguld úr, elb. XCI. 195
- Vándoroljatok ki, elb. XIV. 1
- Varchoniták (a), nov. XXI. 1
- Végzetes hely (a), elb. XIII. 284
- Velezke, elb. XI. 169
- Vén emberek nyara, elb. XCII. 128
- Vén huszárcapitány (a). XCVII. 101
- Vén sas (a), elb. XII. 286
- Véres kenyér (a). L. 149
- Véres könyv, elb. XIX.

- Vérontás angyala (a), elb. XLIX.
158
- Veszélyes sakkjáték (a), elb.
XIX. 169
- Veszélyes titok (a), elb. LXI. 104
- Világlátott fiu (a), elb. XCI. 1
- Világszép leányok, szindarab.
XXXIX. 221
- Világ ura (Dráma Szigligetitől).
XCVII. 397
- Világ vége (a), elb. XVI. 107
- Villámjárta (a). elb. XXXV.
187
- Villámvonat szekéren, úti kép.
XCVII. 446
- Violanta, elb. XII. 193
- Virradóra, elb. XLIX.
- Vőlegény-verseny, elb. XCI. 91
- Vörösmarty Mihály. XCVII. 242
- Vörösmarty sirjánál. XCVII. 244
- Vörössipkás, elb. X. 177
- Xelenhoa és Toipingvang, elb.
XII. 55
- Zafireh, elb. LXI. 32
- Zomotor (a), rege. XCIII. 211
- Zöld mulatság, elb. XIII. 73
- Zsidó fiu (a), szindarab.
XXXVIII. 1
- Zsolczai hős (a). XCVII. 4

TARTALOM.

	Lap
Erről a századik kötetről	1
A száz kötetes Jókai-kiadásról	3
A jubileum ünnepe	29
Az üdvözlések, díszoklevelek és ajándékok jegyzéke	79
Jókai életrajza	106
Jókai a maga irodalmi munkásságáról	118
Jókai önéletírása (10 évvel később)	134
Jókai Mór összes megjelent műveinek bibliographiája	155
A jubiláris nemzeti díszkiadás előfizetőinek névjegyzéke	191
Az előfizetők statisztikája	229
Utószó Jókai Mórtól	231
A kiadók utószava	235
A nemzeti kiadás teljes tartalomjegyzéke	241